

משנה מסכת כתובות (מ)

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#) • [פרק ט](#) • [פרק י](#)
• [פרק יא](#) • [פרק יב](#) • [פרק יג](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#)

[פרק ה](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#)

[פרק ו](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ז](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

פרק ח

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז משנה ח

פרק ט

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז משנה ח
משנה ט

פרק י

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו

פרק יא

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו

פרק יב

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד

פרק יג

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז משנה ח
משנה ט משנה י משנה יא

בְּתוֹלָה נִשְׂאת לַיּוֹם הַרְבִּיעִי, וְאַלְמָנָה לַיּוֹם
הַחֲמִישִׁי. שְׁפַעְמִים {א} בַּשַּׁבָּת בְּתֵי דִינִין יוֹשְׁבֵי
בְּעִירוֹת, בַּיּוֹם הַשְּׁנִי {ב} וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי, שָׂאם
הָיָה לוֹ טַעֲנַת בְּתוֹלָיִם, הָיָה מְשָׁכִים לְבֵית דִּין :

ר"ע מברטנורה **בְּתוֹלָה נִשְׂאת לַיּוֹם רְבִיעִי**. וְלֹא בְּלִיל חֲמִישִׁי, דְּאִיכָּא
לְמִיחַשׁ שָׂמָא יְהִיָּה טְרוּד בְּנִשְׂוֹאִים וְלֹא מְצִי בְּעִיל: **שָׂאם יֵשׁ לוֹ טַעֲנַת**
בְּתוֹלָיִם. כְּגוֹן שְׂיֵאמֶר בְּעִלְתִּי וְלֹא מְצֵאתִי דָם, לֹא שָׂנָא אִם הִיא קִטְנָה
אוֹ נַעֲרָה אוֹ בּוֹגֶרֶת. אוֹ פְּתַח פְּתוּחַ מְצֵאתִי, אִם הִיא קִטְנָה אוֹ נַעֲרָה, אֲבָל
בּוֹגֶרֶת אֵין לָהּ טַעֲנַת פְּתַח פְּתוּחַ: **יֹשְׁפִים וַיְבֵא לְבֵית דִּין**. בְּעוֹד כְּעֶסוֹ
עָלִיו, שָׂמָא יִתְפַּיֵס וְתִתְקַרֵּר דְּעֵתוֹ וַיְקִימָנָה, וְשָׂמָא זְנִתָּה תַּחְתָּיו {ג} וְהָרִי
הִיא אֲסוּרָה עָלָיו. וּבְגִמְרָא פְּרִיד וְתַנְשֵׂא בְּאַחַד בַּשַּׁבָּת וְאִם יֵשׁ לוֹ טַעֲנַת
בְּתוֹלָיִם יֹשְׁפִים בַּיּוֹם שְׁנִי לְבֵית דִּין. וּמְשָׁנִי, שְׁקֵדוֹ חֲכָמִים עַל תְּקִנַּת בְּנוֹת
יִשְׂרָאֵל שֶׁיְהִי טוֹרַח בְּסַעֲדָה שְׁלֹשָׁה יָמִים, אֶחָד בַּשַּׁבָּת וְשְׁנֵי בַּשַּׁבָּת
וְשְׁלִישִׁי בַּשַּׁבָּת, וּבְרַבִּיעִי כּוֹנְסָה. וּבְזִמְן שְׂאִין בְּתֵי דִינִין יוֹשְׁבִים בַּשְּׁנֵי
וּבְחֲמִישִׁי, אֲשֶׁה נִשְׂאת בְּכָל יוֹם {ד}, וְהוּא שְׁטַרַח בְּסַעֲדָה שְׁלֹשָׁה יָמִים.
וּמִפְּנֵי תְּקִנַּת עֲנִיִים נוֹהֲגִים בְּקִצַּת מְקוֹמוֹת לְשָׂא בְּעֶרְבַּ שַׁבָּת. וְטַעֲמָא
דְּאַלְמָנָה לַיּוֹם חֲמִישִׁי, שְׁקֵדוֹ חֲכָמִים עַל תְּקִנַּת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁיְהִי שְׂמִיחַ
עִמָּה שְׁלֹשָׁה יָמִים {ה}, חֲמִישִׁי בַּשַּׁבָּת וְשְׁשִׁי בַּשַּׁבָּת וְשַׁבָּת. וְהַנּוֹשֵׂא אֶת
הָאֲלָמָנָה אֲסוּר בְּעֵשִׂית מְלָאכָה שְׁלֹשָׁה יָמִים. וְהַנּוֹשֵׂא אֶת הַבְּתוּלָה כָּל
שְׁבַעַה. וְלַעֲנִין בְּרַפְתַּת חֲתָנִים, בֵּין בְּחוֹר שְׁנַשָּׂא אֲלָמָנָה בֵּין אֶלְמֹן שְׁנַשָּׂא
בְּתוּלָה מְבָרְכִים בְּרַפְתַּת חֲתָנִים כָּל שְׁבַעַה, וְאַלְמֹן שְׁנַשָּׂא אֲלָמָנָה, יוֹם
אַחַד: (ר"ע מברטנורה).

עִיקַר תו"ט {א} שְׁפַעְמִים כו'. אֲבַתוּלָה קָאִי. רַשִׁי. וְכַתֵּב הַר"ן דְּמִקְשׁוֹ
הַכָּא, דְּלִתְנִי נְמִי טַעֲמָא דְּשְׁקֵדוֹ לְמַעוּטֵי יוֹם רֵאשׁוֹן בַּשַּׁבָּת, וְטַעֲמָא דְּאַלְמָנָה
בַּיּוֹם חֲמִישִׁי כּו'. עוֹד יֵשׁ לוֹמַר דְּמִשׁוּם שְׁקֵדוֹ לֹא הוּוּ מְתַקְנֵי רַבְּנָן לְעַכּוּבֵי
מְצוּהָ דְּנִשְׂוֹאִין, אֲלָא מִשׁוּם טַעֲמָא דְּבַתוּלָיִם דְּמִלְתָּא דְּאֲסוּרָא הִיא הַצְּרָכוֹ
לִיחַד לְבַתוּלָה יָמִים, וְכִיּוֹן שֶׁהַצְּרָכוֹ לִיחַד יַחַדוֹ לְבַתוּלָה רְבִיעִי דְּמַעְלֵי טְפִי
מְאַחַד בַּשַּׁבָּת מִשׁוּם שְׁקֵדוֹ, וְאַגְבִּי, יַחַדוֹ לְאַלְמָנָה גַּם כֵּן, דְּאִי לֹא, אֶתוֹ לְמִימַר
דְּנִשְׂוֹאֵי אֲלָמָנָה זִילו לְרַבְּנָן וְלֹא מְתַקְנֵי בְּהוּ מְלִתָּא, וּמִשׁוּם הַכִּי תְּנִי טַעֲמָא
דְּבַתוּלָיִם, לוֹמַר דְּעַקַר הַתְּקִנָּה הִיָּתָה בְּשִׁבְלָה. וְעֵין עוֹד: **{ב} הַשְּׁנִי כו'**.
דְּשְׁכִיחִי, דְּאֶתוֹ לְמַקְרִי בְּסַפְרָא. גְּמָרָא: {ג} פְּרוּשׁ, לְאַחַר שְׁנַתְּאַרְסָה, וְהָרִי
הִיא אֲסוּרָה עָלָיו, כְּגוֹן אֲשֶׁת כְּהוֹן, אוֹ שְׁקִיבֵל בְּהָ אֲבִיָּה קְדוּשָׁיָה פְּחוּתָה מִבֵּית
שְׁלֵשׁ, דְּלִיכָּא אֲלָא חַד סַפְקָא, בְּכַהֵן, שְׂמָא קְדָם שְׁנַתְּאַרְסָה, וּבְפְחוּתָה מִבֵּית
שְׁלֵשׁ, שְׂמָא בְּאַנְס. וּמִשׁוּם הַכִּי אֵף בְּשָׂאָר נְשִׁים דְּאִיכָּא סַפְקָא סַפְקָא וְאִינָּה

אָסוּרָה עָלָיו לֹא פְּלוּג רַבָּנָן בְּתַקְנֵתָא. תּוֹסֵפוֹת: {ד} גְּמָרָא. וְהָכִי קָאָמַר, מֵצֵד תִּקְנָה זֹו דְּמִשְׁנֵתְנֵנוּ נְשֵׂאת בְּכָל יוֹם. אַבְל וְדָאִי יֵשׁ יָמִים דְּאָסוּר אַחַר חַל עֲלֵהוּ, כְּגוֹן שַׁבַּת וְיוֹם טוֹב וְחַל הַמוֹעֵד: {ה} וְאִי נְשֵׂאת בְּיוֹם אַחַר לֹא מְקִימָא תִּקְנֵתָא אֶלָּא מִשְׁפִּים לְמַחַר לְמִלְאכְתּוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ: (עֵיקַר תּוּי"ט).

רמב"ם בתולה נשאת ליום הרביעי ואלמנה ליום החמישי כו' - מה שחייב שתנשא בתולה ביום רביעי ולא תנשא באחד בשבת כדי שיטרח בצרכי החופה ויכין שלשה ימים קודם ההכנסה ואי אפשר פחות מזה לבנות ישראל. ואלמנה ביום ה' כדי שישמח עמה ג' ימים חמישי וששי ושבת. וזה במקומות שאין ב"ד יושבין בהם אלא בה' וב', אבל אם היה ב"ד קבוע בכל יום יכול לישא כל זמן שירצה חוץ מיום א' ויום ו' והטעם שמא יחלל שבת מפני צורך הסעודה, ושאר הימים מותרים ובתנאי שיטרח לצרכי הסעודה ג' ימים קודם לכן.

ואינו ראוי לו לעשות מלאכה ג' ימים אם נשאה בעולה, ואם היתה בתולה שבעת ימים שהן ימי שמחה. ואין הפרש בנשואין בין בחור או אלמון לענין שמחה, אבל יש הפרש בנשואין לענין ברכה, לפי שאם היה הבעל בחור ואפילו היתה בעולה, או היתה האשה בתולה ואפילו היה הוא אלמון - יתחייב בברכה שבעת ימים, ואם היה אלמון שנשא אלמנה - יהיה הברכה יום א' בלבד ר"ל ברכת חתנים.

ופירוש טענת בתולים - חשש הבתולים, והוא שיטעון שהוא לא מצאה בתולה. (רמב"ם)

פרק א - משנה ב

בְּתוּלָה, כְּתִבְתָּהּ מֵאֲתִים {ו}. וְאֶלְמָנָה, מָנָה. בְּתוּלָה אֶלְמָנָה, גְּרוּשָׁה, וְחִלּוּצָה {ז}, מִן

הָאָרוּסִין, כְּתִבְתּוּ מֵאֲתֵימ, וַיֵּשׁ לָהֶן טַעֲנַת
בְּתוּלִים. הַגִּיּוֹרַת, וְהַשְּׁבוּיָה, וְהַשְּׁפָחָה שְׁנַפְדּוּ
{ח} וְשִׁנְתִּגִּירוּ, וְשִׁנְשִׁתְּחַרְרוּ, פְּחוּתוֹת {ט} מִבְּנוֹת
שֶׁלֹשׁ שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד, כְּתִבְתּוּ מֵאֲתֵימ, וַיֵּשׁ
לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים :

ר"ע מברטנורה **בתולה אלמנה גרושה**. כלומר, בתולה שהיא אלמנה או
גרושה או חלוצה מן הארוסין, וחזרה ונשאת, כתבתה מן השני
מאתים: **ויש לה טענת בתולים**. אם לא מצא לה השני בתולים, אבדה
כתבתה, דמקח טעות הוא שהרי בחזקת בתולה נשארה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ו} מאתיים. בסוף פרק י"ג פסק הר"ב דכתבת אשה דרבנן,
והשתא הני מאתיים בכסף מדינה הם, שכן כל של דבריהם, ויש בכל דינר
שבעה חלקים נחשת ושמינית כסף, נמצא מאתיים, עשרים וחמשה של כסף
טהור, וזו דעת הרמב"ם. והרא"ש סובר דכתבתה תקנו בסלע של תורה
שכלו כסף טהור, דזה הכלל לא נאמר אלא בסלע, ולא בזוי ומנה: {ז}
וחלוצה. לרבנותא נקט, דסלקא דעתך אמינא כיון דשומרת יבם לא מחסרה
כניסה לחפה שהרי יבמה בא עליה בעל כרחה והוה אמינא דכנשוואה דמא,
קמשמע לן. תוספות: {ח} **שנפדו כו'**. בשם רבנו מוהר"ר לינאי ז"ל שמעתי
טעם ששונה שנפדו וכו', שכן מצות פדיון שבויים קודמת. ולהתגיר אף על
פי שדוחין אותו בתחלה, אין מרבין עליו ואין מדקדקין עליו, אבל לשחרר
עובר בעשה דוהתנחלתם אותם: {ט} **פחותות כו'**. שאפלו נבעלו, בתוליהן
חוזרין. ר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בתולה כתובה מאתיים ואלמנה מנה כו': הגיורת והשבויה
והשפחה כו': העיקר אצלנו שכל מי שנבעלה והיא פחותה משלש שנים ויום
אחד הרי היא כאילו לא נבעלה ויש לה טענת בתולים ואמרו בכאן גדול ר"ל
בן תשע שנים ויום אחד כמו שנתבאר במסכת יבמות בכמה מקומות
שביאתו ביאה והקטן שאין ביאתו ביאה מי שהוא פחות מאלו השנים
וגדולה שהיא בת שלש שנים ויום אחד ולמעלה אשר ביאתה ביאה והקטנה
נקראת כאן מי שהיתה פחותה מאלו השנים וכבר ידעת שהשבויה וגיורת
ושפחה בחזקת בעולות לעולם. והיה מנהגם בערי יהודה כשאדם מקדש
אשה שעושים לו סעודה בבית אביה ר"ל סעודת ארוסין ומתייחד עם
ארוסתו ולכך אם נשאה אחר כך אינו יכול לטעון טענת בתולים והלכה
כחכמים: (רמב"ם)

פרק א - משנה ג

הַגְּדוֹל שֶׁבָּא עַל הַקְּטָנָה, וְקָטָן שֶׁבָּא עַל
הַגְּדוֹלָה, וּמִכַּת עֵץ, כְּתִבְתָּן מֵאֲתִים, דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, מִכַּת עֵץ, כְּתִבְתָּה
מִנָּה :

ר"ע מברטנורה שֶׁבָּא עַל הַקְּטָנָה. פְּחוּתָה מִכַּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד,
שֶׁאֵין בִּיאָתָה בִּיאָה : וְקָטָן. פְּחוּת מִבֶּן תִּשְׁעָה, שֶׁאֵין בִּיאָתוֹ בִּיאָה, וּבָא עַל
הַגְּדוֹלָה {י} : וּמִכַּת עֵץ. שְׁנֵתְקַע לָהּ עֵץ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם : כְּתִבְתָּן מֵאֲתִים.
אִם נִשְׂאוּ סֵתָם : וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מִכַּת עֵץ כְּתִבְתָּה מִנָּה. וְהִלְכְתָּה
כְּנֻתִיהוּ. וְאֶפְלוּ לֹא הִכִּיר בָּהּ, כְּתִבְתָּה מִנָּה, וְלֹא הָיוּ מְקַח טְעוּת : (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט {י} וּמִכַּת מְקוֹם לֹא דָמִי לְקְטָנָה הַנִּבְעֶלֶת, דְּהֵתָם בְּתוּלִיָּה חוּזְרִין,
אֲבָל קָטָן וְהַשִּׁיר הַבְּתוּלִין לֹא עֲדִיפָא מִמִּכַּת עֵץ, אֶלְא הִכָּא בְּלֹא הַשִּׁיר
בְּתוּלִים אֲיָרִי. תוֹסְפוֹת וְהֵרָא"ש : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הגדול שבא על הקטנה כו' : העיקר אצלנו שכל מי שנבעלה והיא
פחותה משלש שנים ויום אחד הרי היא כאילו לא נבעלה ויש לה טענת
בתולים ואמרו בכאן גדול ר"ל בן תשע שנים ויום אחד כמו שנתבאר
במסכת יבמות בכמה מקומות שביאתו ביאה והקטן שאין ביאתו ביאה מי
שהוא פחות מאלו השנים וגדולה שהיא בת שלש שנים ויום אחד ולמעלה
אשר ביאתה ביאה והקטנה נקראת כאן מי שהיתה פחותה מאלו השנים.
וכבר ידעת שהשבויה וגיורת ושפחה בחזקת בעולות לעולם : (רמב"ם)

פרק א - משנה ד

בְּתוּלָה אֶלְמָנָה, גְּרוּשָׁה, וְחַלּוּצָה, מִן הַנְּשׂוּאִין {יא}, כְּתֻבָּתָהּ מִנָּה, וְאִין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים. הַגִּיּוֹרֶת, וְהַשְּׁבוּיָה, וְהַשְּׁפָחָה, שְׁנִפְדּוּ, וְשִׁנְתְּגִירוֹ, וְשִׁנְשִׁתְּחֲרָרוֹ, יִתְרוֹת עַל בָּנוֹת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד, כְּתֻבָּתוֹ מִנָּה, וְאִין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִין {יב}:

ר"ע מברטנורה בְּתוּלָה שֶׁהִיא אֶלְמָנָה אוֹ גְרוּשָׁה אוֹ חַלּוּצָה מִן הַנְּשׂוּאִים. אִם חֲזָרָה וְנִשְׂאת סֵתָם, כְּתֻבָּתָהּ מִנָּה, דְּבַחֲזָקַת בְּעוּלָה קִימָא מִשְׁנַכְנְסָה לַחֲפָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יא} הַנְּשׂוּאִין. שְׁנַכְנְסָה לַחֲפָה וַיֵּשׁ לָהּ עֲדִים שְׁלֵא נִסְתְּרָה. אִי נִמְי נִסְתְּרָה וְלֹא שֶׁהָתָה כְּדִי בִיאָה. גְּמָרָא: {יב} וְאִין כּוּי. אִין יָכוֹל לְהַפְסִידָהּ אוֹתָהּ מִנָּה וְלוֹמַר בְּחֲזָקַת בְּתוּלָה נִשְׂאֵתִיד וְהָרִי מְקַחִי מְקַח טְעוּת. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרמב"ם פירש משנה זו בסוף המשנה הקודמת. (רמב"ם)

פרק א - משנה ה

הָאוֹכֵל {יג} אֶצֶל חָמִיו בִּיהוּדָה שְׁלֵא בְּעֲדִים, אִינוֹ יָכוֹל לְטַעֵן טַעֲנַת בְּתוּלִים, מִפְּנֵי שְׁמִתִּיחַד עִמָּה. אַחַת אֶלְמָנָת יִשְׂרָאֵל וְאַחַת אֶלְמָנָת כְּהֵן {יד}, כְּתֻבָּתוֹ מִנָּה. בֵּית דִּין שֶׁל כְּהֵנִים הָיוּ גּוֹבִין

לְבַתּוּלָה {טו} אַרְבַּע מֵאוֹת זוֹז, וְלֹא מָחוּ {זט} : בְּיָדָם חֲכָמִים :

ר"ע מברטנורה **האוכל אצל חמיו ביהודה**. כְּשֶׁהָיוּ עוֹשִׂין סְעֻדַת אַרוּסִין בְּבֵית אָבִי הַכֹּהֵן בִּיהוּדָה, הָיוּ נוֹהֲגִים שֶׁהָאָרוּס מְתַיַּחַד עִם אַרוּסָתוֹ כְּדִי שְׂיֵהָא לְבוֹ גַּם בָּהּ, לְפִיכָךְ כְּשֶׁנִּשְׂאֵת אַחַר כָּךְ אֵין לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט יג **האוכל**. מְדַקְתְּנִי הָאוֹכֵל, מְכַלֵּל דְּאִיכָא דּוּכְתָא בִּיהוּדָה [נמ"י] (עצמו) דְּלֹא אָכִיל, וְנִפְקָא מִנָּה דְּהִיכָא דְּלֹא נְהִיגִי לְיַחַד יָכוֹל לְטַעֵן. גְּמָרָא וְרִשְׁי"י : {יד} **אַלְמֵנַת כְּהֵן**. אַלְמֵנָה בֵּת כְּהֵן. רִשְׁי"י : {טו} **לְבַתּוּלָה**. בֵּת כְּהֵן כְּשֶׁנִּשְׂאֵת לְכֹהֵן. וְכָל שְׂכֵן כְּשֶׁנִּשְׂאֵת לְיִשְׂרָאֵל : {טז} **וְלֹא מָחוּ כו'**. אֵף עַל פִּי שְׂלֵא כְּתַב בְּלִשׁוֹן תּוֹסֵפֶת, אֶלָּא אַרְבַּע מֵאוֹת דְּחִזּוּ לִיכִי, וְקָא סְלָקָא דְּעִתְּךָ דְּלֹא תִגְבֶּה דְּלֹא חִזּוּ [לה], וּבְלִשׁוֹן תּוֹסֵפֶת לֹא כְּתַב, קַמְשָׁמַע לָן דְּמִנְהֵג טוֹב [הוא] וְרֵאוּי לְהִיּוֹת בְּכֹהֲנָה, וְשִׁיךְ בְּהוּ דְּחִזּוּ לִיכִי. תּוֹסֵפֹת : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האוכל אצל חמיו כו' : והיה מנהגם בערי יהודה כשאדם מקדש אשה שעושים לו סעודה בבית אביה ר"ל סעודת ארוסין ומתייחד עם ארוסתו ולכך אם נשאה אחר כך אינו יכול לטעון טענת בתולים והלכה כחכמים : (רמב"ם)

פּוּק - א - מִשְׁנֵה ו

הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וְלֹא מָצָא לָהּ בְּתוּלִים, הִיא אוֹמֶרֶת, מְשִׁאֲרֵסְתִּי נְאֻמְתִּי, וְנִסְתַּחֲפָה שְׂדֵךְ. וְהָלָה אוֹמֵר, לֹא כִי {יז}, אֶלָּא עַד שְׂלֵא אִרְסִיתִךְ, וְהָיָה מְקַחִי מְקַח טָעוּת. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמְרִים, נְאֻמְתִּי {יט}. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפִּיָּה אָנוּ חִיִּין {כג}, אֶלָּא הָרִי זוֹ

בְּחִזְקַת בְּעוֹלָה עַד שְׁלֵא תִתְאַרֵס, וְהִטְעֵתוּ, עַד שֶׁתָּבִיא רְאִיָּה לְדַבְרֶיהָ :

ר"ע מברטנורה וְנִסְתַּחֲפָה שְׂדָדָּה. מְטָר סוּחָף בָּא עַל שְׂדָדָּה וְהִפְסִידָהּ, כְּלוּמַר מְזַלְדָּה גֵרָם וְתָן לִי כְּתַבְתִּי : וְהָיָה מְקַחֵי מְקַח טְעוּת. וְאִין לָךְ כְּתַבָּה מִמֶּנִּי **{יח}** : נְאֻמָּנִת. וּמִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ שְׁבוּעַת הַסֵּת שְׁכֹן הוּא כְּדַבְרֶיהָ, וְתִטַּל כְּתַבְתָּה **{כ}**. וְכֵן הִלְכָה. וְאִי אִמְרָה בְּתוּלָה מְצֻאָנִי, אִינָה נְאֻמָּנִת **{כא}**, דְּהִימְנוּהוּ רַבָּנָן לְבַעַל וְאֶפְלוּ בְּלֵא שְׁבוּעָה, דְּחִזְקָה אִין אָדָם טוֹרַח בְּסַעֲדָה וּמִפְסִידָה **{כב}** : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יז}** **לא כ"י**. אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ שְׁמִכְחִישָׁה בְּבָרִי, דְּמַהִיכָא יָדַע, וְעוֹד, לְמָה כְּנִסָּה וּבַעֲלָה. אֶלָּא הִכִּי קֹאֲמַר, שְׁמָא לֹא כִי : **{יח}** אֶפְלוּ מְנָה. דְּלֹא דְמִי לְמַפְתַּע עַץ דְּלַעִיל. גְּמָרָא : **{יט}** נְאֻמָּנִת. דְּמוֹקְמִינן אֶתְתָּא אֲחִזְקָה. דְּמִסְפָּקִינן אֲשַׁעַת אַרוּסִין אִי בְּתוּלָה הוּא, וְהַעֲמִיד הָאִשָּׁה אֲחִזְקָתָה וּבְתוּלָה נוֹלְדָה, וְהָדָּ שְׁעָה הוּא דְּאִיתְנִיסָא לְאַחַר אַרוּסִין. גְּמָרָא : **{כ}** הֲרַמְבַּ"ם. אֲבָל בְּחַבּוּרוֹ כְּתַב, וַיֵּשׁ לוֹ לְהַחֲרִים סְתָם עַל מִי שְׁטוּעֵן שְׁקָר כּוֹי. וְזֶה עֵקֶר, דְּכִינּוּן שְׁאִינוּ טוּעֵן עֲלֶיהָ בְּבָרִי, אִין כָּאן מְקוּם לְשְׁבוּעָה אֶפְלוּ הַסֵּת, שְׁלֵא מְצֻאָנִי אֶלָּא בְּבָרִי : **{כא}** גְּמָרָא. וְכַתֵּב הֲרַמְבַּ"ם וְאִין לְהַאֲמִינָה בְּמַגּוֹ דְּנֶאֱנֻסְתִּי, דְּלֹא בַעֲיָא לְמַפְסָל נַפְשָׁה מְכַהֲנָה. וְאִין לְהַאֲמִין בְּמַגּוֹ דְּמַפְתַּע עַץ, דְּלֹא שְׁכִיחַ. אִי נְמִי, לֹא אִמְרִינן מַגּוֹ לְאַפּוּקִי מְמוּנָא : **{כב}** פֶּרֶשׁ רִשְׁיִי, וְאִין לְחוּשׁ שְׁמָא יִטְעֹן אָדָם כְּדָ אֶלָּא בְּאֻמָּת, שְׁאִם הָיָה שׁוֹנְאָה מִתְחַלָּה לֹא הָיָה טוֹרַח בְּסַעֲדָה בְּחִנָּם, אֶלָּא הָיָה מְגַרְשָׁה תְּחַלָּה. וְכַתֵּב הֲרַ"ן דְּאִין לְהַקְשׁוֹת דְּתִיפּוּק לִיָּה דְּהוּאִיל וְאִיהוּ טוּעֵן נְמִי בְּרִי, מַהִיכָא תִּיתִי שְׁתֵּהָא הִיא נְאֻמָּנִת לְאַפּוּקִי מְמוּנָא. דְּלֹא קוּשְׁיָא הִיא כְּלָל, דְּכִינּוּן דְּטַעֲמָא דְּכְתַבָּה כְּדִי שְׁלֵא תֵּהָא קֵלָה בְּעִינֵינוּ לְהוֹצִיאָהּ, אִם אֶתְהָ אֹמַר נְאֻמָּן וְעֵלָה דִּידָה רְמִי לְבְרוּרִי וְאִי אֶפְשָׁר לָהּ לְהַבִּיא רְאִיָּה, הֲרִי הִיא קֵלָה בְּעִינֵינוּ לְהוֹצִיאָהּ, הִלְכָּךְ צְרִיךְ לְטַעֲמָא דְּחִזְקָה וְכוּ' : **{כג}** **לא כו'**. דְּהַכָּא נְמִי אֹקִי מְמוּנָא בְּחִזְקַת מְרִיָּה : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַנוּשָׂא אֶת הָאִשָּׁה וְלֹא מִצָּא לָהּ בְּתוּלִים הִיא אוֹמַרֵת מִשְׂאֵרִסְתֵּי נֶאֱנַסְתִּי כּו' : וְהִלְכָה כִּר"ג שֶׁאִמַר נֶאֱמַנֵת אֲבָל יֵשׁ לוֹ לְהַשְׁבִּיעָה שְׁבוּעַת הִיסֵת שֶׁאִמַת הִיא טוּעַנֵת כְּדִין כֹּל טוּעֵן וְאִם הִיא מִכְחַשֵּׁת וְאוֹמַרֵת בְּתוּלָה מִצֻאָנִי הוּא נֶאֱמָן וְאִינוּ חַיִּיב שְׁבוּעָה וְתִפְסִיד שֶׁטֶר הַכְּתוּבָה כִּמוֹ שֶׁאִמְרוּ חַכְמִים תִּקְנוּ כְּתוּבָה לְאִשָּׁה וְהִם הִאֲמִינוּהוּ שֶׁאִם אִמַר פֶּתַח פֶּתוּחַ מִצֻאָתִי נֶאֱמָן חִזְקָה אִין אָדָם טוֹרַח בְּסַעֲוֵדָה וּמִפְסִידָה וּמִמָּה שֶׁאִתָּה צְרִיךְ לִידַע שֶׁהַבּוּגֵרֵת הוּא שֶׁהִיוּ לָהּ שֵׁשׁ חֲדָשִׁים שְׁלָמִים אַחַר הַבֵּאת ב' שְׁעֵרוֹת וּבִתְנָאִי כִּמוֹ כֵּן שִׁיבְחוּהָ הַב' שְׁעֵרוֹת אַחַר י"ב שָׁנָה אִין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים ר"ל טַעֲנַת דְּמִים לְפִי שֶׁכֹּל בְּתוּלִיָּה אֲבָל יֵשׁ לָהּ טַעֲנַת פֶּתַח פֶּתוּחַ כֵּן הוֹרוּ כֹּל הַגְּאוּנִים שִׁידַעְנוּ דְּבִרְיָהּ וְמָה שֶׁנִּתְבָּאֵר אֲצִלִּי הוּא שֶׁהַדָּבָר בַּהֲפֵךְ וְטַעֲנַת דְּמִים יֵשׁ לוֹ פֶּתַח פֶּתוּחַ אִין לוֹ : (רמב"ם)

פרק א - משנה ז

היא אומרת מפת עץ אני, והוא אומר, לא כי, אלא דרוסת איש את, רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים, נאמנת. ורבי יהושע אומר, לא מפיה אנו חיינו, אלא הרי זו בחזקת דרוסת איש, עד שתביא ראיה לדבריה:

ר"ע מברטנורה דרוסת איש. בעולת איש: נאמנת. ולא הפסידה כתבתה **[כד]**. ומכל מקום אי אשת כהן היא ולאחר זמן הארוסין פשנשאה טען דרוסת איש את, מפקינן לה מניה, דשמא לאחר שארס אותה נבעלה, ומפי אומר דרוסת איש את שויה אנפשיה חתיכה דאסורא **[כה]**. ואפלו נבעלה באנס, הא קימא לן אשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה. ומגרש לה ויהיב לה כתבתה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כד]** כדפרש במשנה ג' דאית לה מנה אפלו לא הכיר בה. ומשום הכי אצטריך למתני פלוגתיהו במפת עץ אף על גב דשמעינן בנאנסתי, לאשמעינן הא דמנה יש לה. ונאנסתי אצטריך לאשמעינן, דאם הודית מקחה מקח טעות ואין לה כלום. גמרא: **[כה]** והכי נמי באשת ישראל וקבל בה אביה קדושין בפחות מבת שלש, וטעמא, דליכא אלא חד ספקא. וכתב המגיד משנה, וספק דשמא מפת עץ היא אינו מצוי ואין חוששין לו. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם היא אומרת מוכת עץ אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש כו': מדברת כנוי על הייחוד וטיב היא סיבה ובכמה מקומות הם אומרים טיב גיטין וקדושין טיב עבודת כוכבים ומשמשיה ר"ל סיבתם. ור' יהושע מחמיר ואמר אע"פ שהיא נתיחדה עם אדם ידוע והוא בתכלית הכשרות אינה נאמנת אלא היא בחזקת בעולה לפסולים ותהיה פסולה לכהונה לפי שהיא בחזקת שנבעלה בעילת זנות והלכה כר"ג. וממה שאתה צריך לידע שהכהן אם ארס בתולה ואחר הארוסין לזמן נשואין טוען שלא מצאה בתולה הרי היא אסורה עליו וכופין אותו לגרשה לפי ששויה אנפשיה חתיכה דאיסורא שאנו חוששין שמא אחר הקדושין היא נבעלה והיא זונה ואסורה על הכהן בין שנבעלה באונס או ברצון על העיקר הידוע אונס בישראל מישראל שרי ובכהנים אסור: (רמב"ם)

פרק א - משנה ח

רְאוּהָ מְדַבֵּרֶת עִם אֶחָד בְּשׁוֹק, אָמְרוּ לָהּ מַה טֵּיבוֹ **{כו}** שֶׁל זֶה. אִישׁ פְּלוֹנִי וְכֵהֵן הוּא. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֶלְיעָזָר אֹמְרִים, נֶאֱמַנְת **{כח}**. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר, לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חִיִּין, אֶלָּא הֲרִי זֹו בְּחִזְקַת בְּעוֹלָה לְנִתִּין וּלְמַמְזֵר, עַד שֶׁתָּבִיא רְאִיָּה לְדַבְרֶיהָ:

ר"ע מברטנורה מדברת. מתיחדת **{כו}**: וכהן הוא. מיחס: נאמנת. כשרה לכהנה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כו} ותני לה להודיעה פחו דרבי יהושע דאף על גב דלא ראוה שנבעלה, פסולה. גמרא: **{כו}** טיבו. טיב היא סבה כמו טיב גטין וקדושין. הרמב"ם: **{כח}** נאמנת. לפי שהיא בחזקת פשרות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ראוה מדברת עם אחד כו': מדברת כנוי על הייחוד וטיב היא סיבה ובכמה מקומות הם אומרים טיב גיטין וקדושין טיב עבודת כוכבים ומשמשיה ר"ל סיבתם. ור' יהושע מחמיר ואמר אע"פ שהיא נתיחדה עם אדם ידוע והוא בתכלית הכשרות אינה נאמנת אלא היא בחזקת בעולה לפסולים ותהיה פסולה לכהונה לפי שהיא בחזקת שנבעלה בעילת זנות והלכה כר"ג. וממה שאתה צריך לידע שהכהן אם ארס בתולה ואחר הארוסין לזמן נשואין טוען שלא מצאה בתולה הרי היא אסורה עליו וכופין אותו לגרשה לפי ששוייה אנפשיה חתיכה דאיסורא שאנו חוששין שמא אחר הקדושין היא נבעלה והיא זונה ואסורה על הכהן בין שנבעלה באונס או ברצון על העיקר הידוע אונס בישראל מישראל שרי ובכהנים אסור: (רמב"ם)

פרק א - משנה ט

הִיְתָה מְעַבְרַת **{כט}**, וְאָמְרוּ לָהּ מַה טֵּיבוֹ שֶׁל עֵבֶר זֶה. מֵאִישׁ פְּלוּנִי וְכֹהֵן הוּא. רַבֵּן גְּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים, נֶאֱמַנְתְּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חִיִּין, אֲלֵא הֵרִי זוּ בְּחִזְקַת מְעַבְרַת לְנִתִּין וּלְמַמְזֵר, עַד שֶׁתָּבִיא רְאִיָּה לְדַבְרֶיהָ:

ר"ע מברטנורה מַה טֵּיבוֹ שֶׁל עֵבֶר זֶה וְכוּ'. רַבֵּן גְּמְלִיאֵל אוֹמֵר נֶאֱמַנְתְּ, וְכֹשְׁרִים לְכַהֵנָה הִיא וּבִתָּהּ. אֲבָל לְעֵנֶן יְרוּשָׁה לֹא אָמַר רַבֵּן גְּמְלִיאֵל שֶׁזֶה הָעֵבֶר יִירָשֶׁנוּ. וְהִלְכָה כְּרַבֵּן גְּמְלִיאֵל בְּכָל הַנִּי בְּבִי דְמִתְנִיתִין. וְאֶפְלוּ הַכִּי לְכַתְּחֵלָה לֹא תִנְשֵׂא לְכַהֵנָה **{ל}** לֹא הַמְדַבְּרַת עִם אֶחָד וְלֹא הַמְעַבְרַת, אֲלֵא אִם כֵּן הָיוּ רַב אֲנָשֵׁי הָעִיר מִיַּחְסִים וְנִבְעֵלָה זֹאת הָאִשָּׁה מֵאֶחָד מֵהֶם שֶׁפָּרַשׁ חוּץ לָעִיר וּבָעַל, דְּאָמְרִינָן כָּל דְּפָרִישׁ מֵרַבָּא פְּרִישׁ **{לא}**, וְאִז תִּנְשֵׂא לְכַתְּחֵלָה לְכַהֵנָה בֵּין הִיא בֵּין בִּתָּהּ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כט}** מְעַבְרַת. לְהוֹדִיעַד כְּחוֹ דְרַבֵּן גְּמְלִיאֵל. וְעוֹד, דְּאֶפְלוּ בִּתָּהּ מִכְּשָׁרִינָן: **{ל}** רוּצָה לוֹמַר הִיא, אֲבָל בִּתָּהּ הִיא פְּסֻקִינָן הִלְכָה כְּאֶבָא שְׁאוּל בְּפָרָק ד' דְּקִדּוּשִׁין, דְּלְכַתְּחֵלָה הִקְלוּ. וְטַעְמָא, לְפִי שְׁאִפְשָׁר דְּאֶפְלוּ לְקַהֲל פְּסוּלָה, וְאִם הָיוּ מִחְמִירִין בָּהּ שְׁלֵא לְבֹא בְּקַהֲל לֹא הָיָה לָהּ תִּקְנָה, הִלְכָד לֹא הִחְמִירוּ שְׁלֵא תִנְשֵׂא לְכַתְּחֵלָה. הָרַ"ן וְהַפְּנִינִי. וְעֵין תוֹסֵפּוֹת יוֹם טוֹב: **{לא}** אֲבָל בְּעִיר, אֶפְלוּ פְּרִשׁ הַבּוֹעֵל וְאִזֵּיל לְגַבְהָ, לֹא אָמְרִינָן כָּל דְּפָרִישׁ כּוּ', אֲלֵא חֲשָׁבִינָן לִיהָ כְּקַבּוּעַ דְּכַמְחָצָה עַל מְחָצָה דְּמִי, גְּזָרָה אִטּוּ הִיכָא דְּאִזְלָא אִיהִי לְגַבְיָהּ. גְּמָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הִיתָה מְעוֹבְרַת וְאָמְרוּ לָהּ מַה טֵּיבוֹ שֶׁל עוֹבֵר זֶה כּוּ': כִּשְׂאֵמֵר רַ"ג נֶאֱמַנְתְּ אִין עֵנִינוּ שֶׁתִּהְיֶה נֶאֱמַנְתְּ שֶׁזֶה הָעוֹבֵר בֶּן פְּלוּנִי וִירִשְׁנוּ אֲבָל עֵנִינוּ שֶׁהִיא נֶאֱמַנְתְּ שֶׁנִּבְעֵלָה לְכַשֵּׁר וְהִיא כִּשְׂרָה לְכַהֵנָה וְכֵן הָעוֹבֵר אִם הִיתָה בֵּת הִנֵּה הִיא גִּי"כ כִּשְׂרָה לְכַהֵנָה וְהִלְכָה כְּרַ"ג אֲבָל לְכַתְּחֵלָה אִין אָנוּ מוֹרִין לְזֹאת הַמְעוֹבְרַת אוֹ לְכָל מִי שֶׁנִּבְעֵלָה לְסַפֵּק שֶׁתִּנְשֵׂא לְכַהֵן שִׁישׁ לָנוּ לְחוּשׁ שְׂמַא נִבְעֵלָה לְפִסּוּל אִי"כ הָיוּ רַב כִּשְׁרִים אֲצֵלָה וְהוּא שִׁיחִיו רַב אֲנָשֵׁי הָעִיר יִשְׂרָאֵלִים כִּשְׁרִים וִיפְרוּשׁ אֶחָד מִן הָרַב וּיִבְעוּל זֶה חוּץ לָעִיר וְאִז תִּנְשֵׂא לְכַתְּחֵלָה לְכַהֵן הִיא וּבִתָּהּ: (רמב"ם)

פרק א - משנה י

אמר רבי יוסי, מעשה בתינוקת שירדה למלאת מים מן העין **{לב}**, ונאנסה. אמר רבי יוחנן בן נורי, אם רב אנשי העיר משיאין **{לג}** לכהנה, הרי זו תנשא לכהנה:

ר"ע מברטנורה אם רב העיר משיאין לכהנה. אף על גב דרבא חד סגי בעלמא, מעלה עשו ביוחסין, והכא אצרכוה רבנו תרי רבי **{לד}**, רב סיעה **{לה}** העוברת שם ורב העיר. ואין משיאין לכתחלה לכהנה אלא בתרי רבי, וכן הלכה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{לב}** העין. כדכתב **{בראשית טז}** על העין בדרך שור: **{לג}** משיאין. בנותיהן ואלמנותיהן. שאין רב בני העיר פוסלין אשה לכהנה בביאתן. רש"י: **{לד}** ובמתניתין דלעיל הלכה כרבן גמליאל ולא פירש דבעינו תרי רבי. מחלקים הרא"ש והר"ן, דלעיל בטוענת והכא באינה טוענת. וסתמא דמלתא הכי איתא, דתינוקת הוה ולא ידעה למטען, וכיון דהוי ליה שפמא, אפלו לרבן גמליאל בעי תרי רבי. ועין תוספות יום טוב פירוש אחר: **{לה}** רש"י פירש, רב סיעה של פשרים הבאים ממקום אחר עוברים שם. והרמב"ם מפרש דרב סיעה הם שפרשו מן המקום הזה ועוברים שם בפירשת דרכים או בקרנות שבשדות. ועין תוספות יום טוב. פירוש סיעה, שיגרא. מלשון ואחוזת מרעהו **{בראשית כו}** תרגם אונקלוס וסיעת מרחמוהי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אמר רבי יוסי מעשה בתינוקת כו': זה המעשה היה חוץ מן המדינה שרובה כשרים והיה חוץ מזאת המדינה סיעה רובן כשרים כמו כן ופירש אחד מזאת הסיעה ואנסה והיו תרי רוב רוב העיר ורוב סיעה של מקום שנאנסה בו וזאת היא חומרא שאין אנו צריכים אלא חד רובא אבל מעלה עשו ביוחסין שהיא לא תנשא לכתחלה אלא בתרי רובי והלכה כרבי יוסי: (רמב"ם)

פרק ב - משנה א

הָאִשָּׁה שְׁנֵתְאֲרַמְלָה או שְׁנֵתְגַרְשָׁה, הִיא אוֹמֶרֶת בְּתוּלָה נְשֵׁאתֵנִי, וְהוּא אוֹמֵר, לֹא כִי אֶלָּא אֶלְמָנָה נְשֵׁאתִידָּ, אִם יֵשׁ עֵדִים שִׁיִּצְאֵת בְּהֵנוּמָא וְרֵאשָׁה פְּרוּעָה, כְּתִבְתָּה מֵאֲתָיִם. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא אוֹמֵר, אֵף חֲלוּק קְלִיּוֹת **[ב]** רֵאשָׁה:

ר"ע מברטנורה **הָאִשָּׁה שְׁנֵתְאֲרַמְלָה או שְׁנֵתְגַרְשָׁה**. ותובעת כתבתה: הוא אוֹמֵר. קאי אנתגרשה. ואי אנתארמלה, היורשים אומרים אלמנה נשאד אבינו ואין לד אלא מנה: הנומא. איכא מאן דאמר חפה של הדס שעושים לבתולות. ואיכא מאן דאמר צעוף שנותנים על העינים ומתנמנמת בו **[א]**: וראשה פרועה. שערה על כתפה. כך היו נוהגים להוציא הבתולות מבית אביהן לבית החתונה: אף חלוק קליות. במקומו של רבי יוחנן בן ברוקא היו נוהגים לחלק קליות בנשואי הבתולות. ואי ליכא סהדי שעשו בנשואיה כמנהג נשואי הבתולות, ושטר הכתבה אבד, בעל מהימן **[ג]** ואינה גובה אלא מנה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** ולכך נקרא הנומא על שם תנומה. והערוך פרש הנומא לשון יון הוא, תורה, כלומר חק הבתולות: **[ב]** קליות. כשהשכלין לחין מנבשין אותן בתנור והן קליות ומתוקות לעולם. רש"י: **[ג]** דאף על גב דבמשנה ו' פרק קמא איהי מהימנה, התם ברי ושמא, אבל הכא ברי וברי ואין לה עליו

אָלָא שְׁבוּעָה. וְכִי תִימָא וְכִי אִיכָא עֵדִים נְמִי לְהִימְנִיָּה לְבַעַל בְּמִגּוֹ דְּפְרָעָתִי.
תְּרַצוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּמִגּוֹ בְּמִקּוּם עֵדִים הוּא : (עִיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם האשה שנתארמלה או שנתגרשה היא אומרת כו': הינומא *מפה ממשי היה מנהגם שנושאים בו בתולות מבית אביה לבית בעלה והעיקר בזה הדין כל זמן שנאבדה הכתובה הוא נאמן באמרו אלמנה נשאתיך אלא אם נמצאו עדים שהעידו שנשאת בתולה או ממני שהיה מצוי בחופתה וראה שנעשה לה ממעשה אנשי המקום ההוא שעושין לבתולה ממניי הקישוט או ממניי השחוק וזולת זה והיה מנהגם במקומו של ר' יוחנן חילוק קליות: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ב

וּמוֹדָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּאוֹמֵר לְחֻבְרוֹ שְׁדָה זֹ שֶׁל
אָבִיךָ הִיְתָה וּלְקַחְתִּיָּהּ הִימְנוּ, שֶׁהוּא נֶאֱמָן,
שֶׁהִפָּה שְׁאָסֹר הוּא הִפָּה שְׁהִתִּיר. וְאִם יֵשׁ עֵדִים
שֶׁהִיא שֶׁל אָבִיו וְהוּא אוֹמֵר לְקַחְתִּיָּהּ הִימְנוּ,
אֵינוֹ נֶאֱמָן :

ר"ע מברטנורה וּמוֹדָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אֵף עַל גַּב דְּלַעִיל בְּפֶרֶק קָמָא גַּבִּי הִיא
אוֹמֶרֶת מְשֹׁאֲרֵסְתֵי נֶאֱנִסְתִּי פְּלִיג רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אַרְבֹּן גַּמְלִיאֵל וְאָמַר דְּלֹא
מְהִמְנִינֵן לְאִשָּׁה בְּמֵאִי דְּאִמְרָה מְשֹׁאֲרֵסְתֵי נֶאֱנִסְתִּי וּפְסָלָה עֲצָמָה מִן
הַכְּהֵנָה בְּמִגּוֹ דְּאִי בְּעֵיא אִמְרָה מִכַּת עַץ אֲנִי וְהִיְתָה כְּשֶׁרָה לְכַהֵנָה, הִנִּי
מִיִּלִּי הִיכָא דְּאִיכָא אִסּוּר וְהִתֵּר לְפָסוּל לְכַהֵנָה אוֹ לְהַכְשִׁיר, בְּהָא פְּלִיג
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אַרְבֹּן גַּמְלִיאֵל וְאָמַר דְּלֹא מְהִימְנִינֵן לָהּ בְּמִגּוֹ {ד}, אֲבָל הִיכָא
דְּלִיכָא אִסּוּר וְהִתֵּר אִלָּא דְּרָרָא דְּמִמוֹנָא, כְּגוֹן הָאוֹמֵר לְחֻבְרוֹ שְׁדָה זֹ שֶׁל
אָבִיךָ הִיְתָה וּלְקַחְתִּיָּהּ מִמְנוּ, מוֹדָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְרַבֹּן גַּמְלִיאֵל דְּבִכְהֵאִי
גִּוְנָא מְהִימְנִינֵן לִיהּ בְּמִגּוֹ דְּאִי בְּעֵיא אִמְרָה שְׁלִי הִיא וְאָמַר שֶׁל אָבִיךָ הִיְתָה
וּלְקַחְתִּיָּהּ מִמְנוּ נֶאֱמָן : וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהִיא שֶׁל אָבִיו אֵינוֹ נֶאֱמָן. בְּגִמְרָא
מְפָרֵשׁ דְּהָא מִתְּנִיתִין אֲתָא לְאִשְׁמוּעִינֵן {ה} כְּגוֹן שֶׁלֹּא אֲכַלָּה אִלָּא שְׁתֵּי
שָׁנִים בְּפִנֵּי הָאֵב וְשָׁנָה אַחַת בְּפִנֵּי הַבֹּן, כִּיּוֹן דְּלֹא שְׁלָמוּ לוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנֵי חֲזָקָה

בְּחַיֵּי הָאָב, הַשָּׁנָה שֶׁאֲכָלָה בְּפָנַי הֵבֵן אֵינִי עוֹלָה לְמַנְיֹן שְׁנֵי חֲזָקָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} וְכֵן כָּתַב הַרְמַב"ם. כְּלוּמַר מְכִינֵן דְלַעֲנֵן אֲסוּר וְהִתֵּר לֹא מְהִימְנָה בְּמִגּוּ, הֵכִי נִמְי לְעֵנֵן הַכְּתָבָה, דְּלֹא שִׁיךְ לומר שֶׁתְּהֵא נְאֻמְנַת לְכַתְּבָה וְלַעֲנֵן אֲסוּר וְהִתֵּר לֹא. וְרַבֵּן גַּמְלִיאֵל סוֹבֵר דְלַעֲנֵן אֲסוּר וְהִתֵּר נִמְי נְאֻמְנַת, מִשּׁוּם דְּאֻקֵי הַחֲזָקָת פְּשָׁרוֹת כְּדַלְעִיל. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{ה}** דְּאֲדַתְנֵי בְּאֵבוּהָ, לְתַנֵּי בְּדִידֵיהָ, בְּאוֹמֵר לְחַבְרוֹ שְׂדָה זֹו שֶׁלֶךְ הִיתָה כּו': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם וּמוֹדָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּאוֹמֵר לְחַבְרֵי שְׂדָה זֹו כּו': אִמְרוּ מוֹדָה ר' יְהוֹשֻׁעַ ר"ל מוֹדָה לר"ג שְׁחוֹלַק עֲלֵינוּ בְּפֶרֶק הָרֵאשׁוֹן בְּמָה שְׂדוּמָה לְדִין זֶה בְּאִמְרוּ הִיא אוֹמֵרֵת מִשְׁאֲרֵסְתָנִי נֶאֱנַסְתִּי לְפִי שְׁאִינָה נֶאֱמַנְתָּ אֲלִיבָא דְר' יְהוֹשֻׁעַ אֲפִי שִׁישׁ שֵׁם מִיגוּ דִּיכּוּלָה לְמִימֵר מוֹכַת עַץ אֲנִי וְכִשְׂרָה לְכַהוֹנָה וְקֶאֱמֵרָה נִבְעֵלְתִי דְפִסְלָה עֲצֵמָה לְכַהוֹנָה נֶאֱמַנְתָּ לומר מִשְׁאֲרֵסְתָנִי נֶאֱנַסְתִּי אֲבַל אִינָה נֶאֱמַנְתָּ אֲלִיבָא דְר' יְהוֹשֻׁעַ לְפִי שֶׁהוּא אֵינוֹ מַחִיִּיב הַבַּעַל בְּכַתּוּבָה מִטַּעַם שֶׁהִיא יְכוּלָה לומר מִיגוּ בְּמָה שֶׁתְּלוּי בְּדֶרֶךְ אֲסוּר וְהִיתֵר לְפִי שֶׁפִּסְלוּהָ לְכַהוֹנָה אוֹ כִּשְׂרָה לְכַהוֹנָה הוּא אֲסוּר וְהִיתֵר אֲבַל בְּכֹאֵן מוֹדָה ר' יְהוֹשֻׁעַ לְפִי דְמִיגוּ דֶּהֱכֵא תְּלוּי בְּנִתְיֵנַת מִמּוֹן שֶׁהוּא מִיגוּ דִּיכּוּל לְמִימֵר שְׁלִי הוּא וְקֶאֱמֵר שֶׁל אֲבִיךָ הוּא וְלִקְחַתִּיהָ מִמֶּנּוּ נֶאֱמַן וְאִם יֵשׁ עֲדִים שֶׁהוּא שֶׁל אֲבִיו אֵינוֹ נֶאֱמַן בְּתַנְאֵי שִׁיחִיהָ אֲכִילַת הַפִּירוֹת ב' שְׁנִים בְּחַיֵּי הָאָב וְשָׁנָה בְּחַיֵּי הֵבֵן שֶׁלֹּא נִשְׁלַמוּ לוֹ שְׁנֵי חֲזָקָה בְּחַיֵּי הָאָב וְלִכְךָ אֵינוֹ נֶאֱמַן לְפִי שֶׁהֵעִיקֵר בִּידֵינוּ אֵין מַחֲזִיקִין בְּנִכְסֵי קֶטָן וְאֲפִי הַגְּדִיל ר"ל כֹּל זֶמֶן שֶׁהִתְחִיל שְׁנֵי חֲזָקָה וְהוּא קֶטָן וְאֲפִי נִשְׁאֵר זֶה הַמַּחֲזִיק בְּאֲכִילַת הַפִּירוֹת עַד שֶׁנִּשְׁלַמוּ לוֹ שְׁנֵי חֲזָקָה אַחַר שֶׁגִּדַל הַקֶּטָן אִינָה חֲזָקָה וְזֶה הוּא שְׂרָצָה לְהַשְׁמִיעֵנוּ: (רמב"ם)

פֶּרֶק ב - מִשְׁנָה ג

הָעֲדִים שֶׁאֲמָרוּ כָּתַב יְדֵינוּ הוּא זֶה, אֲבָל אֲנוּסִים הָיִינוּ, קֶטְנִים הָיִינוּ, פְּסוּלֵי עֵדוֹת הָיִינוּ, הָרִי אֵלוֹ נְאֻמְנִים **{ח}**. וְאִם יֵשׁ עֲדִים שֶׁהוּא כָּתַב יָדָם אוֹ שֶׁהִיא כָּתַב יָדָם יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחֵר, אֵינוֹ נְאֻמְנִין **{י}**:

ר"ע מברטנורה **אנוסים היינו**. אַנס נפשות שפא יהרגנו. אַבל אַנס ממון שפא יקח ממונו [ממונו], וְכַל שְׂכָן אִם אָמְרוּ בְּשִׁבִיל רַב מְמוֹן שְׁנַתָּן לָנוּ, אֵינָן נְאֻמְנִין, דְּאֵין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע, דְּאָדָם קְרוֹב אֶצְל עֲצָמוּ וְאֵינוּ נְאֻמְן עַל עֲצָמוּ לֹא לְזָכוֹת וְלֹא לְחֻבָּה (ו). וְכֵן פְּסוּלֵי עֵדוּת הֵינּוּ, מְחַמֵּת קֶרְבָּה (ז). אַבְל מְחַמֵּת עֲבֵרָה אֵינָן נְאֻמְנִים: **יוצא ממקום אחר**. חתומים בְּשֵׁטֶר אַחַר שֶׁחֲזַק בְּבֵית דִּין (ט), וְבֵא אוֹתוֹ שֵׁטֶר לְפָנֵינוּ עִם זֶה, וְכַתֵּב חוֹתָמָן דּוּמִין זֶה לְשֵׁל זֶה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ו) **מסים רש"י**, בְּדִינֵי נְפֻשׁוֹת. פְּלוּמֵר, דְּוֹדָאֵי נְאֻמְן עַל עֲצָמוּ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת, דְּהוֹדָאת בְּעַל דִּין כְּמֵאָה עֵדִים דְּמִי: (ז) [וְדָקָא אָמְרִי] הֵינּוּ, מְשַׁכַּחַת לָהּ כְּשֶׁהִיוּ קְרוֹבִים בְּנִשְׁוֹתֵיהֶם וְנִתְרַחְקוּ. הַר"ן: (ח) **נאמנין**. כְּשֶׁאָמְרוּ בְּתוֹךְ כְּדֵי דְבוּר. דְּאֵי לָאוּ הָכִי, הָא הָוֵי כְּכַתֵּב יְדוֹן יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר הוֹאִיל וְהוֹדוּ שְׁזָה כְּתֵב יְדוֹן: (ט) וְכַתוּב בּוֹ הַנֶּפֶק. רְש"י: (י) **אינן נאמנין**. גְּמָרָא, דְּעֵדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשֵּׁטֶר כְּמוֹ שֶׁנְּחַקְרָה עֵדוּתָן בְּבֵית דִּין דְּמִי, וְכֵינּוּן שֶׁהֲגִיד שׁוֹב אֵינוּ חוֹזֵר וּמְגִיד. וְכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת, דְּמִשׁוּם הָכִי נְמִי לִיכָא לְאֶקְשׁוּיֵי דְלְהִימְנוּ בְּמַגּוֹ דְּפְרוּעַ הוּא, דְּהוּוּ כְּחוֹזְרִים וּמְגִידִים. וְעוֹד, דְּהוּוּ מְגוֹ בְּמִקּוֹם עֵדִים. וְעוֹד, דְּבִשְׁנֵי עֵדִים לֹא אָמְרִינָן מְגוֹ, דְּהֵאִידָּ נֹאמֵר שְׁזָה נְאֻמְן בְּמַגּוֹ שְׁגַם חֲבֵרוֹ הָיָה יָכוֹל לּוֹמֵר כֶּךָ וְכֶךָ: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם העדים שאמרו כתב ידינו הוא זה כו': אנוסים הוא אונס נפשות כגון שיאמרו פחדנו שיהרגנו אבל אם אמרו אנוסי ממון היינו (או) שפחדנו שאם לא נעיד לו שיקח ממונינו ולכך העדנו לו אינם נאמנים לפי שהעיקר אצלנו אין אדם משים עצמו רשע וכשאומרים שהם הצילו ממונם בממון חבירם הוא רשעה כל שכן כשאמרו שהם לוקחים שוחד מפני זה העדות שאינם נאמנים וכמו כן כשפסלו עצמם בעבירה אינם נאמנים אבל נאמין אותם בכאן באמרם פסולי עדות היינו כשפסלו עצמן מחמת קורבה כגון שיאמרו קרובים היינו באותה שעה ולא היינו ראויין לעדות זה השטר ואמנם קיום העדות כשכתב ידם יוצא ממקום אחר הרי זה יתקיים על שלשה דרכים. הדרך הראשון הוא שיהיה בזה השטר עדים ראובן ושמעון ונראה לקיים חתימתן ממקום אחר שנמצא שטר אחר שיש בו עדים כמו כן לראובן ושמעון והעידו שני עדים שזו חתימת ראובן ושמעון ונמצאת הכתיבה כמו הכתיבה ר"ל חתימת העדים שהם בשטר האחר שהעידו עדים שהיא חתימת פלוני ופלוני שהיא כמו החתימה שאנו רוצים לקיים. והדרך השני שיהיה שטר ובו אלה העדים בעצמם ר"ל ראובן ושמעון שהוחזקו כבר בב"ד ועליו קיום ב"ד והיה כבר קרא עליו ערער ואח"כ הוחזק ומצינו כתיבת זה השטר מקוים ר"ל חתימת העדים כמו החתימה שבשטר שאנו רוצים לקיים הרי זה כמו כן יתקיים בזה הדרך. והדרך השלישי שנמצא שטרי שני שדות במקח וממכר בזה העדות ר"ל באלו העדים בעצמם והלוקחים אכלו פירות אלו השדות שני חזקה גמורים ר"ל שלש שנים בפני המוכרים ולא נפל ערעור ולא הכחשה ולא שום דיחוי בעדות או שהיה כמו כן עדותן בשני שטרות כתובות ונמצא חתימת העדים אשר בשטר שאנו רוצין לקיים כמו חתימתן אשר בשני שטרי שדות או שני שטרי כתובות הרי יתקיים השטר כמו כן ובתנאי שיהיו בשני השטרות שאנו רוצים לקיים

מהם שלא ברשות התובע זולת השטר שאנו רוצים לקיימו לפי שאם יהיו
השטרות כולם בידו ניחוש שמא דימה הכתב וזייפו: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ד

זֶה אוֹמֵר זֶה כָּתַב יָדִי וְזֶה כָּתַב יָדוֹ שֶׁל חֲבֵרִי,
וְזֶה אוֹמֵר זֶה כָּתַב יָדִי וְזֶה כָּתַב יָדוֹ שֶׁל חֲבֵרִי,
הָרִי אֵלּוֹ נֶאֱמָנִין. זֶה אוֹמֵר זֶה כָּתַב יָדִי וְזֶה
אוֹמֵר זֶה כָּתַב יָדִי, צָרִיכִים לְצַרֵּף עִמָּהֶם אַחֵר,
דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, אֵינָן צָרִיכִין
לְצַרֵּף עִמָּהֶם אַחֵר, אֶלָּא נֶאֱמָן אָדָם לוֹמֵר זֶה
כָּתַב יָדִי:

ר"ע מברטנורה הָרִי אֵלּוֹ נֶאֱמָנִים. דְּהָא אִיכָּא תְּרֵי סְהָדִי עַל כָּל כְּתָב
וְכָתַב: צָרִיכִים לְצַרֵּף עִמָּהֶם אַחֵר. שְׁעַל כְּתָב יָדוֹ הוּן מְעִידִין לֹא עַל מְנָה
שְׁבִשְׁטֵר. וְצָרִיךְ תְּרֵי סְהָדִי עַל כָּל כְּתָב וְכָתַב: וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֵינָם
צָרִיכִין לְצַרֵּף עִמָּהֶם אַחֵר. שְׁעַל מְנָה שְׁבִשְׁטֵר הֵם מְעִידִים **[יא]**, וְכִשְׁזֶה
אוֹמֵר זֶה כָּתַב יָדִי וְזֶה אוֹמֵר זֶה כָּתַב יָדִי נִמְצְאוּ שְׁנֵי עֵדִים עַל מְנָה
שְׁבִשְׁטֵר. וְהִלְכָה פְּחֻכְמִים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יא] שְׁהָרִי הֵם כָּאֵלּוֹ אוֹמְרִים אֶנְחֵנוּ רְאִינוּ הַמְּלוּוָה וְחֻתְמָנוּ.
רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם זה אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חברי כו': ואין הלכה כרבי:
(רמב"ם)

פרק ב - משנה ה

הָאִשָּׁה שְׁאָמְרָה אֶשֶׁת אִישׁ הָיִיתִי וְגֵרוּשָׁה אָנִי, נֶאֱמַנְתָּ **[יב]**, שֶׁהִפָּה שְׁאָסַר הוּא הִפָּה שְׁהִתִּיר. וְאִם יֵשׁ יְעָדִים שֶׁהִיְתָה אֶשֶׁת אִישׁ וְהִיא אוֹמֶרֶת גֵּרוּשָׁה אָנִי, אֵינָה נֶאֱמַנְתָּ. אֶמְרָה נִשְׁבִּיתִי **[יג]** וְטַהוֹרָה אָנִי, נֶאֱמַנְתָּ, שֶׁהִפָּה שְׁאָסַר הוּא הִפָּה שְׁהִתִּיר. וְאִם יֵשׁ יְעָדִים שֶׁנִּשְׁבִּית וְהִיא אוֹמֶרֶת טַהוֹרָה אָנִי, אֵינָה נֶאֱמַנְתָּ. וְאִם מְשַׁנְּשֵׁאת בָּאוּ יְעָדִים, הָרִי זוֹ לֹא תִצָּא :

ר"ע מברטנורה **אם משנשאת**. לא נשאת ממש, אלא אם משהתירוה לנשא באו עדים שנשבית : **לא תצא**. מהתרה הראשון, ותנשא לכתחלה. אבל אם באו עדים שנטמאת, אפלו היו לה כמה בנים **[יד]**, תצא : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יב]** **נאמנת**. פליגי הפוסקים, יש אומרים דאפלו לאחר כדי דבור נאמנת, כיון שעומדת בדבריה הראשונים אלא שפוטרת עצמה מצד אחר, והכל אפשר שהוא אמת. דאם לא כן, אדתיני סיפא ואם יש עדים, לאשמעינן רבותא טפי בלאחר כדי דבור. ויש אומרים דוקא בתוך כדי דבור, והכי משמע לישנא, דבבת אחת אומרת כן, ותני ואם יש עדים משום סיפא דסיפא : **[יג]** **נשביתי**. לבין הנכרים. וטהורה אני, שלא נבעלתי לנכרים. נאמנת ומתרת לכהן. רש"י : **[יד]** אפלו היו לה כמה בנים מן הכהן הזה שנשאה. רש"י : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת כו' : אם משנשאת ר"ל אם משהתירוה להנשא הרי זו לא תצא מהיתרא ואפי' באו עדים שנשבית אבל אם באו עדים שנטמאת אפי' היו לה כמה בנים תצא וכשאמרה אשת איש אני ואח"כ לזמן אמרה פנויה אני אבל מה שאמרתי שאשת איש הייתי מטעם כך וכך היה הרי זו נאמנת ודבריה נשמעים ובלבד שתתן אמתלא לדבריה הראשונים ובלבד שלא יהיו שם עדים : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ו

שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁנִּשְׁבּוּ, זֹאת אוֹמֶרֶת נְשִׁיבִיתִי וְטְהוֹרָה אָנִי, וְזֹאת אוֹמֶרֶת נְשִׁיבִיתִי וְטְהוֹרָה אָנִי, אֵינָן נֶאֱמָנוֹת. וּבְזֶמַן שֶׁהֵן מְעִידוֹת זוֹ אֶת זוֹ, הָרִי אֵלֶּי נֶאֱמָנוֹת :

ר"ע מברטנורה שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁנִּשְׁבּוּ. שְׁיֵשׁ עֲדִים שֶׁנִּשְׁבּוּ {טו} : שֶׁמְעִידוֹת זוֹ אֶת זוֹ. כָּל אַחַת אוֹמֶרֶת חֲבֵרְתִי טְהוֹרָה : הָרִי אֵלֶּי נֶאֱמָנוֹת. דְּבִשְׁבוּיָהּ הִקְלוּ לְהַכְשִׁיר {טז} עַד אֶחָד וְאֶפְלוּ עֶבֶד וְאֶפְלוּ אִשָּׁה וְאֶפְלוּ קָטָן מִסִּיחַ לְפִי תַמּוּ. וּבִלְבָד שֶׁיַּעֲיֵד הָעֵד שֶׁלֹּא פָּרַשׁ מִמְּנָה מְשַׁעָה שֶׁנְּשִׁיבִית עַד שֶׁיִּצְאָה מִרְשׁוֹת הַגּוֹיִם : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} אוֹמֵר ר"י דְּלֹא גִרְסִינָן זֹאת אוֹמֶרֶת נְשִׁיבִיתִי כּו', אֶלֶּא זֹאת אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אָנִי. וּמִיָּהוּ יֵשׁ לוֹמֵר דְּאִירִי דְּאִינְהוּ לֹא יִדְעוּ דְּאִיכָּא עֲדִים, וְאֶשְׁמַעֲיָנָן דְּאֶפְלוּ הָכִי לֹא מְהִימְנִי : {טז} דְּהָא דְּשִׁבּוּיָהּ אֶסוּרָה לְכַהֵן, מִפְּנֵי שֶׁהִיא סָפֵק זֹנָה, שֶׁמָּא נִבְעֵלָה לְנִכְרִים, וְהוּאִיל וְאֶסוּר הַסָּפֵק מִדְּבָרֵי סוּפְרִים לְפִיכָּד הִקְלוּ. הַרְמַב"ם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁנִּשְׁבּוּ זֹאת אוֹמֶרֶת נְשִׁיבִיתִי וְטְהוֹרָה אָנִי וְזֹאת אוֹמֶרֶת כּו' וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים כּו' : עֵינָן אִמְרוּ שֶׁנִּשְׁבּוּ ר"ל שֵׁשׁ יָדִיעָה בְּרוּרָה בְּעֲדִים שֶׁנִּשְׁבּוּ וְעַם כָּל זֶה הֵם נֶאֱמָנוֹת וְהֵם מוֹתְרוֹת כְּשֶׁהֵעִידָה כָּל אַחַת מֵהֵן עַל חֲבֵרְתָהּ שֶׁהִיא טְהוֹרָה לְפִי שְׁכֻשְׁרִים בְּעֲדוֹת אִשָּׁה שְׁבוּיָהּ שֶׁהִיא טְהוֹרָה אִשָּׁה וְקָרוֹב וְקָטָן הַמְּסִיחַ לְפִי תוֹמוֹ וּמִתְקִיִּים הַעֲדוֹת בְּשִׁבּוּיָהּ שֶׁהִיא טְהוֹרָה כְּשִׁיעִיד הָעֵד (שְׁלָה) [הַלְזָה] שֶׁהוּא לֹא פִּירַשׁ מִמְּנָה מִזְמַן שֶׁנְּשִׁיבִית עַד שֶׁיִּצְאָה מִרְשׁוֹת הָעוֹבֵד כּוֹכְבִּים : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ז

וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים {ז}, זֶה אֹמֵר כֹּהֵן אֲנִי וְזֶה אֹמֵר כֹּהֵן אֲנִי, אֵינָן נֶאֱמָנִין. וּבְזִמּוֹן שֶׁהוּ מְעִידֵן זֶה אֶת זֶה, הֵרִי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין :

ר"ע מברטנורה **אֵינָן נֶאֱמָנִים**. ליתן להם תרומה {יח} : וּבְזִמּוֹן שֶׁהוּ מְעִידֵן זֶה עַל זֶה. שְׁכַל אֶחָד אֹמֵר אֲנִי וְחֻבְרִי כֹהֵן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} וְכֵן כו'. וְצָרִיכִי [כָּל הַנִּי דְמִתְנִיתִין], דְּאִי תִּנְי מוֹדָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מְשׁוּם דְּאִיכָּא דְרָרָא דְמְמוּנָא, פִּרְשׁ רַשִׁי הִלְכָּד אִי לָאוּ פְּשִׁיטָא דְמִלְתָּא שְׁלַקַּח מֵאֲבִיו לֹא הָיָה אֹמֵר שֶׁל אָבִיךָ וְגוֹרֵם לְעֲצָמוֹ הִפְסַד מִמּוֹן, וְר"ח פִּרְשׁ דְּאִיכָּא דְרָרָא דְמְמוּנָא שֶׁהָאֹמֵר הוּא מְחֻזָּק בְּשִׂדָּה, אֲבָל עֲדִים דְּלִיכָּא דְרָרָא דְמְמוּנָא אֵימָא לֹא. וְאִי תִּנְי עֲדִים, מְשׁוּם דְּלַעֲלָמָא, אֲבָל אִיהוּ דְלִנְפְּשִׁיהּ אֵימָא לֹא. וְאִי תִּנְי הַנִּי תִּרְתִּי, מְשׁוּם דְּמְמוּנָא, אֲבָל אֲשֶׁת אִישׁ דְּאִסּוּרָא אֵימָא לֹא. וְנִשְׁבִּיתִי כו' מְשׁוּם סִיפָא וְאִם מְשַׁנְּשָׁאת כו'. וְשִׁתִּי נָשִׁים כו' לְאֲשַׁמְעִינָן דְּלֹא חִישְׁינָן לְגוּמְלִין. וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים מְשׁוּם פְּלִגְתָּא דְרַבִּי יְהוֹדָה. גְּמָרָא : {יח} דְּאִוְרִיתָא. דְּכָל עַד אֶחָד נֶאֱמָן בְּאִסּוּרָא וְכָל שְׁכֹן בְּמִלְתָּא דְעֵבִידָא לְגִלּוּיִי. הַר"ן : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרמב"ם לא פירש משנה זו. (רמב"ם)

פרק ב - משנה ח

רַבִּי יְהוֹדָה אֹמֵר, אִין מְעַלִּין לְכַהֲנָה עַל פִּי עַד אֶחָד. אֹמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵימָתִי, בְּמִקּוּם שְׁיִשׁ עוֹרְרִין. אֲבָל בְּמִקּוּם שְׁאִין עוֹרְרִין, מְעַלִּין לְכַהֲנָה עַל פִּי עַד אֶחָד. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל

אומר משום רבי שמעון בן הסגן, מעלין לכהנה על פי עד אחד :

ר"ע מברטנורה רבי יהודה אומר אין מעלין לכהנה על פי עד אחד. אפלו היכא דליכא גומלין, וכל שכן הכא דאיכא למיחש לגומלין, העד אתה עלי ואני עליך **{יט}**: עוררין. שקורין עליו שם פסול. ואין ערעור פחות משנים **{כ}**: מעלין. היכא דליכא גומלים. והינו דאיכא בין רבי אליעזר לתנא קמא דרבי יהודה: רבן שמעון בן גמליאל אומר מעלין לכהנה. בגמרא פריך, רבן שמעון בן גמליאל הינו רבי אלעזר. ומסיק, דבמצטרפין לעדות קמפלגי, כגון דמחזק לו באבוה דהאי דכהן הוא, ונפק עליה קלא **{כא}** דבן גרושה או בן חלוצה הוא ואחתיניה, ואתא עד אחד ואמר ידענא ביה דכהן הוא ואסקיניה **{כב}**, ואתו בי תרי ואמרי בן גרושה או בן חלוצה הוא ואחתיניה, ואתא עד אחד ואמר ידענא ביה דכהן הוא, רבן שמעון בן גמליאל אומר מעלין לכהנה על פי זה העד האחרון מפני שמצטרפין אותו עם העד הראשון שבטל הקול ואמר ידענא ביה דכהן הוא, ואף על פי שלא העידו עדותן בבית אחת עדותן מצטרפת, ואמרינו אוקי הני תרי דאמרי כהן הוא להדי תרי דאמרי דבן גרושה הוא, ואוקי גברא אחזקתיה **{כג}**. ולרבי אלעזר לא מסקינן ליה עד שיעידו שני עדים בזמן אחד דכהן הוא. והלכה כרבן שמעון בן גמליאל שהעדים מצטרפין אף על פי שלא העידו עדותן כאחד: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יט} ובגמרא רמינן דרבי יהודה אדרבי יהודה ורבנן אדרבנן, מדתנן בסוף פרק ד' דדמאי, החמרים שנכנסו לעיר ואמר אחד מהן שלי חדש כו' אינו נאמן, רבי יהודה אומר נאמן. ומשני, דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא, בדמאי הקלו. ורבנן אדרבנן לא קשיא כו'. אי בעית אימא במעלין מתרומה ליוחסין קמפלגי. ועין בגמרא ובתוספות יום טוב: **{כ}** גמרא. ופרשו התוספות, לאפוקי חד דלא הוי ערעור. אבל קול נמי פוסל בתחלה בתרומה קדם שבא עד המכשיר כדלקמן: **{כא}** פרש רש"י, קול בעלמא ולא עדות, ואחתיניה עד שיבדקו את הדבר, דמעלה הוא לכהנה: **{כב}** דבמקום קול הנה חד מהימן: **{כג}** דחזקת אבוה מהניא ליה לאצטרופי גבי סהדי. הר"ן. וזה לשון הרמב"ם, והרי שנים מעידין שהוא כשר ושנים מעידין שהוא פסול, ידחו אלו ואלו וידחה הקול, ששנים כמאה, וישאר הכהן בחזקת אביו. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם רבי יהודה אומר אין מעלין לכהונה על פי עד אחד כו': עוררין חולקים ואומרים שהוא אינו כהן והעיקר אצלנו אין ערעור פחות משנים ומחלוקת רשב"ג עם ת"ק אמנם הוא בצרוף עדות כמו שאומר והוא שיש כאן אדם שידוע לנו שאביו כהן הוא ואח"כ יצא קול על זה הבן שהוא חלל ונדחה מן הכהונה ואח"כ העיד עד אחד שהוא כשר והחזרנו אותו לכהונה לפי שהעיקר אצלנו מעלין לכהונה על פי עד אחד ואין הלכה כר"י ואחר כך העידו שני עדים שהוא חלל ונדחה מן הכהונה פעם שניה ואח"כ העיד אי שהוא כשר רשב"ג אומר יצטרף זה העד עם העד הראשון ואע"פ שיש

ביניהם זמן ומעלין אותו לכהונה לפי שעדות השנים שהעידו שהוא כשר והשנים שהעידו שהוא פסול תבטל עדותן וישאר הבן בחזקת אביו שהוא כהן כשר ות"ק אמר לא יצטרף ואין מעלין אותו לכהונה עד שיעידו שני עדים בזמן אחד שהוא כשר לפי שנעמיד אלו שהעידו שהוא חלל כנגד אלו שהעידו שהוא כשר ויעמוד בחזקתו. והלכה כרשב"ג לפי שהעיקר אצלנו שהעדות מצטרף ואפי' היו ביניהם כמה שנים וכמו כן העדים יכולים להעיד זה שלא בפני זה בכל העדיות חוץ מגט כמו שיתבאר ובעדות נפשות כמו כן יש להם דינים יתבארו במקומם בסנהדרין: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ט

הָאִשָּׁה שֶׁנִּחְבְּשָׁה בְיַד גוֹיִם עַל יְדֵי מָמוֹן, מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ. עַל יְדֵי נַפְשׁוֹת, אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ. עִיר שֶׁכָּבְשָׁה כְּרָכּוּם, כָּל כֹּהֲנֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בְּתוֹכָהּ, פְּסוּלוֹת **{כו}**. וְאִם יֵשׁ לָהּן עֵדִים, אֶפְלוּ עֶבֶד, אֶפְלוּ שֶׁפְּחָה **{כט}**, הָרִי אֵלוּ נֶאֱמָנוּ. וְאִין נֶאֱמָן אָדָם עַל יְדֵי עֶצְמוֹ. אָמַר רַבִּי זְכַרְיָה **{ל}** בֶּן הַקָּצֵב, הַמַּעוֹן הַזֶּה, לֹא זָזָה יָדָהּ מִתּוֹךְ יְדֵי מְשַׁעָה שֶׁנִּכְנָסוּ גוֹיִם לִירוּשָׁלַיִם וְעַד שֶׁיִּצְאוּ. אָמְרוּ לוֹ, אִין אָדָם מַעִיד עַל יְדֵי עֶצְמוֹ:

ר"ע מברטנורה על ידי ממון מתרת לבעלה. שםפחדין להפסיד ממונם ולא מפקרי לה. ודוקא פשיד ישראל תקיפה על העובדי כוכבים, אז מתרת לבעלה אפלו בעלה כהן, ולא דמי לשבויה, משום דמרתתי להפסיד ממונן. אבל פשיד העובדי כוכבים תקיפה, אפלו על ידי ממון אסורה **{כד}** לבעלה אם בעלה כהן. ואם בעלה ישראל מתרת בכל ענין, דאשת ישראל שנאנסה מתרת לבעלה: **על ידי נפשות**. שהיתה נדונה למות, אסורה אפלו לבעלה ישראל, דחשינין שמה נבעלה ברצון **{כה}** לאחד מהן: **כרכום**. תרגום מצור, כרכוםא: **פסולות**. אסורות לכהן,

דֹּאשֶׁת כֹּהֵן אֲסוּרָה כְּשֶׁנֶּאֱמָרָה **[כז]**. וְאִם יֵשׁ בְּעִיר מִחֲבוּאָה אַחַת שְׂיִכּוֹלָה אִשָּׁה אַחַת לְהַחֲבֹא שָׁם, כָּל אַחַת וְאַחַת מִנְּשֵׂי הָעִיר נֶאֱמָנוֹת לֹמַר בְּמִחֲבוּאָה נִחְבְּאתִי וְלֹא נִטְמַאתִי **[כח]**, וּמִתּוֹךְ שְׂיִכּוֹלָה לֹמַר נִחְבְּאתִי, נֶאֱמָנֶת גַּם כֵּן כְּשֶׁאֲמַרָה לֹא נִחְבְּאתִי וְלֹא נִטְמַאתִי: **הַמְּעוֹן הַזֶּה**. שְׁבוּעָה הִיא **[לא]**: **אִין אָדָם מַעֲיֵד עַל יְדֵי עֲצָמוֹ**. וְאִם הָעֵיד אָדָם עַל שְׁבוּיָה שֶׁהִיא טְהוּרָה, הֲרִי זֶה לֹא יִשְׁאַנָּה אִם הוּא כֹּהֵן, מִפְּנֵי הַחֲשָׁד. וְאִם פָּדָה אוֹתָהּ מִן הַשְּׂבִי בְּמָמוֹנוֹ, הֲרִי זֶה מַעֲיֵד עָלֶיהָ וְנוֹשְׂאָהּ, דְּלֹא שְׂדֵי אֵינֶשׁ זֹוּזִי בְּכַדִּי, וְאִם לֹא יָדַע שֶׁהִיא טְהוּרָה לֹא נִתֵּן מָמוֹנוֹ עָלֶיהָ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כד] אֵלֶּא אִם כֵּן הָעֵיד לָהּ עַד אֶחָד, כְּשְׁבוּיָה. הַרְמַב"ם: **[כה]** כְּדִי לְמַצֵּא חוֹן בְּעֵינָיו שֶׁלֹּא יִהְרַגְנָה. תּוֹסְפוֹת: **[כו]** **פְּסוּלוֹת**. דְּלִבְעַל יֵשׁ פְּנָאִי, דְּתַקִּיף לָהּוּ יִצְרִיחוּ, וְלֹא דְמִי לָהּא דְתִנְנָן בְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ה' דְּעֵבֻדָּה זָרָה שְׂאִין פְּנָאִי לְנִסְדָּ. גְּמָרָא: **[כז]** כְּדִילְפִינָן בִּיבְמוֹת דְּרָף נ"ו: **[כח]** דְּמִי יֵימַר דְּאִיטְמִי. מַה שְׂאִין כֵּן בְּשִׁנֵּי שְׁבִילִין דְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ח' דְּטְהוּרוֹת, דְּהִתָּם וְדֹאִי אֵיכָא טְמֵאָה. וּמַהֲאִי טַעְמָא נְמִי נֶאֱמָנֶת בְּמָגוֹ, דְּכִינּוֹן דְּאִין כָּאוֹן אֵלֶּא חֲשָׂא, לֹא הָוִי כְּמָגוֹ בְּמָקוֹם עֵדִים. גְּמָרָא: **[כט]** **שְׂפָחָה**. חוּץ מִשְׂפָּחָתָהּ, מִפְּנֵי שְׁלֵבָה גַּס בָּהּ. וּבְמַסִּיחָה לְפִי תַמָּה נֶאֱמָנֶת. גְּמָרָא: **[ל]** **רַבִּי זְכַרְיָה**. וְהָיָה כֹּהֵן. רִש"י: **[לא]** רוּצָה לֹמַר, הַמְקַדֵּשׁ. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האשה שנחבשה בידי עובדי כוכבים ע"י ממון מותרת לבעלה כו' עיר שכבשוה כרכום כו': א"ר זכריה בן הקצב כו': כשעובדי כוכבים ידם תקיפה על ישראל אפ"י ע"י ממון אסורה לבעלה וזה כלו כשבעלה כהן אבל ישראל העיקר אצלנו אונס בישראל מישרי שרי וכרכום הוא גייס ואם יש בעיר מקום להחבא ואין בני המלחמה יכולים להגיע שם נאמנת כל אחת מהן באמרה לא נטמאתי ואפ"י אין לה עדים לפי שנאמר בכל אחת מהן מיגו דיכולה למימר נחביתי נאמנת לומר לא נחביתי ולא נטמאתי וכבר בארנו שהקרוב והאשה כשרים להעיד לאשה שהיא לא נטמאה חוץ מבעלה ושפחתה המשמשתה ואדם שהעיד לשבויה שהיא טהורה והוא כהן לא ישאנה אבל ישאנה כהן אחר כמו שיתבאר בספ"ב מיבמות אבל אם פדאה בממונו והעיד עליה שלא נטמאת ישאנה שאם לא נתברר לו כן לא היה נותן ממונו עליה בפדיונה: (רמב"ם)

וְאֵלֹהִים נֶאֱמָנִין לְהַעֲיִד בְּגִדְלוֹן מָה שֶׁרָאוּ בְּקִטְנוֹ.
 נֶאֱמָן אָדָם לֹמֵר, זֶה כְּתָב יָדוֹ שֶׁל אָבָא, וְזֶה
 כְּתָב יָדוֹ שֶׁל רַבִּי {לב}, וְזֶה כְּתָב יָדוֹ שֶׁל אָחִי.
 זְכוּר הָיִיתִי בְּפִלּוּנֵי שִׁיזְתָּה בְּהֵנוּמָא, וְרֵאשָׁה
 פְּרוּעַ. וְשֶׁהָיָה אִישׁ פְּלוּנִי יוֹצֵא מִבֵּית הַסֵּפֶר
 לְטַבֵּל לְאָכֹל בַּתְּרוּמָה. וְשֶׁהָיָה חוֹלֵק עִמָּנוּ עַל
 הַגֵּר. וְהַמָּקוֹם הַזֶּה {לג} בֵּית הַפָּרֶס. וְעַד כָּאן
 הָיִינוּ בְּאֵין בְּשַׁבָּת {לד}. אָבֵל אֵין אָדָם נֶאֱמָן
 לֹמֵר, דִּרְדָּךְ {לה} הָיָה לְפִלּוּנֵי בַּמָּקוֹם הַזֶּה, מֵעַמְד
 וּמִסִּפֵּד הָיָה לְפִלּוּנֵי בַּמָּקוֹם הַזֶּה:

ר"ע מברטנורה זֶה כְּתָב יָדוֹ שֶׁל אָבָא. וּמְקִימִין הַשֵּׁטֶר עַל פִּיו, שֶׁקִּיּוֹם
 שְׁטָרוֹת דְּרַבְּנָן {לב} וְהִימְנוּהוּ רַבְּנָן בְּדַרְבְּנָן: **שִׁיזְתָּה בְּהֵנוּמָא וְרֵאשָׁה**
פְּרוּעַ. וְנוֹטְלֵת כְּתֵבָה מֵאֲתִים. וְאֵף עַל גַּב דְּלֵא מְפָקִינָן מִמוֹנָא אֶלָּא
 בְּעֵדוֹת בְּרוּרָה, הַכָּא שְׁאֵנִי, הוֹאִיל וְרַב נְשִׁים בְּתוּלוֹת נְשָׁאוֹת, גְּלוּי מְלֵתָא
 {לד} בְּעֵלְמָא הוּא: **וְשֶׁהָיָה אִישׁ פְּלוּנִי יוֹצֵא מִבֵּית הַסֵּפֶר.** כְּשֶׁהָיִינוּ
 לוֹמְדִין תִּינוּקוֹת בְּבֵית רַבָּן: **לְאָכֹל בַּתְּרוּמָה.** וְעַל פִּי עֵדוֹת זֹו מְאָכִילִין
 לִיהַ תְּרוּמָה דְּרַבְּנָן, כְּגוֹן תְּרוּמָה שְׁמוּצִיאִין מְעַצִּיץ שְׁאֵינוּ נְקוּב וְכִיּוֹצֵא
 בְּזָה. אָבֵל תְּרוּמָה דְּאוּרֵייתָא אֵין מְאָכִילִין עַל פִּי עֵדוֹת כְּזֹה. וְלֵא חִישִׁינָן
 שְׁמָא עֵבֵד כְּהֵן הָיָה {לה}, שְׁאֵסוּר לְלַמֵּד אֶת הָעֵבֵד תּוֹרָה: **וְשֶׁהָיָה חוֹלֵק**
עִמָּנוּ עַל הַגֵּר. וְלֵא חִישִׁינָן שְׁמָא עֵבֵד כְּהֵן הָיָה, שְׁאֵין חוֹלְקִים תְּרוּמָה
 לְעֵבֵד אֶלָּא אִם כֵּן רַבּוּ עִמוֹ: **וְשֶׁהַמָּקוֹם הַזֶּה בֵּית הַפָּרֶס.** הַחֹרֵשׁ אֶת
 הַקֶּבֶר הָרִי זֶה עוֹשֶׂה בֵּית הַפָּרֶס מֵאָה אָמָה, שְׁכַף שְׁעָרוֹ שֶׁהַמְחַרְשָׁה
 מוֹלְכֵת עִצְמוֹת הַמֵּת. וְטִמְאַת בֵּית הַפָּרֶס דְּרַבְּנָן: **וְעַד כָּאן הָיִינוּ בְּאֵין**
בְּשַׁבָּת. דִּתְחוּמִים דְּרַבְּנָן: **מֵעַמְד וּמִסִּפֵּד.** מְקוֹם הָיָה לוֹ כָּאן לְהַסִּפֵּד
 מִתְּנוּ וְלַעֲשׂוֹת מֵעַמְדוֹת וּמוֹשְׁבוֹת שֶׁהֵיוּ עוֹשִׂין לַמֵּת, בְּהָא לֵא מְהִימָן,
 שֶׁהוּא דְּבַר שְׁבַמְמוֹן וְצָרִיךְ עֵדוֹת גְּמוּרָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {לב} דְּמִדְּאוּרֵייתָא לֵא בְּעִינָן קִיּוֹם, דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ, עֵדִים
 הַחֲתוּמִים עַל הַשֵּׁטֶר נַעֲשֶׂה כְּמִי שֶׁנִּחְקְרָה עֵדוּתוֹ בְּבֵית דִּין, דְּלֵא חֲצִיף אֵינֶשׁ
 לְזִיּוּפָא. רַשִׁי. וְהַלְכָּךְ אֵין זֶה עוֹקֵר דְּבַר מִן הַתּוֹרָה, שֶׁהִם אָמְרוּ צָרִיךְ קִיּוֹם,
 וְהִם אָמְרוּ שְׁאֵלוֹ כְּשָׂרִים לְהַעֲיִד: **שֶׁל רַבִּי.** וְצָרִיכָא, דְּאֵי אֲשַׁמְעִינָן אֲבִיו,
 מִשּׁוּם דְּשָׂכִיחַ גְּבִיּהּ וְנָתַן עֵינָיו בְּקִטְנוּתוֹ בְּכְתָב יָדוֹ. וְאֵי תִנֵּי רַבּוּ, דְּאֵית לִיהַ
 אִימְתִיָּה דְּרַבִּיָּה, אָבֵל אֲחִיו דְּלִית לִיהַ לֵא הָא וְלֵא הָא אִימָא לֵא, קָא מִשְׁמַע
 לוֹ. גְּמָרָא. וְכְתָב הָרֵאשִׁי, וְדוֹקָא אֵלוֹ דְּשָׂכִיחַ גְּבִיּהּ, אָבֵל עַל אַחַר לֵא: {לד}
 גְּמָרָא. כְּלוּמַר, וְאֵף עַל גַּב דְּקִימָא לוֹ דְּאֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרַב, כִּיּוֹן

דַּאיִכָּא רַבָּא וְהוּא דְּבַר שֶׁל פְּרָסוּם, גְּלוּי מְלֵתָא בְּעֵלְמָא הוּא. הָר"ן: {לה} פְּרוּשׁ, וְעַכְשָׁיו נִשְׁתַּחֲרַר וְנוֹטֵל שְׁלֵא כְּדִין. תּוֹסְפוֹת: {לו} הִזָּה כּו'. וְלֹא יוֹתֵר. וּבָא לְטָהָר. תּוֹסְפוֹת: {לז} בְּשַׁבָּת. שְׁצַמְצוּם הַתְּחוּם עַד אֲלָפִים אִמָּה בְּלֶבֶד מִדְּבָרֵיהֶם. הָרַמְב"ם: {לח} דֶּרֶךְ כּו'. וְסִלְקָא דְעֵתְךָ אֲמִינָא דְהֵינִי מִפְּרָסְמֵי טְפִי וְלֹא מִשְׁקָרֵי בְּהוּ אֲיִנְשֵׁי, וִיחָא נְאֻמָּן לְהַעֲיֵד עַל מָה שְׁרָאָה בְּקִטְנוּתוֹ, קָא מִשְׁמַע לָן דְּלֹא. הָר"ן: (עֵיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם ואלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן כו': ואלו הענינים כולם אמנם הם ענינים צריך בהם פרסום בעלמא בלבד והם כולם מדרבנן לפי שקיום שטרות דרבנן ותקנת כתובה מנה מאתים ותחומין וטומאת בית הפרס דרבנן וכמו כן זאת התרומה אשר תנתן לזה הכהן שיעלה לכהונה בזאת העדות הקלה אמנם היא תרומה דרבנן ר"ל שיהיה זה הדבר שיוציאו ממנו התרומה צומח בעציץ שאינו נקוב כמו שבארנו במס' תרומות ומה שהוא דומה לזה ולא תתקיים זאת העדות באמרם דרך ומעמד היה לפלוני לפי שהוא ממון ועכ"פ צריך בו עדות גמורה ואינו מותר לנו ללמוד לעבד כנעני תורה וכמו כן מן העקרים שבידינו שאין חולקין תרומה לעבד בגורן אא"כ רבו עמו ולכך אין לנו לחוש ולומר שמא עבד כהן הוא לפי שהעבד לא ילמוד לפי שאינו מותר ללמדו כמו שבארנו וכמו כן לא יחלוק על הגורן: (רמב"ם)

ג

פרק

א

משנה

-

ג

פרק

אֵלוּ נְעָרוֹת שְׁיֵשׁ לָהֶן קֶנֶס. הֵבֵא עַל הַמְּזֻרָת,
וְעַל הַנְּתִינָה, וְעַל הַכּוֹתֵית. הֵבֵא עַל הַגִּיּוֹרָת,

וְעַל הַשְּׁבוּיָהּ, וְעַל הַשְּׁפָחָה, שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחֲרְרוּ פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. הֵבֵא עַל אָחוֹתָיו, וְעַל אָחוֹת אָבִיו, וְעַל אָחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אָחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אִשְׁתְּ אָחִיו, וְעַל אִשְׁתְּ אָחִי אָבִיו, וְעַל הַנְּדָה, יֵשׁ לָהֶן קֶנֶס. אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן בְּהֶכְרֵת, אִין בְּהֵן מִיתַת בֵּית דִּין:

ר"ע מברטנורה אלו נערות. שאף על פי שהן **[א]** פסולות **[ב]** יש להן קנס. אם אנס אדם אחת מהן נותן לה לאביה חמשים כסף: **הנתינה**. מן הגבעונים. ועל שם שנתנם יהושע חטבי עצים ושׂאבי מים נקראים נתינים. והם אסורים לבא בקהל: **ועל הכותית**. האי תנא סבר כותים גרי אריות הם וכגוים הם חשובים **[ג]**: **פחותות מבת שלש שנים**. דבחקת בתולות הן, שאף על פי שנבעלו בשביה או בגיותן, בתוליהן חוזרים: **ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו**. שנתקדשה לאחד מהן ונתגרשה מן הארוסין, ועדין בתולה היא **[ד]**: **שאף על פי שהן בהכרת אין בהן מיתת בית דין**. וכרת אינו פוטר מן התשלומין. והני מילי, שלא היתה שם התראה. אבל אם היתה שם התראה פטור מן הקנס, דקימא לן כל חייבי כריתות שהתירו בהן לוקין, ואין אדם לוקה ומשלים **[ה]**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** דרבינו לה מקראי בגמרא: **[ב]** פלומר, וכל שכן פשרות: **[ג]** ותימה, דאם כן נכרית נמי, ולתני לה דהוה רביתא טפי כו'. אלא אף על גב דגרי אמת הן, איצטריך, דסלקא דעתך דלמא דלקנסינהו שלא יהא להם קנס, שלא יטמעו בהו ישראל, אבל נכרית אין לקנס. תוספות: **[ד]** משום אשת אחיו צריך לפרש ונתגרשה, דאי נתאלמנה, יבמה היא לו וזקוקה לו. והתוספות כתבו דמירי ביש לו בנים [מאשה אחרת] ויבנתאלמנה. או דמירי באשת אחיו מאמו. תוספות חדשים: **[ה]** בגמרא ילפינו ליה מקרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אלו נערות שיש להן קנס הבא על הממזרת כו': שיעור המשנה כך ואלו נערות פסולות שיש להן קנס ור"ל באמרו קנס מה שנאמר (דברים כב) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף וכבר ידעת שהכותי והעובד כוכבים היום אצלנו שוין כמו שבארנו במסכת ברכות (סוף פ"ח) ואמרו אשת אחיו ואשת אחי אביו אפשר זה כגון שאחיו או אחי אביו ארס אשה והיא בתולה ונתגרשה מן הארוסין והתנאי באלו הלאוים כולם שהם מחוייבי כרת שלא יהיה שם התראה לפי שאם התרו בהן חייב מלקות לפי שהעיקר כל חייבי כריתות לוקין כמו שיתבאר ומן העיקר שסומכין עליו אין אדם לוקה ומשלים: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ב

וְאֵלוּ שְׂאִין לָהֶן קָנָס, הִבָּא עַל הַגִּיּוֹרֵת וְעַל הַשְּׁבוּיָה **(ו)** וְעַל הַשְּׁפָחָה שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחֲרָרוּ יִתְרוֹת עַל בָּנוֹת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁבוּיָה שֶׁנִּפְדִּית, הִרִי היא בְּקִדְשָׁתָהּ, אֵף עַל פִּי שְׁגָדוּלָהּ. הִבָּא עַל בָּתּוֹ, עַל בַּת בָּתּוֹ, עַל בַּת בָּנוֹ, עַל בַּת אִשְׁתּוֹ **(ח)**, עַל בַּת בָּנָהּ, עַל בַּת בָּתָהּ, אִין לָהֶן קָנָס, מִפְּנֵי שְׁמֵת־חַיִּב בְּנִפְשׁוֹ, שְׁמֵיתָתּוֹ בְּיַדֵּי בֵּית דִּין. וְכָל הַמֵּת־חַיִּב בְּנִפְשׁוֹ, אִין מְשַׁלֵּם מָמוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות) **(כא)** וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוּשׁ יַעֲנֵשׁ:

ר"ע מברטנורה יִתְרוֹת עַל בָּנוֹת שְׁלֹשׁ שָׁנִים. דְּכִיּוֹן דְּרֵאוּיּוֹת לְבִיָּאָה בְּחִזְקַת הַפְּקָר הֵן **(ז)**, וְנִבְעָלוֹת בְּגִיּוֹתָן, וְהַשְּׁבוּיָה בְּשִׁבְתָּהּ: הִרִי היא בְּקִדְשָׁתָהּ. וְאִינָה בְּחִזְקַת בְּעוּלָה אֵף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁבִּית כְּשֶׁהיא גְּדוּלָהּ. וְאִין הַלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוּשׁ יַעֲנֵשׁ. הָא אִם יִהְיֶה אָסוֹן בְּאֶחָד מִשְׁנֵי אֵלוּ הָאֲנָשִׁים הַמְרִיבִין, שֶׁנֶּהְרַג אֶחָד מֵהֶן, לֹא יַעֲנֵשׁ הַהוֹרֵג בְּמָמוֹן, שֶׁהִרִי הוא חַיִּב מֵיִתַּת בֵּית דִּין כִּיּוֹן שֶׁהִרְגוּ לָזֶה. וְאִין הַפְּרֵשׁ בְּעֵבֶרָה שֶׁחַיִּבִין עָלֶיהָ מֵיִתַּת בֵּית דִּין בִּין שׁוֹגֵג לְמִזִּיד, לְעוֹלָם פְּטוֹר מִתְּשֻׁלוּמֵין **(ט)**. אֲבָל בְּעֵבֶרָה שֶׁחַיִּבִין עָלֶיהָ כָּרַת אוֹ מִלְּקוֹת **(י)**, אִינוּ פְּטוֹר מִן הַתְּשֻׁלוּמֵין עַד שֶׁיִּהְיֶה שֵׁם עַדִּים וְהִתְרַאָּה וְיִלְקָה, וְאִז אִינוּ מְשַׁלֵּם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(ו)** הַשְּׁבוּיָה. אֵף עַל גַּב דְּמִדְּאוּרֵיתָא שְׁבוּיָה לֹא הוּיָא בְּחִזְקַת בְּעוּלָה, כְּדִאֲמַרְיֵין בְּכָל דּוּכְתֵי בְּשְׁבוּיָה הַקְּלוּ, מְכָל מְקוּם אִין לָהּ קָנָס, דְּמִשּׁוּם גְּזָרָה שְׁלֹא תִנְשָׂא לְכַהֵן עֲשָׂאוּהָ כְּבְעוּלָה לְכָל דְּבָרֵיהָ. תּוֹסָפוֹת: **(ז)** וְהוּא הַדִּין לְשְׁפָחָה בְּעוּדָה שְׁפָחָה, שְׁגַם היא כְּהַפְּקָר, כְּדִאֲיִתָּא בְּגִמְרָא דְּף

י"א: **ח** על בת אשתו. הוה מצי למתני אשת אביו וכלתו, דהא חשיב נמי עריות דעל ידי קדושין. אלא תנא ושיר, תוספות: **ט** עקר דרשא ממכה נפש בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת (ויקרא כד), הקישון הכתוב, מה מכה בהמה לא חלק הכתוב בין שוגג למזיד כו'. גמרא דף ל"ה. ועין תוספות יום טוב: **י** פרוש, מלקות בלא כרת. אבל כרת בלא מלקות לא משפחת, דכל חגיגי כרתות לוקין: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ואלו שאין להם קנס הבא על הגיורת ועל השבויה כו': מה שנא' (שמות כא) לא יהיה אסון ענינו שלא יהא אסון בין שני האנשים הנצים ענוש יענש הנוגף ואם אסון יהיה בין שני הנצים רוצה לומר שימות אחד מהן יהרג ההורג ולא יהיה שם עונש כלל והוא אמר (שם) ונתתה נפש וגו' ויסתלק מן התשלומים לפי שאין אדם מת ומשלם ואפי' היה שוגג שאין בו חיוב מיתה לפי שכל עבירה שיש בה מיתה ב"ד אין תשלומין ואפי' לשוגג וזה הוא ההפרש שיש בין מחוייבי מלקות ובין מחוייבי מיתה ב"ד ואין הלכה כרבי יהודה והלכה כרבי עקיבא: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ג

נערה שנתארסה ונתגרשה **יא**, רבי יוסי הגלילי אומר, אין לה קנס **יב**. רבי עקיבא אומר, יש לה קנס, וקנסה לעצמה: **יג**:

ר"ע מברטנורה רבי יוסי הגלילי אומר אין לה קנס. דאמר קרא (דברים כב) אשר לא ארשה, הא ארשה פעם אחת שוב אין לה קנס: רבי עקיבא אומר יש לה קנס וקנסה לעצמה. דדרשינן אשר לא ארשה, לאביה, הא ארשה, לעצמה. והלכה כרבי עקיבא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **יא** ונתגרשה. דאלו שלא נתגרשה חיב מיתה ואין שם קנס. רש"י. ודוקא נתארסה, אבל נשאת שנקנסה לחפה אף על פי שלא נבעלה אין לה קנס [טור]. ונתגרשה לאו דוקא, והוא הדין נתאלמנה: **יב** אין כו'. ובריש פרקין דקתני אשת אחיו כו' יש לה קנס, רבי עקיבא היא. רש"י: **יג** לעצמה. משמע אבל צער ובשת ופגם לאביה. הרמב"ם. וטעמא, דבקרוא [דלא ארשה] לא כתיב בהדיא אלא קנס. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

פרק ג - משנה ד

המפתה נותן שלשה דברים, והאונס ארבעה. המפתה נותן בשת ופגם וקנס. מוסיף עליו אונס, שנותן את הצער. מה בין אונס למפתה. האונס נותן את הצער, והמפתה אינו נותן את הצער. האונס נותן מיד, והמפתה לכשיוציא. האונס שותה בעציו, והמפתה אם רצה להוציא, מוציא:

ר"ע מברטנורה האונס נותן את הצער. שאינו דומה נבעלת באנס לנבעלת ברצון, והמפתה אין לה צער **{יד}**, שהרי נאמר ענוי בתורה אצל אנס ולא נאמר ענוי אצל מפתה: האונס נותן מיד. לאביה אף על פי שפונסה: לכשיוציא. כלומר לכשלא יכנס. שאם יכנס אינו נותן קנס **{טו}**, כדכתיב (שמות כב) מהר ימהרנה ואם מאן ימאן כסף ישקל. אבל גבי אונס כתיב (דברים כב) ונתן חמשים כסף ולו תהיה לאשה: שותה בעציו. בכלי מאוס שבחר בו, כלומר על פרחו ישאנה **{טז}**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יד}** הכי קאמר, שאינו דומה כו' שהמפתה אין לה צער. והכי איתא בגמרא, אין דומה כו' לפי שפקחות שבהן אומרות מפתה אין לה צער: **{טו}** דאלו בשת ופגם נותן מיד. גמרא: **{טז}** כדכתיב לא יוכל לשלחה. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המפתה נותן ג' דברים והאונס ארבעה המפתה כו': אונס נותן את הצער פירשו בהש"ס ואמרו אינו דומה נבעלת באונס לנבעלת ברצון ומן העיקר אצלם מפותה אין לה צער וכמו כן לשון התורה זכרה באנוסה עינוי ולא זכרה במפותה. ומפתה לכשיוציא ר"ל לכשלא יכנוס אבל אם רצתה היא ורצה אביה וכנס נותן בשת ופגם בלבד ולא יתן קנס: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ה

כִּיצַד שׁוֹתָה בְּעֶצְמוֹ, אֶפְלוּ הִיא חֲגֶרֶת, אֶפְלוּ
הִיא סוּמָא, וְאֶפְלוּ הִיְתָה מִכַּת שְׁחִין. נִמְצָא {יז}
בָּהּ דְּבַר עֲרוּהָ, אוֹ שְׂאִינָה רְאוּיָה לְבֹא
בְּיִשְׂרָאֵל, אִינוּ רִשְׁאֵי לְקִימָה, שְׁנֶאֱמַר, (דברים כב)
וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה, אִשָּׁה הָרְאוּיָה לוֹ:

ר"ע מברטנורה **מכת שחין**. מצרעת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יז} **נמצא כו'**. אחר שפנסה. הרמב"ם. דאלו זנתה קדם שפנסה,
עדן אשה הראויה לו היא, שהרי כל שלא פנסה לאו אשתו היא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כיצד שותה בעצמו אפ"י היא חגרת אפ"י היא סומא כו': עציץ הוא
כלי חרס קדירה שמשמשין בה בדברים המלוכלכים. ומוכת שחין
מצורעת: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ו

יְתוּמָה שְׁנִתְאַרְסָה וְנִתְגַּרְשָׁה, רַבִּי אֶלְעָזָר
אוֹמֵר, הַמִּפְתָּה פָּטוּר, וְהָאוֹנֵס חַיֵּב:

ר"ע מברטנורה יתומה שנתארסה ונתגרשה האונס חיב והמפתה פטור. דכיון דיתומה היא וקנסה שְׁלָהּ הוא, הא אחילתיה גביה, דמדעתה נתפתתה לו, ופטור. ולא יתומה בלבד, אלא כל נערה שנתארסה ונתגרשה אונס חיב ומפתה פטור כיתומה **{יח}**, דהא קנסה לעצמה כדאמר רבי עקיבא לעיל, וכן הלכה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יח} גמרא. ומכאן הוכיח הרא"ש דלא כהרמב"ם שכתב במשנה ג' דקנסה דוקא לעצמה הא בשת ופגם לאביה, דאי הכי לא הוה ליה למתני דמפתה פטור בסתם, כיון דחיב בשת ופגם. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם יתומה שנתארסה ונתגרשה כו': והלכה כרבי *אליעזר ואפי' לא היתה יתומה: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ז

איזוהי בשת, הכל לפי המביש והמתביש. פגם, רואין אותה כאלו היא שפחה נמכרת, כמה היתה יפה וכמה היא יפה. קנס, שוה בכל אדם. וכל שיש לו קצבה מן התורה, שוה בכל אדם:

ר"ע מברטנורה הכל לפי המביש. אדם בינוני המביש, בשתו קשה מאדם בזוי ומאדם חשוב. כך מצאתי בפרושי רבותי. ובפרק החובל מצאתי דאדם קל שביש, בשתו מרבה. וכן עקר: והמתביש. לפי חשיבותו בשתו: כאלו היא שפחה. אומדין כמה אדם רוצה לתן בין שפחה **{יט}** בתולה לשפחה בעולה להשיאה לעבדו שיש לרבו קורת רוח הימנו **{כ}**. ובגמרא פריך מנלו דנותן בשת ופגם וצער, אימא חמשים כסף אמר רחמנא לכל מילי. ומתיר, אמר קרא (דברים כב) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף, הנאת שכיבה לבד היא חמשים כסף **{כא}**, חוץ מהבשת והפגם והצער: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יט] תימה, דמה שומא היא, וכי אשה חשונה ממשפחה גדולה אינה נפסדת בפגמה אלא שיה שפחה הנשאת לעבד. ויש לומר דכל אשה שמין לפי מה שהיא בענין זה, כמה אדם רוצה לתן בין בתולה לבעולה להשיא לעבדו אשה כזאת הנפגמת. והא דנקט שפחה, אורחא דמלתא נקט, דאין דרך להשיא לעבדו בת מלכים. תוספות: [כ] פרש רש"י, שזהיר בעבודתו, ואף הוא רוצה לעשות לו נחת רוח להטעימו טעם בתולה: [כא] האי קרא באונס כתיב. מפתה מנלן. ונראה לי דכיון דאשכחן דבשת ופגם לאו בכלל קנס דאונס ניהו, והנהו שקלים דכתיבי במפתה ילפינן בגזרה שנה מהני דגבי אונס, אם כן הנהו דמפתה נמי לאו בכלל קנס ניהו: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם איזהו בושת הכל לפי המבייש והמתבייש פגם כו': אמרו (דברים כב) השוכב עמה הנאת שכיבה חמשים כסף אבל בשת ופגם אינו בכלל וכמו כן צער אנוסה חוץ מן הקנס והקצבה הוא חק ידוע: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ח

כל מקום שיש מכר, אין קנס. וכל מקום שיש קנס, אין מכר. קטנה יש לה מכר ואין לה קנס. נערה יש לה קנס ואין לה מכר [כג].
הבוגרת אין לה לא [כה] מכר ולא קנס:

ר"ע מברטנורה כל מקום שיש מכר. לאב בבתו, דהינו בקטנותה, אין לו בה קנס, דאין קנס לקטנה. ולית הלכתא כהא מתניתין, דהא מתניתין רבי מאיר היא דאמר קטנה אין לה קנס. אבל חכמים אומרים קטנה יש לה קנס [כב], והלכה כחכמים. וקטנה לענין זה היא מבת שלש עד שתים עשרה שנה ויום אחד ותביא שתי שערות: כל מקום שיש קנס. משהיא נערה. והיא פשתהיה בת שתים עשרה שנה ויום אחד והביאה שתי שערות, שזו יש לה קנס: אין מכר. שאין אדם מוכר את בתו כשהיא נערה: הבוגרת. מבת שתים עשרה שנה וששה חדשים ויום אחד והביאה שתי שערות היא הנקראת בוגרת [כד], ואין אביה יכול למכרה, ואין לה קנס: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כב} בגמרא מפרש טעמיהו מקראי: {כג} מכר. דתנאי, יכול ימכר אדם בתו כשהיא נערה, אמרת, מכורה כבר יוצאה, עכשיו שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר. רש"י: {כד} איש שעיר, תרגום ירושלמי גבר בגר: {כה} אין לה כו'. ודיקינו מנה, הא בשת ופגם אית לה. ודוקא אנוסה, אבל מפתה אין לה פלום. הרי"ף. דהא בוגרת אין לאביה פלום, ואי מפתה מחלה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל מקום שיש מכר אין קנס וכל מקום שיש קנס אין מכר כו': בכאן אבאר לך אלו השמות על מה הם נופלים ולא יצטרך להחזירם בכ"מ וזה שהאשה מיום לידתה עד שנשלמו לה י"ב שנה שלימים ויום אחד נקראת קטנה בין שהביאה ב' שערות או לא הביאה (ואם הביאה) ב' שערות אחר אלו השנים נקראת נערה כשתביא שתי שערות ואם לא תביא שתי שערות הרי היא עומדת בקטנותה כ"ז שלא תביא עד שנשלמה כ' שנה וכששלמה כ' שנה ולא הביאה ב' שערות ונראה בה סימני איילונית הרי היא איילונית ואם לא נראו בה סימני איילונית תעמוד עד תשלום ל"ה שנה והיא כמו כן נקראת קטנה כל זה הזמן ודינה כדן קטנה עד שתביא שתי שערות ואם לא תביא תהיה איילונית ואפ"י לא נראו סימני איילונית וכל זמן שהביאה ב' שערות אחר י"ב שנה ויום א' עד תשלום ל"ה שנה מיד שתביא נקראת נערה ותעמוד אחר הבאת ב' שערות ששה חדשים והיא נערה וזהו זמן הנערות ואחר הששה חדשים נקראת בוגרת ושמור זה הלשון אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד וס"ל לר"מ שקטנה ימכור אותה אביה והבא עליה אינו נותן קנס ונערה אין לאביה בה רשות למוכרה והבא עליה נותן קנס והמשנה שאמרה כל מקום שיש מכר אין קנס הוא אליבא דר"מ וחכמים חולקין עליו ואמרו הבא על הקטנה אחר ג' שנים ויום אחד עד שתבגר חייב בקנס ולפיכך יש מכר במקום קנס לפי סברתם אבל בוגרת אין מחלוקת ביניהם שהיא אין לה לא מכר ולא קנס אבל בשת ופגם יש לה כשנאנסה אבל כשנתפתה אין לה כלום ואין הלכה כר"מ: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ט

האומר פתיתי את בתו של פלוני, משלים בשת ופגם על פי עצמו, ואינו משלים קנס. האומר גנבתי וטבחתתי ומכרתתי, משלים את הקרן על

פִּי עֲצָמוּ, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה. הַמִּית שׁוּרֵי אֶת פְּלוֹנֵי אוֹ שׁוּרוֹ שֶׁל פְּלוֹנֵי, הֵרִי זֶה מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוּ. הַמִּית שׁוּרֵי עֲבָדוֹ שֶׁל פְּלוֹנֵי, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוּ. זֶה הַכֶּלֶל **[כח]** כָּל הַמְשַׁלֵּם יִתֵּר **[כט]** עַל מֶה שֶׁהִזִּיק, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוּ :

ר"ע מברטנורה **האומר פתיתי את בתו של פלוני**. לא מבעיא האומר אֲנִסְתִּי שְׂאֵינוֹ פּוֹגֵם אוֹתָהּ כָּל כָּד, שְׂאֵין לַעֲזוֹ שֶׁל אֲנוּסָה גְדוֹל כָּל כָּד, דְּפָשִׁיטָא דְּמִשְׁלָם בְּשֵׁת וּפְגָם עַל פִּי עֲצָמוּ, אֶלָּא אֶפְלוּ הָאוֹמֵר פְּתִיתִי, דְּפָגִים לָהּ טְפִי, שְׁלַעַז שֶׁל מִפְתָּה גְדוֹל וְסִלְקָא דְּעִתְדָּא אֲמִינָא דְּלֹא מְהִימְנִינֵן לִיהּ לְהַחֲזִיק הַלְעִז, קָא מְשַׁמַּע לֵן דְּנִיחָא לָהּ לְדִידָהּ לְהַחֲזִיק הַלְעִז כְּדִי לְהַשְׁתַּכַּר הַמָּמוֹן **[כו]** : **ואינו משלם קנס**. דְּמוֹדָהּ בְּקִנְס פְּטוֹר, דְּאָמַר קָרָא (שְׁמוֹת כב) אֲשֶׁר יִרְשִׁיעוּן אֱלֹהִים, פָּרַט לְמַרְשִׁיעַ אֶת עֲצָמוּ : **המית שורי את פלוני**. וְהִרְיֵי חֵיב בְּכַפֵּר, מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוּ, דְּקָסְבַּר כְּפָרָא מְמוֹנָא **[כז]** : **עבדו של פלוני**. וְהִרְיֵי חֵיב שְׁלֹשִׁים סָלַע, פְּטוֹר, דְּקִנְס נִינְהוּ, שְׂאֶפְלוּ אֵינוֹ שׁוֹה סָלַע נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כו]** וְתִמְהַנֵּי, הַתִּינַח בְּמִקּוּם שֶׁהַבְּשֵׁת וּפְגָם לְעֲצָמָהּ. אֲבָל מִשְׁנָה סִתְמָא תִּנּוּ, וְכִי הוּוּ לְאֲבִיָּה מֵאֵי נִיִּיחָא אֵיכָא לָהּ כּו'. וּבִגְמָרָא לִיתָא אֶלָּא קָא מְשַׁמַּע לֵן. וְנִרְאָה לִי דְּהִכִּי קָאמַר, קָא מְשַׁמַּע לֵן דְּלֹא אֲכַפֵּת לֵן בְּהַחֲזִיק הַלְעִז, אֶלָּא כָּל שֶׁהוּא מוֹדָה בְּמָמוֹן מְחִיבִין לִיהּ לְשַׁלֵּם : **[כז]** וּבְאוֹמֵר גְּנַבְתִּי קָמְשַׁמַּע לֵן דָּאָף עַל גַּב דְּבְכָלֶל הַכֶּלֶל יֵשׁ בּוֹ קָרוֹ וְהוּוּ אֲמִינָא דְּאֲגַב דְּחֵיב בְּקָרוֹ יִשְׁלַם גַּם כּוֹ הַקִּנְס, קָא מְשַׁמַּע לֵן דְּלֹא. וְרִישָׁא אֲשַׁמְעִינֵן דְּלֹא חִישְׁיִנֵן לְהַחֲזִיק לַעֲזוֹ, דְּהוּוּ אֲמִינָא אֶפְלוּ מְקָרוֹ לִיפְטוֹר : **[כח]** **זה הכלל**. מוֹצִיא שֵׁם רַע וְיוֹצֵא בְּשׁוֹן וְעֵין דְּלֹא תִּנֵּי, אֵיכָא לְמִימַר דְּאֲתִיָּא בְּזָה הַכֶּלֶל. תּוֹסְפוֹת : **[כט]** **יתר כו'**. פְּחוֹת נְמִי מְשַׁפְּחַת לִיהּ, דְּקִימָא לֵן פְּלִגָּא נְזָקָא קִנְסָא. וְעֵין בְּגְמָרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **האומר פיתיתי את בתו של פלוני משלם בושת ופגם על פי עצמו** ואין משלם קנס כו' : ומעקרנו שאין אדם משלם קנס ע"פ עצמו : (רמב"ם)

פרק ד - משנה א

נַעֲרָה שְׁנֵת־פִּתְתָהּ, בְּשִׁתָּהּ וּפְגָמָה וּקְנֻסָּה שֶׁל אָבִיהָ, וְהִצְעֵר בְּתַפּוּסָּה **[א]**. עֲמֻדָה בְּדִין עַד שֶׁלֹּא מֵת הָאָב, הָרִי הוּן שֶׁל אָב. מֵת הָאָב, הָרִי הוּן שֶׁל אַחִין. לֹא הִסְפִּיקָה לְעַמּוּד בְּדִין עַד שִׁמַּת הָאָב, הָרִי הוּן שֶׁל עֲצָמָה **[ג]**. עֲמֻדָה בְּדִין עַד שֶׁלֹּא בִגְרָה, הָרִי הוּן שֶׁל אָב. מֵת הָאָב, הָרִי הוּן שֶׁל אַחִין. לֹא הִסְפִּיקָה לְעַמּוּד בְּדִין עַד שִׁבְגְרָה, הָרִי הוּן שֶׁל עֲצָמָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אִם לֹא הִסְפִּיקָה לְגָבוֹת עַד שִׁמַּת הָאָב, הָרִי הוּן שֶׁל עֲצָמָה. מַעֲשֵׂה יָדִיהָ וּמְצִיאָתָהּ, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא גִבְתָּהּ, מֵת הָאָב, הָרִי הוּן שֶׁל אַחִין :

ר"ע מברטנורה נערה. והצער בתפוסה. והצער נמי לאביה באנוסה: **מת האב.** משעמדה בדין בנערותה, בין בגרה קדם מיתה בין לא בגרה, הרי הן של אחין, דכיון דעמדה בדין זכה בהן אב: **לא הספיקה לעמוד בדין וכו'.** כיון דלא עמד בדין לאו ממון הוא להורישו לבניו **[ב]**: **רבי שמעון אומר.** אף על פי שעמדה בדין לא הוי ממון דאב להורישו לבניו עד דמטי לידיה, דכתיב (דברים כב) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף, לא זפתה תורה לאב אלא משעת נתינה. ואין הלכה כרבי שמעון: **מעשה ידיה.** שעשתה בחיי אביה, אף על פי שלא גבתה, כגון שכר פעלה: **ומציאתה.** בגמרא פריד, מציאתה ממאן גביא. ומשני, הכי קאמר, מעשה ידיה כמציאתה, מה מציאתה בחיי האב לאב אחר מיתת

הָאָב לְעֶצְמָה {ד}, כְּלוּמַר שְׁאִין הָאֲחִים זֹכִים בְּמָה שְׁמֻצָּה הַבַּת לְאַחַר מִיתַת הָאָב, כִּד מַעֲשֵׂה יְדִיהָ בְּחַיֵּי הָאָב לְאָב, וְזָכוּ בְּהוֹן הָאֲחִים אָף עַל פִּי שְׂלָא גְבַתָּה שְׂכַר פְּעֻלָּתָה. אָבֵל מַעֲשֵׂה יְדִיהָ שְׂלְאַחַר מִיתַת הָאָב לְעֶצְמָה {ה}, וְאִין לְאַחִין זְכוּת בְּמַעֲשֵׂי יְדֵי הַבַּת שְׁעוֹשָׂה לְאַחַר מִיתַת הָאָב: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} בתפוסה. בְּגִמְרָא, מֵאֵי קַמְשָׁמַע לֹן, תְּנִינָן הַמְּפָתָה נוֹתָן שְׂלִשָּׁה דְבָרִים (ומידי הוא טעמא דלאביה משום דאי בעי מסר לה למנגל כוי ממילא ידעינן נמי דהצער בתפוסה לאביה מהאי טעמא גופיה דאי בעי כוי שִׁנְבַּעְלָה לֹן בְּעַל פְּרָחָה וּמְצַעְרָה). עֲמֻדָה בְּדִין אֲצֻטְרִיקָא לִיה, פְּלִגְתָּא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן וְרַבָּנִן, וְעִין תּוֹסְפֹת יוֹם טוֹב. וְהִלְשׁוֹן בְּתַפּוּסָה, לִישְׁנָא דְקָרָא, וְתַפְשָׂה וְשָׁכַב עִמָּה. רַשִׁי: {ב} דְּאִין אָדָם מוֹרִישׁ לְבָנוּ זְכוּת שְׂזַכְתָּה לֹן תּוֹרָה בְּבִתּוֹ. וְיִלִּיף לָהּ בְּגִמְרָא מְקָרָא: {ג} שְׂל עֶצְמָה. תִּימָה, תִּינַח קֶנֶס, אֶלָּא בְּשֵׁת וּפְגָם דְּמִמוֹנָא הוּא, דְּאַחִין בְּעֵי לְמַהוּי. וְשָׂמָא מְקָרָאֵי דְלַעִיל דְנַפְקֵי בְּשֵׁת וּפְגָם אֲתַקִּישׁ אֶהְדָּדִי. תּוֹסְפֹת. וְעִין תּוֹסְפֹת יוֹם טוֹב: {ד} דְּפְשִׁיטָא לֹן דְלַעֲצָמָה, דְּהָא אָפְלוּ בְּחַיֵּי הָאָב לֹא זָכָה בְּהוֹן אָב אֶלָּא אִם כֹּן סְמוּכָה עַל שְׂלַחְנוֹ, מְשׁוּם אֵיבָה, דְּאִי אֲמַרְתָּ מְצִיאָתָה לְעֶצְמָה לֹא יְהִיב לָהּ מְזוֹנוֹת. אָבֵל אֲחִין עַל פְּרָחִיהוּ מִתְזָנִין מִנְכָּסֵי הָאָב: {ה} וְטַעְמָא יְלִיף בְּגִמְרָא מְקָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נערה שנתפתתה בושתה ופגמה וקנסה של אביה והצער בתפוסה כוי: אמרו מעשה ידיה ומציאתה ר"ל מעשה ידיה כמציאתה כמו שמציאתה בחיי אביה לאביה כמו כן מעשה ידיה שעשתה בחיי אביה לאחים ואע"פ שלא נגבו אלא לאחר מיתת האב וזה אמת ואין הלכה כרבי שמעון: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ב

הַמְּאָרְס אֶת בְּתוֹ, וְגִרְשָׁה {ו}, אֲרָסָה וְנִתְאָרְמְלָה, כְּתַבְתָּה שְׂלוֹ. הַשִּׁיאָה וְגִרְשָׁה, הַשִּׁיאָה וְנִתְאָרְמְלָה, כְּתַבְתָּה שְׂלָה. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, הָרֵאשׁוֹנָה שְׂל אָב. אָמְרוּ לֹן, מְשֵׁה־שִׁיאָה, אִין לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ:

ר"ע מברטנורה **כתבתה של אב.** כתבתה שהיא גובה משני ארוסין הללו. וקסבר יש כתבה לארוסה {ז}. ובימי נערות וקטנות קאמר: **כתבתה שלה.** דמשהשיאה פקע רשותו, ובתר גובינא אזלינן, וגובינא בתר הכי הוא. ולא אזלינן בתר כתיבה לומר הואיל והראשונה נכתבה בעודה ברשות האב תהוי דאב: **הראשונה של אב.** דקסבר רבי יהודה בתר כתיבה אזלינן, והואיל וכתבה ראשונה נכתבה לפני הנשואין בעוד שהבת ברשות האב, הויא דאב. ואין הלכה כרבי יהודה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ו} **וגרשה כו'.** ולא קתני ונתארמלה בתרויהו, דאגב אורחיה דק במלתיה דלא לינקט בדרך פרענות, וסתם לן כרבי דאמר נשאת לאחד ומת, לשני ומת, לשלישי לא תנשא, דבתרי הוי חזקה למהוי קטלנית. ולא דוקא נשאת, אלא הוא הדין נתארסה ונתארמלה שתי פעמים. עין תוספות יום טוב: {ז} רש"י. אי נמי בשכתב לה. הר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המארס את בתו וגרשה אירסה ונתארמלה כתובתה שלו כו': רבי יהודה אומר שהכתובה הראשונה שיש לו בה זכות היא של אביה הואיל וברשותו היתה בשעה שנכתבה לה אותה כתובה ואין הלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ג

הגיוורת שנתגירה בתה {ח} עמה, וזנתה, הרי זו בחנק. אין לה {ט} לא פתח בית האב, ולא מאה סלע. היתה הורתה שלא בקדשה ולדתה בקדשה, הרי זו בסקילה. אין לה לא פתח בית האב ולא מאה סלע. היתה הורתה ולדתה בקדשה, הרי היא כבת ישראל לכל דבר. יש לה אב ואין לה פתח בית האב, יש לה פתח

בֵּית הָאָב וְאִין לָהּ אָב, הָרִי זֹו בְּסֻקִּילָהּ. לֹא נֶאֱמַר פֶּתַח בֵּית אָבִיהָ, אֶלָּא לְמִצְוָה :

ר"ע מברטנורה וזנתה. מן הארוסין והיא נערה: הרי זו בחנק. ואפלו נתגיירה פחותה מבת שלש שנים דבחזקת בתולה היא. דכי כתיבא סקילה בנערה מארסה בבת ישראל כתיב, דכתיב (דברים כב) כי עשתה נבלה בישראל: **ולא מאה סלע.** אם נמצא הבעל שקרן. דכלה פרשה בישראל כתיבא: **ולדתה בקדשה הרי זו בסקילה.** דאמר קרא (שם) וסקליה באבנים ומתה, שאין צריך לומר ומתה אלא לרבות הורתה שלא בקדשה **{י}**. ומיהו לקנס לא מרבינן לה, דלמיתה נתרביית ולא לקנס: **יש לה אב.** בישראלית קמירי: **ואין לה פתח בית אב.** כגון שאין לאב בית: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} בתה. הא דלא נקט שנתגיירה סתמא, משום דאירי בפחות מבת שלש דאין דרפה להתגיר אלא עם אמה כו'. ועוד, משום דבעי למתני הורתה שלא בקדשה ולידתה בקדשה. תוספות: **{ט} אין לה כו'.** אין צריך להוציאה אל פתח בית אביה. רש"י: **{י} ואימא לרבות הורתה ולידתה בקדשה,** ההיא ישראלית מעליתא היא. ואימא לרבות הורתה ולידתה שלא בקדשה, הא כתיב בישראל. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הגיורת שנתגיירה בתה עמה וזנתה הרי זו בחנק כו': וזנתה ר"ל שזנתה לאחר שנתגיירה והיא נערה המאורסה ולא נמצאו לה בתולים מיתתה בחנק כמו כל אשת איש שזנתה לפי שהיא אינה בחזקת בעולה מפני שהיא גיורת ובעלה אינו חייב מאה סלע אם הוציא עליה שם רע ואפי' נתפרסם שקרו: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ד

האב זכאי בבתו בקדושיה, בכסף בשטר ובביאה **{ג}**, וזכאי במציאתה, ובמעשה ידיה, ובהפרת נדריה. ומקבל את גטה **{ט}**, ואינו

אוכל פרות בחייה. נשאת, יתר עליו הבעל שאוכל פרות **יח** בחייה, וחיב במזונותיה **יט**, בפרקונה **כ**, ובקבורתה. רבי יהודה אומר, אפלו עני שבישראל, לא יפחת **כא** משני חלילים ומקוננת:

ר"ע מברטנורה האב זפאי בבתו. בקטנותה ובנערותה **יא**: בקדושיה בכסף. שכסף קדושיה שלו, דכתיב באמה העבריה (שמות כא) ויצאה חנם אין כסף, ודרשין, אין כסף לאדון זה, כלומר לאדון שקנאה שיצאה מאתו חנם בסימני נערות, אבל יש כסף לאדון אחר **יב**, ומנו, אב, שכסף קדושיה שלו אפלו כשהיא נערה עד שתבגר: **בשטר ובביאה.** שמקבל שטר קדושין עליה ומוסרה לביאה לשם קדושין למי שירצה, דכתיב והיתה, אתקוש היות להדי, מה כסף שהוא אחד מן ההויות, ברשות אביה, אף קדושי שטר וביאה ברשות אביה: **במציאתה.** משום איבה: **ובמעשה ידיה.** דכתיב (שמות כא) וכי ימכר איש את בתו לאמה, מה אמה מעשה ידיה לרבה, אף בת מעשה ידיה לאביה **יד**: **ובהפרת נדריה.** דכתיב (במדבר ל) בנעוריה **טו** בית אביה: **ומקבל גטה.** דכתיב (דברים כד) ויצאה והיתה, איתקש יציאה להויה, כשם שהאב מקבל קדושיה בקטנותה ונערותה, כך מקבל גטה: **ואינו אוכל פרות בחייה.** אם נפלו לה קרקעות מבית אבי אמה, אין אביה אוכל פרותיהן בחייה **יז**, אלא אם כן מתה והוא יורשה: **יתר עליו הבעל.** שהוא זוכה בכל השנויים למעלה שהאב זפאי בבתו, ואוכל פרות הנכסים שנפלו לה בירשה משנשאת לו: **ובפרקונה.** אם נשבת חיב לפדותה: **בקבורתה.** שחכמים תקנו קבורתה תחת ירושתה שהוא יורשה אם מתה: **משני חלילים.** להספד: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט יא ולענן ביאה אינה מתקדשת עד שתהיה בת שלש שנים ויום אחד, כדתנן פרק ה' דנדה משנה ד'. ולענן כסף ושטר, עין משנה ה' פרק ג' דקדושין: **יב** כשיוצאה מרשותו, ומנו, האב, שאין אדון לבת ישראל אלא אביה חוץ מזה שנמכרה לו. רש"י: **יג** **ובביאה.** ירושלמי, נחא בכסף ובשטר דזכות הוא לו כשמקבל הכסף לעצמו, וכן השטר לעצמו לצור על פי צלוחיתו. בביאה מאי זפאי שיך ביה, תפטר שאמר לו לכשתקנה לי בתך יהיה לך כסף זה: **יד** גמרא. ומסיק דלקטנה לא צריכא קרא, דהשתא זבוגי מזבן לה, מעשה ידיה מבעיא. כי אצטריך קרא לנערה, דלא מצי מזבן לה. ועין תוספות יום טוב: **טו** גמרא. פרש רש"י דהכי קאמר, בנעוריה ברשות אביה היא. דכי הניא אביה אותה (במדבר ל) הוה אמינא דבקטנה משתעי: **טז** **את גטה.** וזכות יש לו בגט כמו בשטר הקדושין לצור כו'. וכתב רש"י, מן הארוסין. כדתנן לעיל משנה ב'. והוה מצי למתני (במתניתין) דזפאי בכתבתה, ואולי סבירא ליה להאי תנא דאין כתבה לארוסה. ועין תוספות יום טוב: **יז** אלא עושה לה סגלה. רש"י: **יח** **שאוכל פרות.** טעמא, כי

היכי דלפרקה. והאב אינו אוכל פרות, דבלאו הכי פריק לה. גמרא. ומזה כל שכן שהבעל יורש את אשתו. ועין תוספות יום טוב: **{יט}** במזונותיה. דתניא, שארה, אלו מזונות. רבי אליעזר אומר, עונתה, זו מזונות. וכן הוא אומר, ויענף וירעיבך. ושיר עונה וכסותה. ותנאי כתבה תני להו לקמן. ועין תוספות יום טוב: **{כ}** בפרקונה. תקנו תחת פרות. גמרא: **{כא}** לא יפחת. מפרש בגמרא דפלוגתיהו כגון דאורחיהו דבני משפחתו להספיד בחליין ולא אורחיהו דבני משפחתה, תנא קמא סבר כי אמרינן עולה עמו הני מילי בחיים, אבל לאחר מיתה לא. ורבי יהודה סבר אפלו לאחר מיתה. ואפסיק הלכתא פרבי יהודה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האב זכאי בבתו בקדושיה בכסף בשטר ובביאה כו': אלו הענינים שהאב זכאי בהם כל זמן שבתו נערה לפי שנאמר (במדבר ט) בנעוריה בית אביה ובא בקבלה כל שבח נעוריה לאביה אבל משתבגור אין לאביה בה רשות ואין לו דין עליה כלל: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ה

לְעוֹלָם הִיא בְרִשׁוֹת הָאָב, עַד שְׁתַּכַּנֵּס לְרִשׁוֹת הַבַּעַל לְנִשְׁוֹאִין **{כד}**. מִסֵּר הָאָב לְשְׁלוּחֵי הַבַּעַל, הֵרִי הִיא בְרִשׁוֹת הַבַּעַל. הִלָּךְ הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל, או שְׁהִלְכוּ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל, הֵרִי הִיא בְרִשׁוֹת הָאָב. מִסְרוּ שְׁלוּחֵי הָאָב לְשְׁלוּחֵי הַבַּעַל, הֵרִי הִיא בְרִשׁוֹת הַבַּעַל:

ר"ע מברטנורה לְעוֹלָם הִיא בְרִשׁוֹת הָאָב. אִם בֵּית יִשְׂרָאֵל מְאַרְסֵת לָכֶהֱן הִיא אֵינָה אוֹכֵלֶת בְּתֵרוּמָה **{כב}**, וְאֶפְלוּ הִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁקָּבְעוּ לְנִשְׁוֹאִין וְלֹא נִשְׂאֵת שֶׁהַבַּעַל חֵיב בְּמִזוֹנוֹתֶיהָ אֵינָה אוֹכֵלֶת בְּתֵרוּמָה **{כג}**: עַד שְׁתַּכַּנֵּס לַחֲפָה. לְשֵׁם נִשְׁוֹאִין, שֶׁתֵּהָא מְסוּרָה לְרִשׁוֹת הַבַּעַל: מִסְרוּ שְׁלוּחֵי הָאָב. שֶׁפָּגְעוּ שְׁלוּחֵי הָאָב בְּשְׁלוּחֵי הַבַּעַל וּמְסוּרוֹהָ לָהֶם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כב} וְזָכַרְתִּי בְּךָ בְּכֹל זְכוֹת הָאֵבֶת בְּבֵיתוֹ. רַשִׁי: {כג} וְהִינּוּ דְתַנִּי לְעוֹלָם. וּכְמִשְׁנֵה אַחֲרוֹנָה, רִישׁ פֶּרֶק ה' מִשְׁנֵה ג'. גְּמָרָא: {כד} לְנִשְׁוֹאִין. הַכִּי גָרַס רַשִׁי. וּמְפָרֵשׁ, כְּלוּמַר שְׁתַּכְנִס לַחֲפָה. וְנִסַּח אַחֲרַי גָרַס בְּהַדְיָא, עַד שְׁתַּכְנִס לַחֲפָה. וּכְרַב דְּאָמַר אֲסִיפָא מְסִירְתָהּ לְכָל חוּץ מִתְרוּמָה, דְּהָא בְּרִישָׁא תַנּוּ עַד שְׁתַּכְנִס כּו'. וְכֹן נִרְאִית גְרִיסַת הַר"ב כְּנִסְחָא אַחֲרֵינָא. וְאַף עַל פִּי כֹן מְפָרֵשׁ לָהּ כְּרַב אֲסִי דְאָמַר גַּם בְּסִיפָא אֶף לְתְרוּמָה, וּמְסִירְתָהּ (הִינּוּ) [זוּ הִיא] כְּנִסְתָהּ. וְנִרְאָה בְּעֵינֵי שְׁיֵשׁ טְעוּת סוּפֵר בְּדַבְרֵיו, וְשִׁצְרִיד לְהִיּוֹת כְּגִרְסַת רַשִׁי וּפְרוּשׁוֹ. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: (עִיקַר תּוֹי"ט).

רמב"ם לעולם היא ברשות האב עד שתכנס לרשות הבעל לנישואין כו' : היה העיקר אצלם בראשונה שבת ישראל כשנתארסה לכהן תאכל בתרומה והיא בבית אביה לפי שהיא כבר חזרה לכהן קניין כספו אבל נאסר זה שאנו חוששים שמא תאכל אחרת עמה והיא אצל אביה ולכך אמרו לא תאכל בתרומה עד שתכנס לחופה ולזה רמז באמרו לעולם היא ברשות האב ואע"פ שהגיע זמן ולא נשאת שחזר חיוב מזונותיה על בעלה כמו שיתבאר בפי' הבא אחר זה (הלכה ב) : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ו

הָאֵבֶת אֵינּוּ חַיָּב בְּמִזְוֹנוֹת בֵּיתוֹ. זֶה מְדַרְשׁ דְּרַשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לְפָנָי חֲכָמִים בְּפָרֶס בְּיַבְנָה, הַבָּנִים יִירְשׁוּ וְהַבָּנוֹת יִזְוּנוּ, מָה הַבָּנִים אֵינָן יוֹרְשִׁין אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת הָאֵבֶת, אֶף הַבָּנוֹת אֵינָן נִזְוֹנוֹת אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אַבְיָהוֹן :

ר"ע מברטנורה הָאֵבֶת אֵינּוּ חַיָּב בְּמִזְוֹנוֹת בֵּיתוֹ. בְּחִיּוֹ. דְּאֵלוּ לְאַחַר מִיתַת נְזוּנוֹת הַבָּנוֹת מִנְכָסֵיו מִתְנַאי כְּתֻבָּה. וּבֵיתוֹ לָאוּ דְּוָקָא, דְּהוּא הַדִּין בְּנוֹ, שְׁאִין הָאֵבֶת חַיָּב לְזוּן לֹא בְּנָיו וְלֹא בְּנוֹתָיו כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים, אֶלָּא אִם הוּא גְּבָרָא דְאָמִיד, כְּלוּמַר שֶׁהוּא אִישׁ עֹשֵׂיר, בֵּית דִּין נוֹטְלִים מִמֶּנּוּ בְּעַל פְּרָחוּ כְּדָרְדֵּךְ שְׁכּוּפִין כָּל שְׁאָר בְּנֵי הָעִיר עַל הַצְדָּקָה וּמְפָרְנִסִּים בָּהּ בְּנָיו וּבְנוֹתָיו הַקְטַנִּים, וְאִם אֵינוֹ גְּבָרָא דְאָמִיד בֵּית דִּין מְחַרְפִּים אוֹתוֹ וּמוֹדִיעִים אוֹתוֹ שְׁאֲכַזְרִיּוֹת הִיא לוֹ אִם לֹא יִפְרִינֵס אֶת בְּנָיו, וְשֶׁהוּא פְּחוּת מִן הַחַיּוֹת

הַמְדַּבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם מְרַחֲמִין עַל בְּנֵיהֶם, אֲבָל אֵין יְכוּלִין לְכוּפּוֹ עַל זֶה, בֵּין שֶׁהַבְּנִים זִכְרִים בֵּין נְקִבּוֹת. וְדוֹקָא שֶׁהַבְּנִים קְטַנִּים, אֲבָל קְטַנֵּי קְטַנִּים וְהֵם הַפְּחוּתִים מִבְּנֵי שֵׁשׁ, בֵּית דִּין כּוֹפִין אֶת הָאֵב וּמוֹצִיאִים מִיָּדוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ **[כח]** כְּדֵי לְפָרְנֵס בְּנָיו שֶׁהֵם קְטַנֵּי קְטַנִּים, אַחַד זִכְרִים וְאַחַד נְקִבּוֹת: **בְּפָרֶם**. עַל שֵׁם שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת כְּכָרֶם **[כז]**: **הַבְּנִים יִירָשׁוּ וְהַבְּנוֹת יִזְוֹנוּ**. מִתְּנַאי כְּתֻבָּה, שֶׁהַבְּנִים זִכְרִים יִירָשׁוּ כְּתֻבַת אִמּוֹן וְהַבְּנוֹת נְקִבּוֹת יִזְוֹנוּ מִנְּכֶסֶיו: **מָה הַבְּנִים**. זִכְרִים: **אֵין יוֹרְשִׁין**. כְּתֻבַת אִמּוֹן אֲלֵא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן: **כֵּן הַבְּנוֹת אֵינָן נִזְוֹנוֹת**. מִנְּכֶסֶי הָאֵב מִכֵּן תְּנַאי כְּתֻבָּה אֲלֵא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [כח] וְאִם תֹּאמַר וְאֵי אֵינוֹ אֶמִיד מָה מוֹצִיאִים מִיָּדוֹ. וַיֵּשׁ לומר כְּמוֹ בְּחִיּוּב הָאִשָּׁה דְאֶפְלוּ לִית לִיה אֲלֵא מְזוּנֵי דְחַד יוֹמָא חֲבִיב לְמִיזְנָה מְנִיָּהוּ אוֹ לְמִיכַל בְּהַדָּה בְּמֵאֵי דְאֶכִיל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּטוֹר סִימָן ע'. אֲבָל וְדָאֵי אֵינוֹ חֲבִיב לְהַשְׁכִּיר עֲצָמוֹ בְּפוּעַל לְפָרְנֵסֶם, אֶפְלוּ לְמֵאֵן דְּסָבַר דְּבִאִשָּׁה חֲבִיב, הֵינוּ טַעֲמָא דְּמַסְפָּר כְּתֻבָּה נְלֻמַּד, אֲנָא אֶפְלַח: **[כז]** וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ קָרָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּרֶם, שְׁנֵאמַר, כְּרֶם הָיָה לִידִידֵי [ישעיה ה]. הַרְמַב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האב אינו חייב במזונות בתו זה כו': כרם הוא שם הקיבוץ מן החכמים שהיו מתקבצים ביבנה באותו הזמן שנא' (ישעיה כז) כרם חמר ענו לה והלכה כר"א בן עזריה אבל יש בזה דינין ואני אבארם לך בכאן וזה שהאדם חייב במזונות בניו עד שישלמו שש שנים ירצה או לא ירצה וכופין אותו על זה בין שהוא עשיר או עני. וכשהוסיפו הבנים על אלו השנים ואינו רוצה לזונם ראוי לו לדיין לכופו בדברים ולהוכיחו על זה בפני ראשי הקהל ויאריך דבריו בזאת הכוונה ואם לא ירצה להוציא עליהם בשום פנים יראה הדיין בענינו אם יש לו ממון היו כופין אותו ולוקחין ממנו מה שיצטרך להוציא לפי שיעור ממונו כמו שעושין במזון האבות לא שיהיה חייב במזונותיהם ר"ל באביו ובבניו שיש להם יותר משש שנים אבל הוא מחוייב בצדקה לפי שיעור ממונו וכשאנו לוקחין ממנו זאת הצדקה אנו מוציאין אותו על בניו או על אביו לפי שהם בני צדקה ויש להם בה דין יותר לפי שנאמר (דברים טו) לאחיך לענייך ומן הידוע שיש לו לדיין לכפות בני אדם על נתינת הצדקה לפי שהיא מכלל מצות עשה שהיה מן החיוב להלקות האדם עד שיעשה מצוה זאת שיש לו לעשותה באותו זמן או ימות וזה היה עיקר בכל מצות עשה ואין הפרש בזה בין הזכרים ובין הנקבות בענין ההוצאה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ז

לֹא כָתַב לָהּ כְּתֻבָּה, בְּתוּלָה גּוּבָה מֵאֲתֵימ, וְאֶלְמָנָה מְנָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תִנְאִי בֵּית דִּין. כָּתַב לָהּ, שְׂדָה שְׁוֵה מְנָה תַּחַת מֵאֲתֵימ זוּז, וְלֹא כָתַב לָהּ, כָּל נְכָסִים דְּאִית לִי אַחֲרָאִין לְכַתְּבָתִּיךְ, חֵיב, שֶׁהוּא תִנְאִי בֵּית דִּין:

ר"ע מברטנורה וְלֹא כָתַב לָהּ כָּל נְכָסִים כּו'. חֵיב. לְהִיּוֹת כָּל נְכָסֵי אַחֲרָאִין לָהּ **{ז}**. וְלֹא יָכוֹל לְמִימַר אִין לִיךְ אֶלָּא שְׂדָה הַכְּתוּבָה לִיךְ בְּכַתְּבָתִּיךְ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ז}** וְהִיא תִטְרֹף כָּל מָה שֶׁיִּמְכַר אוֹ יִתֵּן. הַרְמַב"ם. וְעַיֵן תוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם לֹא כָתַב לָהּ כְּתוּבָה בְּתוּלָה גּוּבָה מֵאֲתֵימ וְאֶלְמָנָה כּו': אִפִּילוּ הִיא לוֹ לְאָדָם קָרָקַע בְּאֶלֶף דִּינָרֵי זֶהָב כּוֹלֵם תַּחַת שְׁעִבּוּד הַכְּתוּבָה וְאִפִּי הִיתָה מְנָה וְהִיא תִטְרֹף כָּל מָה שֶׁיִּמְכּוֹר אוֹ יִתֵּן אֶלֶּיךְ תַּסְתַּלֵּק יָדָהּ מִשְׁעִבּוּדָהּ וְזֶה תִקְנַת שְׁמַעוֹן בֶּן שִׁטַּח בְּכַתּוּבַת אִשָּׁה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ח

לֹא כָתַב לָהּ, אִם תִּשְׁתַּבְּאִי אַפְרָקָנֶךְ וְאוֹתְבָנֶךְ לִי לְאֲנִתּוֹ, וּבְכֹהֲנֵת, אֶהְדָּרְנֶךְ לְמַדִּינְתֶךְ, חֵיב, שֶׁהוּא תִנְאִי בֵּית דִּין:

ר"ע מברטנורה ו**בכהנת**. שְׁאִינוּ יָכוֹל לְקַיְמָהּ מִשְׁנֵשְׁבִית, שְׂאֵשֶׁת כֹּהֵן אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ מִשְׁנֵאֲנִסָּה, כּוֹתֵב לָהּ אֶפְרָקֶנֶד וְאֶהֲדַרְנֶד לְמַדִּינְתֶּד. וְחַיֵּב לִתֵּת לָהּ כְּתֻבָּתָהּ, וְאֵף עַל פִּי שְׂבַעַל כְּרָחוּ צְרִיז לְגִרְשָׁה : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם לא כתב לה אם תשתבאי אפרקיניך ואותביניך לי לאינתו כו' : כבר ידעת שהכהן נאסרת עליו השבויה ואמרו בכאן ובכהנת ר"ל אם היתה אשת כהן שהיא אסורה עליו הרי הוא מחויב לפדותה ולהחזירה למדינתה אשר נשאת שם וחייב בכתובתה ואע"פ שהיא אנוסה כמו שנבאר בפרק אחרון ממסכת נדרים (הלכה יב) ואין דינה כדין האשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו עדים ואמרו לה מת בעליך ונשאת ואחר כך בא בעלה שאין לה כתובה אחר שנאסרה על בעלה ואפילו שהיא אנוסה ומאי הוי לה למיעבד : (רמב"ם)

פ ר ק ד - משנה ט

נְשֻׁבִית, חַיֵּב לְפֻדוֹתָהּ. וְאִם אָמַר, הֲרִי גָטָה וְכְתֻבָּתָהּ, תִּפְדֶּה אֶת עֵצְמָהּ, אִינוּ רִשְׁאִי. לְקֻתָּהּ, חַיֵּב לְרַפְּאֹתָהּ. אָמַר, הֲרִי גָטָה וְכְתֻבָּתָהּ, תִּרְפֵּא אֶת עֵצְמָהּ, רִשְׁאִי :

ר"ע מברטנורה אִינוּ רִשְׁאִי. שְׂכֶבֶר נִתְחַיֵּב בְּפִרְקוֹנָהּ מִשְׁנֵשְׁבִית : חַיֵּב לְרַפְּאֹתָהּ. שְׂהֲרַפּוּאָה כְּמִזּוֹנוֹת : רִשְׁאִי. שְׂאִין חַיֵּב לְזוּן גְּרוּשָׁתוֹ {כח} : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כח} וְקִשָּׁה לִי, אִם כֹּן פְּדִינָהּ נְמִי כּו', וְהֲרִי אֶפְלוּ מִת קָדָם שְׁנִפְדִּית אִין הַיּוֹרְשִׁים חַיֵּבִין לְפֻדוֹתָהּ כְּדַמְסִיק בְּגִמְרָא. וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּהִתָּם כְּדַמְפְּרֵשׁ בְּבְרִיתָא, שְׂאִין אֲנִי קוֹרָא בָּהּ וְאוֹתְבִנְדָּ לִי לְאַנְתּוֹ, אֲבָל הֲכָא אֵף עַל פִּי שְׂגִרְשָׁה יָכוֹל לְקַיְמָה בָּהּ וְאוֹתְבִנְדָּ לִי לְאַנְתּוֹ. וְעִין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרמב"ם לא פירש משנה זו. (רמב"ם)

פרק ד - משנה י

לא כתב לה, בגין דכרין דיהוון ליכי מנאי אנון
ירתון כסף כתבתיד יתר על חולקיהון דעם
אחיהון, חיב [ל] שהוא תנאי בית דין :

ר"ע מברטנורה יתר על חולקיהון דעם אחיהון. אם תמותי בתי ואירשך, יטלו בניך כתבתך אחרי מותי כשיבאו לחלק בנכסי עם בנים שיהיו לי מאשה אחרת. ונפקא מנה, כגון שכתבה של זו מרבה משל אחרת או שבני האשה אחרת מרבים מבניה של זאת, וטוב לאלו שיתלו כתבת אמן ואפלו הכתבות שוות. ואין כתבת בגין דכרין נגבית אפלו בזמן הזה **[כט]** אלא ממקרקעי, אבל לא ממטלטלי. ודוקא כשהניח האב שעור שתי הכתבות ודינר יותר, אז יורשין הבנים כתבת בגין דכרין, הואיל ונשארו מקום לירשה של תורה, שאחר שיתל כל אחד מהבנים כתבת אמו נשארו דינר לחלק ולירש בנכסי אביהן, אבל אם לא הניח האב אלא כשעור שתי הכתבות או פחות מזה חולקים הנכסים בשוה ואין כתבת בגין דכרין נוהגת בהם : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כט] וכתבה עצמה נגבית ממטלטלי. וטעמא, דכתבת בגין דכרין אינו פשוט בכל הישיבות, לפיכך העמידוה על דין הגמרא. הרמב"ם : **[ל] חיב כו'**. טעמא בגמרא, כדי שיקפץ אדם ויכתב לבתו כבנו, שכן הוא אומר [ירמיה כט] קחו נשים וגו' ואת בנותיכם תנו לאנשים, בשלמא בנים בגדיה קימא כו' אלא בנות מי קימין בגדיה, וכי דרד אשה לחזר אחרי איש, אלא הא קמשמע לו דנלבשה ונכסה וניתב לה מידי כי היכי דקפצי עליה ונסבי לה, ואי לא תקנו דלירות אלא הנדוניא אבל מנה ומאתים ותוספת לא לירות, אפתי ממנע אב ולא כתב, אחרי שזה מקפיד על שלו מלהוריש להם [לבני בתי, אף אני אמשך ידי מלהרבות לו] נדוניא, הלכך הצרכו לתקן לירת כסף כתבתה. ולא פלוג רבנן בין יהיב האב נדוניא בין לא יהיב. ולא תקנו אלא בגין דכרין. אבל בת, אפלו בין הבנות לא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם לא כתב לה בגין דיהוין ליכי מינאי אינון ירתון כו' : דין זה התנאי כמו שאפרש לך וזה כי האדם כשנשא אשה ויש לו בנים ממנה בן זכר או בנים זכרים ואח"כ מתה היא בחייו ונשא אח"כ אשה אחרת ויש לו ממנה כמו כן בנים זכרים ואח"כ מתה ואח"כ מת הוא והניח קרקע שיעור כתובת הראשונה ושניה ודינר יותר ירשו כל בני אחת מהן כתובת אמן ואז

יחלקו כולם שאר הממון בשוה ואם מתה אחת בחייו ואחת אחר מותו אותה שמתה אחר מותו אין יורשיה יורשים כתובתה אלא אם נשבעה ואח"כ מתה ובכך יורשיה יורשין כתובתה תחלה ואחר כך ירשו כמו כן כתובת אמם הבנים שמתה אמם בחייו אם נשאר אליהם מה שירשו ואם הותיר שום דבר על שתי הכתובות חולקין השאר בשוה ואם מתו שניהם אחר מותו ואחר שנשבעו כמו שאמרנו הרי יורשי הראשונה קודמים ליורשי אחרונה וזה מבואר כמו שיתבאר בפרק העשירי מזאת המסכתא (הלכה א): (רמב"ם)

פרק ד - משנה יא

בְּנֵי נְקֻבִין **{לא}** דִּיהוּיִן לִיכִי מִנְאִי, יְהוּיִן יְתָבֵן בְּבֵיתִי וּמִתְזָנִין **{לב}** מִנְכָּסֵי עַד דְּתַנְסָבֵן לְגַבְרִין, חֵיב **{לג}**, שֶׁהוּא תְנַאי בֵּית דִּין:

ר"ע מברטנורה **עד דתנסבון**. עד שיתארוסו. ואם בגרו אף על פי שלא נתארוסו אין להם מזונות, דקיימא לן בוגרת אין לה מזונות: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{לא}** בְּנֵי נְקֻבִין. תרגום ויולד בנים ויבנות, בְּנֵין וּבָנִין. וְאֶפְלוּ הָכִי תִנּוּ נְקֻבִין, אף על גב דלא צריכא, אִידֵי דְתִנְא בְּנֵין דְכָרִין, דְהִתָּם צְרִיךְ לְמִתְנִי דְכָרִין, דְבְנִין שֶׁם לְיוֹצְאֵי חֲלָצֵי הָאִישׁ בֵּין זְכָרִים בֵּין נְקֻבֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּנִים אֲתֶם וְגו': **{לב}** וּמִתְזָנִין כו'. אחר מותו. הַרְמַב"ם. דְאִי בְחֵייו, הִתְנַן בְּמִשְׁנֵה ו' הָאֵב אֵינוֹ חֵיב בְּמִזוֹנוֹת בְּתוֹ: **{לג}** חֵיב. פְּרוּשׁ, אֶפְלוּ לֹא כְּתוּב לָהּ. וְעַל לֹא כְּתוּב דְלַעֲלִיל קֵאִי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בן נוקבין דיהויין ליכי מינאי יהויין יתבן בבית כו': עד דתנסבון עד שיתארוסו ומשיתארוסו אין להם מזונות וכמו כן אם בגרו אין להם מזונות ואפי' לא נתארוסו וזה הוא פסק הלכה שבוגרת אין לה מזונות ואפי' לאחר מיתת אביה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה יב

אֶת־תְּהֵא־יִתְבָּא בְּבֵיתִי וּמִתְזָנָא מִנְכֹסִי, כָּל יְמֵי
מִגְד אֶלְמְנוּתִיךָ בְּבֵיתִי **{לה}**, חֲיָב, שְׁהוּא תְנָאי
בֵּית דִּין. כָּךְ הָיוּ אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם כּוֹתְבִין. אַנְשֵׁי
גְלִיל הָיוּ כּוֹתְבִין כְּאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם. אַנְשֵׁי יְהוּדָה
הָיוּ כּוֹתְבִין, עַד שֶׁיָּרְצוּ הַיּוֹרְשִׁים לִתְּנוּ לִיךָ
כְּתָבְתִיךָ. לְפִיכָךְ אִם רָצוּ הַיּוֹרְשִׁין, נוֹתְנִין לָהּ
כְּתָבְתָהּ וּפּוֹטְרִין אוֹתָהּ:

ר"ע מברטנורה **מגד אלמנותיך**. מִשָּׁךְ אֶלְמְנוּתִיךָ **{לד}**: אַנְשֵׁי יְהוּדָה
כּוֹתְבִין כּו'. וְאִין הִלְכָה כְּאַנְשֵׁי יְהוּדָה, אֶלְא כָּל זְמַן שְׁלֹא נִשְׂאֵת וְשְׁלֹא
תְבַעָה כְּתָבְתָהּ בְּבֵית דִּין נְזוּנִית מִשָּׁל בְּעֵלָהּ וְדָרָה בְּבֵית שְׁהִיתָה דָּרָה
בְּחַיֵּי בְּעֵלָהּ וּמִשְׁתַּמְּשֵׁת בְּכָל הַכֵּלִים שְׁהִיתָה מִשְׁתַּמְּשֵׁת בָּהּ בְּחַיֵּי בְּעֵלָהּ:
(ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{לד}** וְהִגְרָסָא בְּדִלִי'ת. וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת יוֹסֵף [בְּרֵאשִׁית לז], תַּרְגוּמוֹ
וּנְגִידוֹ: **{לה}** **בְּבֵיתִי**. יִתְרָא הוּא. אֶמְרִינוּ בְּגִמְרָא, לְמַדְרֵשׁ בְּבֵיתִי וְלֹא בְּבִיקְתִּי
(פְּרוּשׁ בֵּית צַר וְקָטָן), דִּיכּוֹלִין הַיּוֹרְשִׁים לְדַחֲוֹתָהּ מִהֶם כְּשֶׁאִין לְאָב אֶלְא בִּיקְתָא,
וְלֹא קָאִי דִּיּוֹקָא דְבְּבֵיתִי אֲמִזּוּנִי, דְּלִפִּי בְּרַפְתָּ הַבֵּית מִיָּהָא יֵשׁ לָהּ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב
בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק י"ב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם את תהא יתבא בבית ומתזנא מנכסי כל ימי מיגר אלמנותיך כו':
ואין הלכה כאנשי יהודה אלא כל זמן שאינה תובעת כתובתה בב"ד ולא
תינשא תדור בבית שהיתה דרה בה עם בעלה בחייו והרי היא משתמשת
בכל המטלטלין והכלים שהיתה משתמשת בהם עמו בחייו ויתבאר שלימות
זה הדין לקמן (פ"ב הלכה ג) ופ"י מיגר אלמנותיך בבית ר"ל אחר מותו:
(רמב"ם)

פרק ה - משנה א

אָף עַל פִּי שְׁאֲמָרוּ, בְּתוּלָה גּוֹבָה מְאֵתִים
 וְאַלְמָנָה מְנָה, אִם רָצָה לְהוֹסִיף **[א]**, אֶפְלוּ מֵאָה
 מְנָה, יוֹסִיף. נִתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגַּרְשָׁה, בֵּין מִן
 הָאֲרוּסִין בֵּין מִן הַנְּשׂוּאִין, גּוֹבָה אֶת הַכֹּל. רַבִּי
 אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה **[ב]** אוֹמֵר, מִן הַנְּשׂוּאִין, גּוֹבָה
 אֶת הַכֹּל. מִן הָאֲרוּסִין, בְּתוּלָה גּוֹבָה מְאֵתִים
 וְאַלְמָנָה מְנָה, שְׁלֹא כָתַב לָהּ אֶלָּא עַל מְנַת
 לְכַנְסָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם רָצָה, כּוֹתֵב
 לְבְתוּלָה שְׁטָר שֶׁל מְאֵתִים, וְהִיא כּוֹתֶבֶת **[ג]**,
 הַתְּקַבְּלֵתִי מִמֶּךָ מְנָה, וְלֹאֲלִמְנָה, מְנָה, וְהִיא
 כּוֹתֶבֶת, הַתְּקַבְּלֵתִי מִמֶּךָ חֲמִשִּׁים זוּז. רַבִּי
 מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל הַפּוֹחֶת לְבְתוּלָה מִמְּאֵתִים
 וְלֹאֲלִמְנָה מִמְּנָה, הֵרִי זוֹ בְּעִילַת זְנוּת :

ר"ע מברטנורה **אף על פי**. אם רצה להוסיף אפלו מאה מנה יוסיף. ולא
 אמרינו שאינו ראוי כדי שלא לביש את מי שאין לו: **שלא כתב לה**.
 תוספת מדעתו, אלא על מנת לכנסה: **והיא כותבת**. אף על פי שלא

נתקבלה מוחלת וכותבת שנתקבלה: רבי מאיר אומר כו'. והלכה כרבי מאיר בגזרותיו: (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** להוסיף. משמע נוסף על הכתבה שתקנו חכמים ושם כתבה עליו גם הוא למוכרת ולמוחלת כו'. בגמרא: **[ב]** רבי אלעזר בן עזריה כו'. מסקינן בגמרא הלכה למעשה כרבי אלעזר בן עזריה: **[ג]** כותבת. מפרש בגמרא דאלו באמירה בעלמא הוי כמתנה על מה שכתוב בתורה דתנאו בטל, ורבי יהודה סבירא ליה נמי דכתבה דרבנן כדקימא לן בסוף מכילתא, אלא דחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אע"פ שאמרו בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה אם רצה להוסיף כו': דין זאת המשנה לפי מה שאבאר לך וזה כשאדם קדש בתולה או אלמנה ועמד אחר הקדושין זמן ואפי' עשר שנים על דרך המשל ואח"כ תבעה לינשא נותנין לה משעת תביעה לבתולה שנים עשר חדש ולאמנה שלשים יום וכמו כן אם תבעתו היא שיכניסנה ואם תבעה אחר שבגרה או קדשה ביום הבגר נותנין לה י"ב חדש מיום הבגר וכשעמדה י"ב חדש אחר הבגרות מיד שנתקדשה ותבעה אחר הקידושין נותנין לה לי יום כאלמנה וכל אשה שתאמר לבעלה איני רוצה ליקח כל מזונותי תרומה לפי שאני צריכה זריזות ושמירה לאכלה בטהרה לכן נותנין לה מחצה חולין ומחצה תרומה כר' עקיבא ובזה המחלוקת ר"ע ור' טרפון ור"ל אחר הנישואין בין שתהיה כהנת או אשת כהן והיא ישראלית אבל בת ישראל מאורסת לכהן כבר בארנו בפי' שקודם זה (הלכה ה) שהיא אינה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ב

נותנין לבתולה שנים עשר חדש משתבעה הבעל לפרנס את עצמה. וכשם שנותנין לאשה, כך נותנין לאיש **[ה]** לפרנס את עצמו. ולאמנה **[ו]** שלשים יום. הגיע זמן ולא נשאו, אוכלות משלו ואוכלות בתרומה. רבי טרפון

אומר, נותנין {ז} לה הכל תרומה. רבי עקיבא אומר, מחצה חלין ומחצה תרומה:

ר"ע מברטנורה נותנין לבתולה. זמן לכנסה לחפה מיום שתבעה הבעל לאחר שקדשה, להזהירה על עסקי חפה להכין תכשיטיה: **לפרנס עצמה**. בתכשיטיה שנים עשר חדש, דכתיב (בראשית כד) תשב הנערה אתנו ימים {ד}, ומאי ימים, שנה, דכתיב (ויקרא כד) ימים תהיה גאלתו: **לפרנס עצמו**. בצרכי סעדה וחפה: **ולאלמנה שלשים יום**. שאינה טורחת כל כך בתכשיטיה, שכבר יש בידה: **ולא נשאו**. שהבעלים מעכבים. ואידי דתנא רישא בדידהי תנא סיפא נמי בדידהי: **ואוכלת בתרומה**. ואם כהן הוא והיא ישראלית, שמשעה שקדשה אוכלת בתרומה מן התורה, דכתיב (שם כב) וכהן כי יקנה נפש קננו כספו, והאי קננו כספו הוא, אלא דרבנן גזור על בת ישראל המארסת לכהן שלא תאכל בתרומה, גזרה שמה ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחיותיה, וכשהגיע הזמן ולא נשאת, שאוכלת משלו, אינה אוכלת בבית אביה, אלא בעלה כהן מיחד לה מקום ומאכילה שם, וליכא למגזר תו שמה תשקה מכוס של תרומה לאחיה ולאחיותיה: **נותנים לה הכל תרומה**. אם ירצה. וכשיגיעו ימי טמאתה תמכרנה ותקח חלין: **רבי עקיבא אומר מחצה חלין**. לאכל בימי טמאתה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} או עשור, ולא משתעי איניש מעקרא תרי יומי ואמר ליה לא והדר לישתעי או עשור, אלא מאי ימים, שנה כו'. גמרא: **ה** לאיש. כמה שנותנין לה, אם שנים עשר חדש שנים עשר חדש, ואם שלשים יום שלשים יום. ואין משגיחין בו אם הוא בחור או אלמן. הרמב"ם: **ו** **ולאלמנה**. פרשו הפוסקים מן הנשואין: **ז** **נותנין כו'**. במה דברים אמורים, בבית כהן לכהן (בקיא בהשמירת תרומה ולמכרה בימי טמאה). אבל בת ישראל לכהן דברי הכל מחצה חלין ומחצה תרומה. במה דברים אמורים, בארוסה (ובת כהן) דהואיל והיא בבית אביה טרח אביה למכרה בימי טמאה לפי שהוא רגיל בכך, אבל בנשואה (שנותנו לה בעלה מזונות בביתה), דברי הכל מחצה חלין ומחצה תרומה, דכל כבודיה בת מלך פנימה, ואביה ואחיה אינן אצלה שיתעסקו בצרכיה. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נותנין לבתולה י"ב חדש כו': דין זאת המשנה לפי מה שאבאר לך וזה כשאדם קדש בתולה או אלמנה ועמד אחר הקדושין זמן ואפי' עשר שנים על דרך המשל ואח"כ תבעה לינשא נותנין לה משעת תביעה לבתולה שנים עשר חדש ולאלמנה שלשים יום וכמו כן אם תבעתו היא שיכניסנה ואם תבעה אחר שבגרה או קדשה ביום הבגר נותנין לה י"ב חדש מיום הבגר וכשעמדה י"ב חדש אחר הבגרות מיד שנתקדשה ותבעה אחר הקידושין נותנין לה ל' יום כאלמנה וכל אשה שתאמר לבעלה איני רוצה ליקח כל מזונותי תרומה לפי שאני צריכה זריזות ושמירה לאכלה בטהרה לכן נותנין לה מחצה חלין ומחצה תרומה כר' עקיבא ובזה המחלוקת ר"ע ור' טרפון ור"ל אחר הנישואין בין שתהיה כהנת או אשת כהן והיא ישראלית אבל בת

פרק ה - משנה ג

היבם אינו מאכיל בתרומה. עשתה ששה
חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היבם,
ואפלו כלן בפני הבעל חסר יום אחד בפני
היבם, או כלן בפני היבם חסר יום אחד בפני
הבעל, אינה אוכלת בתרומה. זו משנה
ראשונה. בית דין של אחריהן אמרו, אין
האשה אוכלת בתרומה, עד שתכנס {ט} לחפה :

ר"ע מברטנורה היבם אינו מאכיל בתרומה. בעודה שומרת יבם, דכתיב
(ויקרא כב) וכהן כי יקנה נפש קנן כספו, והאי קנן אחיו הוא : עשתה
ששה חדשים בפני הבעל. מהנדן שנים עשר חדש הקבועים לה
משבתבעה הבעל : או אפלו כלן בפני הבעל ואחד בפני היבם. אף על גב
דרבא בפני הבעל, סוף סוף לא נתחייב במזונותיה בחייו. והוא הדין נמי
אם נתחייב בחייו לא אכלה משמת {ח}, דקנן כספו פקע, אלא דאי כלם
בפני הבעל הנה אכלה מיהא בחייו : או כלן בפני היבם. ואין צריך לומר
אם היו כלן בפני היבם : זו משנה ראשונה. דמשהגיע זמן אוכלת
בתרומה : אין האשה אוכלת. דחשיבין שמה ימצא בה מום ונמצאת
זרה למפרע, שהיה מקחו מקוח טעות. ולמשנה ראשונה שמה ימצא בה
מום לא חשיבין, וליכא למיחש נמי שמה תשקה לאחיה ולאחיותיה,
דהא מיחד לה דוכתא, הלכך שרי לה לאכל בתרומה משהגיע זמן : (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ח} כן כתב רש"י. והקשה רבנו תם, דאם כן אפלו אכלה כמה
שנים בפני הבעל אינה אוכלת בפני היבם, והיכי קתני חסר יום אחד בפני
היבם. ועוד, דהנה ליה למתני היבמה אינה אוכלת כו'. לפיכך פרש רבנו תם

דְּדוֹקָא כְּשֵׁלָא אֲכֹלָה בְּפָנֵי הַבַּעַל הוּא דְלֵא אֲכֹלָה בְּפָנֵי הַיָּבִם, דְּהַיָּבִם אֵינּוּ מְאָכִיל, אֲבָל אֲכֹלָה בְּפָנֵי הַבַּעַל אוֹכְלֵת נְמִי בְּפָנֵי הַיָּבִם. וְטַעְמָא עֵין בְּתוֹסְפוֹת וּבְתוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [ט] שְׂתַכְנִיס. שְׂמַתִּיחַד עֵמָה וַיִּפְרִישְׁנָה לוֹ. הַרְמַבִּי"ם. וְהַר"ן פִּרְשׁ, דְּחִפָּה לָאוּ הֵינּוּ יַחִיד, אֲלֵא כָּל שְׁהַבִּיאָה הַבַּעַל מִבֵּית אָבִיהָ לְבֵיתוֹ לְשֵׁם נְשׂוּאִין: (עֵיקַר תּוּי"ט).

רמב"ם היבם אינו מאכיל בתרומה עשתה ששה חדשים בפני הבעל כו': מעקרנו שתקנו מזונות תחת מעשה ידיה ולכך עושה ואוכלת לדברי הכל. [א] ומן העיקר שסומכין עליו אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם ולכך הלכה כר' יוחנן הסנדלר: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ד

הַמְקַדֵּישׁ מַעֲשֵׂה יָדָיו אֲשֶׁתּוֹ, הָרִי זֹ עוֹשֶׂה וְאוֹכְלֵת. הַמּוֹתֵר, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הֶקְדֵּשׁ. רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדֵּלָר אוֹמֵר, חֲלִין:

ר"ע מברטנורה הרי זו עושה ואוכלת. שתקנו מזונות תחת מעשה ידיה, לפיכך עושה ואוכלת לדברי הכל: המותר. הקדיש את מותר מעשה ידי אשתו מה שהיא עושה יותר על הראוי למזונותיה [י], ולא הקדיש מעשה ידיה עצמן: רבי מאיר אומר הקדיש. דסבר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. ואין בן הלכה, אלא הלכה כרבי יוחנן בן הסנדלר דאמר חלין, שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [י] והמותר קנוי לו במעוה כסף שתקנו לו חכמים שיתן לה בכל שבת מעוה כסף לצרכיה לבד המזונות. ולמאי דקימא לן דיכולה לומר איני נזונית ואיני עושה, הוא הדין וכל שכן שיכולה לומר איני נוטלת המעוה ואיני נוטנת מותר כו'. והא דקדיש, מוקי רב ושמואל דהינו לאחר מיתה כשיירשנה, ואפלו אינו מעלה לה מעוה. ונקט מותר דאף על גב דלא שכח דמקדיש דבר שלא בא לעולם, וכל שכן מעשה ידיה עצמן. הר"ן. ומה שכתב הר"ב ולא הקדיש כו', רוצה לומר אפלו לא הקדיש כו', דאלו הקדיש כל שכן הוא דקדיש לאחר מיתה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המקדיש מעשה ידי אשתו כו' : מעקרינו שתקנו מזונות תחת מעשה ידיה ולכך עושה ואוכלת לדברי הכל. א] ומן העיקר שסומכין עליו אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם ולכך הלכה כר' יוחנן הסנדלר : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ה

אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה, טוחנת, ואופה **{יב}**, ומכבסת, מבשלת, ומניקה את בנה, מצעת לו המטה, ועושה בצמר **{יג}**. הכניסה לו שפחה אחת, לא טוחנת **{יד}**, ולא אופה ולא מכבסת. שתיים, אינה מבשלת ואינה מניקה את בנה. שלש, אינה מצעת לו המטה ואינה עושה בצמר. ארבעה, יושבת בקתדרא. רבי אליעזר אומר, אפלו הכניסה לו מאה שפחות, כופה לעשות בצמר, שהבטלה מביאה לידי זמה. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אף **{יז}** המדיר **{יח}** את אשתו מלעשות מלאכה, יוציא **{יט}** ויתן כתבתה, שהבטלה מביאה לידי שעמום :

ר"ע מברטנורה טוחנת. ברחים של יד שהם קטנים. ואם רחים גדולים הם, מכינה כל צרכי הטחינה, כגון נותנתו באפרקסת **{יא}** וקולטת הקמח: הכניסה לו שפחה אחת. מעות או נכסים כדי לקנות בהם שפחה אחת: יושבת בקתדרא. על כסא מנוחה ואינה הולכת בשליחותו **{טו}** לכאן ולכאן, ואף על פי כן מוזגת לו את הכוס ומצעת לו את המטה **{טז}** ורוחצת לו פניו וידי ורגליו, שמלאכות אלו אין משתמשים בהם

בְּאִשָּׁה אֵלֶּא בְּאִשְׁתּוֹ בְּלֶבֶד : שְׁעָמוּם . בְּהִלָּה . תִּרְגוּם וּבִתְמָהוֹן לִבָּב (דְּבָרִים כח) וּבְשִׁעְמִימוֹת לִבָּא . וּפְלוּגְתִּיהוּ דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ בְּאִשָּׁה שְׂאִינָה בְּטִלָּה אֵלֶּא מְשַׁחֲקֵת בְּמִינֵי הַצָּחוּק , דְּלִידֵי זָמָה אֵיכָּא , לִידֵי שְׁעָמוּם לֵיכָּא , שְׂאִין שְׁעָמוּם אֵלֶּא בְּיוֹשֵׁב וְתוֹהָה וּבְטַל לְגַמְרֵי . וְהִלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר : (ר"ע מברטנורה) .

עיקר תוי"ט {יא} רש"י . ופרושו , נותנתו לאותו דבר שטוחנת : {יב} ואופה . פת . רש"י : {יג} בצמר . דאלו בפשתן לא פסיקא ליה , דהינו כיתנא רומיתא , שְׂאִינוּ כּוּפָה לַעֲשׂוֹת בּוֹ לְפִי שְׁמִסְרִיחַ אֶת הַפֶּה וּמְשַׁרְבֵּט אֶת הַשְּׁפָתַיִם . פֶּרֶשׁ רִשְׁיִי פּוֹשֵׁטוֹן כְּמִין שְׂרָבִיט עַד שְׁנַעֲשׂוֹת גְּדוּלוֹת , עַל יָדַי שֶׁהִיא צְרִיכָה לְשֵׁרוֹת הַחוּט תְּמִיד בְּרַק . גְּמָרָא : {יד} לא טוחנת . גְּמָרָא , הָא שְׂאָרָא עֲבָדָה . וְתִימָא לִיהַּ עֵלִית לָךְ אִשָּׁה אַחֲרַת בְּמִקּוּמִי . מְשׁוּם דְאָמַר לָהּ הָא טְרַחֵי לְדִידֵי וּלְדִידָהּ , קָמִי דִידָךְ מֵאֵן טְרַח . וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : {טו} לְשׁוֹן רִשְׁיִי , לִילָךְ בְּשְׁלִיחוֹת לְהִבִּיא לּוֹ מִבֵּית לַעֲלִיָּה : {טז} בְּגָמְרָא . וּפֶרֶשׁ רִשְׁיִי , לְפָרֶס לּוֹ סָדִין וּלְבָדִין , דְּבַר שְׂאִינוּ טְרַח . וּבְכַפִּיָּה הֵינִי לֹא כְּפִי לָהּ , אֵלֶּא חֲכָמִים הַשִּׂאוּהָ עֲצָה טוֹבָה לְהִנְהִיג זֹאת בִּישְׁרָאֵל . וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : {יז} אָף כּוֹי . כְּלוּמַר , אָף עַל פִּי שְׁבַרְצוֹנֵי אֵינָה עוֹשָׂה מְלָאכָה , יוֹצִיא כּוֹי . וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שְׂאֵם אֵין רְצוֹנוֹ שְׂלֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה שְׂיִכּוֹל לְכוּפָה . אֲבָל לַעֲנִין הַטַּעַם לֹא קָאִי עֲלִיָּה אָף דְּטַעְמוֹ שֶׁל רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל פּוֹחַת מְטַעְמוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר : {יח} הַמְדִיר . וְדַע שֶׁבְּכָל מְקוֹם שֶׁתִּרְאֶה הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ , רוֹצֵה לוֹמַר שֶׁהוּא אוֹסֵר הִנְאָתוֹ עֲלֶיהָ אִם תַּעֲשֶׂה כֵךְ . אֲבָל אִם אוֹמַר לָהּ הִרִינִי אוֹסֵר עֲלֶיךָ שְׂלֹא תַעֲשֶׂה כֵךְ אֵין בְּדַבְרֵי כָלוּם . הַמְגִיד : {יט} יוֹצִיא . לֹא נִזְכַּר בְּגָמְרָא כְּמָה זָמַן הַהֲדָרָה . וּבִטּוֹר כְּתַב שְׁבַעָה יָמִים . וְהִינוּ בְּהַדְרָה מִהִנְאָתוֹ . אֲבָל מְנַכְסִיו עֵין רִישׁ פְּרָק ז' . וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט) .

רמב"ם ואלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה כו' : בין שיש לה שפחות כפי זה המנין בין שהכניסה לו ממון שיקח מהם אלו השפחות הדין א' ומחויב עליה לעשות על כל פנים שתהיה רוחצת פניו ידיו ורגליו ומוזגת לו את הכוס ומצעת לו את המטה אפ"י היו אצלה אלף שפחות לפי שאלו הענינים אינו מותר לו לאדם שישתמש לו אלא מאשתו לפי שמעיקר תורתנו אין משתמשים באשה ואין הפרש בין שפחה או זולתה בין גדולה בין קטנה וענין אמרו טוחנת שתהיה ממונה על ענין הטחינה ותנועע את הריחיים וקתדרא אהל נעשה ממשי וממיני הבגדים ומן העצים יושבין בו המלכים כשהולכים בדרכים ופ"י שעמום בהלה תרגום ובתמהון לבב (דברים כח) ובשעממות לבא ומקום המחלוקת בין ר' אלעזר ורבן שמעון בן גמליאל כשהיא מתעסקת במיני השחוק והגיעועים לפי שהיא בזה תבא לידי זימה ולא תבא לידי שעמום והלכה כרבי אלעזר : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ו

הַמְדִיר אֶת אֲשֶׁתוֹ מִתְּשֻׁמִישׁ הַמָּטָה, בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים, שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. בֵּית הַלֵּל אֹמְרִים, שַׁבָּת אַחַת. הַתְּלִמִידִים יוֹצְאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה שְׁלֹא בְרִשׁוֹת, שְׁלֹשִׁים יוֹם **{כא}**. הַפּוֹעֲלִים, שַׁבָּת אַחַת. הָעוֹנֶה הָאֲמוּרָה בַתּוֹרָה **{כב}**, הַטִּיָּלִין, בְּכָל יוֹם. הַפּוֹעֲלִים, שְׁתֵּים בַּשַּׁבָּת. הַחֲמֻרִים, אַחַת בַּשַּׁבָּת. הַגְּמָלִים, אַחַת לְשֹׁלְשִׁים יוֹם. הַסְּפָנִים, אַחַת לְשֵׁשָׁה חֳדָשִׁים, דְּבַרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

ר"ע מברטנורה **הַמְדִיר אֶת אֲשֶׁתוֹ מִתְּשֻׁמִישׁ הַמָּטָה**. כְּגוֹן שֶׁאָמַר יֵאָסֵר הַנָּאֵת תְּשֻׁמִישׁךָ עָלַי. אֲבָל הַנָּאֵת תְּשֻׁמִישֵׁי אֲסוּר עָלֶיךָ, לֹא מִתְסַרָּא, דְּהֵא מְשַׁעְבֵּד לָהּ, דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת כא) וְעוֹנֶתָהּ לֹא יִגְרַע: **בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת**. אִם הַדִּירָה שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת תִּמְתֵּינָה, שְׁכֵן מְצִינֵהּ בְּיוֹלָדָתָהּ נִקְבָּה שְׁטִמָּאָה שְׁבוּעִים: **וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים שַׁבָּת אַחַת**. שְׁכֵן מְצִינֵהּ בַּנְּדָה שְׁטִמָּאָה שְׁבֻעָה. וְגַמְרִינָן מִיַּד דְּשָׁכִיחַ, הַכַּעַס שְׁכּוֹעֵס אָדָם עַל אֲשֶׁתוֹ וּמְדִירָה דְּהוּא מִיַּד דְּשָׁכִיחַ, מְנַדָּה שֶׁהוּא מִיַּד דְּשָׁכִיחַ, לְאַפּוֹקֵי לְדָה דְּלֹא שָׁכִיחַ כְּלֵי הָאִי. וּבֵית שְׁמַאי סְבָרִי גְמָרִינָן מִיַּד דְּהוּא גָּרַם לָהּ, נֶדֶר הָאִישׁ שֶׁהוּא גּוֹרֵם לָהּ לְשֵׁהוֹת, מְלִדָּה שְׁעַל יָדוֹ בָּאָה לָהּ. לְאַפּוֹקֵי נְדָה דְּמִמִּילָא קָאֵתִי לָהּ. וְיֹתֵר עַל שַׁבָּת אַחַת לְבֵית הַלֵּל אוֹ שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת לְבֵית שְׁמַאי יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה, וְאַפְלוּ הִיָּה גְמַל **{כ}** שְׁעוֹנָתוֹ לְשֹׁלְשִׁים יוֹם אוֹ סֶפֶן שְׁעוֹנָתוֹ לְשֵׁשָׁה חֳדָשִׁים: **הַתְּלִמִידִים וְכוּ' שְׁלֹשִׁים יוֹם**. וּמִתְנִיתִין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא. וּפְלִיגֵי רַבֵּנָן עָלֶיהָ וְאֹמְרִים אֲפֹלוּ שְׁתֵּים וְשֹׁלֶשׁ שָׁנִים, וְהִלְכָה כְּחֻמְרֵיהֶם: **הַטִּיָּלִים**. שְׁאִין לָהֶם מְלָאכָה וְלֹא סְחוּרָה **{כג}**: **הַחֲמֻרִים**. שְׁיוֹצְאִים לְכַפָּרִים לְהַבִּיא תְּבוּאָה: **הַגְּמָלִים**. מִבִּיאִין חֲבִילוֹת עַל הַגְּמָלִים מִמְּקוֹם רְחוֹק: **הַסְּפָנִים**. הַמְּפָרְשִׁים לֵים הַגְּדוֹל. וּמִי שֶׁהִיָּה בְּתַחֲלָתוֹ בְּעַל אֲמָנוֹת שְׁעוֹנָתוֹ קְרוּבָה וּבִקְשׁ יַעֲשׂוֹת בְּעַל אֲמָנוֹת שְׁעוֹנָתוֹ רְחוֹקָה, אֲשֶׁתוֹ מְעַכְבֶּת עָלָיו, חוּץ מִתְּלַמוּד תּוֹרָה, שְׁאִין הָאִשָּׁה יְכוּלָה לְעַכֵּב עַל בְּעָלָהּ שֶׁהִיָּה טָיִל אוֹ פּוֹעֵל שְׁלֹא יַעֲשֶׂה תְּלַמִּיד חֻמְרֵיהֶם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כ} גְמָרָא. וְהִיב טַעְמָא, דְּאִינוּ דוּמָה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֶת בְּסֵלוֹ לְמִי שְׁאִין לוֹ פֶת בְּסֵלוֹ. וּפְרַשׁ רַש"י, אִף כָּאן, בְּלֹא נֶדֶר דְּעֵתָהּ נֹחַה לְבַעֲלָהּ שְׁמָא

יבא בתוך הזמן, אבל זו משהדירה הרי היא כמי שאינה מצפה לבעל: **{כא}** שלשים יום. אף על פי שמבטלין בזה עונתו כדמוכח מתניתין. ובגמרא, שעונת תלמידי חכמים מערב שבת לערב שבת, ופרש רש"י שהוא ליל תענוג ושמחה ושביטה כו'. ודעת הר"ן דלכך לא הזכיר במתניתין עונת תלמידי חכמים, לפי דעונתו משתנית כפי מה שהם צריכים בעסק למודם לנדד שנה מעיניהם, ואין כל הזמנים שוים בזה. ועין תוספות יום טוב: **{כב}** האמורה כו'. כלומר מצות עונה שהיא אמורה בתורה, כך היא המדה. אבל אין מלת האמורה מוספת על זמנם של כל אחד ואחד, שזה לא מקרי אמורה בתורה, אף על פי שיש להם סמך מן המקראות. ועין תוספות יום טוב: **{כג}** וזה לשון התוספות, על שם שד"רכם לישיב בטולא דאפדנייהו: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המדיר את אשתו מתשמיש המטה בש"א כו': שבת אחת בלבד יקיים את נדרו ויותר על זה יוציא ויתן כתובה ואפי' היה גמל או ספן. ואמרו התלמידים יוצאין בלא רשות נשותיהן שלשים יום אמנם זה דברי רבי אליעזר אבל לדעת חכמים שתיים שלש שנים והלכה כחכמים וטיילין הם הבטלים שאין להם טורח ומשא משום אדם המעונגים שאינם עוסקים לא בסחורה ולא במלאכה ודע כי יש לאשה למנוע לבעלה שלא יפרש בים ולא יצא בשיירא כי אם למקום קרוב מפני שלא יגרע עונתה וכמו כן תמנע ממנו שלא ישנה עצמו מאומנות לאומנות שתגרע בסיבת זה העונה אלא תלמוד תורה בלבד: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ז

המורדת על בעלה, פוחתין לה מכתבתה שבועה דינרין בשבת. רבי יהודה אומר, שבועה טרפיקין. עד מתי הוא פוחת, עד כנגד כתבתה. רבי יוסי אומר, לעולם הוא פוחת והולך, שמא תפול לה ירשה ממקום אחר, גובה הימנה. וכן המורד על אשתו, מוסיפין

{כה} **{כו}** לָהּ עַל כְּתַבְתָּהּ שְׁלֹשָׁה **{כז}** דִּינָרִין בַּשָּׁבֶת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה טַרְפְּעִיקִין :

ר"ע מברטנורה המורדות. מתשמיש. אבל ממלאכה כופין אותה לעשות מלאכה **{כד}** ולא דינינן לה כמורדת: **טרפעיין.** כל טרפעיין הוא משקל ארבעים ושמנה שעורות של כסף צרוף, כמשקל שלשה דרכמונים שקורין בערבי דראה"ם, שכל דרכמון שש עשרה שעורות בינוניות של כסף: **עד כנגד כתבתה.** ואחר כך נותן לה גט ויוצאה בלא כתבה. אבל אינו משהה אותה כדי לפחות על הנכסים שנפלו לה מבית אביה ולהפסידם ממנה: **מוסיפין על כתבתה שלשה דינרים.** משום דצערא דגברא קשה כשהוא נמנע מן התשמיש יותר מצערא דאתתא, לפיכך כשהיא מורדת ומצערתו פוחתין לה שבעה דינרין, וכשהוא מורד ומצערה אין מוסיפין לה אלא שלשה דינרים. והיכא דמורדת אמרינן בגמרא חזרו ונמנו שיהיו מכריזין עליה ארבע שבתות **{כח}** זו אחר זו בבתי כנסיות ובתי מדרשות ואומר פלונית מרדה בבעלה, ושולחין לה מבית דין הוי יודעת שאפלו כתבתה מאה מנה הפסדת את כלן, אחת ארוסה ואחת נשואה, ואפלו נדה **{כט}** ואפלו חולה ואפלו שומרת יבם. וקדם הכרזה מודיעים לה שרוצים להכריז עליה, ואחר הכרזה מודיעין אותה שכבר שלמה ההכרזה, ואם עמדה במרדה תצא בלא כתבה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כד} הרמב"ם. ואף על גב דסבירא ליה דיכולה אשה לומר איני נזונת ואיני עושה, יש לומר שסובר דלא אמרינן שיכולה לומר כך אלא כדי להפטר מטונית צמר שהוא מידי דקייץ כו', אבל כל שאר מלאכות צריכה לעשות אפלו אמרה איני נזונת: **{כה} מוסיפין.** ולא דמי למדיר, לפי שהמורד כל שעה עומד במרדו וכדי שיחזור ממרדו מוסיפין, אבל מדיר כיון שאינו מוצא פתח לנדרו מה בידו לעשות, ולפיכך אין מוסיפין אלא יוציאה ויתן כתבה לסוף שבוע אחד. הר"ן. ועין תוספות יום טוב: **{כו} מוסיפין כו'.** מלבד מאסור שהוא עושה שעובר בלא תעשה, שנאמר לא יגרע. שאם שנאה ישלח, אבל לענות אסור. הרמב"ם: **{כז} שלשה.** בגמרא, דלכך לא אמרו שלשה וחצי, שיהא מחצית שעורא דאתתא, לחצאין אי אפשר, דהאי דפוחתין לאשה שבעה דינרין הינו דינר ליום, אבל באיש דמוסיפין לה אי יחייב לה עוד חצי דינר כנגד יום השבת מחזי כשכר שבת, שהרי אין מוסיפין לכל השבוע ביחד שיהא שכר שבת מבלע בפלל, אלא מה שעולה בכל יום ויום, שמא יתפיס באמצע השבוע. ובירושלמי מפרש, כנגד שבע מלאכות שהאשה עושה לבעלה. וגבי המורד דמוסיפין שלשה, כנגד שארה כסותה ועונתה. תוספות חדשים: **{כח} פרש רש"י** שבתות ממש, שהם ימים שאינם של מלאכה והכל מצויים בבית הכנסת ובבית המדרש: **{כט}** דאינו דומה מי שיש לו פת כו': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה שבעה דינרין בשבת כו': טרפעיין שלשה דרכמונים נקראים דרהאם בלשון ערבי והטרפעיין הוא

משקל שלשה דרכמונים מכסף צרוף מן הדרכמונים שכל דרכמון ודרכמון מהם יש בו משקל שש עשרה שעורות הכסף וכבר בארנו פעמים רבות שהדינר ששה דרכמונים נמצא שהשלשה טרפעיין דינר ומחצה ואמרו בש"ס רבותינו חזרו ונמנו ואמרו מכריזין עליה ארבע שבתות זו אחר זו ושולחין לה מבית דין הוי יודעת שאפי' כתובתך מאה מנה הפסדת אחת ארוסה ואחת נשואה ואפי' נדה ואפי' חולה ואפילו שומרת יבם ותהיה זאת ההכרזה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל יום ויום רצופין ואומר פלונית מרדה על בעלה ושולחין לה קודם ההכרזה ויאמרו לה אנו רוצין להכריז ואחרי תשלום ההכרזה יודיעוה ג"כ ויאמרו לה נשלמה ההכרזה ואז הפסידה כתובתה ומורדת נקראת בכאן הנמנעת מתשמיש המטה בלבד אבל אם אינה רוצה לעשות שום דבר מן המלאכות שאשה עושה לבעלה אינה מורדת אלא היו כופין אותה על כך בכל צד מיני הכפייה : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ח

הַמְשַׁרָּה אֶת אִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי שְׁלִישׁ, לֹא יִפְחֹת לָהּ מִשְׁנֵי קַבִּין {ל} חֲטִין, אוּ מֵאַרְבָּעָה קַבִּין שְׁעוֹרִים. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לֹא פָסַק לָהּ שְׁעוֹרִים אֲלֵא רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל שֶׁהָיָה סָמוּךְ לְאֶדוּם. וְנוֹתֵן לָהּ חֲצִי קַב קֶטְנִית {לא} וְחֲצִי לֵג שָׁמוֹ, וְקַב גְּרוּגְרוֹת, אוּ מָנָה דְּבִלָּה. וְאִם אֵין לוֹ, פּוֹסֵק לְעַמְתָּן פִּרוֹת מִמָּקוֹם אַחֵר. וְנוֹתֵן לָהּ מָטָה, מִפֶּץ, וּמִחֻצֵּלֶת {לב}. וְנוֹתֵן לָהּ כֶּפֶה לְרֵאשָׁה, וְחִגּוֹר לְמִתְנִיָּה, וּמְנַעְלִים מִמוּעֵד לְמוּעֵד, וְכֵלִים שֶׁל חֲמֻשִׁים זֹז {לד} מִשְׁנָה לְשָׁנָה. וְאֵין נוֹתֵן לָהּ, לֹא חֲדָשִׁים בְּיָמוֹת הַחֲמָה, וְלֹא שְׁחָקִים בְּיָמוֹת הַגְּשָׁמִים. אֲלֵא נוֹתֵן לָהּ פְּלִים

שֶׁל חַמְשִׁים זֹז בַּיּוֹת הַגְּשָׁמִים, וְהִיא מִתְכַּסֶּה בְּבִלְאוֹתֶיהֶן בַּיּוֹת הַחֲמָה, וְהַשְּׁחָקִים {לה} שְׁלָה :

ר"ע מברטנורה **הַמְשֵׁרָה אֶת אֲשֶׁתוֹ עַל יְדֵי שְׁלִישׁ**. שְׁנוֹתָן מְזוֹנוֹתֶיהָ עַל יְדֵי אֲפּוֹטְרוֹפּוֹס וְאִינָה אוֹכֶלֶת עֵמוֹ. תַּרְגּוּם וַיִּכְרָה לָהֶם כָּרָה גְדוֹלָה (מְלָכִים ב ו), שִׁירוֹתָא: **לֹא יִפְחַת לָהּ**. בְּשָׁבוֹעַ: **לֹא פָסַק לָהּ שְׁעוּרִים**. כְּפָלִים מִן הַחֲטִים: אֶלָּא רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל שֶׁהָיָה סְמוּךְ לְאָדוּם שֶׁשָּׁם הַשְּׁעוּרִים רְעוֹת בְּיוֹתֵר: דְּבַלָּה. תַּאֲנִים דְּרוֹסוֹת בְּעַגּוּל וְנִמְכָּרוֹת בְּמִשְׁקַל וְלֹא בְּמִדָּה: **מִפָּא**. רַדְּ מִמְחָצֶלֶת: **כִּפָּה**. צַעֲרִיף אַחַד: **וּמְנַעְלִים מְמוּעַד לְמוּעַד**. מְנַעְלִים חֲדָשִׁים לְכָל שְׁלֹשׁ רְגָלִים {לג}: **חֲדָשִׁים**. קָשִׁים לָהּ בַּיּוֹת הַחֲמָה לְפִי שֶׁהֵם חֲמִים, וַיִּפִּים לָהּ בַּיּוֹת הַגְּשָׁמִים: **וְהַשְּׁחָקִים שְׁלָה**. אַף כְּשִׁיקָנָה לָהּ חֲדָשִׁים, מִפְּנֵי שֶׁמִּתְכַּסֶּה בָּהֶן בַּיּוֹם נִדְתָּה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ל} **מִשְׁנֵי קִבּוּן**. הֵם שֶׁשׁ עֲשָׂרָה סְעֻדוֹת, וּשְׁתֵּי סְעֻדוֹת יִתְרוֹת לְאַרְחֵי וּפְרָחֵי. גְּמָרָא: {לא} **קִטְנִית**. וְכֵן גְּרוּגְרוֹת אוֹ דְּבַלָּה לְאֶכְל בָּהֶן אֶת הַפֶּת. וְשָׁמֹן לְאֶכִּילָה וְלִהְדַּלֶּקֶת הַיָּנֵר. הַרְמְב"ם: {לב} **מִטָּה כּוּ'**. לְשׁוֹן הַרְמְב"ם מִטָּה מְצַעֶת. וְכֵן לְשׁוֹן רִש"י בְּגְמָרָא, עוֹר שְׁטוּחַ עַל מִטָּה. וּפְרִיז בְּגְמָרָא, וְתִסְגִּי לָהּ בְּכַף. וְכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת, דְּמִמְפָּא לֹא פְרִיז, דְּנָהִי דְלִשְׁכִּיבָה אִינָה צְרִיכָה דְאִית לָהּ מִטָּה, לְסַמֵּיכָה מִיָּהָא צְרִיכָה (עַד כָּאן). וְלִגְרַסַת הָעָרוּץ פְּרִיז גַּם מִמְפָּא. גַּם הַרְמְב"ם הֶעֱתִיק מִפָּא אוֹ מִחֲצֶלֶת: {לג} דְּמִמוּעַד לְמוּעַד לֹא קָאִי אֶלָּא אֲמִנְעָלִים. דְּתַנָּא בְּמִקּוּם הָרִים קָאִי, דְלֹא סָגִי בְלֹא תִלְתָּא זוּגֵי מְסֻאֲנֵי, וְאֶגְבֵי אוֹרְחֵיהֶם קִמְשָׁמַע לֹן דְּנִתְבִּינְהוּ נִיחָלָה בְּמוּעַד, כִּי הֵיכִי דְלָהּוּי לָהּ שְׁמִחָה בְּגוּיָהּ. גְּמָרָא. וּמֵהָאִי טַעְמָא דְּבְמִקּוּם הָרִים קָאִי, לֹא תִנּוּ דְיָהִיב לָהּ צִיבֵי לְבַשָּׁל, לְפִי שְׁיִשׁ לָהּ. אִי נִמְיָה אִי תַנָּא לֹא חָשִׁיב מִיָּדִי דְאֶכְשׁוּרֵי אֶכִּילָה. הַר"ן: {לד} **חַמְשִׁים זֹז**. בְּשֶׁל מְדִינָה קְאָמַר וְכוּ'. וְאִינּוּ עוֹלִין אֶלָּא עֲשָׂרִים וְחַמְשָׁה זוּזֵי צוּרֵי. גְּמָרָא. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {לה} **וְהַשְּׁחָקִים**. וְהֵם מוֹתֵר הַכְּסוּת. הַרְמְב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **הַמְשֵׁרָה אֶת אֲשֶׁתוֹ עִ"י שְׁלִישׁ לֹא יִפְחַת לָהּ מִשְׁנֵי קִבּוּן כּוּ'**: שִׁיעוֹר זֹאת הַמְשֵׁרָה לֹא פָסַק לָהּ שְׁעוּרִים כְּפָלִים בַּחֲטִין אֶלָּא רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל שֶׁהִיא סְמוּךְ לְאָדוּם שֶׁשְׁעוּרִים שֶׁלָּהֶם רְעוֹת וְזֶה כּוֹלוּ מְבוֹאֵר וְהַדִּין בְּזֶה כּוֹלוּ חוּזֵר לְפִי רְאוֹת עֵינֵי הַדִּין לְפִי עֵינֵינוּ וְעֵינֵיהָ כְּפִי מֵה שְׁנוֹהֲגִים אֲנָשֵׁי הַמְּדִינָה: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ט

נותן לה מעה כסף לצרפה, ואוכלת עמו מלילי שבת לילי שבת. ואם אין **{לח}** נותן לה מעה כסף לצרפה, מעשה ידיה שלה. ומה היא **{לט}** עושה לו, משקל חמש סלעים שתי ביהודה, שהן עשר סלעים בגליל, או משקל עשר סלעים ערב ביהודה, שהן עשרים סלעים בגליל. ואם היתה מניקה, פוחתים לה ממעשה ידיה, ומוסיפין **{מא}** לה על מזונותיה. במה דברים אמורים, בעני שבשארל. אבל במכבד, הכל לפי כבודו **{מב}** :

ר"ע מברטנורה נותן לה מעה כסף. בכל שבת לצרף דברים קטנים **{לו}** : ואוכלת עמו לילי שבת. אף על גב דבכל שאר הימים יכול לתת מזונותיה על ידי שלישי אם ירצה, בליל שבת שהוא ליל עונה **{לז}** חיב לאכל עמה : מעשה ידיה. מותר מעשה ידיה, כלומר מה שעושה יותר על מזונותיה : שתי. קשה לטוות כפלים כשל ערב **{מ}**. ומשקל של יהודה כפלים כשל גליל : הכל לפי כבודו. וכפי מנהג המדינה נמי : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{לז}** כגון פרוטה לכבוס או למרחץ וכיוצא בהן. הרמב"ם : **{לז}** וסתם לן תנא כמדת תלמיד חכם. ואפשר נמי שמצד ענג שבת מחיבת העונה בו לכל אדם : **{לח}** ואם אין כו'. לאו למימרא דבדידיה תלגא כו', אלא הכי קאמר, שאם שתקה היא ולא תבעה מעה כסף לצרפיה ועשתה מותר, הרי הוא לעצמה ואין הבעל יכול לומר ותרה. והוא הדין וכל שכן במזונות ומעשה ידיה דאינו יכול לומר ותרה. ר"ן : **{לט}** ומה היא כו'. הכי קאמר, מעשה ידיה כמה הוי דלידע מותר דידה כמה. גמרא : **{מ}** דבצמר אירינן כדתנן לעיל. אבל בפשתן אין חלוק, וכמו שכתב הר"ב במשנה או פרק י"א דנגעים : **{מא}** ומוסיפין כו'. יין ודברים שיפים לחלב. הרמב"ם : **{מב}** כבודו. דעולה עמו : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נותן לה מעה כסף לצרכה ואוכלת עמו מלילי שבת לילי שבת כו' : יש לו לאדם רשות שלא יאכל עם אשתו ולא ידור עמה אלא משרה אותה

על יד שלישי אבל ישלים העונה המחוייבת ביום או בלילה לפי מה שהוא
ראוי אבל אוכל עמה מלילי שבת ללילי שבת על כל פנים כמו שזכר : (רמב"ם)

ו

פרק

פרק ו - משנה א

מְצִיאַת **[א]** הָאִשָּׁה וּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, לְבַעֲלָהּ.
וּיְרֻשָּׁתָהּ, הוּא אוֹכֵל פְּרוֹת בְּחֵייהָ. בְּשָׂתָהּ
וּפְגָמָה **[ב]**, שְׁלָהּ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא אוֹמֵר,
בְּזִמְן שְׂבִיסְתָּר **[ג]**, לָהּ שְׁנֵי חֲלָקִים, וְלוֹ אֶחָד.
וּבְזִמְן שְׂבִגְלוּי, לוֹ שְׁנֵי חֲלָקִים, וְלָהּ אֶחָד. שְׁלוֹ,
יִנְתֵּן מִיָּד. וְשְׁלָהּ, יִלְקַח בָּהּ קַרְקַע **[ד]**, וְהוּא
אוֹכֵל פְּרוֹת :

ר"ע מברטנורה מְצִיאַת הָאִשָּׁה. וּיְרֻשָּׁתָהּ. אִם נִפְלָה לָהּ יְרֻשָּׁה : הוּא אוֹכֵל
פְּרוֹת בְּחֵייהָ. וְהִקְרָן שְׁלָהּ : וּפְגָמָה. חֲבָלָה שְׂיֵשׁ בָּהּ פְּחַת דָּמִים שְׂשִׁמִּין
אוֹתָהּ כְּפָה הִיָּתָה יָפָה לְמַכָּר בְּשׁוּק וְכַמָּה הִיא שְׁוָה עֲכָשִׁיו : וּבְזִמְן
שְׂבִגְלוּי. שְׂהַבְשֵׁת שְׁלוֹ. וְעוֹד, שְׂנִמְאָסָת עָלָיו וְהוּא סוֹבְלָה : יִלְקַח בָּהּ
קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פְּרוֹת. בְּחֵייהָ, וְהִקְרָן שְׁלָהּ לְכַשְׂיָמוֹת אוֹ יִגְרֻשָּׁנָה. וְאִם
תָּמוֹת הִיא, יוֹרְשָׁהּ. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} **מציאת כו'.** מאי קמשמע לן, תנינא כו'. בשתה ופגמה אצטריכא ליה, ופלגתא דרבי יהודה בן בתירא ורבנן. גמרא: **{ב}** **ופגמה.** ושבת מלתא דפשיטא הוא דהוי דבעל, שהיא מתבטלת ממעשה ידיה. וצער פשיטא דהוי ידיה כדאמר בפרק החובל צערא דגופא לא תקינו ליה רבנן. ורפוי נותן לרופא לרפאותה. הרא"ש. ועין תוספות יום טוב: **{ג}** **שבסתר.** פגם שבסתר, במקום שאין בני אדם יכולין לראות. שבגלוי, שפגמה במקום שנראה לכל. בשת שבסתר, שבישה בינו לביתה. שבגלוי, שבישה בפני כל אדם. תוספות: **{ד}** **קרקע.** שהרי זה כשאר נכסים הנופלים לה, שהן תלוין. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מציאת האשה ומעשה ידיה לבעלה וירושתה כו': פגמה הוא שיחתוך אבר מאבריה או שיחדש מום בגופה מסבת מכות או כל כיוצא בזה רואין אותה כאילו היא שפחה הנמכרת בשוק וכל מה שנפחת מדמיה זה הוא פגמה והלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ב

הפוסק מעות לחתנו, ומת חתנו, אמרו חכמים, יכול הוא שיאמר, לא אחיד הייתי רוצה לתן, ולך אי אפשר לתן:

ר"ע מברטנורה ומת חתנו. ונפלה לפני יבם: יכול הוא שיאמר. או חלץ או יבם. ואלו לאחיו, או יתן מה שפסק או תשב עד שתלבין ראשה **{ה}**. ואף על גב דאחיו עם הארץ והוא תלמיד חכם, יכול הוא לומר לא אחיד הייתי רוצה לתן ולך איני רוצה לתן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} רש"י. והוא תימה, דהא קימא לן כאדמון במשנה הי פרק י"ג יכולה היא שתאמר או כנס או פטר. אלא הכי פרושו, שאלו היה אחיו קים היה כונס ומוציא ממנו בדינים, דדברים הנקנים באמירה הו. אבל יבם לא, שלא פסק אלא על מנת שיכניס האח. הר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרמב"ם לא פירש משנה זו. (רמב"ם)

פרק ו - משנה ג

פְּסָקָה לְהַכְנִיס לּוֹ אֶלֶף דִּינָר, הוּא פּוֹסֵק כְּנֶגְדָן חֲמִשָּׁה עָשָׂר מָנָה. וְכֶנֶגֶד הַשּׁוּם, הוּא פּוֹסֵק פְּחוֹת חֲמִשׁ. שׁוּם בְּמָנָה וְשׁוֹה מָנָה, אֵין לוֹ אֶלָּא מָנָה. שׁוּם בְּמָנָה, הִיא נוֹתֶנֶת שְׁלֹשִׁים וְאַחַד סָלַע וְדִינָר. וּבְאַרְבַּע מֵאוֹת, הִיא נוֹתֶנֶת חֲמִשׁ מֵאוֹת. מֵה שְׁחָתָן פּוֹסֵק, הוּא פּוֹסֵק פְּחוֹת חֲמִשׁ:

ר"ע מברטנורה והוא פוסק כנגדון חמשה עשר מנה. אלף דינר הן עשרה מנה, וכשבא החתן לקבל עליו ולכתב בכתבה, כותב שליש יותר, שהן חמש עשרה מנה, אם הכניסה לו הפלה דינרין בעין, מפני שהוא משתכר בהן **(1)**: **וכנגד השום**. ואם הכניסה לו בגדים ותכשיטים שצריכין שומא, הוא פוסק פחות חמש, שאם הכניסה שום של אלף זוז אינו מקבל עליו אלא שמנה מאות, שדרך הבאים לשום הבגדים ונכסים של הפלה לשומם יותר משוםם לכבוד הפלה ולחבבה על בעלה: **שום במנה ושוה מנה**. כלומר אם לא שמו נכסי הפלה ותכשיטיה אלא כמו שהם שוים בשוק **(2)**: **אין לו אלא מנה**. לא יכתבו בשטר הכתבה אלא מנה כמו ששמו: **שום במנה היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר**. שום שהוא מקבל במנה, שאמרו לו כתב מנה בכתבה והיא תכניס לך שום של מנה, צריך שישומו אותו בבית החתונה שלשים ואחד סלע ודינר, שהוא מנה וחמש: **ובארבע מאות**. שום, כשיקבל עליו החתן לכתב ארבע מאות. היא נותנת חמש מאות לפי שומת הנועדים: **וכשחתן פוסק וכו'**. ואם שמו הם תחלה והכניסה לו, בין שום קטן בין שום גדול, הוא כותב בשטר פחות חמש: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (1) טעמא דמתניתין בירושלמי, מה ראו לומר בכספים כוי, דמדינא כל מה שהאשה מכנסת בין כספים בין כלים אין הבעל רשאי להשתמש בהם אלא שיהיו מיוחדים לה, וכן היא אינה רשאה להשתמש בכליה, אלא עשו חכמים תקנה ביניהם שישתמש הוא בכספים וירויה בהן ויוסיף שליש, וכשהכניסה לו שום דהינו בגדים וכלים הנשומין, שמו דעתה

שְׂרוּצָה הַיָּא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֻלֶּיהָ וְשִׁיפָחַת הַבַּעַל בְּכַתְּבָתָהּ חֲמֵשׁ מִשּׁוּנָיו. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: {ז} וְרִ"ח פֶּרֶשׁ דְּמִירֵי כְּגוֹן שְׁפִסְקָה לְהַכְנִיס לוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן. דְּכַשְׂאֲמָרָה שׁוּם בְּמִנְהָ שׁוּה מְנָה, מִשְׁמַע שְׂאָף עַל פִּי שְׂלָא יְהֵא שׁוּה אֶלָּא מְנָה יִכְתֹּב לָהּ בְּכַתְּבָתָהּ מְנָה, וְלִפְיֵךְ אֵין לוֹ אֶלָּא מְנָה בְּלִבָּד וְאֵין צָרִיד שְׂשִׁי שׁוּה שְׂלֵשִׁים וְאַחַד סָלַע וְדִינָר, אֲבָל שׁוּם בְּמִנְהָ סָתָם, הֵיא נּוֹתְנַת שְׂלֵשִׁים וְאַחַד סָלַע וְדִינָר, דְּהִכִּי קֹאֲמָרָה לִיהָ, שְׂתַכְנִיס לוֹ שׁוּם, בְּמִנְהָ שְׂיִכְתֹּב לָהּ בְּכַתְּבָתָהּ, הַלְכָּד צָרִיכָה לְהוֹסִיף חֲמֵשׁ: (עֵיקָר תּוּי"ט).

רמב"ם הרמב"ם לא פירש משנה זו. (רמב"ם)

פרק ו - משנה ד

פְּסִיקָה לְהַכְנִיס לוֹ כְּסָפִים, סָלַע כְּסָף נַעֲשֶׂה שְׂשִׁי דִינָרִים. הַחֲתָן מְקַבֵּל עָלָיו עֲשָׂרָה דִינָרִין לְקַפָּה, לְכָל מְנָה וּמְנָה. רַבָּן שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה:

ר"ע מברטנורה פְּסִיקָה לְהַכְנִיס לוֹ כְּסָפִים. דִּינָרִים בְּעֵין, שְׂמוּכְנִין לְהַשְׁתַּכֵּר בְּהוֹן מִיָּד: סָלַע. שֶׁהוּא אַרְבַּעָה דִינָרִין נַעֲשֶׂה לְכַתֵּב בְּשֵׁטֶר הַכְּתָבָה בְּשֵׁשׁ דִּינָרִין, בְּתוֹסֵפֶת שְׁלִישׁ. וְאִשְׁמַעִינָן תַּנָּא דְּבִדִּינָרִין בְּעֵין, בֵּין שְׁהוֹן מְרַבִּים כְּגוֹן אֶלְף דִּינָר דְּקִתְנֵי בְּרִישָׁא, בֵּין שְׁהוֹן מְעֻטִים {ח} כְּגוֹן סָלַע דְּקִתְנֵי בְּסִיפָא, לְעוֹלָם נְכַתְּבִים בְּשֵׁטֶר הַכְּתָבָה בְּשְׁלִישׁ יוֹתֵר, מְפָנִי שְׂעוּמְדִין לְהַשְׁתַּכֵּר בְּהוֹן מִיָּד. וּבְדַבְרֵים שְׂצָרִיכִין שׁוּמָא כְּגוֹן בְּגָדִים וְתַכְשִׁיטִים, בֵּין שְׁהוֹן מְרַבִּים כְּגוֹן וּכְנָגֵד הַשׁוּם דְּקִתְנֵי דְּקָאֵי אֶלְף זוּז דְּאִמֵר בְּרִישָׁא, בֵּין שְׁהוֹן מְעֻטִים {ט} כְּגוֹן הָא דְּקִתְנֵי שׁוּם בְּמִנְהָ, הֵיא נּוֹתְנַת שְׂלֵשִׁים וְאַחַד סָלַע וְדִינָר, לְעוֹלָם פּוֹחֲתִין חֲמֵשׁ בְּשֵׁטֶר הַכְּתָבָה מִמָּה שְׂשִׁמוֹ אוֹתָם בְּבֵית הַחֲתוּנָה, לֹא שְׂנָא אִם שְׂמוֹ אוֹתָם תַּחֲלָה וְאַחַר כֶּךָּ בְּאֵין לְכַתֵּב הַכְּתָבָה, שְׂאֵז צָרִיד לְפָחוֹת בְּשֵׁטֶר הַכְּתָבָה הַחֲמֵשׁ מִן הַשׁוּמָא שְׂשִׁמוֹ בְּבֵית הַפְּלָה כְּדִקְתְּנֵי וּכְשֶׁהַחֲתָן פּוֹסֵק וְכוּי, וְלֹא שְׂנָא אִם הוּא כְּתֹב תַּחֲלָה הַכְּתָבָה, שְׂאֵז צָרִיד שְׂתַּהֲיָה הַשׁוּמָא בְּתוֹסֵפֶת חֲמֵשׁ מִמָּה שְׂכַתּוּב בְּכַתְּבָה כְּדִקְתְּנֵי וּבְאַרְבַּע מְאוֹת שׁוּם הֵיא נּוֹתְנַת חֲמֵשׁ מְאוֹת: לְקַפָּה. שְׂיִתָּן לָהּ עֲשָׂרָה זוּז עַל כָּל מְנָה וּמְנָה שֶׁהֵיא מְבִיאָה לוֹ,

כְּדֵי לְקַנּוֹת לָהּ מֵהֶם בְּשָׂמִים וְתַמְרוּקֵי הַנְּשִׂים. וְלֹא אֶתְפָּרֵשׁ בְּמִתְנִיתִין
אִם לְכָל שְׂבוּיעַ אוֹ לְכָל חֹדֶשׁ אוֹ לְכָל שָׁנָה [י] : (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [ח] דְּלֹא תִימָא מְרַבָּה דְנִפְיֵשׁ רוּחָא לְפִיכָד רָאוּי לְהוֹסִיף שְׁלִישׁ,
אִי נְפִי בְּמַעֲטִים מְשׁוּם דְּזוּטָר זִיוָנָא, פְּרוּשׁ הוֹצָאוֹת וְאַחֲרֵיכֵן. גְּמָרָא : [ט]
פְּרִשׁ רִשְׁיִי, דְּלֹא תִימָא שׁוּמָא רַבָּה הוּא דְרָדָד הַשְּׂמָאִים לְהַעֲלוֹתוֹ עַל שְׁוִיו, אִי
נְפִי שׁוּמָא זׁוטָא אִיכָא דְמַעְלוּ לָהּ טְפִי שְׁלֹא תִתְבַּזָּה בְּעֵינֵי הַנוֹעָדִים : [י]
אֲבַעֲיָא בְּגָמְרָא, וּפְרִשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת, דְּוָדָאֵי נִרְאָה דְעֵשְׂרָה דִּינָר יִתְּנוּ לָהּ לְכָל מָנָה
לְהַתְקַשֵּׁט לְעוֹלָם. דָּאֵי לֹא תִימָא הָכִי בְּמַהֲרָה יְכַלָּה הַמָּמוֹן. וְהָכִי מִבְּעֵינָא לְהוּ,
אִם יִתְּנוּ בְּבֵת אַחַת וְהִיא תִשְׁמְרָנוּ לְהַתְקַשֵּׁט בּוֹ עַד שֶׁתְּכַלָּה וּמִשָּׁם וְאֵילָף אִין
קִצְבָּה לְתַכְשֵׁיטִין וְיִתְּנוּ לְפִי כְבוֹדָה, אוֹ לֹא יִתְּנוּ בְּבֵת אַחַת אֶלָּא כְּדֵי קְשׁוּטָה
לְיוּם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם פסקה להכניס לו כספים כו' : אמר אם הביאה האשה בנדוניה זהב
בעין כותב לה בתוספת החצי ואם הביאה בגדים ותכשיטין והדומה להם
מן החפצים כותב לה בפחות החומש ושום הוא הערך והשיעור שמשערין
בו הענינים שהביאה וטעם לזה שהזהב בעצמו ירויח בו ויתעסק בו והבגדים
והתכשיטין התועלת לעצמה שהיא לובשת אותם ומתקשטת בהם ולכך אם
פסקה אלף דינר כותב לה חמשה עשר מנה שהוא אלף וחמש מאות. ואמרו
שום במנה נותנת אחד ושלושים ודינר ר"ל שהיא כשהכניסה שום לא יכתוב
לה מנה בכתובה אלא אם היו דמי אלו הבגדים ותכשיטיהן ודומיהן אחד
ושלושים סלע ודינר אחד שסך הכל מאה וכ"ה דינרין שהסלע ד' דינרין וזהו
לפי מה שאמרנו שהוא כותב פחות חומש וכמו כן אם הכניסה שיעור חמש
מאות כותב לה ארבע מאות ואמנם זכר שני דמיונים להודיעך שהשום
לעולם בפחות חומש בין מעט בין הרבה ואמרו ג"כ סלעים יעשה ששה דינר
ר"ל מה שבארנו שהממון בעצמו ג"כ בתוספת החצי לפי שהסלע ארבעה
דינרים ואמנם חזר זה הענין ואע"פ שהקדימו בדמיון פסקה להכניס אלף
דינר כותב לה חמש עשרה מנה להודיעך כמו כן בתוספת שהוא החצי בין
במעט בין בהרבה ואפי' לא הכניסה אלא סלע כותב לה ששה דינרים וקופה
היא קופה של בשמים ר"ל מה שהיא צריכה מן הבשמים ודומיהן והלכה
כרשב"ג בכל מה שזכרנו מן התוספת והפחות וזולתה : (רמב"ם)

פּרָק ו - מִשְׁנֵה ה

הַמְשִׂיא אֶת בֵּיתוֹ סֶתֶם, לֹא יִפְחַת לָהּ מִחֲמֻשִׁים

זוּז {יא}. פֶּסֶק לְהַכְנִיסָה עֲרָמָה, לֹא יֹאמֶר הַבַּעַל
כְּשֶׁאֲכַנִּיסָה לְבֵיתִי אֶכְסְנָה בְּכִסּוֹתַי, אֶלָּא
מִכֶּסֶה וְעוֹדָה בְּבֵית אָבִיהָ. וְכֵן הַמַּשְׂיָא אֶת
הַיְתוּמָה, לֹא יִפְחַת לָהּ מִחֲמָשִׁים זוּז. אִם יֵשׁ
בְּכִיס, מִפְּרֻנְסִין אוֹתָהּ לְפִי כְבוֹדָה {יב} :

ר"ע מברטנורה **וְכֵן הַמַּשְׂיָא אֶת הַיְתוּמָה. גְּבַאי צְדָקָה : אִם יֵשׁ בְּכִיס. שֶׁל**
צְדָקָה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יא} **מִחֲמָשִׁים זוּז. מִפְּרֻשׁ בְּגִמְרָא כְּסָף מְדִינָה, כְּדִתְנִן אִם יֵשׁ**
בְּכִיס כּוֹי, וְאִי אֶמְרֵת צוּרִי, כְּמָה יִהְיֶינָן לָהּ. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : {יב} **לְפִי**
כְבוֹדָה. וְאֶפְשָׁר שְׁחֲמָשִׁים זוּז נוֹתְנִין לָהּ אֶפְלוּ אֵינָם בְּכִיס, שְׁמַחֲיָבִין אֶת
הַגְּבָאִים לְלוֹת. דָּאִי בְּיָשָׁן בְּכִיס דְּנֻקָּא, מֵאִי אִירְיָא חֲמָשִׁים, אֶפְלוּ טוֹבָא
נְמִי לְפִי כְבוֹדָה. הַר"ן. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המשיא את בתו סתם לא יפחות לה מחמשים זוזפסק כו' : ר"ל
באומרו אם יש בכיס כִּיס של צדקה והלכה כר' יהודה דסבר שמין דעת האב
לפי מה שנדע מדעת האב בה וכבודו ואם אין לנו ראייה שנוכל לעמוד על
דעת האב ינתן לה עשור מכל הנכסים ובתנאי מגוף הקרקעות או משכירות
קרקעות אבל מטלטלין אין להם עשור וזה הענין של נדוניה בין שהיא
באומדן או עשור הוא הנקרא פרנסה סתם וזה שהבת כשהיא ניזונת מנכסי
אביה לפי מה שבארנו ונשאת הרי היא מוציאה אחר נשואיה מה שראוי לה
מן הפרנסה ואפ"י לא הזהירה לאחים בשעת הנשואין ולא תבעה מהם
הפרנסה ואם לא היתה ניזונת מנכסי יתומים ונשאת והיא קטנה ולא
ערערה על האחין ולא תבעה פרנסה לא נאמר כבר נתפייסה דעתה ולא תוכל
להוציא מן האחין אחר הנשואין שום דבר אלא הרי היא מוציאה לפי שהיא
קטנה ואם לא נשאת אלא אחר שהיא נערה ופסקו מלתת מזונותיה ולא
תבעה הפרנסה כבר נתפייסה ואם לא פסקו האחין מלתת לה מזונותיה לא
אבדה פרנסתה וכשבגרה אין לה מזונות כמו שבארנו בפרק רביעי (הלכה י'
ואח"כ נשאת הרי זו צריכה למחות ואפ"י פייסה אותם והיתה נזונת
מנכסיהם ואם לא מחתה הרי זו נתפייסה ואין לה פרנסה אחר הנשואין
ואיני יכולה להוציאה : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ו

יְתוּמָה שֶׁהִשְׂיֵאתָה אִמָּה אוֹ אֲחִיָּה מִדַּעְתָּה **[יג]**,
וְכִתְבוּ לָהּ בְּמֵאָה אוֹ בַּחֲמִשִּׁים **[יד]** זֶזוּ, יְכוּלָה
הִיא מִשְׁתַּגְּדִיל לְהוֹצִיא מִיָּדוֹן מֵה שְׂרָאוּי
לְהַנְתֵּן לָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הִשְׂיֵאתָ אֶת
הַבֵּת הָרֵאשׁוֹנָה, יִנְתֵּן לְשִׁנְיָה כְּדָרְךָ שְׁנֵתוֹ
לְרֵאשׁוֹנָה. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, פְּעָמִים **[יז]**
שְׂאָדָם עָנִי וְהֶעֱשִׂיר אוֹ עֲשִׂיר וְהֶעֱנִי, אֲלֵא שָׁמִין
[יח] אֶת הַנְּכָסִים וְנוֹתְנִין לָהּ :

ר"ע מברטנורה מה שראוי לתן לה. עשור נכסים: אם השיא. האב
בחייו: את הבת הראשונה ינתן וכו'. בין שהיא פחות מעשור בין שהיא
יותר. והלכה כרבי יהודה דאזלינן בתר אמדון דעתיה דאב. ואם אי
אפשר לעמד על אמדון דעתו של אב **[יט]**, יתבינן לה עשור נכסים
דמשפכחי השתא בשעת נשואיה ממקרקעי. אבל ממטלטלי אין לה
עשור. ואיכא למאן דאמר דבזמן הזה ממטלטלי נמי אית לה עשור.
ואם נשאת ולא תבעה מן היורשים, תובעת לאחר שנשאת, ולא אמרינן
אחולי אחלה גביהו. ודוקא כשהיתה נזונית מנכסי אביה, אבל אם
פסקו היורשים מלתת לה מזונות [אחולי אחלה **[יט]** אלא אם כן מחתה]. ואם
היתה בוגרת שאין לה מזונות ועמדה ונשאת ולא תבעה מה שראוי לה
לנדניתה מנכסי אביה, אחולי אחלה גבי יורשים ואינה יכולה לתבע
עוד, ואפלו היתה נזונית מנכסיהם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יג]** מדעתה. רבותא קמשמע לן, דאף על פי שנתרצית אין
מחילתה מחילה. רש"י: **[יד]** במאה או בחמשים. אצטריך למתני במאה,
דלא תימא שפטרו עצמן בהוספה זו הואיל והוסיפו עצמן על שעור הראוי.
ואצטריך נמי בחמשים, למימר דאפלו הכי אינה יכולה להוציא מידון אלא
כשתגדיל ולא קדם לכן, אף על פי שהשיאוה ולא נתנו לה אלא הפחות
שבשעורין, אפלו הכי אין לה עליהם דין הפרנסה אלא לאחר שתגדיל. נראה
לי: **[יט]** ולא כתב בקצרה ואם לא השיא כו', משום דלא תליא מידי בהשיא
ולא השיא, אלא באמדנא אי ותרון או קמצון, אף על גב דלא השיא ולא גלה
דעתו בהשאת בת. והא דנקט השיא, להודיע דכח דרבנן דפליגי עליה אפלו
בהשיא. כדאיתא בגמרא. והכי מפרש לשון הר"ב: **[יט]** כל זה אירי בגדולה
הנשאת, רוצה לומר כשהיא נערה. אבל קטנה לאו בת מחילה היא, ואפלו
לא מחתה ולא מתזנה אפלו הכי כשתגדיל יכולה להוציא. ועין תוספות יום

טוב: **{יז}** פְּעָמִים כּו'. מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא דְּלִיפָא לְמִימַר עֲנִי וְעֲשִׂיר בְּנִכְסִים. דָּאָם
בְּן הֵיכִי קָאָמַר תְּנָא קָמָא כְּדָמְעָקְרָא, וּבְעֲשִׂיר וְהָעֲנִי הָא לֵית לֵיהּ, אֶלָּא, עֲנִי
בְּדַעַת, שְׂאִין בְּדַעַתוֹ לְתַן לָהּ נְדָנִית עֲשִׂיר אֶלָּא נְדָנִית עֲנִי. וְכֵן עֲשִׂיר, [עֲשִׂיר]
בְּדַעַת: **{יח}** שְׂמִין. כְּלוּמַר רוּאִין שְׂכַנְגְדוֹ הָאִיד מִתְּפָרְנִסוֹת מְנִכְסִים כְּאֵלוֹ.
הַר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם יתומה שהשיאה אמה או אחיה מדעתה כו': ר"ל באומרו אם יש
בכיס כיס של צדקה והלכה כר' יהודה דסבר שמין דעת האב לפי מה שנדע
מדעת האב בה וכבודו ואם אין לנו ראייה שנוכל לעמוד על דעת האב ינתן
לה עשור מכל הנכסים ובתנאי מגוף הקרקעות או משכירות קרקעות אבל
מטלטלין אין להם עשור וזה הענין של נדוניה בין שהיא באומדן או עשור
הוא הנקרא פרנסה סתם וזה שהבת כשהיא ניזונת מנכסי אביה לפי מה
שבארנו ונשאת הרי היא מוציאה אחר נשואיה מה שראוי לה מן הפרנסה
ואפי' לא הזהירה לאחים בשעת הנשואין ולא תבעה מהם הפרנסה ואם לא
היתה ניזונת מנכסי יתומים ונשאת והיא קטנה ולא ערערה על האחין ולא
תבעה פרנסה לא נאמר כבר נתפייסה דעתה ולא תוכל להוציא מן האחין
אחר הנשואין שום דבר אלא הרי היא מוציאה לפי שהיא קטנה ואם לא
נשאת אלא אחר שהיא נערה ופסקו מלתת מזונותיה ולא תבעה הפרנסה
כבר נתפייסה ואם לא פסקו האחין מלתת לה מזונותיה לא אבדה פרנסתה
וכשבגרה אין לה מזונות כמו שבארנו בפרק רביעי (הלכה ט) ואח"כ נשאת הרי
זו צריכה למחות ואפי' פייסה אותם והיתה נזונת מנכסיהם ואם לא מחתה
הרי זו נתפייסה ואין לה פרנסה אחר הנשואין ואיני יכולה להוציאה:
(רמב"ם)

פּרָק ו - מִשְׁנָה ז

הַמְשַׁלֵּישׁ מְעוֹת לְבֵתוֹ, וְהִיא אוֹמֶרֶת נֶאֱמָן **{יט}**
בְּעָלֵי עָלֵי, יַעֲשֶׂה הַשְּׁלִישׁ מִה שֶׁהַשְּׁלֵשׁ בְּיָדוֹ,
דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, וְכִי אֵינָהּ
אֶלָּא שְׂדֵה וְהִיא רוֹצָה לְמַכְרָהּ, הָרִי הִיא
מְכוּרָה **{כב}** מְעַכְשָׁיו. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים,
בְּגִדוּלָה. אֲבָל בְּקִטְנָה, אֵין מַעֲשֶׂה קִטְנָה כְּלוּם:

ר"ע מברטנורה **המשליש מעות לבתו**. מסר מעות ביד שלישי לצדך בתו לקנות לה שדה או נדונגיא לכשתנשא: **נאמן בעלי עלי**. ותנם לו: **יעשה שלישי כו'**. יקנה השדה. ואין שומעין לה, דמצנה לקים דברי המת **(כ)**: **וכי אינה אלא שדה**. כלומר אפלו כבר נקנה השדה והיא רוצה למכרה יכולה למכר, הלכך שומעין לה. ופליגתא דרבי יוסי ורבי מאיר דוקא בגדולה מן הארוסין, דאלו לאחר שנשאת דברי הכל שומעין לה **(כא)**. ובקטנה נמי מודה רבי יוסי דאין במעשה קטנה כלום ואין שומעין לה. והלכה כרבי מאיר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(יט)** **נאמן כו'**. שלא יעכב לעצמו. תנם לו והוא יקנה לי שדה לכשארצה. רש"י. ולרבותא לרבי מאיר מפרש כד. ועין תוספות יום טוב: **(כ)** ואפלו צנה כשהוא בריא. דאי לא תימא הכי, מה מצנה דקאמר, הרי דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו, ולא שיד מצנה כו' אלא דבריו שרירין וקיימין. ונפקא מנה דלא אמרינן מצנה כו' אלא כשהשליש מתחלה לכד. אי נמי, דוקא במת נותן בחיי מקבל. ועין תוספות יום טוב: **(כא)** גמרא. ופרש רש"י שאף האב לא עלה בדעתו למסרה ביד שלישי אלא עד שתנשא, דמשנשאת הבעל זפאי לאכל פרות: **(כב)** **מכורה**. ורבי מאיר סבר דאינה יכולה למכרה. תוספות. כלומר ובהא הוא דפליגי. אבל במצנה לקים, אף רבי יוסי מודה, אלא דבכי הא שאני פיון שיכולה למכרה. הר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המשליש מעות לבתו והיא אומרת נאמן בעלי עלי כו': יעשה שלישי מה שהושלש בידו הוא שיעשה בו מה שצוה האב ואין שומעין לה ואין נותנין לבעל שום דבר וזה כשהיא מאורסת אבל אחר הנשואין הרי היא עושה מנכסיה מה שהיא רוצה אלא אם היתה קטנה כי אין המחלוקת ר"מ ור' יוסי אלא בגדולה מן האירוסין והלכה כר"מ: (רמב"ם)

הַמְדִיר אֶת אֲשֶׁתוֹ מִלְּהֵנוֹת לוֹ, עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם **{ד}**, יַעֲמִיד פְּרָנָס. יִתֵּר מִכֵּן, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּיִשְׂרָאֵל, חֹדֶשׁ **{ו}** אֶחָד יְקַיֵּם, וּשְׁנַיִם, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָה. וּבְכַהֲנֹת **{ז}**, שְׁנַיִם יְקַיֵּם, וּשְׁלֹשָׁה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָה:

ר"ע מברטנורה **המדיר את אשתו מלהנות לו.** על הנאת תשמיש אין הנדר חל **{א}**, משום דמשעבד לה ולא כמנייה להפקיע שעבודו. ועל הנאת מזונות **{ב}** אף על גב דמשעבד לה אשכחן דחל הנדר, כגון שמספיקין מעשה ידיה למזונותיה. ובגמרא פריך אם כן למה יעמיד פרנס, ומשני, כגון שאין מספיקין לדברים שהיתה רגילה בהם בבית אביה, ועל זה בלבד יעמיד פרנס שיפרנסנה. ולא שיעמיד שליח לפרנסה, שהרי שלוחו של אדם כמותו, אלא שאומר כל המפרנס אינו מפסיד **{ג}**: **יתר מכן יוציא ויתן כתבה.** דעד שלשים יום לא שמעי אינשי וליכא זילותא **{ה}**. טפי משלשים יום שמעי אינשי ואיכא זילותא: **בישראל.** אם ישראל הוא שיכול להחזיר את גרושתו: **ובכהנת.** שאם יגרשנה לא יוכל להחזירה, יהבו ליה רבנן זימנא טפי. ואין הלכה כרבבי יהודה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{א}** כיון שהיא מדיר אותה בלשון הזה להנות משלו כו', דאלו בתשמיש לאו כל כמיניה, אלא באומר הנאת תשמישך עלי, לפי שאין מאכילין לאדם דבר האסור לו. הר"ן: **{ב}** ותימה, דאפלו אם מספיקים איך יחול הנדר, דהא קימא לן דעקר תקנתא מזונות וכמו שכתבתי בפרק ה' משנה ד', ונמצא שהוא משעבד לה למזונות, אלא שחכמים תקנו לו כנגד זה שיהיה מעשה ידיה שלו, וכיון שהוא משעבד לה אין [נח] בנדר להפקיע אף על פי שיהיה מעשה ידיה מספיקין לה כו'. הלכך קצור לשון אני רואה בכאן, שהיה לו להר"ב להתנות עוד כדאיתי בגמרא באומר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך, וכיון דמספיקין לה יכול להדירה והנדר חל כו'. ומירי ששתקה (דאם לא כו' אינו מיפטר בכך, דאם כן מה הועילו חכמים בתקנתו) דאלו לא רצתה בדרך זה ולא סמכה דעתה הנה לה לתבעו, או לומר אין מעשה ידי מספיקין לי: **{ג}** כיון שאינו אומר כל השומע יזון לא עביד שליח. מה שאין כן במשנה ו' פרק ו' דגטין באומר כל השומע קולי יכתב גט דעבדינהו שלוחים. גמרא. ודוקא נמי כשאומר כל המפרנס, דלעלמא קאמר. אבל אם אומר ליחיד אם תזון לא תפסיד, הוי שלוחו, כדמוכח בסוף פרק ד' דנדרים. תוספות. ועין מה שכתבתי שם. ושרי נמי על ידי חנוני: **{ד}** **שלשים יום כו'.** כלומר עד שלשים יום ממתנין, בין אם פרש נדרו ושלמו, או לא פרש והתיר נדרו.

דְּהִלְכָה כְּשִׁמוּאֵל דָּאָמַר אֶפְלוּ בְּסֵתֶם כּוּי: {ה} וְהָא דְהַמְשָׁרָה בְּמִשְׁנָה ח' פָּרֶק ה', שְׁלֵא עַל יְדֵי נְדָר הוּא. הַרְמַב"ם. וּבִירוּשָׁלַיִם, דְּלַעִיל דְּוִקָא כְּשִׁקְבָּלָה עָלֶיהָ: {ו} חֲדָשׁ. אַבְיֵי אָמַר, בְּכַהֲנֵת לְחֹד פְּלִיג. וְחֲדָשׁ הֵינּוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם כְּדָאָמַר תַּנָּא קָמָא. וְרַבָּא אָמַר, חֲדָשׁ מְלֵא וְחֲדָשׁ חֲסָר [נַמְי] אִיכָא בִּינְיָהוּ. גְּמָרָא: {ז} וּבְכַהֲנֵת. רוּצָה לומר אֶשֶׁת כֹּהֵן. הַרְמַב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המדיר את אשתו מלהנות לו עד לי יום יעמיד פרנס כו': בפחות מלי יום אפשר שלא ישמע הדבר ולא יגיענה בזה בזוי ויותר מזה ישמעו בני אדם ותתבזה אצלם ולכך יוציא ויתן כתובה ואפי' היו מעשה ידיה מספיקים למזונותיה. ואמר יעמיד פרנס אינו ר"ל שיעמיד ממונה לפי ששלוחו של אדם כמותו ואמנם באורו שיאמר כל הזן אינו מפסיד. וענין מאמר ר' יהודה בכהנת ר"ל אשת כהן לפי שהכהן כל זמן שיגרש את אשתו נאסרה עליו ולכך אין ממהרין עליו הגירושין: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ב

הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ שְׁלֵא תִטְעַם אֶחָד מִכָּל הַפְּרוֹת, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּיִשְׂרָאֵל, יוֹם אֶחָד יְקִיִּם, שְׁנַיִם, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּבְכַהֲנֵת, שְׁנַיִם יְקִיִּם, שְׁלֹשָׁה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

ר"ע מברטנורה אחד מכל הפרות. כגון שאמרה היא קונם פרי פלוני עלי, והוא קיים לה {ח}: רבי יהודה אומר כו'. ולית הלכתא פותיה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ח} גמרא. דאי לא תימא הכי, מאי שנא לעיל דתנן עד שלשים יום ומירי אפלו בסתם כמו שכתבתי שם, וטעמא דשאני היכא דנדר איהו, דסברה מרתח רתח עלי והשתא מותיב דעתיה. אבל הכא דנדרה איהי ושתק לה, סברה מסנא הוא דסני לי הואיל ואשתיק ולא הפר, ואינה יכולה לגור אצלו כָּל כּוּי: (עיקר תוי"ט).

פרק ז - משנה ג

הַמְדִיר אֶת אֲשֶׁתוֹ שֶׁלֹא תִתְקַשֵּׁט בְּאֶחָד מִכָּל הַמִּינִין, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָהּ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, בְּעֵנִיּוֹת, שֶׁלֹא נָתַן קֶצֶבָה. וּבַעֲשִירוֹת, שְׁלֹשִׁים יוֹם:

ר"ע מברטנורה שֶׁלֹא תִתְקַשֵּׁט בְּאֶחָד מִכָּל הַמִּינִים. [שְׁאֵמְרָה הִיא] קוֹנֵם בְּשֵׁם פְּלוּנִי עָלַי, וְהוּא קַיִם לָהּ: בְּעֵנִיּוֹת שֶׁלֹא נָתַן קֶצֶבָה. לְדָבָר, עַד מָתִי אֶסְרוּ עָלֶיהָ, הוּא דְיוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָהּ. אֲבָל אִם נָתַן קֶצֶבָה, תִּמְתֵּינָה עַד אוֹתוֹ זְמַן. וְכַמָּה קֶצֶבָה, שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ: וּבַעֲשִירוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם. שְׁכֵן אִשָּׁה חֲשׂוּבָה נְהִינִית מְרִיחַ קְשׁוּטִיָּה שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְזֹאת תִּתְּנָה מְרִיחַ הַקְשׁוּטִים שְׁנַתְקַשְׁטָה לְפָנֵי הַנֶּדֶר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם רבי יוסי אומר בעניות שלא נתן קצבה כו': ופירוש קצבה דבר מוגבל והוא י"ב חדש לפי שאם היה עני ונשבע עליה שלא תתקשט י"ב חדש שומעין לו. והלכה כר' יוסי ואין הלכה כר' יהודה: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ד

הַמְדִיר אֶת אֲשֶׁתוֹ שֶׁלֹא תִלְדֶּךָ {ט} לְבֵית אָבִיהָ,

בְּזִמְנוֹ שֶׁהוּא עִמָּה בְּעִיר, חֲדָשׁ {י} אֶחָד יְקִים.
שְׁנַיִם, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָהּ. וּבְזִמְנוֹ שֶׁהוּא בְּעִיר
אַחֶרֶת {יא}, רְגַל אֶחָד יְקִים. שְׁלֹשָׁה, יוֹצִיא וְיִתֵּן
כְּתָבָהּ :

ר"ע מברטנורה רגל אחד יקיים, שלשה יוציא ויתן כתבה. הא מתניתין
מפרשים לה בגמרא הכי, רגל אחד יקיים, במה דברים אמורים, באשת
ישראל, אבל בכהנת, שנים יקיים, שלשה יוציא ויתן כתבה. ומתניתין
רבי יהודה היא דמפליג בין ישראל לכהנת, ולית הלכתא כותיה: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ט} שלא תלך כו'. שאמרה קונם [תשמישך] עלי. דאם לא כן אלא
אמרה קונם בית אבי עלי אינו יכול להפר. טור: {י} חדש. על כרחך במפרשת
[בהדגא] חדש אגרי. דאי בסתם, הא קימא לן לעיל נדרה איהי וקיים איהו
יוציא מיד. בית יוסף: {יא} אחרת. דרך בתם ללכת אצלם ברגלים. רגל אחד
מציא מוקמת אנפשה, [שלשה לא מציא מוקמא]. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה בזמן שהוא עמה בעיר חדש
אחד כו': שיעור זאת המשנה כך רגל אי יקיים שנים יוציא ויתן כתובה
בד"א בישראל אבל בכהנת שנים יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה. ומתני'
ר' יהודה שמחלק בין דין ישראל ודין כהן כמו שנתבאר ואין הלכה כר'
יהודה אלא בכולם יוציא ויתן כתובה: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ה

המדיר את אשתו שלא תלך לבית האבל {יב}
או לבית המשתה, יוציא ויתן כתבה, מפני
שנועל בפניה. ואם היה טוען משום דבר אחר,
רשאי. אמר לה, על מנת {יג} שתאמרי לפלוני

מַה שְׁאַמַּרְתָּ לִי אוֹ מַה שְׁאַמַּרְתִּי לָךְ, אוֹ שְׂתֵּהא מִמִּלְאָה וּמִעֲרָה לְאַשְׁפָּה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָה :

ר"ע מברטנורה שְׁנוּעַל בְּפָנֶיהָ. דָּלַת שֶׁל שְׂמָחָה וְהִסְרַת גִּגוֹן. וּלְבֵית הָאֲבֵל נוֹעַל בְּפָנֶיהָ, שְׁלִמְחָהר הִיא מִתָּה וְאִין אָדָם סוֹפְדָה : מִחֲמַת דְּבַר אַחֵר. כְּגוֹן דְּאִתְחַזַּק שְׁבָנִי אָדָם פְּרוּצִים מְצוּיִין שָׁם : שְׂתֵּאמְרִי לְפִלוּנִי וְכוּ'. דְּבָרִים שֶׁל קְלוֹת : שְׂתֵּהא מִמִּלְאָה וּמִעֲרָה לְאַשְׁפָּה. אֵית דְּמִפְרָשֵׁי לְאַחַר שְׂתֵּשְׁמֵשׁ וַיִּמְלֵא רַחֲמָה שְׁכָבַת זָרַע וְתִנְפָצְנוּ כְּדִי שְׁלֵא יִקְלַט הַזָּרַע וְתִתְעַבֵּר. וְאֵית דְּמִפְרָשֵׁי שְׂתֵּמְלֵא עֲשָׂרָה כְּדִי מִים וְתִעֲרָה לְאַשְׁפָּה, מִפְּנֵי שְׁנִרְאֵית כְּשׁוּטָה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יב} **האבל**. שְׁנִדְרָה הִיא וְתִלְתָּה בְּתֵשְׁמִישׁ הַמָּטָה, וְקִים לָהּ הוּא. טוֹר : {יג} **על מנת**. שְׁנִדְרָה הִיא נִדְרָה שֶׁל עֲנוּי נֶפֶשׁ אוֹ מִדְּבָרִים שְׁבִינוּ לְבִינָה שְׁעָלִיו לְהַפֵּר, וְאָמַר לָהּ אֲנִי מִפֵּר לָךְ עַל מְנַת כּוֹ', וְזֶה אֵינָה יְכוּלָה לַעֲשׂוֹת וְאִין נִדְרָה מוּפָר, וְהִרִי דְנִדְרָה הִיא וְקִים לָהּ הוּא. טוֹר : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַמְדִיר אֵת אִשְׁתּוֹ שְׁלֵא תִלַּךְ לְבֵית הָאֲבֵל אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתָּה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה כּוֹ' : טוֹעַן מִשׁוּם דְּבַר אַחֵר פִּירְשׁוּ בּוֹ מִשׁוּם בְּנֵי אָדָם הַפְּרוּצִים הַמְצוּיִין שָׁם וּבִתְנָאֵי שִׁיתְקִיִּים שָׁם הַקּוֹל שִׁישׁ שָׁם אֲנָשִׁים חֲשׁוּדִים אוֹ אֲנָשִׁים מִרְאִין עֲצֻמָּן כְּנָשִׁים. וְאָמְרוּ שְׂתֵּאמַר לְפִלוּנִי מַה שְׂאִמַּרְתָּ לִי הוּא שִׁיכְרִיחְנָה שְׂתֵּאמַר לֹאִי מִבְּנֵי אָדָם דְּבַר שְׂאִ"א לָהּ שְׂתֵּאמַר אוֹתוֹ כִּי אִם לְבַעֲלָהּ מִעֲנִינִי הַתִּשְׁמִישׁ וְזֶהוּ עֲנִין *בִּיאֹרִם דְּבָרִים שֶׁל קְלוֹן אֲבֵל שְׂתֵּהא מִמִּלְאָה וּמִעֲרָה לְאַשְׁפָּה הוּא מַעֲשָׂה מִמַּעֲשֵׂה הַשׁוּטִים וְהַמְשׁוּגָעִים וְכִמוֹ כֵּן ר"ל כָּל זְמַן שִׁיכְרִיחַ אוֹתָהּ שְׂתַעֲשֶׂה מַעֲשִׂים שְׂתַחֲשֵׁב בַּעֲשִׂיתָן שֶׁהִיא שׁוּטָה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה : (רמב"ם)

פֶּרֶק ז - מִשְׁנֵה ו

וְאֵלוֹ יוֹצִאוֹת שְׁלֵא בְּכְתָבָה, הָעוֹבְרַת עַל דַּת מֹשֶׁה וַיְהוּדִית {יד}. וְאֵיזוֹ הִיא דַּת מֹשֶׁה, מֵאֲכִילָתוֹ שְׂאִינוֹ מַעֲשֵׂר {טו}, וּמִשְׂמִשְׁתּוֹ נְדָה,

וְלֹא קוֹצֵה לָהּ חֶלֶה, וְנוֹדֶרֶת וְאִינָה מְקִימָת {יט}.
וְאִיזוּהִי דַת יְהוּדִית, יוֹצֵאָה וְרֹאשָׁה פְּרוּעַ {כ},
וְטוֹוָה בְּשׁוּק, וּמְדַבֶּרֶת עִם כָּל אָדָם. אֲבָא
שָׂאוּל אוֹמֵר, אֵף הַמְקַלְלֵת יוֹלְדֵיו בְּפָנָיו. רַבִּי
טְרַפּוֹן אוֹמֵר, אֵף הַקּוֹלְנִית. וְאִיזוּ הִיא
קוֹלְנִית, לְכַשְׁהִיא מְדַבֶּרֶת בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ וּשְׂכַנְיָהּ
שׁוֹמְעִין קוֹלָהּ:

ר"ע מברטנורה מְאָכִילְתוֹ שְׂאִינוֹ מַעֲשֵׂר. וְלֹא נוֹדַע לוֹ אֶלָּא אַחַר שֶׁאָכְלוּ
{יט}, כְּגוֹן דְּאָמְרָה לִיהַּ פְּלוּנִי כֹהֵן {יז} תִּקְוֶן לִי אֶת הַכָּרִי, וְאֶזְלַ שְׂיִילִיהַ
וְאֶשְׁתַּכַּח שְׂקָרָא {יח}: וּמִשְׁמִשְׁתּוֹ נֹדַה. כְּגוֹן שֶׁהַחֲזִיקָה נֹדַה בְּשְׂכַנּוֹתֶיהָ
שֶׁרְאוּהָ לּוֹבֶשֶׁת בְּגָדֵי נָדוּת, וְלִבְעֵלָהּ אָמְרָה טְהוּרָה אֲנִי: וְלֹא קוֹצֵה לָהּ
חֶלֶה. דְּאָמְרָה לִיהַּ פְּלוּנִי תִקְוֶן לִי אֶת הָעֶסָה, וְאֶזְלַ שְׂיִילִיהַ וְאֶשְׁתַּכַּח
שְׂקָרָא: וְטוֹוָה בְּשׁוּק. וּמְרָאָה זְרוּעוֹתֶיהָ לְבִנֵי אָדָם: וּמְדַבֶּרֶת עִם בְּנֵי
אָדָם. מִשְׁחַקֶּת עִם הַבַּחּוּרִים: וּמְקַלְלֵת יוֹלְדֵיו בְּפָנָיו. מְקַלְלֵת וּמְחַרְפֶּת
אָבִי בְעֵלָהּ בְּפָנָי בְּעֵלָהּ: הַקּוֹלְנִית. תּוֹבַעַת תִּשְׁמִישׁ בְּקוֹל רָם עַד
שֶׁשְׂכַנּוֹתֶיהָ שׁוֹמְעוֹת אוֹתָהּ. וְכָל הַנִּי צְרִיכוֹת עֲדִים וְהַתְרָאָה לְהַפְסִידוֹן
כְּתַבְתָּן. וְאִין לָהֶן לֹא כְּתַבָּה וְלֹא תוֹסַפְתָּ, וְאִינָן נוֹטְלוֹת אֶלָּא בְּלֹאוֹתֶיהֶן
הַקִּימִים בְּלִבָּד: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יד} וִיהוּדִית. שְׁנֵהֲגוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאֵף עַל גַּב דְּלֹא כְּתִיבָא.
רְש"י: {טו} שְׂאִינוֹ מַעֲשֵׂר. וְכָל שְׂכָן שְׂקָצִים וּרְמָשִׁים. הַרְמַב"ם. וְעִין תּוֹסְפוֹת
יוֹם טוֹב: {טז} דְּאִי רְצַתָּה לְהֶאֱכִילוֹ וְלֹא אָכַל, מְצִיא אָמְרָה מִשְׁחַקֶּת הֵייתִי
בְּךָ וְכַשְׁהֵייתִי בְּךָ לֶאֱכֹל הֵייתִי מוֹנַעַךְ. תּוֹסְפוֹת וְהָרֵא"ש. וְהוּא הַדִּין בְּאִינָךְ
דְּמִתְנִיתִין דְּוָקָא לְאַחַר שֶׁעֲבַר הוּא: {יז} וְכֵן הוּא בְּגִמְרָא. וְיֵשׁ לְגִמְגָם לְמָה
{יח} כֹּהֵן. וּבְרֵא"ש לִיתָא כֹּהֵן. וְכֵן בְּיִרוּשְׁלָמִי: {יח} וְכֵן דְּאִתּוֹ סְהָדִי וְאָמְרוּ
עִמָּנוּ הָיָה בְּמָקוֹם פְּלוּנִי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁאֲמַרְתָּ שְׂתִקְוֶן לָךְ. אוֹ, לֹא זָזָה יָדוֹ
מִתּוֹךְ יָדֵינוּ וְלֹא תִקְנוּ. אֲבָל עַל פִּי הַכְּחָשֶׁת הַכֹּהֵן עֲצָמוֹ אִינָה מִפְּסֻדַת כְּתַבְתָּהּ,
דְּעַד אַחַד הוּא. פּוֹסְקִים. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {יט} וְאִינָה כּוֹי. דְּבַעֲוֹן נְדָרִים
בְּנִים מֵתִים. גְּמָרָא. וּמִזָּה דְקִדְקָה הָרֵא"ש דְּכַשְׁהִיא בְּעֲצָמָה אוֹכְלַת דְּבַר אִסוּר
לֹא הַפְּסִידָה כְּתַבְתָּהּ. וְדַת יְהוּדִית מְשׁוּם חֲצִיפוֹתָא וְחֲשַׁד זְנוּת הִיא: {כ}
פְּרוּעַ. דְּמִדְּאוּרִיתָא כְּשֶׁמְכַסֶּה בְּמִטְפַּחַת שְׁפִיר דְּמִי, וְאֶפְלוּ בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים
וּבְמַבּוּי הַמְּפֹלֵשׁ וְכוּי, וּמִדַּת יְהוּדִית שְׁלֵא תִצָּא לְכָל אֱלוֹ אֶלָּא אִם כֵּן שֵׁישׁ עַל
רֹאשָׁה רְדִיד {כָּכָל הַנְּשִׁים}: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ואלו יוצאות שלא בכתובה העוברת על דת משה ויהודית כו':
יתאמת שהיא עוברת על דת משה שסומך עליה באלו הדברים הנימנין
וישאלנה ואומרת לו שהן מותרין ואחר הדרישה והחקירה הרגיש שהן
אסורים וצריך בכל אלו הדברים עדים והתראה ואז תפסיד כתובתה.

ואמרו וראשה פרוע ואפי' במטפחת על ראשה ובתנאי שתצא בה לשוק או למבוי מפולש. ואמרו טוה בשוק שמראה זרועותיה לבני אדם או שהיא טוה ונתנה וורד או הדס או רמון וכן הדומה לזה בגבות עיניה או על לחיה וכל כיוצא בזה מן הפריצות ומיעוט הצניעות. ואמרו מדברת עם כל אדם פירוש משחקת עם הבחורים ומקללת יולדיו בפניו שמקללת אבי בעלה בפני בעלה באי זה צד יהיה מן הקללה והחרוף. וקולנית תובעת תשמיש בקול רם עד ששמעו אותה שכינותיה ואלו הדברים כולם מבוארים אבל אחר עדים והתראה כמו שבארנו. ודע שעוברת על דת אין לה לא כתובה ולא תוספת ולא תוציא מבעלה ממה שנאבד מנדוניתה אבל יש לה בלאותיה הקיימין בלבד: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ז

המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים, אינה מקדשת. כנסה סתם **כב** ונמצאו עליה נדרים, תצא שלא בכתבה **כג**. על מנת שאין בה מומין **כד** ונמצאו בה מומין, אינה מקדשת. כנסה סתם ונמצאו בה מומין, תצא שלא בכתבה. כל המומין הפוסלין בכהנים, פוסלין בנשים:

ר"ע מברטנורה שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים. באילו נדרים אמרו, שלא תאכל בשר ולא תשתה יין ולא תתקשט בבגדי צבעונים. אבל בשאר נדרים, מקדשת **כא**: כל המומין הפוסלין בכהנים. בבכורות קא מני להו. והוסיפו עליהן בנשים זעה. וריח הפה **כה** או ריח רע במקום אחר בגופה. ושומא **כו** שיש בה שער, בין קטנה בין גדולה כשהיא כנגד פניה, וכגון שהיא תחת כפה שבראשה, דזמנין מתחזיא דלא מתחזיא, שאם היא במקום המגלה תמיד הרי ראה ונתפיש, ואם השומא אין בה שער אינה מום עד שתהא גדולה כאיסור. וקולה עבה ומשנה מקול שאר הנשים. ונשכה קלב ונעשה

במקום הנשיכה צלקת, כלומר כוונת אש. ודדיה גסים מחברותיה טפח. ושידדיה רחוקים זה מזה עד שיש טפח בין דד לדד. אלו מומין בנשים, ואף על פי שאינם מומין בכהנים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כא] דמידי דקפדי ביה אינשי הוי קפדיה קפידא, מידי דלא קפדי אינשי לא הוי קפדיה קפידא. גמרא. ואי פירש, אפלו לא קפדי. תוספות. וכתב הר"ן, והוא הדין בדברים שבינו לבינה אף על גב דלא פירש: **[כב] סתם.** ארישא קאי, דקדשה על תנאי וכנסה סתם, דדלמא אחולי אחליה לתנאה פיון שקנסה בסתם. כדרב בגמרא: **[כג] שלא כו'.** וגט מיהא בעיא, דמספקא לן אי אחולי אחליה לתנאה, ולאסורא לחמרא, ולממונא המוציא מחברו עליו הראיה. הר"ן: **[כד] על מנת כו'.** אפלו בסתם נמי. דהא בפרק ה' משנה ג' גזרינן דארוסה בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה שמה ימצא בה מום כו'. ומשום סיפא דכנסה סתם, נקט קדשה על מנת, לאשמעינן דאף על גב דקדשה על מנת בעיא גט. תוספות: **[כה] דאף דלגבי כהנים אפטר דנקט פלפלא בפומיה ועביד עבודה.** אבל לגבי אשה שהיא מדבר עמה בכל שעה לא אפטר: **[כו] רש"י פירש שומא וורוא"ה בלע"ז.** ושמעתי שהוא בלשון אשכנז וואר"ץ. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המקדש את האשה ע"מ שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים אינה מקודשת כו': אלו הנדרים הם שלא תאכל בשר ולא תשתה יין או שלא תתקשט בבגדי צבעונין חוץ מאלו הג' נדרים אין חל עליו מזה כלום אבל הקדושין קיימין. ומומי כהנים מבוארים כולם בפרק שביעי ממסכת בכורות ומומי הנשים יתרים על אלו המומין אשר מבואר לשם שמונה מומין הראשון ריח רע והוא שיצא מא' ממקומות גופה ריח רע נמאס והבי' שתהיה רבת הזיעה והג' שתהיה בפניה שומא כאיסר האיטלקי או שתהיה בפניה שומא קטנה פחותה מכאיסר אבל יש בה שער צומח והרביעי שיש לה ריח הפה והה' שקולה עבה ומשונה מקולות הנשים והששי שיהיו שדיה גסין יותר משאר שדי הנשים טפח באורך והז' שיהיו השדים רחוקים טפח זה מזה עד שיהיה ביניהן טפח והח' שנשכתה חיה ונעשה מכה במקום א' ואח"כ נתרפא ונשאר המקום קבוץ נשתנה מראהו דומה למכות אש: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ח

היו בה מומין ועודה בבית אביה, האב צריך

לְהַבִּיא רְאִיָּה שְׁמִשְׁנַתְּאָרְסָה נוֹלְדוּ בָּהּ מוּמִין הִלְלוּ וְנִסְתַּחֲפָה שְׂדֵהוּ. נִכְנְסָה לְרִשׁוֹת הַבַּעַל, הַבַּעַל צָרִיד לְהַבִּיא רְאִיָּה שְׁעֵד שְׁלֵא **{כח}** נִתְּאָרְסָה הָיוּ בָּהּ מוּמִין אֵלּוּ וְהָיָה מְקָחוּ מְקָחוּ טָעוֹת, דְּבָרֵי רַבֵּי מְאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמוּמִין שְׁבִיסְתֵּר. אָבֵל בְּמוּמִין שְׁבִיגְלוּי **{כט}**, אֵינּוּ יָכוֹל לְטַעֵן. וְאִם יֵשׁ מְרַחֵץ בְּאוֹתָהּ הָעִיר, אִף מוּמִין שְׁבִיסְתֵּר אֵינּוּ יָכוֹל לְטַעֵן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹדְקָה בְּקִרְוּבוֹתָיו :

ר"ע מברטנורה **הָאֵב צָרִיד לְהַבִּיא רְאִיָּה.** אִם בָּא לְתַבַּע כְּתַבְתָּה מִן הָאֲרוּסִין מִזֶּה שְׁמִמְאֵן לְקַחְתָּהּ, צָרִיד שְׁיַבִּיא רְאִיָּה שְׁלֵא אַחַר שְׁנִתְּאָרְסָה הָיוּ בָּהּ מוּמִין הִלְלוּ. וְאִף עַל פִּי שְׂיֵשׁ לְאִשָּׁה חֲזָקָה דְּגוּפָה **{כז}**, הוּאִיל וְנִמְצְאוּ הַמוּמִין בְּרִשׁוֹת הָאֵב וְאִיכָּא לְמִימַר כָּאן הָיוּ קִדָּם אֲרוּסִין, וְלִפְיָקֵד אִם לֹא הַבִּיא רְאִיָּה, בַּעַל מְהִימֵן : **נִכְנְסָה לְרִשׁוֹת הַבַּעַל.** נִשְׁאַה, וְעַתָּה בָּא לְהוֹצִיאָהּ בְּלֹא כְּתֻבָּה עַל מוּמִין שְׁבִיָּה, עָלֶיךָ לְהַבִּיא רְאִיָּה שְׁקִדָּם שְׁנִתְּאָרְסָה הָיוּ בָּהּ מוּמִין הִלְלוּ. דְּכִיּוֹן דְּלֹא נִמְצְאוּ מוּמִין הִלְלוּ אֵלּא בְּרִשׁוֹתוֹ, אוֹמְרִים כָּאן נִמְצְאוּ כָּאן הָיוּ וְלֹא אַחַר שֶׁנִּשְׁאַת בָּאוּ לָהּ וְנִסְתַּחֲפָה שְׂדֵהוּ : **אֵינּוּ יָכוֹל לְטַעֵן.** דִּידַע וְנִתְּפִיס : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כז}** כְּלוּמַר וְהָא קִימָא לֵן כְּרַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּמִשְׁנֵה ו' פְּרָק קַמָּא, דְּהַעֲמִד אִשָּׁה עַל חֲזָקָתָה, וְהָכָא נִמְיֵשׁ יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה שְׁבִילָא מוּמִין נוֹלְדָה. הָכָא שְׂאִנִּי הוּאִיל כּו'. וּבְפֶרֶק קַמָּא **{נמי}** פְּלוּגְתִּיהוּ בְּנִכְנְסָה לְרִשׁוֹת הַבַּעַל הוּא, וּבָּהּ אָמַר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל דְּלֹא הוֹרַע חֲזָקַת אַבִּיָּה בְּכָד. רִשׁ"י. וְכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת, וְאִירִי בְּעֵינָן שְׁיָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁנִתְּאָרְסָה תַּחַת בַּעֲלָהּ כּו'. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּשֵׁם הַר"ן : **{כח}** **שְׁעֵד שְׁלֵא כּו'.** אָבֵל אִם הַבִּיא רְאִיָּה שְׁמִשְׁנַתְּאָרְסָה לֹא סָגִי, וְלֹא אֲמִרְנָן כָּאן נִמְצְאוּ בְּבֵית אַבִּיָּה כָּאן הָיוּ, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא תְּרִתִּי, הַעֲמִד הַגּוֹף כּו' וְחֲזָקָה אֵין אָדָם שׁוֹתֵה בְּכּוֹס אֵלּא אִם כֵּן בּוֹדְקוֹ וְרָאָה וְנִתְּפִיס. גְּמָרָא. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : **{כט}** **שְׁבִיגְלוּי כּו'.** שְׂאִף עַל פִּי שְׁהִתְנָה, דְּאִמְתְּנִיתִין דְּלַעִיל קָאִי, לֹא עַל מוּמִין שְׁבִיגְלוּי נִתְּפִין, דְּאוֹתָן רָאָה וְנִתְּפִיס, אֵלּא עַל מוּמִין שְׁלֵא רָאָה נִתְּפִין, וּכְשֵׁיִשׁ נִמְיֵשׁ מְרַחֵץ נִמְיֵשׁ לֹא נִתְּפִין אֵלּא עַל מוּמִין שְׂאִי אֲפֻשֵׁר לְבִדְקוֹן עַל יְדֵי מְרַחֵץ, כְּגוֹן רִיחַ הַפֶּה. תּוֹסְפוֹת : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הָיוּ בָּהּ מוּמִין וְעוֹדָה בְּבֵית אַבִּיָּה הָאֵב צָרִיד לְהַבִּיא רְאִיָּה שְׁמִשְׁנַתְּאָרְסָה נוֹלְדוּ בָּהּ מוּמִין הִלְלוּ כּו' : מוּמִין גְּדוּלִים אֵצֶל רִישׁ בֵּן גַּמְלִיאֵל הוּא אִם נִסְמִית עֵינָיו נִקְטַעָה יָדוֹ נִשְׁבְּרוּ רַגְלָיו וְאֵין הִלְכָה כְּרִשְׁבִּי"ג וְהִלְכָה כְּחֲכָמִים : (רמב"ם)

פרק ז - משנה ט

הָאִישׁ שֶׁנִּוְלְדוֹ **{ט}** בּוֹ מוֹמִין, אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא. אָמַר רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים, בְּמוֹמִין הַקְּטָנִים. אֲבָל בְּמוֹמִין הַגְּדוֹלִים, כּוֹפִין **{לב}** אוֹתוֹ לְהוֹצִיא:

ר"ע מברטנורה שֶׁנִּוְלְדוֹ בּוֹ מוֹמִין. מִשְׁנַשְׂאָה **{לא}**: מוֹמִין גְּדוֹלִים. נִסְמִית עֵינָיו נִקְטְעָה יָדוֹ נִשְׁבְּרָה רַגְלוֹ. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְאֶפְלוּ בְּמוֹמִין גְּדוֹלִים אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ט}** שֶׁנִּוְלְדוֹ. וְכָל שְׂכָן הָיוּ. גִּמְרָא: **{לא}** וְכֵן כָּתַב הַרְמְב"ם, אַחַר שִׁנְשָׂאָה. וְנִרְאָה דְרוּצָה לּוֹמַר דָּאֵי לְאַחַר שְׂאֲרָסָה, אַף עַל גַּב דְּאֵין כּוֹפִין לְהוֹצִיא, הָכִי נִמְי אֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ שְׁתַּכְנַס. מַה שְּׂאֵין בֶּן מִשְׁנַשְׂאָה, דָּאִם אֵינָה רוּצָה שְׁתַּשֵּׁב עִמּוֹ הָיוּ דְנִין אוֹתָהּ דִּין מוֹרְדָת כְּמוֹ שְׁכָתַב הַרְמְב"ם שָׁם: **{לב}** כּוֹפִין כּוֹי. דְּגַבֵּי אִישׁ לִיכָא לְמִימַר נִסְתַּחֲפָה שְׂדָה שְׁל אִשָּׁה, דָּאִישׁ אֵינּוּ שְׂדָה שְׁל אִשְׁתּוֹ. תּוֹסַפּוֹת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האיש שנולדו בו מומין אין כופין אותו להוציא כו': מומין גדולים אצל ר"ש בן גמליאל הוא אם נסמית עינו נקטעה ידו נשברו רגליו. ואין הלכה כרשב"ג והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק ז - משנה י

וְאֵלוֹ שְׂכּוּפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא, מִכֶּה שְׁחִין, וּבַעַל
פּוֹלִיפּוֹס, וְהַמְקַמֵּץ, וְהַמְצַרֵּף נְחֹשֶׁת, וְהַבְּרָסִי,
בֵּין שֶׁהָיוּ בָּם עַד שֶׁלֹּא נִשְׂאוּ וּבֵין מְשַׁנְשְׂאוֹ
נוֹלְדוּ. וְעַל כֵּן אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אֵף עַל פִּי
שֶׁהִתְנָה עִמָּה, יְכוּלָה הִיא שְׁתֵּאמֹר, סְבוּרָה {לג}
הִיִּיתִי שְׂאֵנִי יְכוּלָה לְקַבֵּל, וְעַכְשָׁיו אֵינִי יְכוּלָה
לְקַבֵּל. וְחַכְמִים אוֹמְרִים, מְקַבֵּלֶת הִיא עַל
כְּרָחָה, חוּץ מִמֶּכֶה שְׁחִין, מִפְּנֵי שְׂמִמְקָתוֹ {לד}.
מַעֲשֵׂה בְצִידוֹן בְּבְרָסִי אֶחָד שְׂמֵת וְהָיָה לוֹ אֶח
בְּרָסִי, אָמְרוּ חַכְמִים, יְכוּלָה הִיא שְׁתֵּאמֹר,
לְאַחִידָי הִיִּיתִי יְכוּלָה לְקַבֵּל, וְלֹא אֵינִי יְכוּלָה {לה}
לְקַבֵּל:

ר"ע מברטנורה מִכֶּה שְׁחִין. מְצַרֵּעַ: **בַּעַל פּוֹלִיפּוֹס**. רֵיחַ הַחֹטֵם: וְהַמְקַמֵּץ.
מְקַבֵּץ צוֹאת כְּלָבִים: וְהַמְצַרֵּף נְחֹשֶׁת. הַמְחַתֵּךְ נְחֹשֶׁת מִמְּקוֹם מוֹצְאוֹ מִן
הָאָרֶץ, וּמְסַרֵּיחַ הוּא: וְהַבְּרָסִי. מַעֲבֵד עוֹרוֹת: מִפְּנֵי שְׂמִמְקָתוֹ.
מִמְּסַמְסָתוֹ. לְשׁוֹן הַמֶּקֶ בְּשָׂרוֹ (זְכַרְיָה יד). וְהִלְכָה כְּחַכְמִים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {לג} סְבוּרָה כו'. מְקַשִּׁים הַתּוֹסְפוֹת, דָּאִם כֵּן כָּל אִשָּׁה תַעֲרִים
וְתִשְׂאֵנּוּ כְּדֵי שִׁיתֵן לָהּ כְּתֻבָּה. וְשָׂמָא, כְּשֵׁישׁ חֲשֵׁשׁ עֲרָמָה אֵין לָהּ כְּתֻבָּה. וְלִי
לֹא קִשָּׁה כָּלִל, דְּכִיּוֹן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ מוֹמּוֹ אִיהוּ דְּאַפְסִיד אֲנִפְשִׁיהָ שֶׁלְקַחָהּ וְיֹדֵעַ
שֶׁיְכוּלָה לְטַעַן כּו': {לד} שְׂמִמְקָתוֹ. וְלִפְיֶכֶד אֶפְלוּ מִדְּעִתָּה שֶׁלֹּא בַעַל כְּרָחָה,
אֵין מְנִיחִין אוֹתָהּ שֶׁתֵּשֵׁב עִמּוֹ, כִּיּוֹן שֶׁסְכָנָה הִיא לוֹ: {לה} אֵינִי יְכוּלָה כו'.
וְיִחַלֵּץ וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. הַרְמַב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס והמקמץ
והמצרף נחושת והבורסי כו': מוכה שחין המצורע. בעל פוליפוס סרחון
האף. מקמץ שמקבץ צואת הכלבים לעבד בו עורות. מצרף נחשת המחצב
נחשת ממחצב שלו. ובורסי הוא מעבד העורות והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק ח - משנה א

הָאִשָּׁה שֶׁנִּפְלוּ **[א]** לָהּ נִכְסִים עַד שְׁלֹא תִתְאַרְס, מוֹדִים בֵּית שִׁמְאִי וּבֵית הֵלֵל שֶׁמוֹכְרֵת וְנוֹתֵנֶת וְקַיָּים. נִפְלוּ לָהּ מִשְׁנֵת־אֶרְסָה, בֵּית שִׁמְאִי אוֹמְרִים, תִּמְכֹּר, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים, לֹא תִמְכֹּר **[ב]**. אֵלּוּ וְאֵלּוּ מוֹדִים, שְׂאֵם מְכָרָה וְנִתְּנָה, קַיָּים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אָמְרוּ לְפָנַי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, הוֹאִיל וְזָכָה בְּאִשָּׁה, לֹא יִזְכָּה בְּנִכְסִים. אָמַר לָהֶם, עַל הַחֲדָשִׁים אָנוּ בּוֹשִׁין, אֲלֵא שְׂאֵתָם מְגַלְגְּלִין עָלֵינוּ אֶת הַיְשָׁנִים. נִפְלוּ לָהּ מִשְׁנֵשֵׁאת, אֵלּוּ וְאֵלּוּ מוֹדִים שְׂאֵם מְכָרָה וְנִתְּנָה שֶׁהִבְעֵל מוֹצִיא מִיַּד הַלְקוּחוֹת. עַד שְׁלֹא **[ג]** נִשְׂאֵת וְנִשְׂאֵת, רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם מְכָרָה וְנִתְּנָה, קַיָּים. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בֶן עֲקִיבָא, אָמְרוּ לְפָנַי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, הוֹאִיל וְזָכָה בְּאִשָּׁה, לֹא יִזְכָּה בְּנִכְסִים. אָמַר לָהֶם, עַל הַחֲדָשִׁים אָנוּ בּוֹשִׁין, אֲלֵא שְׂאֵתָם מְגַלְגְּלִים עָלֵינוּ אֶת הַיְשָׁנִים:

ר"ע מברטנורה **האשה**. עד שלא תתארס. ונתארסה: **בית שמאי אומרים תמכר**. בעודה ארוסה, אבל משנשאת לא: **הואיל וזכה באשה**. שהיא ארוסתו: **לא יזכה בנכסים**. בתמיה: **על החדשים**. שנפלו לה משנשאת אנו בושין מה ראו חכמים לומר אם מכרה ונתנה הבעל מוציא מיד הלקוחות, אלא שאתם מגלגלים עלינו נכסים שנפלו לה בעודה ארוסה לומר שאם מכרה מכרה בטל לפי שזכה בהם הבעל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **א** **שנפלו כו'**. כלומר בירשה. ולא דוקא, אלא הוא הדין אפלו נתנו לה במתנה או שמצאה מציאה, כל ששייך הבעל לזכות בהן מדין נכסי מלוג. רשב"א בבית יוסף. והוא הדין בכל מקום ששונה שנפלו: **ב** **לא תמכר**. דארוסין עושה ספק נשואין, שמה תבא לידי נשואין שמה לא תבא, ולפיכך לכתחלה לא תמכר, ואם מכרה ונתנה קים. גמרא. והקשו בתוספות, דכיון שהיא מחזקת הוי ספק ונדאי ואין ספק מוציא כו', כדאשכחן בשומרת גבם במשנה ו'. ותרו, דהכא ונדאי קימת לנשא, מה שאין כן התיב דכך עומדת לחליצה כמו ליבום. ועין תוספות יום טוב: **ג** **עד כו'**. משמע שנפלו לפני נשואין ואין דבר מפסיק בין נפילת נכסים לנשואין. והוא הדין אפלו נפלו לה קדם ארוסין דלא תמכר משנסת. והא דנקט עד שלא נסת דמשמע דמשנתארסה, לאשמעינן דאפלו הכי אם מכרה ונתנה קים. תוספות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האשה שנפלו לה נכסים עד שלא תתארס מודים בית שמאי ובית הלל שמוכרת ונותנת וקיים כו': אמרו שמוכרת ונותנת וקיים ר"ל ואפי' אחר שנתארסה. ואמרו הואיל וזכה באשה ר"ל בארוסה הואיל וזכה בה יזכה בנכסים ויהיה מכרה בטל כאילו נפלו לה והיא נשואה ואמר להם רבי'ג על החדשים אנו בושים והם נכסים שנפלו לה והיא נשואה לפי שאני ג"כ דעתי באלו הנכסים שאם מכרה קיים אלא שאתם מגלגלין עלינו נכסים שנפלו לה והיא ארוסה ותאמרו הואיל וזכה באשה זכה בנכסים ויהיה מכרה בטל ופסק ההלכה בין שנפלו לה נכסים עד שלא תתארס ובין שנפלו לה משנתארסה ומכרה אחר שנשאת מוציא הבעל הפירות מיד הלקוחות בחייה ומוציא הקרקע אחר מיתתה:

נפלו לה משנשאת אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה שהבעל מוציא מיד הלקוחות כו': פסק ההלכה כבר נקדם לן ונכסים הידועים לבעל הוא מה שיש לה מן הנכסים באותה המדינה שהיא יושבת שם או במקומות הקרובים מזאת המדינה המיוחסת אליה ונכסים שאינם ידועים לבעל הוא מה שראוי לה מן הנכסים במדינה אחרת והלכה כר"ש: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ב

רבי שמעון חולק בין נכסים לנכסים. נכסים הידועים לבעל, לא תמכר. ואם מכרה ונתנה, בטל. שאינן ידועים לבעל, לא תמכר. ואם מכרה {ה} ונתנה, קיים:

ר"ע מברטנורה נכסים ידועים לבעל ונכסים שאין ידועים. אית דמפרשים נכסים ידועים, מקרקעי {ד}. ושאין ידועים, מטלטלי. ואית דאמרי, אלו ואלו ידועים הם. ואלו הם שאינם ידועים, כל שהיא יושבת כאן ונפלו לה נכסים במדינת הים. ופסק ההלכה, בין נכסים שנפלו לה עד שלא תתארס ובין שנפלו לה משנתארסה, אם מכרה אותם אחר שנשאת, הבעל מוציא מיד הלקוחות פרות בחייה, וגוף הקרקע לאחר מיתתה. והלכה כרבי שמעון שחולק בין נכסים הידועים לבעל לנכסים שאינם ידועים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} שעל מנת אותם נכסים נשאה, לפיכך מכרה בטל, שהיה מצפה שתפל לה אותה ירשה. רש"י: {ה} ואם כו'. נראה דאפלהו בבי דלעיל מהדר ואפלו אמשנסת, דמדתלינן באין ידועין לבעל דכיון שאינן ידועים לו לא זכה בהן, אם כן מה לי שנפלו לה קדם שנסת או לאחר שנסת, כיון שלא ידע בהן לא זכה בהן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרמב"ם פירש משנה זו בפירושו לסוף המשנה הקודמת. (רמב"ם)

פרק ח - משנה ג

נָפְלוּ לָהּ כֶּסֶפִים, יִלְקַח בָּהֶן קִרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פִּרוֹת. פִּרוֹת הַתְּלוּשִׁין מִן הַקִּרְקַע, יִלְקַח בָּהֶן קִרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פִּרוֹת. וְהַמְחַבְּרִין בַּקִּרְקַע, אָמַר רַבִּי מֵאִיר, שָׁמִין אוֹתָן כַּמָּה הֵן יָפִין בְּפִרוֹת וְכַמָּה הֵן יָפִין בְּלֹא פִרוֹת, וְהַמּוֹתֵר, יִלְקַח בָּהֶן קִרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פִּרוֹת. וְחַכְמִים אוֹמְרִים, הַמְחַבְּרִין לַקִּרְקַע, שָׁלוּ. וְהַתְּלוּשִׁין מִן הַקִּרְקַע, שָׁלָה, וְיִלְקַח בָּהֶן קִרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פִּרוֹת:

ר"ע מברטנורה שָׁמִין אוֹתָן. דְּקִסְבֵּר מַה שֶּׁגָּדַל בְּרִשּׁוֹתָיו הָיוּ פִּרוֹת וּמַה שֶּׁלֹּא גָּדַל בְּרִשּׁוֹתָיו הָיוּ קָרוֹ. וְלִפְיָכֵן מַה שֶּׁדָּמִי הַקִּרְקַע יִקְרִים עֲכָשָׁיו בְּשִׁבִיל תְּבוּאָה זוֹ, הָיוּ קָרוֹ, וְצָרִיךְ לִתֵּן לָהּ דָּמִים וְיִלְקַח בָּהֶן קִרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פִּרוֹתֶיהָ: **וְחַכְמִים אוֹמְרִים**. אִף אֵלּוּ שֶׁלֹּא גָּדְלוּ בְּרִשּׁוֹתָיו תּוֹרַת פִּרוֹת נִתְּנוּ בָהֶם, הוֹאִיל וְהַקִּרְקַע קִיָּמָא לָהּ. וְהִלְכָה כַּחכְמִים: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם נפלו לה כספים ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות כו': כל זמן שנפל מחלוקת בין הבעל ובין האשה בקרקע שלוקחין מאלו הדמים ילקח בהן קרקע שמוציא פירות יותר והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פ ר ק ח - משנה ד

רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, מְקוֹם שִׁיפָה לָחוּ בְּכַנִּיסָתָהּ, הוֹרַע לָחוּ בִּיצִיאָתָהּ. מְקוֹם שֶׁהוֹרַע לָחוּ בְּכַנִּיסָתָהּ, יָפָה לָחוּ בִּיצִיאָתָהּ. פִּרוֹת הַמְחַבְּרִין לַקִּרְקַע, בְּכַנִּיסָתָהּ שָׁלוּ וּבִיצִיאָתָהּ שָׁלָה.

וְהִתְלוּשִׁין מִן הַקֶּרֶקַע, בְּכַנְיֹסְתָהּ שָׁלָה וּבִיצִיאתָהּ שָׁלוֹ:

ר"ע מברטנורה בִּיצִיאתָהּ. אִם בָּא לְגַרְשָׁה: פְּרוֹת הַמְּחַבְּרִים לְקֶרֶקַע, בְּכַנְיֹסְתָהּ שָׁלוֹ. כְּלוּמַר בְּשַׁעַת נְפִילְתָן שָׁלוֹ, כְּדַבְּרֵי חֲכָמִים. וְאִיכָא בֵּין חֲכָמִים לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן פְּרוֹת הַמְּחַבְּרִין בְּשַׁעַת יְצִיאָהּ, דְּלֹא אֲיָרִי בְּהוּ חֲכָמִים, וְלִית לְהוּ הָא דְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בִּיצִיאתָהּ שָׁלָה, דְּקִסְבְּרֵי מַה שְׁגָדַל בְּרִשְׁוֹתוֹ שָׁלוֹ **[ו]**. וְהִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ו]** וְתִלוּשׁ בְּשַׁעַת יְצִיאָהּ לֵיכָא לְמֵימַר דְּפִלְיָגִי עָלֶיהָ וְנִימְרוּ שָׁלָה, דְּכִיּוֹן דְּתִלְשׁוֹן הַכֹּל מוֹדִים שְׁזָכָה בְּהוּ. רַש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם רַש"י אֵין מְקוּם שִׁיפָה כְּחוּ בְּכַנְיֹסְתָהּ הוֹרַע כְּחוּ בִיצִיאתָהּ כּו': ר"ש חוֹלֵק עִם חֲכָמִים בְּפִירוֹת מְחַבְּרִין בְּשַׁעַת יְצִיאָהּ ר"ל כְּשִׁמְגַרְשָׁה וַיֵּשׁ לָהּ פִירוֹת מְחַבְּרִין לְקֶרֶקַע שְׁצִמְחוּ בְּעוֹדָה תַּחְתּוֹ ר"ש אֹמַר שֶׁל אִשָּׁה וְחַכ"א בְּמַה שְׁקָדַם מְחַבְּרִין לְקֶרֶקַע שֶׁל לְעוֹלָם בֵּין בְּכַנְיֹסְתָהּ בֵּין בִּיצִיאתָהּ וְהִלְכָה כְּר"ש: (רמב"ם)

פֶּרֶק ח - מִשְׁנֵה ה

נָפְלוּ לָהּ עֶבְדִים וְשִׁפְחוֹת זְקָנִים, יִמְכְּרוּ **[ז]** וַיִּלְקַח בְּהוֹן קֶרֶקַע וְהוּא אוֹכֵל פְּרוֹת. רַבּוֹן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר, לֹא תִמְכַּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּן שָׁבַח **[ח]** בֵּית אָבִיָּהּ. נָפְלוּ לָהּ זִיתִים וּגְפָנִים זְקָנִים, יִמְכְּרוּ לְעֵצִים וַיִּלְקַח בְּהוֹן קֶרֶקַע וְהוּא אוֹכֵל פְּרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר **[ט]**, לֹא תִמְכַּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּן שָׁבַח בֵּית אָבִיָּהּ. הַמוֹצִיא הוֹצֵאת עַל נְכֹסֵי אִשְׁתּוֹ, הוֹצִיא הַרְבֵּה וְאָכַל קִמְעָא,

קִמְעָא וְאָכַל הַרְבֵּה, מֵה שְׁהוּצִיא הוּצִיא, וּמֵה שְׁאָכַל אָכַל. הוּצִיא וְלֹא אָכַל, יִשְׁבַּע כַּמָּה הוּצִיא וְיִטַּל:

ר"ע מברטנורה **רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא תִמְכֹּר.** יְכוּלָה הִיא לְעֵכָב. וְהִלְכְתָּא כְּוִתִּיה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא תִמְכֹּר.** וְהִלְכְתָּא כְּוִתִּיה: **קִמְעָא.** דְּבַר מַעֲט וְאַפְלוּ כָּל שְׁהוּא: **יִשְׁבַּע כַּמָּה הוּצִיא וְיִטַּל.** וְשְׁבוּעָה זֹאת כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה הִיא **[ז]**, וְהֵי מִיֵּלִי, שְׁהִיָּה הַשְּׁבִיחַ כְּנֶגֶד הַהוּצָאָה אוֹ יוֹתֵר, אֲבָל אִם הִיָּתָה הַהוּצָאָה יִתְרָה עַל הַשְּׁבִיחַ יִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה **[יא]** שְׁהוּצִיא כְּנֶגֶד הַשְּׁבִיחַ, וְיִטַּל כְּנֶגֶד הַשְּׁבִיחַ בְּלִבָּד וְהַשְּׂאֵר יִפְסִיד. וְכֹל זֶה כְּשֶׁגֵּרְשָׁה הַבַּעַל, אֲבָל אִם מְרֻדָּה הִיא, בֵּין אָכַל הַבַּעַל בֵּין לֹא אָכַל, יִשְׁבַּע כַּמָּה הוּצִיא וְיִטַּל **[יב]** כְּנֶגֶד הַשְּׁבִיחַ. וּבְנִכְסֵי צֵאן בְּרִזָּל, כָּל הַשְּׁבִיחַ שֶׁל בַּעַל, דְּאִמְרִינָן אִם הוֹסִיפוּ הוֹסִיפוּ לוֹ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ז]** **יִמְכְּרוּ כו'.** כְּלוֹמַר שְׁאִם יִרְצֶה הָאִישׁ אוֹ הָאִשָּׁה לְמַכֵּר אֵין יְכוּלִין לְעֵכָב זֶה עַל זֶה. הַרְמ"ה. וְהָרַ"שׁ חוֹלֵק וְסוֹבֵר דְּהַפֵּל בְּרִשׁוֹת הַבַּעַל. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ח]** **שִׁבַּח כו'.** דְּהֵינָא לָהּ וּלְבֵית אָבִיהָ לְשֵׁם וּלְתַפְאֶרֶת. רִש"י: **[ט]** **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר.** דְּרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר לְמַלְתִּיה בְּרִישָׁא וְרַבִּי יְהוּדָה אָמַר בְּסִיפָא כו'. וְקָבְעָן רַבִּי בְּמִשְׁנֵתָנּוּ כְּשִׁמוּעָתָן. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[י]** שֶׁכֵּן כָּל שְׁבוּעוֹת הַמִּשְׁנָה כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה תִּקְנוּהָ: **[יא]** לָאוּ לְמִימְרָא שְׁהִיא שְׁבוּעָה מִן הַתּוֹרָה, דְּהָא כָּל הַנְּשַׁבְּעִין שְׁבִיבְתוֹרָה נִשְׁבְּעִין וְלֹא מִשְׁלֵמִין, אֲלֵא כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה קָאָמַר: **[יב]** דְּאִדְעָתָא לְמִשְׁקַל וּלְמִיפְק לֹא אֲקִינִי [לח]. הַרְי"ף: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נפלו לה עבדים ושפחות זקנים ימכרו וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות כו': והלכה כרבן שמעון בן גמליאל וכו' יהודה:

המוציא הוצאות על נכסי אשתו הוציא הרבה ואכל קימעא כו': קמעא דבר מועט ואפי' כל שהוא ואמרו ישבע כמה יוציא ויטול ר"ל שבועה כעין תורה ובתנאי שיהיה שבח כנגד הוצאה או יותר אבל אם היתה הוצאה יתירה על השבח ישבע שבועת התורה שהוציא כנגד השבח ונוטל כנגד השבח בלבד ויפסיד השאר וזה כולו בנכסי מלוג והוא כשגרשה הבעל אבל כשמרדה בין אכל בין לא אכל ישבע כמה הוציא ויטול כנגד השבח כמו שבארנו אבל בנכסי צאן ברזל כל השבח לו כמו שבארנו אם הוסיפו הוסיפו לו: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ו

שומרת יבם שנפלו לה נכסים, מודים בית שמאי ובית הלל שמוכרת **{יג}** ונותנת וקיים. מתה, מה יעשו בכתבתה ובנכסים הנכנסין והיוצאין עמה. בית שמאי אומרים, יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב. ובית הלל אומרים, נכסים בחזקתו, כתבה בחזקת יורשי הבעל, נכסים הנכנסים והיוצאים עמה בחזקת יורשי האב:

ר"ע מברטנורה **שנפלו לה נכסים**. מבית אביה, בעודה שומרת יבם: מה יעשו בכתבתה. מנה ומאתים ותוספת ונדוניא שהכניסה לו וקבל עליו אחריות: **ובנכסים הנכנסין והיוצאין**. נכסי מלוג, שכשהיא נכנסת נכנסים עמה וכשיוצאת מבעלה יוצאים עמה: **בית שמאי אומרים יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב**. דספק נשואה ליבם היא וזוכה בחצי ירשתה מספק: **נכסים בחזקתו**. נכסי צאן ברזל בחזקתו. ולא אתפרש בחזקת מי, אי בחזקת יורשי הבעל הואיל ואחריותו עליו, אי בחזקת יורשי האשה שהיו שלה. ובפרק ד' מיבמות תמצא המשנה הזאת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יג}** **שמוכרת**. בתחלה. ולא דמי לארוסה דבריש פרקין, לפי שארוסה קנויה עד שנתחייב הבא עליה סקילה הלכך כמו כן זכה בה שאין לה למכר לכתחלה. אבל שומרת יבם שהבא עליה לא נתחייב אלא מלקות, אימור ונדאי דבזכותה נפלו, הלכך מוכרת לכתחלה. נמוקי יוסף. ועין מה שכתבנו [באות ב] בשם התוספות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים בית שמאי ובית הלל שמוכרת ונותנת וקיים כו': כבר נקדם לך פירוש זאת ההלכה אות באות בפרק ד' ממסכת יבמות (הלכה ג) ועיין אותה לשם: (רמב"ם)

הַנִּיחַ אָחִיו מְעוֹת, יִלְקַח בָּהוֹן קֶרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת. פֵּרוֹת הַתְּלוּשִׁין מִן הַקֶּרְקַע, יִלְקַח בָּהוֹן קֶרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת. הַמְּחַבְּרִין בַּקֶּרְקַע, אָמַר רַבִּי מֵאִיר, שְׁמִין אוֹתוֹן כַּמָּה הֵן יָפִין בַּפֵּרוֹת וְכַמָּה הֵן יָפִין בְּלֹא פֵּרוֹת, וְהַמּוֹתֵר, יִלְקַח בָּהוֹן קֶרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת. וְחַכְמִים אוֹמְרִים, פֵּרוֹת הַמְּחַבְּרִים בַּקֶּרְקַע, שְׁלוֹ. וְהַתְּלוּשִׁין מִן הַקֶּרְקַע, כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה בָּהוֹן. קֹדֵם הוּא, זָכָה. קֹדֵם הִיא, יִלְקַח בָּהוֹן קֶרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת. כְּנִסָּה, הֵרִי הִיא כְּאֲשֶׁתוֹ לְכָל דָּבָר, וּבִלְבָד שֶׁתִּהְיֶה כְּתִבְתָּה עַל נִכְסֵי בַעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן:

ר"ע מברטנורה יִלְקַח בָּהוֹן קֶרְקַע. לְפִי שֶׁכְּתִבְתָּה עַל נִכְסֵי בַעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן, לְפִיכֵךְ נִכְסֵי הַמֵּת אַחֲרָאִין לְכְתִבְתָּהּ, אֲלֵא שֶׁהֵיבֵם אוֹכֵל פֵּרוֹת אִם מִיבֵם אוֹתָהּ, וְסִבֵּר מִטְּלָטְלֵי מִשְׁתַּעֲבָדֵי לְכְתִבְתָּהּ: **שְׁמִין אוֹתָם**. דְּכָל מַה שֶׁגָּדַל בְּרִשׁוֹת הַמֵּת אַחֲרָאִין לְכְתִבְתָּהּ: **וְחַכְמִים אוֹמְרִים פֵּרוֹת הַמְּחַבְּרִים לְקֶרְקַע שְׁלוֹ**. בְּגִמְרָא פְּרִיז, וְהָא כָּל נִכְסֵי אַחֲרָאִין וְעַרְבָאִין לְכְתִבְתָּהּ **{יד}**, וּמִשְׁנֵי, תְּנִי שְׁלָהּ: **כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה**. קִסְבְּרֵי מִטְּלָטְלֵי לְכְתִבְתָּהּ לֹא מִשְׁתַּעֲבָדֵי אֲלֵא אִם כּוֹ תִפְסָה. וּמַחֲמִים דְּבַעַל בְּעִינָן תִּפְסִיסָה. וְהוּא הַדִּין נְמִי דְּפִלְיָגֵי אֲכֻסָּפִים, דְּמֵאֵי שְׁנָא כְּסָפִים מִפֵּרוֹת תְּלוּשִׁין. וְהִלְכָה כְּחַכְמִים: **הֵרִי הִיא כְּאֲשֶׁתוֹ**. שְׁמַגְרָשָׁה בְּגִט, וּמַחֲזִירָה. וְלֹא אֲמַרִינָן וְיִבְמָה אָמַר רַחֲמָנָא וְעַדִּין יְבוּמִין רֵאשׁוּנִים עָלֶיהָ וְלֹא תִסְגִּי לָהּ בְּגִט. וְהָכִי נְמִי כְּשֶׁגְרָשָׁה הָוָה אֲמִינָא מְצוּה דְרַמְיָא רַחֲמָנָא עָלֶיהָ הָא קַעֲבָדָה, וְתִיקוּ עָלֶיהָ בְּאִסּוּר אֲשֶׁת אַח וְלֹא מְצִי לְהַחֲזִירָה **{טו}**, קָא מִשְׁמַע לָן דְּאָמַר רַחֲמָנָא (דְּבָרִים כה) וְלִקְחָהּ לּוֹ לְאִשָּׁה, כִּיּוֹן שֶׁלְקַחָהּ הֵרִי הִיא כְּאֲשֶׁתוֹ **{טז}**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יד} פֵּרֵשׁ רַש"י, וְהַמְּחַבֵּר לְקֶרְקַע כְּקֶרְקַע. וְלֹא דְמִי לְמַחְבְּרִים דְּנִכְסֵי מְלוּג בְּמִשְׁנָה ג', דְּהֵתֵם פִּירָא תִקִּינוּ לִיה רַבְּנָן הִיכָא דְאִיכָא קָרוּ קִיָּם, וְהִנֵּי נְמִי פִירֵי נִינְחוּ דְגַמְרוּ בְּרִשׁוֹתֵיהּ, אֲבָל הִכָּא קָרְנָא וּפִירֵי דִידִיהּ הוּא,

וְשַׁעְבוּדָא הוּא דְאִית לָהּ עֲלֵיהּ, וּמַאי דְאִשְׁתַּעְבַּד לָהּ מִחַיִּים דְּבַעַל לֹא אֶמְרִינָן פִּירֵי הוּא לְאֶפְקוּעֵי שַׁעְבוּדָא. וּמִשְׁנֵי, תְּנִי שְׁלָהּ, וְלֹא פְּלִיגֵי רַבְּנָן אֶלָּא אֶתְלוּשִׁין וְכֹסְפִים, וְלִמְיָמָא דְלֹא מִשְׁעַבְדֵי מְטַלְטְלֵי לְכַתְּבָהּ [וְהָכָא לֹא פְּלִיגֵי רַבְּנָן. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּלַעֲלֵל בְּמִשְׁנָה ג' בְּנִכְסֵי מְלוּג פְּלִיגֵי רַבְּנָן בְּהָא, הִלְכָּךְ נִקְטִינָהּ נְמִי הָכָא. וּמִשּׁוּם כְּדֵי אִישְׁתַּבֵּשׁ תַּנָּא וְתַנָּא שְׁלוֹ כְּדַלְעִיל]: **[טו]** אָף עַל גַּב דְּכֻשְׁיָבְמָה מִתְּרַת לֹו בְּכָל עֵת כּוּי, דְּסַבְּרָא הוּא דְלֹא אָמַר רַחֲמָנָא וְיָבְמָה כְּדֵי לְגַרְשָׁה לְאַלְתֵּר. תּוֹסַפּוֹת: **[טז]** וְהָאִי וְיָבְמָה, דְּרִשִׁינָן לָהּ בְּיָבְמוֹת לְבַעַל כְּרַחָה. וְעֵינָן תּוֹסַפּוֹת יוֹם טוֹב: (עִיקָר תּוּ"ט).

רמב"ם הניח אחיו מעות ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות כו': אלו הפירות והמעות מנכסי אחיו לפי שכל מה שהניח מנכסים אם הותירו ואם פחתו הם תחת שעבוד הכתובה וזה כולו דעת מי שסובר מטלטלי משתעבדי לכתובה ואינה הלכה ואף על גב דרבנן בתראי כבר תקנו לגבות כתובה מן המטלטלין תכלית כח האחרונים לגבות אבל שיהיו המטלטלין מונחין ולא יהיה כח לאח שהוא היבם להשתמש בהן אחר היבום זהו אצלי בלתי אמת ואין דעתי בזה ואין נוטה לזה דעת התוריים בשום פנים. ואמרו פירות המחוברין לקרקע שלו פירשו ואמרו תני שלה. וענין אמרו כאשתו לכל דבר שהוא כשגרשה מותר לו להחזירה אחר כן כמו שבארנו בפרק ד' מיבמות (הלכה ד) ואין הלכה כר"מ: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ח

לֹא יֹאמַר לָהּ, הֲרִי כְּתִבְתִּיךְ מִנַּחַת עַל הַשְּׁלֶחָן **[יז]**, אֶלָּא כָּל נִכְסָיו אַחֲרָאִין לְכַתְּבָהּ. וְכֵן לֹא **[יח]** יֹאמַר אָדָם לְאִשְׁתּוֹ, הֲרִי כְּתִבְתִּיךְ מִנַּחַת עַל הַשְּׁלֶחָן, אֶלָּא כָּל נִכְסָיו אַחֲרָאִין לְכַתְּבָהּ. גְּרִשָׁה, אֵין לָהּ אֶלָּא כְּתִבְתָּהּ. הַחֲזִירָה, הֲרִי הִיא כָּכָל הַנְּשִׁים וְאֵין לָהּ אֶלָּא כְּתִבְתָּהּ בְּלֶבֶד:

ר"ע מברטנורה כָּל נִכְסָיו. שְׁיָרֵשׁ מֵאֲחִיו, אַחֲרָאִין לְכַתְּבָהּ: גְּרִשָׁה אֵין לָהּ אֶלָּא כְּתִבְתָּהּ. אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁלֹּא גֵרַשׁ הָיוּ כָּל הַנִּכְסִים מִשְׁעַבְדִּים לָהּ **[יט]**: הֲרִי הִיא כָּכָל הַנְּשִׁים. שֶׁהִמְגִּירָה אֶת אִשְׁתּוֹ וּמִחֲזִירָהּ, עַל מְנַת כְּתִבָּהּ הִרְאִישׁוֹנָה הַחֲזִירָה. וְאַצְטְרִיךְ לְאִשְׁמוּעִינָן הָא בְּיָבְמָה **[כ]**, דְלֹא

תימא אשתו היא דאיהו כתב לה כתבה מממונו, אבל יבמתו דלאו איהו כתב לה אלא נכסי בעלה הראשון הוא דהו אחראין וערבאין, היכא דגרשה ואהדרה. אימא כתבתה מניה, קמשמע לן **[כא]**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יז] על השלחן. הן מעות שהיא משתמש בהן אם הוא שלחני. רש"י: **[יח]** וכן לא כו'. דמהו דתימא דטעמא דלא ייחד לה ליבמה כדי למכר שאר נכסים דאינו יכול למכרם, כיון דלא כתב לה דקנאי, אבל באשתו לא שיד לומר שלא יוכל למכר מהאי טעמא, דהא כתב לה דקנאי, וסמכה דעתה כשמיחד, קמשמע לן. גמרא כפי פרוש התוספות: **[יט]** כלומר ואינו רשאי למכר כלום. גמרא. דאי משום גופה פשיטא דאין לה אלא כתבתה, אלא ודאי לדיוקא דיליה תנאי למידק הא לא גרשה לא. ורישא דתנן כל נכסיו אחראין, עצה טובה קמשמע לן, דהא באשתו דיכול למכר, ותנן דלא. ועין תוספות יום טוב: **[כ]** כלומר אף על גב דבשאר הנשים תנן להא בסוף פרק דלקמן: **[כא]** כלומר מלבד מה שיש לה על הראשון, לפי שעכשיו כשלקחה בנשואי עצמו יהיה מחיב לעשות לה כתבה ממנו, והראשונה במקומה עומדת. קמשמע לן דאין לה אלא כתבתה, פרוש, האחת שהיה לה כבר. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם לא יאמר לה הרי כתובתיך מונחת על השלחן אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה כו': זה כולו מבואר: (רמב"ם)

ט

פרק

פרק ט - משנה א

הכותב לאשתו, דין ודברים **[ה]** אין לי **[ו]**

בְּנִכְסֵיךָ, הֲרִי זֶה אוֹכֵל פְּרוֹת בְּחֵייהָ. וְאִם
מִתָּה, יוֹרְשָׁה. אִם כֵּן לָמָּה כָּתַב לָהּ דִּין וּדְבָרִים
אֵין לִי בְּנִכְסֵיךָ, שְׂאֵם {ז} מְכָרָה וְנִתְּנָה, קָיָם.
כָּתַב לָהּ, דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְּנִכְסֵיךָ
וּבְפְרוֹתֶיהֶן, הֲרִי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל פְּרוֹת בְּחֵייהָ.
וְאִם מִתָּה, יוֹרְשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְעוֹלָם
אוֹכֵל פְּרֵי פְרוֹת, עַד שְׂיִכְתַּב לָהּ דִּין וּדְבָרִים אֵין
לִי בְּנִכְסֵיךָ וּבְפְרוֹתֶיהֶן וּבְפְרֵי פְרוֹתֶיהֶן עַד
עוֹלָם {ח}. כָּתַב לָהּ, דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְּנִכְסֵיךָ
וּבְפְרוֹתֶיהֶן וּבְפְרֵי פְרוֹתֶיהֶן בְּחֵיידְךָ וּבְמוֹתְךָ,
אֵינוֹ אוֹכֵל פְּרוֹת בְּחֵייהָ. וְאִם מִתָּה, אֵינוֹ
יוֹרְשָׁה. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם
מִתָּה, יִירְשְׁנָה, מִפְּנֵי שֶׁהִתְּנָה עַל מֵה שְׁכָתוּב
בַּתּוֹרָה, וְכָל הַמִּתְּנָה עַל מֵה שְׁכָתוּב בַּתּוֹרָה,
תִּנְאוּ בִטֵּל {ט} :

ר"ע מברטנורה **הפּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְּנִכְסֵיךָ.** בְּעוֹדָה
אֲרוּסָה כּוֹתֵב לָהּ, לְכַשְׁתַּנְשְׂאֵי לִי דִין וּדְבָרִים אֵין לִי בְּנִכְסֵיךָ. אֵף עַל גַּב
דְּלָא קִנּוּ מִנִּיהָ {א}, מוֹכֶרֶת וְנוֹתְנַת וּמְכָרָה קָיָם, שֶׁנִּחְלָה הַבָּאָה לְאָדָם
מִמָּקוֹם אַחֵר {ב}, אָדָם מִתְּנָה עָלֶיהָ שְׂלֵא יִירְשְׁנָה {ג}. וְאֵי קִנּוּ מִנִּיהָ,
אֲפֵלוּ לְאַחַר שְׁנִשְׂאֵת {ד} מְכָרָה קָיָם, אֲבָל פְּרוֹת אוֹכֵל, וְאִם מִתָּה יוֹרְשָׁה,
דְּהֲכִי מִשְׁמַע, בְּנִכְסֵיךָ אֵין לִי דִין, אֲבָל בְּפְרוֹתֶיהֶן יֵשׁ לִי דִין, וְכָל זְמַן שֶׁהוּ
נִכְסֵיךָ, שְׂאֵת בְּחֵיִים, אֵין לִי דִין וּדְבָרִים בְּהֵם, הָא לְאַחַר מִיתָה יֵשׁ לִי
בְּהֵם דִּין וּדְבָרִים : רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לְעוֹלָם הוּא אוֹכֵל פְּרֵי פְרוֹת. בְּגִמְרָא
מְפָרֵשׁ אֵלוּ הֵן פְּרוֹת וְאֵלוּ הֵן פְּרֵי פְרוֹת, הַכְּנִיסָה לוֹ קֶרְקַע וְעִשְׂתָּה פְרוֹת
אֵלוּ הֵן פְרוֹת, מְכַר אֵלוּ הַפְּרוֹת וְלָקַח בָּהֶן קֶרְקַע וְעִשְׂתָּה פְרוֹת הֲרִי הֵן
פְּרֵי פְרוֹת. וְכַשְׂאֵמֵר לָהּ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְּנִכְסֵיךָ וּבְפְרוֹתֶיהֶן בְּלָבָד,
אוֹכֵל פְּרֵי פְרוֹת לְדְבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה, דְּהָא לֹא סָלִיק נַפְשִׁיהָ אֲלָא מִן הַפְּרוֹת
בְּלָבָד. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה : רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִם מִתָּה
יִירְשְׁנָה מִפְּנֵי שֶׁמִּתְּנָה עַל מֵה שְׁכָתוּב בַּתּוֹרָה. דְּכַתִּיב (בְּמִדְבָר כ"ו) וְיָרַשׁ
אוֹתָהּ, מִכָּאֵן שֶׁהִבְעֵל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ. אֲבָל מִסְקָנָא דְמִלְתָּא, שְׂיִרְשֵׁת
הִבְעֵל אֶת אִשְׁתּוֹ אֵינוֹ מִן הַתּוֹרָה אֲלָא מִדְּרַבָּנּוּ, וְקָרָא אִסְמִכְתָּא בְּעִלְמָא.

וְאִם עַל פִּי כֹן הִלְכָה כְּרֵבן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, לֹא מִפְּנֵי שְׁמִתְנָה עַל מֶה שִׁכְתוֹב בַּתּוֹרָה, אֲלֵא שְׁחַכְמִים עָשׂוּ לָהּ חִזּוּק כְּשֶׁל תּוֹרָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} והוא הדין לאומר בלבד, דמהני, כדתני רבי חייא האומר. גמרא: {ב} פרש רש"י, כיון שאינה ירשת אבותיו אלא על ידי מעשיו תבא לו, כגון נחלת אשתו הבאה לו על ידי נשואין שלו, דהואיל ומשום תקנתא דידיה תקון רבנן, והוא בא למחל עליה, מחול. ומקשה בגמרא, אי הכי אפלו נשואה נמי. ומשני, דכיון שנשאה הרי הוא כשתף בנכסיה, וכיון שהנכסים שלו צריד לשון מתנה ואין מועיל לשון דין ודברים: {ג} והוא הדין נמי לשאר תנאים שיכול להתנות ומנהי: {ד} דמגופה של קרקע קנו מידו, ומתנה גמורה היא. גמרא: {ה} דין ודברים. נראה לי דבלשון דין אין לי, הוה סגי, שהרי מסלק עצמו שלא יהיה לו דין על אלו הנכסים, ומה לו עוד. ולא נקט ודברים אלא לשופרא בעלמא. תוספות יום טוב. ולי נראה דדין אין לי לחוד, יש לומר דלא רוצה לתבעה לדין בשביל הנכסים אם לא תתן לו מדעתה, אבל לא סלק מעקר הנכסים, מכל שכן שאם הוא יהא מחזק כגון גבי פרות שאכל שלא יחזיר, דבעל השטר ידו על התחתונה כדאיתא בגמרא, לכד צריד לכתב גם כן ודברים. תוספות יום טוב: {ו} אין לי. לשון חכמים לומר אין לי במקום לא יהא לי. רשב"ם: {ז} שאם כו'. והקשה הר"ן דהא בלאו תנאי נמי דינא הכי, כדתנן ריש פרק דלעיל, עד שלא נשאת ונשאת אם מכרה ונתנה קים כו'. ויש לומר, דמהא שמעין דהאי תנאי מהני אפלו לנכסים שנפלו לה אחר שנשאת, דלכלי עלמא מכרה בטל, ואם כתב לה דין ודברים בעודה ארוסה מכרה קים. ועין תוספות יום טוב: {ח} עד עולם. דאי לא כתב עד עולם, הוה אמינא פרי דפרי פרות אכיל, להכי אצטריך עד עולם. ואי כתב לה עד עולם ולא כתב לה פרי פרות, הוה אמינא לעולם אפרותיהן קאי. גמרא: {ט} בטל. מסקי הפוסקים, דהקא דבממון, אפלו בשל תורה תנאו קים: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסייך הרי זה אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה כו': זאת הכתיבה מועלת לה כשכתב לה ועודה ארוסה על העיקר אשר אצלנו נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא יירשנה או אם קנו מידו אפי' לאחר הנשואין. ופירי פירות הוא שתמכור האשה הפירות אשר נסתלק מהם הבעל וילקח בדמיהן קרקע הנה בעל יאכל פירות זה הקרקע ואע"פ שאין לו בגוף הקרקע כלום שהוא לא סילק נפשו אלא מן הפירות הראשונים בלבד כי מה שאמר אין לי בנכסיך ובפירותיהן אבל פירי פירות אוכל לפי דעת ר' יהודה עד שיכתוב ובפירי פירותיהן עד לעולם. ומה שאמר רשב"ג שהתנה על מה שכתוב בתורה הוא טעם שאינו אמיתי לפי שהעיקר אצלנו ירושת הבעל דרבנן אבל עשו חיזוק לה כשל תורה ולכך הלכה כרשב"ג במה שאמר יירשנה מצד הטעם שזכרנו והלכה כר' יהודה: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ב

מִי שְׁמַת וְהֵנִיחַ אִשָּׁה וּבַעַל חוֹב וַיּוֹרְשִׁין, וְהָיָה לוֹ פְּקֻדוֹן אוֹ מְלוּהָ **[י]** בְּיַד אַחֲרִים, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, יִנְתְּנוּ לְכוֹשֵׁל שְׁבָהוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין מְרַחֲמִין בְּדִין, אֶלָּא יִנְתְּנוּ לַיּוֹרְשִׁין, שְׁכַלְוֹן צְרִיכִין שְׁבוּעָה וַאִין הַיּוֹרְשִׁין צְרִיכִין שְׁבוּעָה:

ר"ע מברטנורה יִנְתְּנוּ לְכוֹשֵׁל שְׁבָהוֹן. אֵית דְּמַפְרָשִׁי, לְמִי שְׁשָׁטְרוּ מֵאַחֵר, שֶׁהוּא כּוֹשֵׁל וְחָלַשׁ שְׁכַלְוֹן, שְׁאִינוּ יְכוֹל לְטַרְף לְקוֹחוֹת הַקּוֹדְמִים לוֹ **[יא]**. וְאֵית דְּמַפְרָשִׁי, לְכַתְּבַת אִשָּׁה **[יב]**, וְהִיא קְרוּיָה כּוֹשֵׁל שְׁאִין דְּרַכָּה לְחֹזֵר אַחֵר נִכְסֵי הַמֵּת וְלִבְקֵשׁ הֵיכָן יֵשׁ לוֹ קַרְקַע כְּמוֹ הָאִישׁ. וְאַף עַל גַּב דְּמַטְלְטְלֵי דִיתְמִי לֹא מְשַׁתְּעֵבְדֵי לְבַעַל חוֹב וְלֹא לְכַתְּבַת אִשָּׁה, הֵכָא דְלֹא בְרִשׁוּתֵיהּ מִנְחִי, סְבִירָא לְרַבִּי טַרְפוֹן דְּמוֹצִיאִין מִיַּד הַלּוֹה אוֹ מִיַּד שְׁהַפְּקֻדוֹן אֶצְלוֹ וְנוֹתְנִין לְבַעַל חוֹב וְלְכַתְּבָה **[יג]**: יִנְתְּנוּ לַיּוֹרְשִׁים. וְלֹא מֵהֵנָּה תְּפִיסָה **[יד]**: שְׁכַלְוֹן צְרִיכִין שְׁבוּעָה. שְׁהַבָּא לְפָרַע מִנְכָסֵי יְתוּמִים לֹא יְפָרַע אֶלָּא בְּשְׁבוּעָה, וְכָל זְמַן שְׁלֹא נִשְׁבְּעוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם יֵשׁ לָהֶם עֲלֵיו פְּלוּס, הַלְכָד מְשַׁמַּת הַמֵּת זְכוּ בְּהוֹן הַיּוֹרְשִׁים וּבְרִשׁוּתוֹן הוּן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[י]** פְּקֻדוֹן אוֹ מְלוּהָ. צְרִיכָא. דְּאֵי תִנָּא מְלוּהָ, בְּהָא קְאָמַר רַבִּי טַרְפוֹן מְשׁוּם דְּמְלוּהָ לְהוֹצָאָה נִתְּנָה וְאִינָה קִימָא בְּעִין, דְּמַחְסְרָא גּוּבִינָא, מְשׁוּם הֵכִי אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן דְּלֹא מִנְחִי בְרִשׁוּתָא דִיתְמִי, אֲבָל פְּקֻדוֹן דְּאִיתָא בְּעִינָה אִימָא מוֹדָה לִיה לְרַבִּי עֲקִיבָא דְכָל הֵיכִי דְאִיתָא בְרִשׁוּתָא דִיתְמִי אִיתָא. וְאֵי תִנָּא הָא, בְּהָא קְאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא כּו'. גְּמָרָא: **[יא]** מְסִים בְּגַמְרָא, וְהוּא כְּשֵׁר. פִּרְשׁ רַש"י, הַדְּבָר כְּשֵׁר וְהַגּוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן: **[יב]** [מְסִים בְּגַמְרָא] מְשׁוּם חֲנָא. וּפְרָשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת, כְּדִי שְׁיִמְצְאוּ הַנְּשִׁים חוֹן בְּעִינֵי הָאֲנָשִׁים וְיִהְיֶה לָהֶן קוֹפְצִים יוֹתֵר: **[יג]** וְצָרִיד לּוֹמַר דְּסְבִירָא לִיה דְּמַטְלְטְלֵי מְשַׁתְּעֵבְדֵי לְכַתְּבָה. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹסֵף טוֹב: **[יד]** אֶלָּא אִם כֵּן מְחִיִּים דְּבַעַל, דְּהָיָה שְׁעִתָא לֹא שְׁיָכָא שְׁבוּעָה וְלֹא קְרִינֵן בֵּיה הַבָּא לְפָרַע מִנְכָסֵי יְתוּמִים כּו', וְכִיּוֹן דְּאֵין צְרִיכִין שְׁבוּעָה זְכוּ בְּמָה שְׁבִינְדָם. תּוֹסְפוֹת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מִי שְׁמַת וְהֵנִיחַ אִשָּׁה וּבַעַל חוֹב וַיּוֹרְשִׁין וְהָיָה לוֹ פְּקֻדוֹן אוֹ מְלוּהָ בִּיד אַחֲרִים כּו': כּוֹשֵׁל נִקְרָא בַעַל חוֹב וְנִקְרָא בּוֹזֵה הַשֵּׁם לְפִי שְׁאִינוּ גּוֹבֵה אֶת חוּבוֹ מִן הַמַּטְלְטְלִין לְפִי שְׁאִלוֹ הַדִּינִים נִיבְנִים עַל זֶה הָעֵיקָר וְהוּא שֶׁהַמַּטְלְטְלִין לֹא

משתעבדי לבי"ח וזה הדין אין אנו דנין אותו היום אבל דנין שהמטלטלין משתעבדי לבי"ח ואין ליורש ירושה עד שיגבו החובות והכתובה או חוב מן החובות ואם הניח הקרקע כל מי שקדם חובו יגבה חובו ראשון ראשון והמותר יגבה הבא אחריו ואם זמן החובות כולם בזמן אחד ואין הממון מספיק לכל החובות יקח כל אחד ואחד כפי חלקו ועוד יתבאר כיצד יחלוקו בפרק של אחר זה (הלכה ג) ואם הניח מטלטלין אין הפרש בין בחוב המוקדם ובין המאוחר אלא כל הקודם בהן זכה ואין מוציאין מרשות מי שזכה במטלטלין ואם לא קדם אחד מהן יחלקו המטלטלין כפי מה שיתבאר בפרק שלאחר זה (הלכה ד) : (רמב"ם)

פרק ט - משנה ג

הניח פרות תלושין מן הקרקע, כל הקודם {טו} זכה בהן. זכתה אשה יותר מכתבתה, ובעל חוב יותר על חובו, המותר, רבי טרפון אומר, ינתנו לפושל שבהן. רבי עקיבא אומר, אין מרחמין בדין, אלא ינתנו ליורשים {יז}, שכלם צריכין שבועה ואין היורשים צריכין שבועה:

ר"ע מברטנורה **כל הקודם בה זכה**. קדמו יורשים, זכו ואין מוציאין מידם, דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב ולכתבה. קדם אהד מהם האשה או המלוה, זכה הוא, דרבי טרפון אית ליה תפיסה דלאחר מיתה מהנא: **זכתה אשה יותר על כתבתה**. אם קדמה ותפסה ויש יותר מן הכתבה, או קדם בעל חוב ותפס ויש יותר על חובו: **המותר כו' ינתנו לפושל**. זה בעל השטר {יז} שיזדו על התחתונה. ואם יבאו ליד היתומים שוב לא יוציאו מהם לא אשה ולא בעל חוב. והאידינא דנהיגי בכל בתי דינים שפישראל דמטלטלי דיתמי משעבדי לבעל חוב, מי שמת והניח מטלטלין והיה עליו בעל חוב וכתבת אשה, כל הקודם זכה, בין בעל חוב מקדם בין בעל חוב מאחר, שאין דין קדימה במטלטלין. ואם לא קדם אהד מהם, יחלקו המטלטלין ביניהם, כדאמרינו לקמן בפרק מי שקה נשוי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} **הקודם**. ובגמרא איפליגי אמוראי אי בעי דוקא שתפסו מרשות הרבים, שאינו מקום קניה [פלל] וליכא למימר שזכו בהן יורשים, או אפלו תפסו מסמטא, ולא אמרינן דכיון שסמטא מקום ראוי לקנין זכו בהן יורשים משעת מיתה: {טז} רוצה לומר שטר חוב או שטר כתבה, דשניהן כושל הן כנגד היתומים: {יז} **ינתנו ליורשים וכו'**. מפרש בגמרא דלרבי עקיבא אפלו פלהו נמי דיתמי, ואי תפס לא מהני ומפקינן מניה. ואידי כו': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרמב"ם לא פירש משנה זו. (רמב"ם)

פרק ט - משנה ד

המושיב את אשתו {יח} חנונית או שמנה אפוטרופא, הרי זה משביעה {יט} כל זמן שירצה. רבי אליעזר אומר, אפלו על פלכה ועל עסתה:

ר"ע מברטנורה חנונית. למכר ולקנות בחנות: אפוטרופא. להתעסק בממונו ולשא ולתן: משביעה כל זמן שירצה. שבועה כעין של תורה על טענת שמה, ויכול לגלגל עליה שלא עשתה אונאה {כ} על פלכה ועל עסתה: רבי אליעזר אומר. אפלו לכתחלה שלא על ידי גלגול יכול להשביעה על פלכה ועל עסתה. ואין הלכה כרבי אליעזר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יח} **אשתו כו'**. האי דינא לאו דוקא באשתו, דכל אדם נמי שמנה אותו אפוטרופוס משביעו כל זמן שירצה, כדתנן בפרק כל הנשבעים כו' והאפוטרופוסין. ונקט אשתו לרבותא כיון שיש לה להשביעה לבסוף כשתתבע כתבתה. הר"ן: {יט} **משביעה כו'**. שלא עכבה משלו כלום. רש"י: {כ} כלומר שהונית אותו שלא נתנה לו הכל. ולא שיזד בזה דין שתות האונאה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המושיב את אשתו חנונית או שמינה אפוטרופא הרי זה משביעה כו': חנונית שיניחנה בחנותו כדי שתקנה ותמכור לו. ואפוטרופא ממונה לעמוד למשא ומתן ולהתעסק בממונו וכמו כן אם הניח ממונו או סחורתו

בידה ישביענה כל זמן שירצה שבועת התורה בטענת שמא ויגלגל עליה
פלכה ועיסתה ר"ל שהיא לא עשתה לו אונאה בפלכה ועיסתה ואין נשבעת
לכתחלה על פלכה ועיסתה לפי שאין הלכה כר' אליעזר: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ה

כָּתַב לָהּ {כא}, נָדַר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי עָלַיָךְ, אֵין
יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ, אָבָל מִשְׁבִּיעַ הוּא אֶת יוֹרְשִׁיָךְ
וְאֶת הַבָּאִים בְּרִשׁוֹתָהּ. נָדַר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי
עָלַיָךְ וְעַל יוֹרְשִׁיָךְ וְעַל הַבָּאִים בְּרִשׁוֹתֶיךָ, אֵינוֹ
יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ, לֹא הִיא וְלֹא יוֹרְשִׁיָךְ וְלֹא אֶת
הַבָּאִים בְּרִשׁוֹתָהּ. אָבָל יוֹרְשִׁיו {כד} מִשְׁבִּיעִין
אוֹתָהּ, וְאֶת יוֹרְשִׁיָךְ וְאֶת הַבָּאִים בְּרִשׁוֹתָהּ.
נָדַר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי וְלֹא לְיוֹרְשֵׁי וְלֹא לַבָּאִים
בְּרִשׁוֹתַי עָלַיָךְ וְעַל יוֹרְשִׁיָךְ וְעַל הַבָּאִים
בְּרִשׁוֹתֶיךָ, אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ, לֹא הוּא וְלֹא
יוֹרְשִׁיו וְלֹא הַבָּאִים בְּרִשׁוֹתוֹ, לֹא אוֹתָהּ וְלֹא
יוֹרְשִׁיָךְ וְלֹא הַבָּאִין בְּרִשׁוֹתָהּ:

ר"ע מברטנורה משביע הוא את יורשיה. אם גרשה ומתה ויורשיה
תובעין הימנו כתבתה, נשבעים שבועת היורשים שלא פקדתנו בשעת
מיתה ולא אמרה לנו קדם לכן ולא מצינו בין שטרותיה ששטר כתבתה
פריע {כב}: ואת הבאים ברשותה. אם מכרה כתבתה לאחרים ונתגרשה
ומתה {כג} והלקוחות תובעים כתבתה, נשבעים אף הן שבועת
היורשים: אבל יורשיו משביעין אותה. אם נתאלמנה והיא או יורשיה
נפרעין מן היתומים, צריכים שבועה {כה}, שהרי לא פטרן אלא ממנו

אם תגבה כתבתה בחייו: **לבאין ברשותי**. אם אמכר נכסי ואת באה לפרע מן הלקוחות: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כא] **כתב לה**. והוא הדין באמירה, כל שהוא פוטר, דמחילה באמירה בעלמא סגי. נמוקי יוסף: **[כב]** ובגמרא, שהוא טוען שפרע ומבקש שבועה. ועין תוספות יום טוב: **[כג]** כן פרש רש"י. וטעמא, אם היא בחיים איך ישבעו הלקוחות ששטר זה אינו פרוע, והלא למחר תאמר שהוא פרוע ומהימנה מגו שיכולה לחזר ולמחול. נמוקי יוסף: **[כד]** **יורשיו כו'**. והא דלא תנן אבל יורשיו והבאים ברשותו משביעין אותה כו', דכל שכן הוא שהבאים ברשותו יכולין להשביעה. ועין תוספות יום טוב: **[כה]** ותימה, דבריש פרק דלקמן מפרש הר"ב דכשהיא חייבת שבועה ומתה קדם שנשבעה אין ליורשיה כלום. והטור כתב, כגון אם נתגרשה ומתה. אבל נתאלמנה ומתה קדם שנשבעה, אין יורשיה יורשים כתבתה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כתב לה נדר ושבועה אין לי עליך אין יכול להשביעה כו': זה כולו מבואר ואמת והעיקר מה שזכרתי לך כל תנאי שבממון קיים ובאים ברשותה הם הלקוחות או מקבלי המתנה: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ו

הלכה מקבר בעלה לבית אביה או שחזרה לבית חמיה, ולא נעשית אפוטרופא, אין היורשין משביעין אותה. ואם נעשית אפוטרופא, היורשין משביעין אותה על העתיד לבא ואין משביעין אותה על מה שעבר **[כו]**:

ר"ע מברטנורה **הלכה מקבר בעלה**. זו שפטר בה בעלה מן השבועה: **לבית אביה**. שלא נתעסקה שוב בנכסים: **אין היורשים משביעין אותה**. במה שנתעסקה בין מיתה לקבורה. שאם היו יורשים יכולים להשביעה על כך, מתוך שהיא צריכה להביא עדים במה שהיא מוכרת וקונה לצרף

קבורת המת, ישָהּה המת וְיִתְנּוּל: **על העתיז לבא**. שְׁלֹא עֵכָבָה בְּיָדֶיהָ כְּלוּם מִן הָעֵסֶק שְׁנַעֲשִׂית אֶפּוֹטְרוֹפָא עָלְיוּ לְאַחַר קְבוּרַת בְּעֵלָהּ, דְּלֹא מִהֲנִיא בִּיהַ פְּטוֹר דִּי־דִיָּה, שְׁהָרִי הַנְּכָסִים שְׁל יְתוּמִים הֵם **(כו)**: **על שְׁעָבֵר**. על עֵסֶק שְׁבַחֲיֵי בְּעֵלָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (כו) וְנִשְׁבַּעַת שְׁבוּעַת אֶפּוֹטְרוֹפָסִין: **(כז)** **שְׁעָבֵר**. הָא כְּבָר תִּנָּא לְעִיל, אֶלָּא גִלְגוּל שְׁבוּעָה אֲתָא לְאִשְׁמַעֲיָנָא. הָרֵא"ש: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הלכה מקבר בעלה לבית אביה או שחזרה לבית חמיה כו': זה מבואר כשנתעסקה בממון אחר מיתת בעלה הנה היורשים משביעין אותה שבועה על כל מה שהתעסקה בו אחר שנקבר בעלה ואין משביעין אותה במה שהתעסקה בין מיתה לקבורה לפי שאילו היינו משביעין אותה שבועה על כך לא תתעסק בקבורתו אלא בעדים שיעיד במה שהיא מכרה (ואם מכרה) בשויו אם לא כדי שלא יחייבוה שבועה וישהה המת מלהקבר ויש בזה זילותא הלא ידעת כי מן העקרים הידועים לכרגא ולמזוני ולקבורה מזבנין בלא אכרזתא לפי שהם ענינים נחפזים אינם סובלים המתנה ועכוב: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ז

הפּוֹגְמַת **(כח)** כְּתִבְתָּהּ, לֹא תִפְרַע אֶלָּא בְּשְׁבוּעָה. עַד אֶחָד מְעִידָה שְׁהִיא פְּרוּעָה, לֹא תִפְרַע אֶלָּא בְּשְׁבוּעָה. מִנְכָּסֵי יְתוּמִים וּמִנְכָּסִים מְשֻׁעָבְדִין וְשֵׁלֵא בְּפָנָיו **(כט)**, לֹא תִפְרַע אֶלָּא בְּשְׁבוּעָה:

ר"ע מברטנורה לא תִפְרַע אֶלָּא בְּשְׁבוּעָה. הַנִּפְרָע מִחֲבֵרוֹ אֵינוֹ מְדַקְדֵּק לְשׁוּם לֵב עַל כֹּל מָה שְׁפָרְעוּ, וְזוֹ הוּאִיל וְנִפְרָעָה בְּמִקְצַת אֶפְשָׁר שְׁנִפְרָעָה הַפֶּל, וְרָמוּ רַבְּנָן שְׁבוּעָה עָלֶיהָ כִּי הֵיכִי דְתִידוּק: **עַד אֶחָד מְעִיד שְׁהִיא פְּרוּעָה לֹא תִפְרַע אֶלָּא בְּשְׁבוּעָה**. תִּקְנַת חֲכָמִים הִיא, כְּדִי לְהַפִּיס דְּעֵתוֹ שְׁל בְּעַל. וְשְׁבוּעוֹת הַלְלוּ אִף עַל פִּי שְׁתִּקְנַת חֲכָמִים הוּ, אֵינָן אֶלָּא כְּעִין שְׁל תוֹרָה בְּנִקִּיטַת חֶפֶץ, שְׁכָל שְׁבוּעוֹת שְׁתִּקְנָנוּ בְּמִשְׁנָה כְּעִין שְׁל תוֹרָה הוּ: **מִנְכָּסִים מְשֻׁעָבְדִים**. מִשׁוּם דְּאִי הָוָה גְּבִי מִן הַלְוָה גּוֹפִיָּה וְהָוָה טְעִין לָוָה אֲשֶׁתִּבַּע לִי דְלֹא פְּרַעֲתִיד, מְשֻׁבְּעִינוּ לִיהַ, וְאֵנָן טְעִינָנוּ בְּשִׁבִיל לְקוֹחוֹת

דְּלָמָא אִי הָוָה גְּבִית מִן הַלּוּזָה [כט] הָוָה טְעִין לָךְ, אֲשַׁתְּבַע לִי דְלֹא פְרַעְתִּידָ, וּבְעִית אֲשַׁתְּבוּעִי, הַשְׁתָּא נִמְי אֲשַׁתְּבַע : (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [כח] הפוגמת כו'. וְאֶפְלוּ לֹא טְעִין הַשְּׁבַעִי לִי. אֲבָל כִּי לֹא פָּגוּם צָרִיד שְׁיֻטְעוּן הַשְּׁבַעִי לִי, וְאִי לֹא טְעִין לֹא, הוֹאִיל וְנִקְטָה שְׁטָרָא. רש"י: [כט] וְהָדָּ דִּינָא אֲתָמַר בְּגַמְרָא דְשָׁבוּעוֹת גְּבִי שְׁטַר חוּב דְעֵלְמָא, מְשׁוּם הָכִי אֲסַבְרָא לְהוּ בְלוּזָה, וְלֹא בְבַעַל הַטּוּעוּן קָדָּ כְּנִגְדַּ הַכְּתָבָה, אָף עַל גַּב דְּמִשְׁנַתְנוּ בְּהַ קִּימָא. תוספות יום טוב: [ל] וְשֵׁלָא בְּפִנּוּי. כְּשֶׁהִיא מוֹצִיאָה כְּתָבָה וְגַט וְהָיָה בְעֵלָה בְּמִקּוּם רְחוּק דְאִי אֲפֻשָׁר לְהוֹדִיעוּ. אֲבָל אִם הִלְךְ בְּעֵלָה וְלֹא גִרְשָׁה, לֹא תִפְרַע מִן הַכְּתָבָה, לְפִי שְׁהַעֲקָר אֲצַלְנוּ לֹא נִתְּנָה כְּתָבָה לְגַבּוֹת מַחִיִּים. אֲבָל יֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת. הַרְמַב"ם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה כו' : נפרעת שלא בפניו כשהיא מוציאה כתובה וגט והיה בעלה בדרך רחוקה הרי היא נשבעת שבועת התורה ותפרע מנכסיו אבל אם הלך בעלה ולא גרשה לא תפרע מן הכתובה לפי שהעיקר אצלנו לא נתנה כתובה לגבות מחיים אבל יש לה מזונות בלבד כמו שיתבאר בפרק האחרון מזאת המסכתא (הלכה א) וכמו כן בעל חוב נפרע שלא בפני בעל חובו בשבועה וידקדקו בדבר דקדוקים הרבה ואם אפשר לשלוח לו ולהודיעו מוטב וישתדלו להודיעו בכל השתדלות שאפשר ולא נצטרך לבאר לך שזאת השבועה שבועת התורה לפי שזה העיקר יהיה אצלך שכל שבועה שנוכר במשנה הנה היא שבועת התורה או דרבנן כעין דאורייתא בנקיטת חפץ כמו שנבאר במס' שבועות (פ"ו הל' א) והיא שאנו קורין אותה שבועת התורה ור"ש חולק על ההלכה השלישית (משנה ד אצלנו) מזה הפרק שחולקין בה תנא קמא ור"א וא"ר שמעון שהאשה לא תשבע כלל ואע"פ שעשאה אפוטרופא אינו משביעה אא"כ תובעת כתובתה ואין הלכה כר"ש : (רמב"ם)

פ ר ק ט - משנה ח

הַפּוּגְמַת כְּתָבָתָהּ כִּי צָד, הִיָּתָה כְּתָבָתָהּ אֶלְף זוּז, וְאָמַר לָהּ הִתְקַבְּלָתְךָ כְּתָבָתְךָ, וְהִיא אוֹמַרְת לֹא הִתְקַבְּלָתִי אֶלָּא מָנָה, לֹא תִפְרַע אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה. עַד אֶחָד מְעִידָה שֶׁהִיא פְּרוּעָה כִּי צָד,

הִיְתָה כְּתַבְתָּהּ אֶלְפִי זֹו, וְאָמַר לָהּ הִתְקַבְּלִתְּ
כְּתַבְתִּיךְ, וְהִיא אֹמֶרֶת לֹא הִתְקַבְּלִתִּי, וְעַד
אֶחָד מְעִידָה שֶׁהִיא פְּרוּעָה, לֹא תִפְרַע אֶלָּא
בְּשָׁבוּעָה. מִנְכָּסִים מְשַׁעֲבָדִים כִּי־צַד, מָכַר
נְכָסָיו לְאַחֲרִים, וְהִיא נִפְרַעֶת מִן הַלְקוּחוֹת, לֹא
תִפְרַע אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה. מִנְכָּסִי יִתּוּמִים כִּי־צַד,
מִת וְהֵנִיחַ נְכָסָיו לְיִתּוּמִים, וְהִיא נִפְרַעֶת מִן
הִיְתוּמִים, לֹא תִפְרַע אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה. וְשֶׁלֹּא
בְּפָנָיו כִּי־צַד, הִלֵּךְ לוֹ לְמַדִּינַת הַיָּם, וְהִיא נִפְרַעֶת
שְׁלֹא בְּפָנָיו, אֵינָה נִפְרַעֶת אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אֹמֵר, כָּל זְמַן שֶׁהִיא תּוֹבַעֶת כְּתַבְתָּהּ,
הַיּוֹרְשִׁין מְשַׁבְּיעִין אוֹתָהּ. וְאִם אֵינָה תּוֹבַעֶת
כְּתַבְתָּהּ, אֵין הַיּוֹרְשִׁין מְשַׁבְּיעִין אוֹתָהּ:

ר"ע מברטנורה **רבי שמעון**. קאי לעיל ארבען דאמרי המושיב את אשתו
חנניית או אפוטרופא משביעה כל זמן שירצה, ואם כתב לה נדר
ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך אין יורשין משביעין אותה, ואתא הוא
לאפלוגי ואמר דכל זמן שהיא תובעת כתבתה יורשין משביעין אותה
ואפלו כתיב לה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך **{לא}**. ואם אינה
תובעת כתבתה אין יורשין משביעין אותה על אפוטרופא שפחיי בעלה
{לב}, ואפלו לא פטרה מן השבועה, דלית ליה דרבי אליעזר ומחלקתו
דאמרי לעיל במתניתין משביעה כל זמן שירצה. ואין הלכה כרבי שמעון
{לג}: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{לא}** מפרש בגמרא (דף פ"ז ע"א), דרבי שמעון סבירא ליה כאבא
שאול בן מרים דאמר בין דלא נדר בין נקי נדר כו' אין משביעין אותה, אבל
מה אעשה שהרי אמרו חכמים הבא לפרע מנכסי יתומים לא תפרע אלא
בשבועה. ופרש רש"י, דלעולם יורשין משביעין אותה אם מת הוא והיא
נפרעת מהם: **{לב}** ואית לן למימר דהאי דנקט אין היורשים כו', לאו דוקא,
דהוא הדין הוא עצמו כו', ואידי דנקט ברישא דמלתא תובעת כתבתה כו',
דהתם יורשים דוקא, תני נמי סיפא יורשים. תוספות: **{לג}** ורבינו תם פוסק
הלכה כמותו: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרמב"ם פירש משנה זו בסוף פירושו למשנה הקודמת. (רמב"ם)

פרק ט - משנה ט

הוֹצִיָאָה גִט וְאִין **{לד}** עֲמוּ כְתָבָהּ, גּוֹבָה כְּתָבָתָהּ. כְּתָבָהּ וְאִין עֲמָה גִט, הִיא אוֹמֶרֶת אָבֵד גִּטִּי וְהוּא אוֹמֵר אָבֵד שׁוֹבְרִי **{לו}**, וְכֵן בַּעַל חוֹב שֶׁהוֹצִיָא שְׁטֵר חוֹב וְאִין עֲמוּ פְרוּזְבוּל, הֵרִי אֵלוֹ לֹא יִפְרְעוּ **{לז}**. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, מִן הַסִּפְנָה וְאֵילָף, אִשָּׁה גּוֹבָה כְּתָבָתָהּ שֶׁלֹּא בִגֵּט, וּבַעַל חוֹב גּוֹבָה שֶׁלֹּא בְּפְרוּזְבוּל. שְׁנֵי גִטִּין **{לח}** וְשְׁתֵּי כְתָבוֹת, גּוֹבָה שְׁתֵּי כְתָבוֹת. שְׁתֵּי כְתָבוֹת וְגִט **{לט}** אֶחָד, אוֹ כְתָבָהּ וְשְׁנֵי גִטִּין, אוֹ כְתָבָהּ וְגִט וּמִיתָהּ, אֵינָה גּוֹבָה אֶלָּא כְתָבָהּ אַחַת, שֶׁהַמְּגִרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהַחֲזִירָהּ, עַל מְנַת כְּתָבָהּ הִרְאִישׁוֹנָה מִחֲזִירָהּ. קָטָן שֶׁהִשְׂיֵאוּ אָבִיו, כְּתָבָתָהּ קִיָּמָת, שֶׁעַל מְנַת כֶּן קִיָּמָה **{מ}**. גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר וְאִשְׁתּוֹ עֲמוּ, כְּתָבָתָהּ קִיָּמָת, שֶׁעַל מְנַת כֶּן קִיָּמָה :

ר"ע מברטנורה הוֹצִיָאָה גִט וְאִין עֲמוּ כְתָבָהּ. בְּמִקוֹם שֶׁאִין כּוֹתְבִים כְּתָבָהּ וְסוֹמְכִים עַל תְּנַאי בֵּית דִּין **{לה}**: גּוֹבָה כְּתָבָתָהּ. דִּתְנַאי כְּתָבָהּ מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין הוּא, וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין כְּמֵאן דְּנִקִּיט שְׁטָרָא דְּמִי. וְדוֹקָא מְנָה מְאִתִּים הוּא דְּגִבְיָא, אֲבָל תּוֹסֶפֶת אִין לָהּ עַד שֶׁתּוֹצִיָא שְׁטֵר כְּתָבָהּ: **פְרוּזְבוּל**. הַלֵּל תִּקֵּן פְרוּזְבוּל כְּדִי שֶׁלֹּא תִשְׁמַט שְׁבִיעִית, שֶׁמוֹסֵר שְׁטְרוֹתָיו לְבֵית דִּין שִׁיגְבָה מִן הַלֵּוֹה חוֹבוֹ כָּל זְמַן שֶׁיִּתְבַּעֲנוּ, דְּהַשְׁתָּא לֹא קָרִינָא בֵּיהּ לֹא יִגָּשׁ, שְׁאִינּוּ תּוֹבְעוּ כְּלוּם אֶלָּא בֵּית דִּין תּוֹבְעִין: הֵרִי אֵלוֹ לֹא

יַפְרְעוּ. חִישִׁינָן שְׁמָא כְּבַר גְּבַתָּה כְּתַבְתָּה, וְזֶה הַשְּׁמִיטָתוֹ שְׁבִיעִית: מִן הַסִּפְּנָה. שְׁגָזְרוּ גוֹיִם עַל הַמְצוֹת וְהָיוּ יִרְאִים לְשֹׁמֵר גִּטְיָהוֹן, וּמִשְׁקַבְּלָתוֹ שׁוֹרְפָתוֹ. וְכֵן פְּרוּזְבוּלִיָּהוֹן: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [לד] גט ואין כו'. בגמרא מפרש דקרעין לגטא וכותבין אנביה, גטא דנן דקרענוהו לאו משום דגטא פסולא הוא אלא דלא תהדר ותגבי ביה זמנא אחרינא, הלכך הואיל והוציאה הגט ולא נקרע, גובה כתבתה: **[לה] [לז]** [דאלו במקום שכותבין כתבה אינה גובה], ואף על גב דקמא לן כותבין שובר, משום דריעא טענתה, שהדבר מוכיח שפרעה והחזירה לו הכתבה. הר"ן: **[לו] אבד שוברי.** ולא מבעיא למאן דאמר כותבין שובר שהצריך לפרע על ידי שובר, אלא אפלו למאן דאמר אין כותבין אתיא מתניתין, דכיון דבמקום שאין כותבין [כתבה] אירינן, הלכך פשהוציאה גט אף על גב דטען דאיהו כתב לה כתבה אינו נאמן אלא אם כן הביא עדים שכתב, וכיון דלא איתי סהדי אמרינן ליה זיל פרע, וכיון שפרע בקש לכתב לו שובר. תוספות יום טוב: **[לז] לא יפרעו.** ולענין תוספת [שלא פרעה על ידי הגט בלא כתבה], מסקינן בגמרא, הקא במאי עסקינן, כשאין שם עדי גרושין, מגו דיכול לומר לא גרשתיה יכול לומר גרשתיה ונתתי לה כתבה. ונחשוירי מחסרא והכי קתני, הרי אלו לא יפרעו, במה דברים אמורים, כשאין שם עדי גרושין, אבל יש שם עדי גרושין גביא תוספת כו'. ועין תוספות יום טוב: **[לח] שני גטין וכו'.** פירש רש"י, זמן כתבה ראשונה קדמה לזמן גט ראשון וזמן כתבה שניה קודם לגט שני, גובה שתי כתבות, שהרי גרשה והחזירה וכתב לה כתבה שניה. אבל קדמו שתי הכתבות לגט ראשון לא, שהרי כשהחזירה לא כתב לה כתבה, ותנן בסיפא שתי כתבות [וגט] אינה גובה אלא אחת כו': **[לט] שתי כתבות וגט.** שקדמו שתייהן לגט. ועין בגמרא. כתבה ושני גטין. כתבה בנשואין הראשונה וגרשה והחזירה ולא כתב לה כתבה וחזר וגרשה. ומיתה. ועדי מיתה. ובאה לגבות שתי כתבות, אחת בתורת גרושין ואחת בתורת אלמנות. רש"י: **[מ] שעל מנת כן וכו'.** ולא לכלי מלתא קיימת, דאי אפשר שתטרף מן הלקוחות, דשטר מקדם הוא, דקטן אינו יכול לשעבד, ופסול לטרף בו מהלקוחות. ובגמרא נמי, דלא שנו אלא מנה ומאתים, אבל תוספת אין לה. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה כתובה ואין עמה גט כו': אמרו גובה כתובתה במקום שנוהגין שלא יכתבו שטר כתובה אלא מעידין עליו על זה וסומכין על תנאי ב"ד וזה מותר אבל במקום שנהגו לכתוב שטר כתובה עכ"פ יש לה להוציא שטר כתובה עם הגט ואז תגבה כתובתה. ושובר הוא שמשמעותו שזה החוב כבר פרעו או נתנו לו. וכבר בארנו הפרוזבול ודינו בפרק האחרון ממסכת שביעית (הלכה ג ד ה ו) ומבואר הוא שזה החוב כבר עבר עליו שמיטה ומה שחייב שיהיה נאמן בעל חוב כשהוא אומר אבד פרוזבולי כיון דתקינן רבנן פרוזבול לא שביק היתירא ואכל איסורא וחל עליו איסור מטעם השמיטה והבעל כמו כן מגו דיכול למימר לא גרשתיה נאמן לומר אבד שוברי אבל ישבע שבועת היסת שפרעה ודע שזה שאמרנו

שהאשה גובה שלא בגט א] עיקר כתובה בלבד אבל תוספת עד שתביא עידי גירושין ואז תגבה התוספת בין במקום שכותבין כתובה בין במקום שאין כותבין כתובה ומה שאמרנו במה שקדם כשהוציאה גט במקום שאין כותבין כתובה גובה כתובתה אמנם זה עיקר כתובה בלבד אבל התוספת אינו נגבה בלא כתובה או עדים יעידו עליה והלכה כרבן שמעון בן גמליאל:

שני גיטין ושתי כתובות גובה שתי כתובות שתי כתובות וגט אחד כו': קטן שהשיאו אביו כו': כתובתה קיימת ר"ל עיקר כתובה מנה ומאתים אבל תוספת אינו חייב אלא א"כ העידו עליו בזה אחר שנעשה גדול ועל זה ראוי להעיד עליו: (רמב"ם)

פרק

פרק י - משנה א

מי שֶהָיָה נָשׁוּי שְׁתֵּי נָשִׁים וּמֵת, הָרֵאשׁוֹנָה קוֹדֶמֶת לְשֵׁנִיהַ, וְיֹרְשֵׁי הָרֵאשׁוֹנָה קוֹדְמִין לְיֹרְשֵׁי שֵׁנִיהַ. נָשָׂא אֶת הָרֵאשׁוֹנָה וּמָתָהּ, נָשָׂא שֵׁנִיהַ וּמֵת הוּא, שֵׁנִיהַ וְיֹרְשֵׁיהַ קוֹדְמִים לְיֹרְשֵׁי הָרֵאשׁוֹנָה:

ר"ע מברטנורה **מי שהיה**. יורשי הראשונה קודמים ליורשי השניה. אם מתו נשיו אחריו עד שלא הספיקו לגבות: **שניה ויורשיה קודמים**. שהיא בעלת חוב, ויורשי ראשונה באים לירש מאביהן כתבת בנין דכרין, דהא אינון ירתון תנו, לפיכך פורעין את החוב תחלה, ומה שנשאר יירשו **[א]**. ודוקא כשנשבעה השניה על כתבתה, אז היא או יורשיה נוטלים כתבתה. אבל אם מתה היא לאחר שמת בעלה ולא נשבעה על כתבתה, אין יורשיה נוטלים כלום מכתבתה, דקימא לן אין אדם מוריש שבועה לבניו, כלומר ממון שאין אדם זוכה בו אלא בשבועה ומת קדם שנשבע, אותו ממון אין אדם מורישו לבניו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** ואין צריך שיהא שם מותר דינר דתנו לקמן, דמידי הוא טעמא להתקיים נחלה דאורייתא, והכא בפרעון כתבת השניה מתקיים נחלה דאורייתא, שכשמת נפלו נכסים לפני יורשים, וכשיוצא שטר חוב על אביהן אלו ואלו עושין מצוה לפרע חובות אביהם, והיא היא ירשתו. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שהיה נשוי שתי נשים ומת הראשונה קודמת לשניה ויורשי הראשונה קודמים כו': כשנשבעה האלמנה שבועת התורה כמו שנשבעת כל אלמנה כאשר תגבה כתובתה כמו שיתבאר לפנינו ואם אח"כ מתה אז יתבעו יורשיה כתובתה אבל אם מתה קודם השבועה הפסידה כתובתה כולה לפי שהעיקר אצלנו אין אדם מוריש שבועה לבניו ואמרו שנייה ויורשיה קודמין ליורשי ראשונה ר"ל לירושת בנין דכרין שיורשי שרה יורשין כתובת אמן ואחר כן ירשו יורשי ראשונה כתובת אמן אם נשאר להם שום דבר ואמנם דין זה כשמתה האחת בחייו והשניה אחר מותו אבל כשמתו שתיהן בחייו אין דין לכתובת בנין דכרין עד שיניח יותר על ב' כתובות דינר כמו שיתבאר בזה הפרק (הלכה שאחר זה): (רמב"ם)

פרק י - משנה ב

מי שהיה נשוי שתי נשים ומתו ואחר כך מת הוא, ויתומים מבקשים כתבת אמן ואין שם אלא שתי כתבות, חולקין בשוה. היה שם

מוֹתֵר דִּינָר **(ב)**, אֵלוּ נוֹטְלִין כְּתִבַּת אֱמֹן וְאֵלוּ
נוֹטְלִין כְּתִבַּת אֱמֹן. אִם אָמְרוּ יְתוּמִים, אֲנַחְנוּ
מֵעַלִים עַל נְכָסֵי אָבִינוּ יֵתֵר דִּינָר, כְּדֵי שְׂיִטְלוּ
כְּתִבַּת אֱמֹן, אִין שׁוּמְעִין לָהּ, אֵלֶּא שְׂמִין אֶת
הַנְּכָסִים בְּבֵית דִּין :

ר"ע מברטנורה ויתומים מבקשים כתבת אמן. שכתבה של אחת מרבה
משל חברתה, ואומרים בניה כתבת בנין דכרין נטל, וכן אתם, והשאר
נחלק: חולקים בשוה. כשאר כל הירשות, ואין נוטלים כתבת בנין
דכרין: אם אמרו יתומים. בני הכתבה הגדולה: הרי אנו מעלין על נכסי
אבינו. מעלין דמיהן לקבלם עלינו ביקר, כדי שיהיה שם מותר דינר
ויטלו כתבת אמן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(ב)** דינר. משמע בגמרא דדוקא מותר דינר בעינן, אבל פחות
מדינר לא הוי מותר: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שהיה נשוי ב' נשים ומתו ואח"כ מת הוא ויתומים מבקשין
כתובת אמן ואין שם אלא ב' כתובות כו': אמרו אלו נוטלין כתובת אמן
ואלו נוטלין כתובת אמן ויחלקו כולם הדינר או מה שיש להם בה יותר על
זה בשוה. וראוי הוא הדבר שעדיין לא הגיע לידו אבל אפשר הוא וקרוב
שיגיע לידו כגון שהניח חובות או סחורות ביד מתעסקים או ממון בעיר
אחרת והלכה כר"ש: (רמב"ם)

פרק י - משנה ג

היו שם נכסים בראוי, אינן כבמחזק. רבי
שמעון אומר, אפלו יש שם נכסים שאין להם
אחריות, אינו כלום, עד שיהיו שם נכסים

ר"ע מברטנורה של זו מנה ושל זו מאתים כו'. ושלשתן נחתמו ביום אחד. דאי בתלתא יומי, הקודמת בשטר קודמת בגבוי. או שלא הניח אלא מטלטלין, שאין דין קדימה במטלטלין **[ד]**: **חולקות בשוה**. שהרי כח שלשתן שוה בשעבוד מנה, דבכלהו איכא מנה: **היו שם מאתים**. אין לבעלת מנה שעבוד אלא במנה, אבל במנה שני אין שעבוד לשטר של בעלת מנה: **של מנה נוטלת חמשים**. בגמרא פריך, שלישית מנה היה ראוי שתטל, והיאך נוטלת חמשים שהוא חצי מנה. ומשני, דמתניתין איירי דאמרה לה בעלת מאתים לבעלת מנה, דין ודברים אין לי עמך **[ה]** במנה המשעבד לך ולא יתמעט חלקך בשבילי, הלכך היא ובעלת שלש מאות חולקות אותו. ומפני שלא נתנה בעלת המאתים לבעלת המנה חלקה במתנה **[ו]** אלא אמרה לה שלא תריב עמה ובשבילה לא יתמעט חלקה, לאחר שלקחה בעלת המנה חמשים נשאר זכות בעלת המאתים שוה עם זכות בעלת השלש מאות במנה וחצי הנשאר, וכל אחת מהן נוטלת שלשה דינרי זהב שהן שבעים וחמשה דינרים של כסף, שכל דינר זהב הוא עשרים וחמשה דינרים של כסף: **היו שם שלש מאות**. מנה ראשון משעבד לכלם, והשני לבעלת מאתים ולבעלת שלש מאות, והשלישי לבעלת שלש מאות בלבד: **של מנה נוטלת חמשים ושל מאתים מנה**. כגון דאמרה להו בעלת שלש מאות לבעלת מנה ולבעלת מאתים, דין ודברים אין לי עמכם במנה **[ז]**, הלכך מנה הראשון חולקות בעלת מאתים ובעלת מנה, נמצאת בעלת מנה נוטלת חמשים, ומנה השני חולקות בעלת מאתים ובעלת שלש מאות, נמצאת בעלת מאתים נוטלת מנה, חמשים שחלקה מהמנה הראשון עם בעלת המנה, וחמשים מהמנה השני שחלקה עם בעלת השלש מאות. והמנה השלישי נוטלת כלו בעלת השלש מאות, נמצאת נוטלת ששה דינרי זהב שהם מנה ומחצה, המנה השלישי כלו שנשאר לה וחצי המנה שחלקה עם בעלת המאתים. ובגמרא מסיק דמתניתין רבי נתן היא ואינה הלכה, דאמר רבי אין אני רואה דבריו של רבי נתן בזה, אלא חולקות בשוה, דהואיל וכל נכסיו אחראין לכתבה, כל שלשת המנים משעבדים לבעלת המנה כשאר חברותיה, עד שתגבה כל כתבתה, הלכך חולקות בשוה, וכך נוטלת בעלת המנה כמו בעלת המאתים ושלש מאות. אבל בשלשה שהטילו מעות לכיס זה מנה וזה מאתים וזה שלש מאות, דהתם שבח שהשביחו מעותיהן קא שקלי, דינא הוא שכל אחד יטל לפי מעותיו. ודוקא כשהשביחו מחמת המעות עצמן, כגון שנשתנה המטבע או הוסיפו עליו או פחתו **[ח]**, אז חולקים השבוח וההפסד לפי הממון. אבל אם קנו סחורה מן המעות שהטילו לכיס והרויחו בסחורה או הפסידו, אין מחלקים הרוח וההפסד אלא לפי מספר השתפין ולא לפי הממון, וכך נוטל בהפסד ובשבח מי שנותרו בכיס מעות מעטים כמו אותו שנותרו מעות מרבים, אם לא התנו תחלה שיחלקו לפי ממון. וכן דינים בכל בתי דינים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ד]** כן כתב הרמב"ם. וכשתפסו מחיים, דאי לא תימא הכי, מתניתין דלא כהלכתא. ועין תוספות יום טוב פלפול נאה לאמרו: **[ה]**

וְנִרְאָה בְּעֵינַי דְּמִירֵי נַפְשֵׁנוּ מִיָּדָה כְּדִלְקָמֵן רִישׁ מִשְׁנָה ו', דְּמֵאֵי שְׁנָא. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ו]** וְזֶה לְשׁוֹן רַש"י, מְדִין וּדְבָרִים סְלִיקִית נַפְשָׁאֵי, לֹא נִתְתִי חֵלְקֵי בְּמִתְנָה, וַיְמָה שְׁגָבֶת לֹא בְּשְׁלִיחוֹתֵי גְבֻתָה שְׁתֵּאמֵר לִי נִטְלָה זֹו חֵלְקֵךְ, אֲנִי סְלִקְתִּי עֲצָמֵי מְלָרִיב לָהּ וּמְלַמְעֵט חֵלְקָה בְּמִנְה וְגַבֵּר יָדָה לְגִבּוֹת חֲצֵי הַמִּנְה בְּשַׁעֲבוּד שְׁטָרָה, עֲכָשְׁיוּ אֲנִי בָּאָה לְחֵלְק עֵמָךְ בְּנוֹתָר, שְׁלֹא סְלִקְתִּי עֲצָמֵי מְלָרִיב עֵמָךְ, וְשַׁעֲבוּדֵי וְשַׁעֲבוּדֵךְ שְׁוִים. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ז]** וְאַשְׁמוּעֵינָן דְּלֹא תֵימָא בְּשַׁלְמָא רִישָׁא כֵּינֹן דְּאַסְתִּלְקָה לָהּ בְּעֵלֶת מְנָה לְגַמְרֵי וְדֵאֵי דְעֵת בְּעֵלֶת מְאֵתִים הָיָה שְׁתַּטֵּל בְּעֵלֶת מְנָה חֲמִשִּׁים, שְׁהָרֵי אֵין לָהּ לְחֵלְק עֵמָךְ עוֹד, אֲבָל בְּסִיפָא דְמִצִּי אֲמָרָה בְּעֵלֶת שְׁלֵשׁ מֵאוֹת לְבַעֲלֶת מְאֵתִים לֹא לְהוֹסִיף עַל חֵלְקֵךְ נִסְתִּלְקְתִּי מִמִּנְה רִישׁוֹן אֲלָא לֹא רְצִיתִי לְטָרַח כֹּל כְּךָ בְּחִלּוּקוֹת, וְסִמְכְתִּי שְׁאָבֵא לְחֻשְׁבוֹן עֵמָךְ בְּמִנְה שְׁנֵי שְׁיֵשׁ לָנוּ לְחֵלְק, קִמְשַׁמְעֵ לָן. הָר"ן: **[ח]** מְסִיסֵי הָרַמְב"ם, אוֹ הוֹסִיפוּ עָלֵינוּ בְּחִלּוּף אוֹ פְּחִתּוֹ עַל דְּרָךְ זֶה. וְדַעְתּוֹ כְּדַעַת רַש"י שְׁמִפְרֵשׁ שְׁנִשְׁאֹו וְנִתְנֹו בְּמַעוֹת, וְאַפְלוּ הֵכִי חוֹלְקִין לְפִי הַמַּעוֹת וְכֹל חַד מֵאֵי דִיְהִיב שְׁקִיל. וַיִּפְרֵשׁ הַטּוֹר, הוֹאִיל וְאֵין לָהֶם אֲלָא סְכוּם הָרִישׁוֹן. וְזֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסְפוֹת, שְׁלִדְעַת כֹּן הַשְׁתַּתְּפוּ יַחַד, שְׁאֵם לֹא יִרְוִיחוּ אֲלָא חִלּוּף הַמַּעוֹת, שְׁבִשְׁבִיל רוּחַ מַעַט כְּזֶה לֹא יִקְפִידוּ, אֲלָא כֹּל אֶחָד וְאֶחָד יִקַּח חֻשְׁבוֹן מַעוֹתָיו. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ט]** וְכֹן שְׁלֵשָׁה. כְּלוּמַר, כֹּד אֲתֵרְמֵי כְּבָבָא דְסִיפָא דְמִתְנִיתִין. הָר"ף. דְּוִדֵּאֵי שְׁאֵין דִּינִיָּהֶם שְׁוִין, דְּבִכְתָּבָה דְּוִקָא כְּשִׁכְתָּבָה כּו'. אֲלָא כְּלוּמַר כֹּד אֲתֵרְמֵי כּו'. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עֵיקַר תּוֹי"ט).

רמב"ם מי שהיה נשוי ג' נשים ומת כתובתה של זו מנה ושל זו מאתים ושל זו שלש מאות ואין שם אלא מנה כו': מנה הוא ארבעה דינרין של זהב וכל מנה הנזכר במשנה הם מאה דינרין של כסף לפי מה שנתבאר בסוף פאה וכמו כן כשהם אומרים מאתים ודי' מאות וזולת זה מחשבון המאות וזאת החלוקה מחוייבת בזמן שהכתובות ביום אחד או כשלא הניח להן [אלא] מטלטלין כמו שנבאר שהעיקר אצלנו אין דין קדימה במטלטלין. ואמרו היו שם מאתים היו שם ג' מאות כבר אמרו בש"ס שרבינו הקדוש אומר אף אלו חולקות בשוה וכן הלכה. וצריך שתעניין בזה העיקר שנופל עליו דין החלוקה לעולם בין בעלי חובות ועל זה תעשה היקש בענין הכתובות והוא שהאדם אם הניח ממון ובעלי חובות הרבה ונתחייבו לחלוק לפי מה שהקדמנו רואין בכלל כל החובות ומה שהניח ואם הניח ממון כפי החובות יקח כאו"א חלקו וזה מבואר ואם היה הממון פחות רואין אם כשיתחלק ביניהם בשוה יגיע לפחות שבהם שיעור חובו או פחות מכאן חולקין בשוה ואם כשיתחלק בשוה יגיע לפחות שבהם יותר מן החוב שיש לו מסלקין זה התוספת וחולקין השאר ביניהם בשוה עד שיגיע לפחות שבהם שיעור חובו ויסתלק. אח"כ חוזרין לזה התוספת שנסתלק וחולקין אותו לאותן בעלי חובות שנשארו כמו שחלקו בתחלה עד שיגמר כל הממון ומשל זה בזאת הבבא הנזכרת במשנה כשהניח שלש מאות או פחות חולקין בשוה ואם הניח די' מאות חולקין ג' מאות בשוה ותסתלק בעלת המנה מהכל ויחלקו זה המנה היתר בעלת המאתים ובעלת שלש מאות בשוה ואם הניח חמש מאות חולקין ג' מאות בשוה ותסתלק בעלת המנה מהכל והמאתים חולקות אותו בעלת המאתים ובעלת הג' מאות בשוה ונמצאת הראשונה והשניה שיגיע להם כל חלקם ונמצאת השלישית שהגיע לה מאתים ועל זה תעשה היקש

ואפי' היו בעלי חובות אלף. ואמנם מה שאמר וכן ג' שהטילו לכיס הוא חוזר אל הבבא אחרונה שהם יחלקו ביניהם הריוח וההפסד לפי מה שיש לכל אחד מהם בקרן וזה כשיש ריוח והפסד וגוף הממון קיים והענין בזה לפי מה שאני מבאר כגון שנשתנה המטבע או הוסיפו עליו בחילוף או פחתו על דרך זה חולקין לפי המעות אבל אם לקחו השותפין סחורה והרויחו בה או הפסידו יהיה הריוח וההפסד ביניהם בשוה בלתי שנשגיח למה שיש לכל או"א מהם בעיקר הקרן וזה הוא הדין המוסכם הנאות ללשון המשנה לפי מה שביאר הש"ס והוא פסק מן הגאונים האחרונים : (רמב"ם)

פרק י - משנה ה

מִי שֶׁהָיָה נָשׁוּי אַרְבַּע נָשִׁים {י} וּמֵת, הָרֵאשׁוֹנָה קוֹדֶמֶת לַשְּׁנִיָּה, וְשְׁנִיָּה לַשְּׁלִישִׁית, וְשְׁלִישִׁית לַרְבִּיעִית. הָרֵאשׁוֹנָה נִשְׁבַּעַת לַשְּׁנִיָּה, וְשְׁנִיָּה לַשְּׁלִישִׁית, וְשְׁלִישִׁית לַרְבִּיעִית, וְהָרְבִּיעִית נִפְרַעַת שְׁלֵא בְשָׁבוּעָה. בֶּן נָנֶס אֹמֵר, וְכִי מִפְּנֵי שֶׁהָיָה אַחֲרוֹנָה נִשְׁכָּרֶת, אֵף הִיא לֹא תִפְרָע אֲלֵא בְשָׁבוּעָה. הָיוּ יוֹצְאוֹת כֻּלָּן בְּיוֹם אֶחָד {יז}, כָּל הַקּוֹדֶמֶת לַחֲבֵרְתָּהּ אֶפְלוּ שָׁעָה אַחַת, זָכְתָּה. וְכֵן הָיוּ כוֹתְבֵין בִּירוֹשָׁלַיִם שָׁעוֹת. הָיוּ כֻּלָּן יוֹצְאוֹת בְּשָׁעָה אַחַת וְאִין שָׁם אֲלֵא מָנָה {טו}, חוֹלְקוֹת בְּשׁוּה :

ר"ע מברטנורה הָרֵאשׁוֹנָה קוֹדֶמֶת לַשְּׁנִיָּה. אוֹתָהּ שְׁזַמֵּן כְּתִבְתָּהּ מִקְדָּם קוֹדֶמֶת לַשְּׁנִיָּה שְׁזַמְנָה מֵאַחֵר. וְכֵן כָּלֵם : הָרֵאשׁוֹנָה נִשְׁבַּעַת לַשְּׁנִיָּה. אִם שְׁנִיָּה טוֹעֵנֶת הַשְּׁבַעִי לִי {יא} שְׁלֵא גְבִית מִשָּׁל בְּעָלֵי כָלוּם, דְּלִמָּא לֹא יִשְׂאֵר לִי מִמָּה שְׁאֶגְבֶּה כְּתִבְתִּי. וְאֵף שְׁלִישִׁית תֵּאמַר כֵּן לַשְּׁנִיָּה, וְרְבִיעִית לַשְּׁלִישִׁית. אֲבָל הָרְבִּיעִית נִפְרַעַת שְׁלֵא בְשָׁבוּעָה, וְכֵן שְׁאִין שָׁם יוֹרֵשׁ

יב או בעל חוב אחר שישביעה : **בן ננס אומר כו'**. פלוגתיהו דתנא קמא וכן ננס מפרש בגמרא, כגון שנמצאת שדה אחת מאלו השדות שגבו השלש נשים הראשונות, שאינה שלו, שנודע שגזלה **יג** וסוף שיבאו בעליה ויטלוה, וכשבאה הרביעית לגבות כתבתה משדה רביעית באה זאת ואומרת לה למחר יבא הנגזל ויטל שדהו מידי, רצוני שתשבעי לי שלא גבית כתבתיך בחיי הבעל. תנא קמא סבר בעל חוב מאחר שקדם וגבה, מה שגבה לא גבה, הלכך למה תשבע, אם יבא הנגזל ויטרף מזו תחזר היא על הרביעית ותטל ממנה מה שגבתה, דהויה לה רביעית בעל חוב מאחר. וכן ננס סבר, בעל חוב מאחר שקדם וגבה, מה שגבה גבה, ואם תחזיק זאת אין השלישית יכולה לחזר עליה, ולכך תשבע לה שלא גבתה מנכסי בעלה כלום. והלכה כתנא קמא. וממילא שמעינן שאם תפסה מטלטליו שצריכה לשבע לדברי הכל, כיון שאין דין קדימה במטלטליו ומה שגבה גבה : (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט י **ארבע נשים**. אף על גב דפלוגתא דתנא קמא וכן ננס שיכא בשתי נשים, נקט טפי, לאשמעינן דשבועה לאחד שבועה למאה, וכי נשבעה ראשונה לשניה אינה צריכה לשבע לשלישית, ואצטריך לאשמעינן בארבע, דלא תימא משום דשלישית אינה נשבעת עוד כיון שהיא אחרונה, שמא כבר נתקבלה כתבתה, ולכך אמרו שהראשונה אינה נשבעת עוד לשלישית, אבל אם היתה נשבעת אותה שלישית, כגון שיש רביעית, דהשתא ידעינן דלא נתקבלה כתבתה, הוה אמינא דנחמיר טפי ותשבע גם לשלישית אף על פי שכבר נשבעה לשניה, להכי תנינן ארבע נשים. תוספות : **יא** וצריך עיון, דמידי הוא טעמא דנשבעת בטענת שמא אלא לפי שזהו בכלל נכסים משעבדים דלא תפרע אלא בשבועה, ואם כן אפלו בלא טענה תהא נשבעת, דאנן טעינינן שתשבע. תוספות יום טוב. ועין בפני יהושע : **יב** פרוש, אפלו גדול. דהא דתנן במשנה ז' פרק דלעיל, מנכסי יתומים, הינו אף גדולים : **יג** וקשה לרבי, דמסתמא כשמשביעין הרביעית משמע שעדין לא גבתה כו', והואיל וכן, הקודמת לה למה אינה לוקחת אותה שדה דבברור שלו כו'. ונראה כפרוש ר"ח, דאפלו לא נמצאת פליגי, דקאמר בן ננס שנסבבעת הרביעית משום חשש שמא תמצא אחת מהן שדה שאינה שלו ולא יוכלו אחר כך לחזר עליה, דמה שגבתה גבתה : **יד** **ביום אחד**. כלומר, יוצאות לפנינו ומלמדות שכלן נכתבו ביום אחד. רש"י : **טו** **מנה**. שהיא הכתבה הפחותה בתורתנו. הרמב"ם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שהיה נשוי ד' נשים ומת הראשונה קודמת לשניה ושניה לשלישית ושלישית לרביעית כו' : כשיש שם יורש או בעל חוב אין בו מחלוקת שאין לאחת מהן לגבות כתובתה עד שתשבע ואמנם מחלוקת בן ננס *כשיש שם מערער שהוא אומר כשנמצאת שדה אחת מאותן ג' שדות שזכו בהן ג' נשים הראשונות שאינה שלו והוציאו אותו קרקע מתחת ידה אין מוציאין מיד הרביעית שדה שבידה ואע"פ שהיא מאוחרת ממנה לפי שהוא סובר בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה ואין לזאת שיצאה הקרקע מתחת ידה עם הרביעית אלא שבועה בלבד שבדין תפסה ולכך תשבע שבועת התורה ומיד תרד לזה הקרקע שלא תצטרך שבועה כשיתבעו

ממנה ות"ק סבר שהיא לא תשבע לפי שהעיקר אצלנו בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה וכשיצא הקרקע מיד אחת מהגי' הקודמות תחזור ותגבה מה שביד אחרים ומוציאין הקרקע שהיא ביד הרביעית ולכך אין תועלת לשבועתה אחר כשהורדנו אותה לזה הקרקע אינה הורדה גמורה לפי שהיא מזומנת לצאת ממנו ומתוך דברינו יתבאר לך כי אלו הד' נשים כשתפסו מטלטלין אם תפסה הרביעית מטלטלין בכתובתה שהיא נשבעת לדברי הכל לפי שאין מחלוקת במטלטלין שאין מוציאין מתחת ידה וכבר בארנו פעמים הרבה שהעיקר אצלנו אין דין קדימה במטלטלין והלכה כת"ק במה שאמר מה שגבה לא גבה ומה שאמר אין שם אלא מנה חולקות בשוה הוא דבר מחוייב הכרחי על העיקר שהקדמנו באיכות החלוקה לפי שהכתובה הפחותה בתורתנו מנה כמו שנתבאר בתחלת המסכת בתולה כתובתה מאתים ואלמנה מנה : (רמב"ם)

פרק י - משנה ו

מי שהיה נשוי שתי נשים, ומכר את שדהו, וכתבה ראשונה ללוקח דין ודברים אין לי עמך, השניה מוציאה מהלוקח, וראשונה מן השניה, והלוקח מן הראשונה, וחוזרות חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם. וכן בעל חוב [יח]. וכן אשה בעלת חוב:

ר"ע מברטנורה וכתבה ראשונה ללוקח וכו'. וכגון שקנו מידה [טז]. ובגמרא פריך, ותימא נחת רוח עשיתי לבעלי [יז]. ומשגי, כגון שמכר הבעל שדה זו לאיש אחר קדם לזה ולא רצתה האשה לחתם לו, ולזה חתמה, דאם איתא דנחת רוח עושה לבעלה היתה חותמת לראשון: פשרה. בצוע. לא כלו לזה ולא כלו לזה. ולשון פושרין הוא, לא חמים ולא קרים: וכן בעל חוב. ושני לקוחות. ראובן נושה בשמעון מנה ולו שתי שדות, ומכרן לשנים זו בחמשים וזו בחמשים, וכתב בעל חוב ללוקח שני דין ודברים אין לי עמך, בעל חוב נוטל מיד הראשון, שהרי אינו יכול לומר לו הנחתי לך מקום שתגבה ממנו, שחובו כנגד שניהם,

ולוקח ראשון מוציא מיד השני, ובעל חוב חוזר ומוציא אף זו מן הראשון, ולוקח שני מבעל חוב, וחוזרין חלילה עד שיעשו פשרה: **וכן אשה בעלת חוב**. שהיה לה כתבתה על בעלה ומכר שתי שדותיו לשנים ואין בשניהם אלא כדי כתבתה, וכתבה לשני דין ודברים אין לי עמו, האשה מוציאה מיד לוקח ראשון, והוא מן השני, והשני מן האשה [האשה מן הראשון] ולוקח ראשון מיד השני, וחוזרים חלילה: (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [טז] פּרְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת, דְּדַמְיָא לְנִשְׁוָאָה דְּרִישׁ פְּרָק דְּלַעִיל, שְׂאִין הַבַּעַל מְסַתְּלֵק אֶלָּא עַל יְדֵי קִנְיָן, וְהָכִי נִמְיָא הִיא אֵינָה מְסַתְּלֵקַת אֶלָּא עַל יְדֵי קִנְיָן: **[יז]** דְּבַמְתְּנִיתִין מְשַׁמַּע דְּאַחַר מְכִירַת הַשְּׂדֵה כְּתִבָּה לְלוֹקַח, דְּהָכִי קִתְּנִי, וּמְכַר שְׂדֵהוּ וְכְתִבָּה: **[יח]** **וכן בעל חוב וכו'**. צְרִיכָא. דְּאִי מְקַמִּיתָא, הָוּה אֲמִינָא הָרֵאשׁוֹנָה מוֹצִיאָה מִיַּד הַשְּׂנֵי פִּינּוֹ דְּאִין לְשִׁנְיָה כָּל כֶּךָ פְּסִידָא, שְׂתוּכַל לְגַבּוֹת מִבְּעָלָהּ, וְשַׁעֲבֻדָּא שֶׁל רֵאשׁוֹנָה קוּדְם וּבְדִין הוֹצִיאָהּ, אֲבָל בַּעַל חוֹב מְלוֹקַח לֹא. וְאִי אֲשַׁמְעִינּוּ בַּעַל חוֹב מְלוֹקַח, כְּדִי שְׁלֹא תִנְעַל דְּלֵת בְּפָנֵי לִוּוּן, אֲבָל אִשָּׁה בַּעֲלַת חוֹב מְלוֹקַח לֹא. לְהָכִי צְרִיכֵי כְּלָהוּ. תּוֹסְפוֹת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שהיה נשוי שתי נשים ומכר את שדהו וכתבה ראשונה ללוקח דין ודברים אין לי עמך כו': זאת הכתיבה שכתבה הראשונה היא בקנין עכ"פ ובתנאי שהיא לא רצתה להקנות ללוקח אחר זולתי לזה הלוקח כדי שלא תטעון ותאמר נחת רוח עשיתי לבעלי שאנו אומרים לה אין מנהגך לעשות נחת רוח לבעליך לפי כשרצית שלא להקנות לא הקנית ולכך כל הקנאה שתקנה האשה במכירת בעלה בקרקעותיו או בנכסי צאן ברזל אינו עשוי ואינו מועיל לפי שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי ולכך הקניתי אלא אם מכר בעלה לראובן ולא רצתה להקנות ואחר כך מכר בעלה אותו שדה בעצמו לשמעון והקניתה שאנו נאמר לה זה היה ברצונך שאם לא כן היית נמנעת מלהקנות כמו שנמנעת מלהקנות לראובן. ופירוש פשרה על אמתת הלשון ביצוע הענין ר"ל תיקון וכן קורין למים שאינן קרים ולא חמין פושרין ואמרו וכן ב"ח פירשו ואמרו וכן ב"ח ובי' לקוחות וכן אשה בעלת חוב ובי' לקוחות כשתרצה לטרוף כתובה והיא כבר הקנית לא' מבי' הלקוחות ולא הקנית לשני: (רמב"ם)

פרק יא - משנה א

אַלְמָנָה נְזוֹנָת מִנְכָּסֵי יְתוּמִים, מַעֲשֵׂה **[ב]** יְדִיהָ שְׁלָהּ, וְאִין חִיבִין בְּקְבוּרָתָה **[ג]**. יוֹרְשִׁיהָ, יוֹרְשֵׁי כְּתוּבָתָה, חִיבִין בְּקְבוּרָתָה:

ר"ע מברטנורה אַלְמָנָה נְזוֹנָת מִנְכָּסֵי יְתוּמִין. בֵּין קְרָקְעוֹת בֵּין מְטַלְטְלִין **[א]**. דִּתְנָאי כְּתוּבָה הוּא, וְאֵת תְּהֵא יִתְבָּא בְּבֵיתִי וּמִתְזַנָּא מִנְכָּסֵי: וְאִין חִיבִין בְּקְבוּרָתָה. שְׁהַבְעֵל חִיב בְּקְבוּרָתָה תַּחַת יְרֻשָּׁתָה, וְעַכְשָׁיו שְׁיִוְרְשִׁיהָ גוֹבִין כְּתוּבָתָה מִיִּוְרְשֵׁי הַבְעֵל, הֵם יִקְבְּרוּהָ. וּמִמִּילָא שְׁמַעִינן שְׂאֵם מִתָּה וְלֹא נִשְׁבְּעָה עַל כְּתוּבָתָה, שְׁעַכְשָׁיו אִין יוֹרְשִׁיהָ גוֹבִין כְּתוּבָתָה, עַל יוֹרְשֵׁי הַבְעֵל מְטַל לְקַבְּרָה **[ד]**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** הִינּוּ אַחַר תַּקְנַת הַגְּאוֹנִים דְּכְתוּבָה נִגְבֵּית מִמְטַלְטְלִי, וְתִנְאֵי כְּתוּבָה כְּתוּבָה דְמִי. אֲבָל לֹא מִדִּין הַגְּמָרָא: **[ב]** מַעֲשֵׂה. הֲכִי גְרָסִי הַתּוֹסְפוֹת, וְלֹא גְרָסִי וּמַעֲשֵׂה יְדִיהָ בְּיָוִי. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ג]** וְאִין חִיבִין בְּקְבוּרָתָה. מִסְקֵי הַתּוֹסְפוֹת דְּאַצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוּעִינן אֶפְלוּ הִיכָא דְלֹא שְׁקֵלָה אַלְמָנָה כְּתוּבָתָה, כְּגוֹן דְּלִיכָא אֶלָּא מְטַלְטְלִי, אִינן חִיבִין בְּקְבוּרָתָה, וְאָף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא הוּוּ כְּיִוְרְשֵׁי כְּתוּבָתָה, כִּינן שְׂאִינָה גוּבָה אוֹתָהּ מִהֶם. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ד]** הַרְמַב"ם. כְּדֹאשְׁכָּחן בְּשׁוּמְרַת יָבָם דְּיִוְרְשֵׁי כְּתוּבָתָה וְהוּוּ יוֹרְשֵׁי הַבְעֵל חִיבִין בְּקְבוּרָתָה. אֲבָל הַרְאֵב"ד הַשִּׁיג עָלָיו דְּשְׂאִינִי שׁוּמְרַת יָבָם דְּיִוְרְשֵׁי הַבְעֵל הוּוּ יוֹרְשֵׁי הַכְּתוּבָה מִמֶּשׁ, אֲבָל זֹו שְׁמַפְנִי שְׂלֹא נִשְׁבְּעָה הוּא שְׂאִין יוֹרְשִׁיהָ נוֹטְלִים הַכְּתוּבָה, לֹא מִפְּנֵי כֵן נוֹכַח לְקַרְא לְיִוְרְשֵׁי הַבְעֵל יוֹרְשֵׁי כְּתוּבָתָה, וְהִלָּא הֵם אוֹמְרִים שְׁכָבֵר נִפְרָעָה וְנִטְלָה צְרָרִי וְהוֹרִישָׁה, אֶלָּא וְדֹאֵי יוֹרְשֵׁי נְדוּנְיָתָה וְנִכְסֵי מְלוּג שְׁלָהּ קוּבְרִים אוֹתָהּ, וְאָף עַל פִּי שְׂלֹא יְרָשׁוּ כְּלוּם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אַלְמָנָה נְזוֹנָת מִנְכָּסֵי יְתוּמִים וּמַעֲשֵׂה יְדִיהָ שְׁלָהּ כו': כִּבְר נִתְבָּאֵר (פ"ד ה"א) כִּי מִתְנָאי הַכְּתוּבָה אֵת תְּהֵא יִתְבָּא בְּבֵיתִי וּמִתְזַנָּא מִנְכָּסֵי וְכִבְר בְּאַרְנוּ (פ"י ה"א) כִּמוֹ כֵן שִׁיּוֹרְשִׁיהָ לֹא יוֹרְשִׁין כְּתוּבָתָה אֶלָּא א"כ נִשְׁבְּעָה וּמִתָּה אֲבָל אִם עֵתָה וְהִיא לֹא נִשְׁבְּעָה אֲבָדָה כְּתוּבָתָה וַיִּתְעַסְקוּ בְּקְבוּרָתָה יוֹרְשֵׁי בַעֲלָה: (רמב"ם)

פרק יא - משנה ב

אַלְמָנָה, בֵּין מִן הָאֲרוּסִין בֵּין מִן הַנְּשׂוּאִין,
מוֹכֶרֶת שְׁלֵא בְּבֵית דִּין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, מִן
הַנְּשׂוּאִין, מוֹכֶרֶת שְׁלֵא בְּבֵית דִּין. מִן הָאֲרוּסִין,
לֹא תִמְכַּר אֶלָּא בְּבֵית דִּין, מִפְּנֵי שְׂאִין לָהּ
מְזוֹנוֹת, וְכָל שְׂאִין לָהּ מְזוֹנוֹת, לֹא תִמְכַּר אֶלָּא
בְּבֵית דִּין:

ר"ע מברטנורה בֵּין מִן הָאֲרוּסִין. שְׂאִין לָהּ מְזוֹנוֹת וּמוֹכֶרֶת לְכַתְּבָתָהּ: בֵּין
מִן הַנְּשׂוּאִין. שֶׁהִיא מוֹכֶרֶת לְמְזוֹנוֹת: מוֹכֶרֶת שְׁלֵא בְּבֵית דִּין. כְּלוּמַר
שְׁלֵא בְּבֵית דִּין מִמַּחֲיוֹן. וּמִכָּל מְקוֹם צָרִיכָה לְמַכּוֹר בְּפָנֵי שְׁלֵשָׁה שְׂיֵהִיו
בְּקִיָּאִין בְּשׁוּמַת קֶרְקַע: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מִן הַנְּשׂוּאִין. שֶׁהִיא מוֹכֶרֶת
לְמְזוֹנוֹת, מוֹכֶרֶת שְׁלֵא בְּבֵית דִּין, שְׂאִי אֶפְשָׁר לָהּ לְהִיּוֹת יוֹשֶׁבֶת וּמִתְעַנֶּה
עַד שְׂיִזְדַּקְקוּ לָהּ בֵּית דִּין. אֲבָל מִן הָאֲרוּסִין שְׂאִין מְכִירְתָּהּ אֶלָּא לְכַתְּבָהּ,
אִינָה מוֹכֶרֶת אֶלָּא בְּבֵית דִּין. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם אַלְמָנָה בֵּין מִן הַנְּשׂוּאִין מוֹכֶרֶת שְׁלֵא בְּב"ד כּו':
שְׁלֵא בְּב"ד ר"ל שְׁלֵא בְּב"ד מוֹמַחֲיוֹן אֲבָל הַרְשׁוֹת בִּידָה בְּב"ד הַדְּיוֹטוֹת
וּבִתְנָאִי שִׂיֵּהִיו יוֹדְעִים בְּשׁוּמַת הַקֶּרְקַעוֹת שֶׁמְכַרָּה וּמִמָּה שְׂרָאוּי שֶׁתִּדְעָהּ
שֶׁהַאֲלָמָנָה נִיזוֹנָת מִן הַמְטַלְטְלִין כְּמוֹ כֵּן וְאִפִּי שְׂאִין הַמְטַלְטְלִין תַּחַת יָדָה
וְאִין הִלְכָה כְּר"ש: (רמב"ם)

פרק יא - משנה ג

מְכָרָה כְּתִבְתָּהּ אוּ מְקַצָּתָהּ, מְשַׁכְנָה כְּתִבְתָּהּ אוּ מְקַצָּתָהּ, נִתְּנָה כְּתִבְתָּהּ לְאַחַר **{ה}** אוּ מְקַצָּתָהּ, לֹא תִמְכַּר אֶת הַשָּׂאֵר אֶלָּא בְּבֵית דִּין. וְחֻכְמִים אוּמְרִים, מוֹכֶרֶת הִיא אֶפְלוּ אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה פְעָמִים, וּמוֹכֶרֶת לְמִזְוֹנוֹת שְׁלֹא בְּבֵית דִּין **{ו}**, וְכוּתִבְתָּהּ, לְמִזְוֹנוֹת מְכָרְתִּי **{ז}**. וּגְרוּשָׁה לֹא תִמְכַּר אֶלָּא בְּבֵית דִּין :

ר"ע מברטנורה מְכָרָה כְּתִבְתָּהּ. מְנָה מְאֵתִים: לֹא תִמְכַּר אֶת הַשָּׂאֵר. הַתּוֹסֵפֶת, אֶלָּא בְּבֵית דִּין. וּמִתְנִיתִין רַבֵּי שְׁמַעוֹן הִיא דְאָמַר אֵין מוֹכֶרֶת שְׁלֹא בְּבֵית דִּין אֶלָּא לְמִזְוֹנוֹת, וְזוּ הוּאִיל וְגַבְתָּהּ מְקַצֵּת כְּתִבְתָּהּ אֵין לָהּ מִזְוֹנוֹת: **וְחֻכְמִים אוּמְרִים מוֹכֶרֶת הִיא**. לְכַתְּבָהּ, אֶפְלוּ לְפָרְקִים. וְאִם עַל פִּי כֵן מוֹכֶרֶת הִיא בִּינְתִים לְמִזְוֹנוֹת, שְׁלֹא אֲבָדָה מִזְוֹנוֹתֶיהָ, וְאִם עַל פִּי שְׁגָבְתָהּ קִצֵּת כְּתִבְתָּהּ: **וְכוּתִבְתָּהּ**. בְּשֵׁטֶר הַמְּכִירָה, לְמִזְוֹנוֹת מְכָרְתִּי: **וּגְרוּשָׁה לֹא תִמְכַּר**. לְכַתְּבָהּ, אֶלָּא בְּבֵית דִּין. דְּטַעְמָא מֵאֵי אָמַר רַבִּנּוּן אֲלַמְנָה בֵּין מִן הָאֲרוּסִין מִן הַנְּשׂוּאִין מוֹכֶרֶת שְׁלֹא בְּבֵית דִּין, לְפִי שְׂאִין אָדָם רוֹצֵה שֶׁתִּבְתָּהּ אֶשְׁתּוּ בְּבֵית דִּין, וְזוּ הוּאִיל וּגְרוּשָׁה הִיא לֹא אֲכַפֵּת לִיָּהּ. וְהִלְכָה בְּחֻכְמִים שְׂאֵשֶׁה מוֹכֶרֶת בֵּין לְכַתְּבָהּ בֵּין לְמִזְוֹנוֹת שְׁלֹא בְּבֵית דִּין מְמַחִים, וְאֶפְלוּ הִתְקַבְּלָה מְקַצֵּת כְּתִבְתָּהּ מוֹכֶרֶת לְמִזְוֹנוֹת עַד שֶׁתִּתְקַבֵּל כָּל כְּתִבְתָּהּ. וְכִשְׁמוֹכֶרֶת, בֵּין לְכַתְּבָהּ בֵּין לְמִזְוֹנוֹת, צְרִיכָה שְׁבוּעָה וְאִינָה צְרִיכָה הַכְרָזָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ה}** לְאַחַר. וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמְחַלְתָּהּ לִיתּוּמִים, דְּכִינּוּן שְׂאִין לָהּ עָלֶיהָ כְּתִבְתָּהּ הִיא אֲסִתְלַקָּא מִבֵּיתֶיהָ וְאֵין לָהּ עָלֶיהָ מִזְוֹנוֹת. הַר"ן: **{ו}** שְׁלֹא בְּבֵית דִּין. אֲשֶׁמַּעִינּוּ שְׁמוֹכֶרֶת לְמִזְוֹנוֹת וְלֹא אֲבָדָה. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{ז}** לְמִזְוֹנוֹת. בְּגִמְרָא מְפָרְשִׁים דְּעַצָּה טוֹבָה קִמְשַׁמַּע לָן, דְּלֹא לְקָרוּ לָהּ רַעֲבָתָנוּתָא, שְׁהָרוּאָה שְׁמוֹכֶרֶת כָּל קַרְקָעוֹת אֶלּוּ סִבְר שְׁמוֹכְרֶתָן לְמִזְוֹנוֹת מוֹצִיא עָלֶיהָ שֵׁם רַעֲבָתָנוּת. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מְכָרָה כְּתוּבָתָהּ אוּ מְקַצָּתָהּ מִשְׁכְּנָה כְּתוּבָתָהּ אוּ מְקַצָּתָהּ כו': כִּבְר בִּיאַרְנוּ [הִלְכָה הַקּוּדְמַת] כִּי מָה שֶׁאֲמַרו חֻכְמִים שְׁלֹא בְּבִי"ד בְּבִי"ד מוּמַחֵן וְאֲמַרו שֶׁהִיא מוֹכֶרֶת מְקַרְקָעוֹת בַּעֲלָהּ בְּבִי"ד הַדְּיוֹטוֹת לְמִזְוֹנוֹת אוּ לְעִיקַר כְּתוּבָהּ וְאִפִּי שְׁלֹא נִשְׂאָר לָהּ מִן כְּתוּבָתָהּ אֲלֵא חֶלֶק מַעֲט וְדַע שֶׁפֶסֶק הִלְכָה מוֹכֶרֶת שְׁלֹא בְּבֵית דִּין צְרִיכָה שְׁבוּעָה וְאִינָה צְרִיכָה הַכְרָזָה ר"ל שֶׁהִיא תִּשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה שְׁלֹא הֵנִיחַ לָהּ מִזְוֹנוֹת וְהִלְכָה כְּחֻכְמִים: (רמב"ם)

פרק יא - משנה ד

אֶלְמָנָה שֶׁהִיְתָה כְּתֻבָּתָהּ מֵאֲתִים וּמְכָרָה שָׁוָה **{ח}** מָנָה בְּמֵאֲתִים אוֹ שָׁוָה מֵאֲתִים בְּמָנָה, נִתְקַבְּלָה כְּתֻבָּתָהּ. הִיְתָה כְּתֻבָּתָהּ מָנָה וּמְכָרָה שָׁוָה מָנָה וְדִינָר **{י}** בְּמָנָה, מְכָרָה בְּטֵל. אֶפְלוּ הִיא אוֹמֶרֶת אַחֲזִיר אֶת הַדִּינָר לַיּוֹרְשִׁין, מְכָרָה בְּטֵל. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לְעוֹלָם מְכָרָה קַיָּם עַד שֶׁתְּהֵא שָׁם כְּדִי שֶׁתִּשְׁיֵיר בְּשָׂדֵה בֵּית תִּשְׁעָה קַבִּים, וּבִגְנָה בֵּית חֲצִי קַב, וּכְדָבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא **{יב}** בֵּית רַבְּעֵ. הִיְתָה כְּתֻבָּתָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת **{יג}** זוּז, וּמְכָרָה לָזָה בְּמָנָה וְלָזָה בְּמָנָה וְלֶאֱחָרוֹן יָפָה מָנָה וְדִינָר בְּמָנָה, שֶׁל אַחָרוֹן בְּטֵל וְשֶׁל כָּלֹן מְכָרוֹן קַיָּם:

ר"ע מברטנורה שָׁוָה מֵאֲתִים בְּמָנָה נִתְקַבְּלָה כְּתֻבָּתָהּ. דְּאִמְרִינן לָהּ אֶת אֶפְסוֹדֵת. וְשָׁוָה מָנָה בְּמֵאֲתִים אֵף עַל גַּב דְּהִיא הִרְוִיחָהּ לֹא מְצִית לְמִימַר אֲנִי אֶרְוִחִי, שֶׁהַשּׁוֹלֵחַ שְׁלוּחוֹ לְשׁוֹק לְסַחֲוֶרָה וְלִקַּח בְּזוּל הַכֹּל לְבַעַל הַמְּעוֹת. וְלֹא שְׁמַעִינן מִהֶכָּא אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁאִין לוֹ קֶצֶבָה, כְּגוֹן קֶרֶקַע שֶׁדָּרְכוּ לְהַמְכֹּר בְּאֵמֶד זֶה בְּפָחוֹת וְזֶה בְּיֵתֵר, אֲבָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ קֶצֶבָה וְקִנְיָה הַשְּׁלִיחַ בְּפָחוֹת, לֹא אֶתְבָּרִירָא לוֹ דִּינָא מִהֶכָּא. וְחִזִּינָא לְרַבּוֹתָא דְאַפְלִיגוּ בָּהּ. וּמִסְקִנָא לְפּוּם מֵאִי דְחִזִּי לוֹ, שֶׁחֹלְקִין הַשְּׁלִיחַ וְהַמְּשַׁלֵּחַ **{ט}**: מְכָרָה בְּטֵל. שְׁאוֹתוֹ דִּינָר אִין לָהּ רְשׁוּת לְמַכֵּר, נִמְצָא שְׁכַל הַמְּכָר טְעוּת, שֶׁהָרִי בְּבֵת אַחַת הָיָה: לְעוֹלָם מְכָרָה קַיָּם. וְהִיא תַחֲזִיר אֶת הַדִּינָר לַיּוֹרְשִׁין, דְּמָה הַפְּסִידָתָן. עַד שֶׁיֵּהָא בְּאוֹנָאָה כְּדִי שֶׁאֵלוּ לֹא הִיְתָה הָאוֹנָאָה הָיָה מִשְׁתִּיר שְׂדֵה בֵּית תִּשְׁעָה קַבִּין, שֶׁהוּא שְׁעוֹר שְׂדֵה **{יא}**: וּבִגְנָה בֵּית חֲצִי קַב. שֶׁהוּא שְׁעוֹר גְּנָה. וְאִין הִלְכָה כְּרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ח} שוה כו'. מחלקת הפוסקים, איכא דסברי דאין אונאה לקרקעות כלל, ולדידהו מתניתין דהכא כפשטה. ואיכא דסברי דאין אונאה עד פלג אבל בפלג איתא אונאה. ומפרש בירושלמי, דהכא שוה מנה במאתים מירי שהוקר ועמד במאתים והלוקח רוצה לקיים המקח, ושוה מאתים במנה כשהוזל ועומד על מנה. ועין תוספות יום טוב: **{ט}** דהמותר מתנה היא, ויש לומר לשליח נתנה, ויש לומר למשלח. רש"י: **{י}** ודינר. יש מפרשים דינר דוקא. ולא נהירא, כיון דאפלו פחות מכדי אונאה בטל, אין חלוק בין דינר לפחות. הרא"ש: **{יא}** מסים רש"י, או האונאה עצמה תשעה קבין. והוא הדין אם נשאר ליתומים שם לבד האונאה תשעה קבין, דכיון דיש ליתומים קרקע שם כשעור שדה, יאמרו אין רצוננו למכר קרקע הראוי לנו. אבל אם אין האונאה ראוי להצטרף לכדי שדה, לא הפסידתו כלל: **{יב}** **רבי עקיבא**. ששמענו ממנו בסוף פרק קמא דבבא בתרא דבית רבע הוא שעור גנה. רש"י: **{יג}** **ארבע מאות**. אצטרף, דלא תימא דוקא ברישא דכי מכרה מנה במאתים דאסתלקא מהאי ביתא לגמרי, אבל הכא נימא דאם טענה במנה ראשון יהא מכרה בטל אטו מנה אחרון, דלא ניתי למימר מכרה קים, קמשמע לן. גמרא, ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אלמנה שהיתה כתובתה מאתים ומכרה שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה כו': רשב"ג אומר שאם מכרה שדה בדמים פחות ממה שהוא שוה בענין שאם אנו לוקחין אותו ממנה בשווי נשאר מן השדה חתיכה שתהא מדתה בת תשעה קבין ובגנה אם מכרה גנה ישאר חצי קב הנה המכר בטל וכבר ביארנו בסדר זרעים בכמה מקומות (סוף פאה ה' ז' וכלאים פ"ב ה' א') כי סאה ו' קבין ומדת בית סאה אלפים וחמש מאות אמה ותשבורת בית קב ד' מאות ושבע עשרה אמה פחות שליש ובית רובע הוא רובע הקב ואין הלכה כרשב"ג: (רמב"ם)

פרק יא - משנה ה

שום **{ד}** הדינן שפחתו שתות **{טו}** או הוסיפו שתות, מכרו בטל **{טז}**. רבן שמעון בן גמליאל אומר, מכרו קים **{יז}**. אם כן מה לך בית דין יפה. אבל אם עשו אגרת **{יח}** בקרת, אפלו

מְכָרוּ שְׁוֵה מְנָה בְּמֵאֲתָיִם {יט}, או שְׁוֵה מְאֲתָיִם בְּמֵנָה, מְכָרוּ קִיָּם :

ר"ע מברטנורה **אגרת בקרת**. הכרזה. שעל ידי ההכרזה בני אדם מבקרים בה. ובהא מודה תנא קמא לרבן שמעון בן גמליאל. והלכה כבתנא קמא : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יד} **שום**. בשי"ן ומנית. כמו [תהלים ט] וְשָׁם דָּרָךְ אֲרָאֲנוּ בִישַׁע אֱלֹהִים, דְּשִׁים אֲוֶרְחִיָּה סִגִּי שְׁוֵה. ערוך : {טו} **שותות**. הכא ביימית תקון שיהא בטל, אף על גב דקמא לן דשתות קנה ומחזיר אונאה. כן כתב מוהר"ר פאלק כהן : {טז} **בטל**. הינו בדברים שאין צריך הכרזה. ואילו הם, עבדים, שמא ישמעו ויברחו, מטלטלים ושטרות, שמא יגנבו. גמרא. ועין תוספות יום טוב : {יז} **קיים**. עד פלגא. ותנא נמי הכי. גמרא : {יח} **אגרת**. שטר. לפי שכל הקונה ניחא ליה דלקרוייה אנשי להאי שטרא, כי היכי דלידעו פלי עלמא שעל ידי הבית דין ובדקדיק היתה הקניה כוי, ולפיכך נח לו ביותר שזה השטר יהא גלוי לכל, לכן קראה אגרת, שכן דרך אגרת לפשטה ולא לסתמה, וכמו שכתבו הפוסקים גבי המגלה. תוספות יום טוב : {יט} **מנה במאתים וכו'**. דוקא מאתים במנה. אבל בפחות ממנה לא. הרמב"ן. ואפשר שזה כדעת הסוברים דהא דבקרקות אין להם אונאה הינו עד מחצה דוקא. כסף משנה. ועין תוספות יום טוב פלפול נאה : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שום הדיינין שפיחתו שתות או הוסיפו שתות מוכר בטל כוי : אגרת בקרת הוא שטר חקירה ועיון והוא שתהיה שם שומא והכרזה ויכתבו שהם הפליגו בקיום ובחקירה בכל כחם ואלו דברי ת"ק והלכה כמותו : (רמב"ם)

פרק יא - משנה ו

הממאנת, השניה {כ}, והאילונית, אין להם כתבה ולא פרות, ולא מזונות, ולא בלאות. ואם מתחלה נשאה לשם אילונית, יש לה כתבה {כו}. אלמנה לכהן גדול {כז}, גרושה

וּחְלוּצָה לְכַהֵן הַדְּיוּט, מִמְּזֵרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בֵּת יִשְׂרָאֵל לְנִתְיוֹ וּלְמִמְזֹר, יֵשׁ לָהֶן כְּתָבָה :

ר"ע מברטנורה השנייה. שְׁנִיּוֹת לְעֵרִיּוֹת, שֶׁהֵן מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים : **אין להם כְּתָבָה.** מִנֶּה מְאֵתִים. מִמְּאֵנֶת, מְשׁוּם דְּמַעְצָמָה יּוֹצֵאָה. שְׁנִיָּה, קִנְסוּיָה רַבָּנָן מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְרַגְּלֵתוֹ לְנִשְׁאָה **[כא]**, שְׁאִינָה נִפְסְדֵת כְּלוּם בְּנִשְׁוֹאִין שְׁהָרִי אִינָה נִפְסְלֵת בְּהֵן וּוְלָדָה כְּשֶׁר. אֵילוּנִית, מְשׁוּם דְּמִקַּח טְעוּת הוּא : **ולא פירות.** הַפְּרוֹת שֶׁאֲכָל הַבַּעַל אֵין מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ **[כב]** : **ולא מזונות.** כְּגוֹן אִם לוֹתָהּ וְאָכְלָה בְּעוֹדָה תַּחְתָּיו וְאַחַר כֶּךָּ מֵאֵנָה, אֵין הַבַּעַל חַיֵּב לְשִׁלְּם. אֲבָל חַיֵּב בְּמִזוֹנוֹתֶיהָ בְּעוֹדָה תַּחְתָּיו. וְהַשְּׁנִיָּה וְהָאֵילוּנִית אֵין לָהֶם מִזוֹנוֹת בְּעוֹדוֹן תַּחְתָּיו **[כג]**, וְכָל שֶׁכֵּן אִם לוֹו וְאָכְלוּ שְׁאֵין הַבַּעַל חַיֵּב לְשִׁלְּם : **ולא בלאות.** שֶׁנֶּאֱבָדוּ וּבְלוּ לְגַמְרִי, בֵּין מִנְכָּסִי מְלוּג בֵּין מִנְכָּסִי צֶאֱן בְּרִזָּל **[כד]**, אֵין הַמְּמַאֲנֵת יְכוּלָה לְהוֹצִיא מִיַּד בְּעֵלָה. אֲבָל בְּלֹאוֹתֶיהָ הַקְּיָמִים נוֹטְלֵת לְעוֹלָם, בֵּין הַמְּמַאֲנֵת בֵּין הַשְּׁנִיָּה בֵּין הָאֵילוּנִית, וְאֶפְלוּ זְנִתָּה לֹא הַפְּסִידָה בְּלֹאוֹתֶיהָ הַקְּיָמִים. וְהַשְּׁנִיָּה אֵין לָהּ בְּלֹאוֹת שֶׁל נְכָסִי מְלוּג, אֲבָל בְּלֹאוֹת שֶׁל נְכָסִי צֶאֱן בְּרִזָּל יֵשׁ לָהּ **[כה]** : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כ] השנייה. בֵּין הַכִּיר בַּהּ בֵּין לֹא הַכִּיר בַּהּ : **[כא]** דְּאִשָּׁה רוּצָה לְהַנְשֵׂא יוֹתֵר מִהָאִישׁ. רַש"י : **[כב]** וּבְמִמְאֵנֶת הֵינּוּ טַעְמָא מְשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּתַקּוּן רַבָּנָן נִשְׁוֹאִין לְקִטְנָה מְשׁוּם תַּקְנֵתָא כְּדִי שְׁלֹא יִנְהַגוּ בַּהּ מִנְהַג הַפְּקָר, זְכוּ פְּרוֹת נְכָסִים לְבַעַל. וּבְשְׁנִיָּה מְשׁוּם קִנְס. וּבְאֵילוּנִית הֵינּוּ טַעְמָא מְשׁוּם דְּאָף עַל גַּב דְּנִשְׁוֹאִי טְעוּת הוּא כִּינּוֹן שְׁלֹא הַכִּיר בַּהּ, אֶפְלוּ הַכִּי כִינּוֹן שְׁרָאָתָה הָאִשָּׁה בְּעֵלָה אוֹכֵל פְּרוֹת וְשִׁתְּקָה, מִחֻלָּה. הַר"ן : **[כג]** אֵילוּנִית כְּשִׁנִּיָּה. הַרְמַב"ם. וְאִי בְּיוֹשֶׁבֶת תַּחְתָּיו לְאַחַר שֶׁנִּמְצְאָת אֵילוּנִית, אֶמְאִי לִית לָהּ, וְהָרִי הִיא כְּנִשְׁאָה מִתַּחֲלָה לְשִׁם אֵילוּנִית, שֶׁיֵּשׁ לָהּ מִזוֹנוֹת. הַר"ן : **[כד]** דְּנְכָסִי צֶאֱן בְּרִזָּל, יְכוּל לומר שְׁלִי הוֹצֵאתִי, שְׁהָרִי בְּרִשׁוֹת בֵּית דִּין נִשְׁאָתֶיהָ, וּכְשֶׁאוֹצִיאָנָה מִדְּעֵתִי אַחֲזִיר מֶה שֶׁקִּבַּלְתִּי. וְנְכָסִי מְלוּג, קִימָא לָן דְּעֵילָא גְּלִימָא פְּרִי הוּי וּמְכָסִי בִּיהָ עַד דְּבָלִי, וּלְפִיכֶךָ כְּשֶׁהוֹצִיאָם בְּרִשׁוֹת הוֹצִיאָם. הַר"ן : **[כה]** שְׁזָה הַדִּין אֶמְנָם קִנְס הוּא לְשְׁנִיָּה עַל הָעֵבֶרָה, לְפִי שֶׁהַדְּעַת נוֹטָה אַחַר שְׁאֵין לָהּ כְּתָבָה שְׁלֹא יְהִיָּה לְבַעַל חֻקֵי הַנְּשׁוֹאִין וְלֹא יְהִנָּה מִנְכָּסִי מְלוּג, אֲבָל מִצַּד הַקִּנְס עֲשִׂינוּ נְכָסִי מְלוּג שְׁלָהּ כְּנְכָסִי שְׁאֵר הַנְּשִׁים, שֶׁהָעֶקֶר אֶצְלָנוּ עֵילָא גְּלִימָא פְּרִי הוּי. הַרְמַב"ם : **[כו]** כְּתָבָה. וְהוּא הַדִּין לְכָל תְּנָאִיָּה, דְּתִנְאִי כְּתָבָה כְּתָבָה. וְעֵין תּוֹסֵפּוֹת יוֹם טוֹב : **[כז]** לְכַהֵן גְּדוּל. אֶהַכִּיר בַּהּ דְּאֵילוּנִית קִאִי, וְקִאִמר דְּאֶלְמָנָה כּוּי גְּמִי כִי הַכִּיר בַּהּ יֵשׁ לָהּ כְּתָבָה. גְּמִרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַמְּמַאֲנֵת וְהַשְּׁנִיָּה וְהָאֵילוּנִית אֵין לָהֶן כְּתוּבָה וְלֹא פִירוֹת וְלֹא מִזוֹנוֹת כּוּי : כִּבְר בֶּאֱרָנוּ זֹאת הַהֲלָכָה בְּפִי הַתְּשִׁיעִי מִיבְמוֹת (ה' ה) וּנְחִזּוֹר לְפִרְשָׁה גַם בְּכֹאֵן עַד שֶׁלֹא יִשְׁאֵר בַּהּ סִפְק וְנִבְאָר דִּינָיָה אַחַד אַחַד וְתַחֲלַת זֶה כִּי מִמְּאֵנֶת וְשְׁנִיָּה וְאֵילוּנִית שֶׁלֹא הַכִּיר בַּהּ אֵין לָהֶן כְּתוּבָה ר"ל מִנֶּה מְאֵתִים אֲבָל תּוֹסֵפֶת כְּתוּבָה יֵשׁ לָהֶן וְעֵינֵן לֹא פִירוֹת שֶׁהַפִּירוֹת שֶׁאֲכָל הַבַּעַל אֵין מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ

ואמנם אמרם ולא מזונות בממאנת ר"ל כגון שהלך בעלה למדינת הים ולוותה ואכלה ואח"כ מיאנה אינו חייב לשלם מה שאכלה אחר הליכתו וקודם המיאון אחר שמיאנה אבל שניה ואילונית אינו חייב במזונות כלל ואפילו הוא מצוי בעיר והם תחתיו אבל אמרם ולא בלאות הוא לפי מה שאבאר וזה שבלאותיה כשהם מצוין ואיתנהו בעינייהו אין ספק שנוטלת בלאותיה בין היתה ממאנת או אילונית ואפי' זנתה תחת בעלה ברצון הפסידה הממון ולא הפסידה בלאותיה המצוים והוא מה שאמרו זנתה לא הפסידה בלאותיה קיימים אבל חילוק הדינים כשהבלאות נפסדו ונאבדו ע"י שנשתמש בהן אם תוציאם מיד הבעל ויתן מה שהיו שוין הבלאות או לא וכל מקום שיאמר יש לה בלאות ר"ל שתוציא ממנו ערך דמיהן וכל מקום שיאמר אין לה בלאות ר"ל שלא תוציאם ממנו ואמרו בכאן בממאנת אין לה בלאות ר"ל מה שנאבד מממונה בין בנכסי מלוג בין בנכסי צאן ברזל אין לה בלאות והשניה אין לה בלאות של נכסי מלוג אבל בלאות של נכסי צאן ברזל יש לה וזה הדין אמנם הוא קנס לשניה על הצד אשר ביארנו בפי התשיעי מיבמות (שם) והעיקר אצלנו בנכסי מלוג והוא פסק ההלכה עיילא ליה גלימא פירא הוי ומיכסי בה עד דבלי ולכך אין האדם חייב בבלאות נכסי מלוג בשום פנים ונגמר בזה הענין דין שניה וזולתה ודע זה ודין האילונית כשלא הכיר בה שאמרנו בה ג"כ אין לה בלאות הם בלאות של נכסי צאן ברזל לפי שהן ברשותו וכל מה שנאבד מהן אינו חייב בו אבל בלאות של נכסי מלוג יש לה לפי שהם ברשותה ולא היה לו להשתמש בהן עד שנאבדו מכל וכל וא"כ נגמרו הנישואין ונתקיימו אבל הכיר בה דינה כדין שאר הנשים אבל אלמנה לכהן גדול וחברותיה אשר אמר בהן יש להן כתובה וכמו כן פירות מזונות ובלאות ר"ל שהיא תוציא ממנו הפירות שאכל בין מנכסי צאן ברזל בין מנכסי מלוג וכמו כן יש לה מזונות לאחר מיתה אבל בחייו כופין אותו לגרש ואין נותנין לה מזונות ויש לה בלאות נכסי צאן ברזל כדין כל אשה וכל זה כשהכיר בהן אבל אם נישאו בטעות ולא נודעו איסורן אלא אחר כן דינם כדין האילונית שלא הכיר בה בכתובה ובבלאות ובמזונות ובפירות והכלל מכל זה בדיני הבלאות כשהן בעין אין ספק שיש לה בין מנכסי מלוג בין מנכסי צאן ברזל יהיו הנישואין על איזה דרך שיהיו ואם הבלאות אינן בעין כלל והנישואין גמורין ואין בהם שום הפסד או שהיתה שניה בין הכיר בה בין לא הכיר בה או שהיתה אלמנה לכה"ג ושאר חייבי לאוין והכיר בהן הדין בהן אחד בלאות נכסי צאן ברזל יש להן בלאות נכסי מלוג אין להן אבל הממאנת אין לה בלאות בין מנכסי מלוג בין מנכסי צאן ברזל ואילונית שלא הכיר בה ואלמנה לכהן גדול ושאר חייבי לאוין שלא הכיר בהן הדין לכולן אחד הוא בלאות נכסי צאן ברזל אין להן בלאות נכסי מלוג יש להן הפך מן השניה והטעם שהשניה אין לה כתובה ואפילו הכיר בה ואלמנה לכהן גדול והדומות לה יש להן כתובה כשהכיר בהן לפי שהשניה מדרבנן וחייבי לאוין מדאורייתא והללו צריכין

חזוק והללו אין צריכין חזוק : (רמב"ם)

פרק יב - משנה א

הנושא את האשה ופסקה עמו כְּדִי שְׂיִזוֹן אֶת
 בְּתֵהּ חֲמִשׁ שָׁנִים **[ב]**, חַיֵּב לְזוֹנָה חֲמִשׁ שָׁנִים.
 נִשְׂאת לְאַחַר **[ג]** וּפְסָקָה עִמּוֹ כְּדִי שְׂיִזוֹן אֶת
 בְּתֵהּ חֲמִשׁ שָׁנִים, חַיֵּב לְזוֹנָה חֲמִשׁ שָׁנִים. לֹא
 יֹאמֵר הָרֵאשׁוֹן לְכַשְׁתָּבֵא אֶצְלִי אֲזוֹנָה, אֶלָּא
 מוֹלִיד לָהּ מְזוֹנוּתֶיהָ לְמָקוֹם אִמָּה. וְכֵן לֹא
 יֹאמְרוּ שְׁנֵיהֶם הֵרִי אָנוּ זָנִין אוֹתָהּ כְּאַחַד, אֶלָּא
 אֶחָד זָנָה וְאַחַד נוֹתֵן לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת :

ר"ע מברטנורה הנושא את האשה ופסקה עמו. בשטר וקנין, או שאמר
 לעדים אתם עדי **[א]** שאני מחייב עצמי לזון את בתה שיש לה מאיש
 אחר: **לכשתבא אצלי**. כלומר אם הייתי מקים את אמה הייתי זנה:
מוליד לה מזונותיה למקום שאמה שם. דקיימא לן בת אצל אמה בין
 גדולה בין קטנה כל זמן שהיא רוצה, והבן עד שש שנים אצל אמו,
 וחייב האב לפרנסו והוא אצל אמו אם היא רוצה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** דאי לא אמר אתם עדי פטור, מטעם שלא להשביע את עצמו
 כדפרש הר"ב במשנה ו' פרק ג' דסנהדרין. והתוספות כתבו דפטור גם כן
 מטעם משטה אני בך. אבל בטור חשן משפט סימן פ"א כתב בלא שום חולק
 דליתא טענה זו אלא כשהיתה ההודאה על ידי תביעה. ובנידון דידן לא
 משמע שהיתה שום תביעה, ומפי אמר מיהת מתחייב אף על פי שמעולם לא

הָיָה חַיֵּב לָהּ כָּלוּם. הַרְמַבֵּי"ם: **[ב]** חֲמֵשׁ שָׁנִים. דָּבְרוּ בַהֲוָה, שֶׁכֵּן מִקְפָּדֶת שְׁתֵּהָא נְזוּנָת עַד שְׁתֵּהָא בֵּת שְׁבַע שָׁנִים, וְאִין הָאִשָּׁה מִתְקַדְּשֶׁת עַד אַחַר זְמַן יְנִיקָה דְּהִינּוּ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ כְּדֵאִיתָא בְּאֶבְן הָעֶזְרָה סִימָן י"ג. וְלִעֵיל בְּפֶרֶק ד' מְשֻׁנָּה ו' פֶּרֶשׁ הַר"ב [דקטני קטנים נקראת בת שש שנים, ומקפדת עוד על שנה. תוספות יום טוב: **[ג]** לְאַחַר. שְׁגֵרְשָׁה הָרֵאשׁוֹן. רַשִׁי"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הנושא את האשה ופסקה עמו כדי שיזון את בתה חמש שנים חייב לזונה חמש שנים ניסת לאחר כו': העיקר אצלנו בת אצל אמה בין גדולה בין קטנה וזהו כשרצתה האם אבל אם לא תרצה אין כופין אותה על זה אבל יטרח בה אביה ובתנאי שהיא כבר נגמלה וכמו כן שאינה מכרת אמה ולכך אין כופין אותה להניק אותה אבל כל זמן שהולד מכיר אמו בין שיהיה זכר או נקבה הרי היא מניקתו בהכרח עד שיגמל ולה הבחירה בבת ולאב הבחירה בבן אחר שש שנים אם רצה להניחו אצל אמו ויתן מזונותיו ורצתה היא בזה ואם רצה יאמר לה לא אתן הפרנסה אא"כ הוא אצלי וכבר ביארנו במה שקדם (פי"ד הל' ו) שאין האב חייב במזונות הבנים אלא עד שש שנים וזה שאנו מחייבין בעל האם במזונות בתה כמו שחייב עצמו בתנאי שהיה בשעת הנישואין או שיאמר לעדים אתם עדיי שאני חייב לזון את בתה או שיאמר הרי עלי חוב בשטר לזון את בתה וכמו כן כל מי שחייב עצמו בשום דבר שאינו חייב בו באחד מאלו הצדדים הרי הוא מחוייב בו אמנם בקנין ושטר אין בזה שום ספק שהוא חייב: (רמב"ם)

פֶּרֶק יב - מִשְׁנֵה ב

נְשִׂאת, הַבַּעַל **[ד]** נוֹתֵן לָהּ מְזוֹנוֹת וְהוּן **[ה]** נוֹתֵנִין לָהּ דָּמֵי מְזוֹנוֹת. מִתּוֹ **[ו]**, בְּנוֹתֶיהֶן נְזוּנוֹת מְנַכָּסִים בְּנֵי חוּרִין וְהִיא נְזוּנָת מְנַכָּסִים מְשַׁעֲבָדִים, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּבַעֲלַת חוּב **[ז]**. הַפְּקָחִים הָיוּ כּוֹתְבִים, עַל מְנַת שְׁאֲזוֹן אֶת בֵּיתָךְ חֲמֵשׁ שָׁנִים כָּל זְמַן שְׁאֵת עֲמִי:

ר"ע מברטנורה בנותיהן נאזנות מנכסים בני חורין. ולא ממשעבדים, שאין מוציאים למזון האשה והבנות מנכסים משעבדים, מפני תקון העולם, שאין הלקוחות יודעים כמה יעלו המזונות כי היכי דליזרו להניח להם מקום לגבות: והיא נאזנת. אותה הבת: שהיא כבעלת חוב. שיש לה עליהן שטר מזונות (ח): כל זמן שאת עמי. ולא אם אמות או תמותי או אגרשך: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ד) הבעל כו'. סלקא דעתך דלא מחיב, דכיון דיש לה מזונות מאחר, כאלו התנה עמה על מנת שאין לה עליו מזונות, קמשמע לן. תוספות: (ה) והן כו'. אצטריך, סלקא דעתך דלא פסקו אלא כל זמן שלא נשאת. תוספות: (ו) מתו. משום בנותיהן דאין להם מזונות אלא לאחר מיתה אצטריך למתני אם מתו, ולא שמועין דאין להם אלא מפני חורין ואפלו קנו מידו. אבל בבית אשתו הוא הדין דאפלו בחייהם היה יכול להשמיענו שהיא נאזנת מהמשעבדין. המגיד: (ז) כבעלת חוב. ומיהו לאו בעלת חוב ממש קאמר, שאם מתה אין לה מזונות. ולא דמיה לנשאת, דנשאת בת מזונות, וזו אינה כן: (ח) הינו כמסקנא בגמרא דמוקי למתניתין בשקנו מידו או שחיב עצמו בשטר, כלומר, אם צוה לכתב שטר. אבל בההוא גונא שכתב הר"ב לעיל שאמר לעדים אתם עדי, לא, דמלוה על פה בעדים לא גבי ממשעבדי. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נישאת הבעל נותן לה מזונות והן נותנין לה דמי מזונות מתו כו': זה כולו מבואר וכבר הקדמנו העיקרים שמזון האשה והבנות מנכסים בני חורין אבל אינה מוציאה מיד הלקוחות ונכסים משועבדים הם מה שיצא מרשות זה והגיע תחת שעבוד אחר: (רמב"ם)

פרק יב - משנה ג

אלמנה שאמרה אי אפשי לזוז מבית בעלי, אין היורשין יכולין לומר לה לכי לבית אביך ואנו זנין אותך, אלא זנין אותה בבית בעלה ונותנין לה מדור לפי כבודה. אמרה אי אפשי לזוז מבית אבא, יכולים היורשים לומר לה,

אם את אצלנו יש ליד מזונות, ואם אין את אצלנו אין ליד **{יא}** מזונות. אם היתה טוענת מפני שהיא ילדה והן ילדים, זנין אותה והיא בבית אביה:

ר"ע מברטנורה ונותנין לה מדור. וכן כלי תשמיש ועבדים ושפחות שהיתה משתמשת בהם בחיי בעלה. ואם נפל הבית אין חייבים לבנות לה בית אחר, דאת תהא יתבא בביתי תנו **{ט}**. ואפלו רצתה לבנותו מממונה אין שומעין לה: **אם את אצלנו יש ליד מזונות.** שברכת הבית ברב **{י}**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ט} ודבר תימה הוא לדיק הכי, וכי סגי ליה לכתב את תהא יתבא, אלא לא סגי ליה בלאו הכי וליכא למידק מניה כו'. אבל בגמרא הכי איתא, נקטינן מדור אלמנה שנפל כו', שמעת מניה דלא דיק כלל, אלא דהכי נקטינן מקמאי. תוספות יום טוב. ועין עוד: **{י}** פ"ש רש"י, בני אדם שעוזרין זה את זה ומשתכרין, ומזל דרבים עדיף. ולשון הרמב"ם, חמשה שהיה מזונות כל אחד מהן קב כשיאכל לבדו, אם היו חמשתן בבית אחד ואוכלין בערב, מספיק להן ארבעה קבין. והוא הדין לשאר צרכי הבית: **{יא}** אין ליד כו'. כי אם לפי ברכת הבית. אבל בפוסק לבת אשתו דלעיל תנו דמוליד לה מזונותיה כלומר כל המזונות משלם, והינו טעמא, דהתם מחיב עצמו בחוב, מה שאין כן הכא דבין כתב ובין לא כתב מתחייב מכח תנאי בית דין, ומעקרא פי אתקון הכי תקינו. תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אלמנה שאמרה אי אפשר לזוז מבית בעלי אין היורשין יכולין לומר לה כו': וכמו כן מניחין לה הכלים והבגדים שהיתה משתמשת בהן ואפ"י היו של משי וזהב וכמו כן העבדים והשפחות שהיו משמשין אותה אין מונעין ממנה וכבר נתבאר לך (פ"ד הל' י"א) שזה מתנאי הכתובה ואם נפל הבית שהיתה יושבת בו אבדה זכות הדירה מכל נכסיו לפי שהתנאי הוא את תהא יתבא בביתי ואין לה רשות לבנותו אפ"י מממונה ולא לטוח אותו ואתה יודע כי הרבים שנתחברו בהוצאה יעזרו קצתם אל קצתם ולכך יכולין לומר לה אם את אצלנו יש לך מזונות ואם אין את אצלנו אין לך מזונות אלא אם רצתה בחלק המגיע לה כשהיתה עמהם בכלל הרי היא נוטלת זה בלא ספק: (רמב"ם)

פרק יב - משנה ד

כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ, גּוֹבָה כְּתַבְתָּהּ
לְעוֹלָם. כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעֲלָהּ, גּוֹבָה
כְּתַבְתָּהּ עַד עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנִים, שִׁישׁ בַּעֲשָׂרִים
וְחֲמִשׁ שָׁנִים שֶׁתַּעֲשֶׂה טוֹבָה כְּנֶגֶד כְּתַבְתָּהּ,
דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר שֶׁאָמַר מְשׁוּם רַבּוֹן שֶׁמְעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל זְמַן שֶׁהִיא
בְּבֵית בַּעֲלָהּ, גּוֹבָה כְּתַבְתָּהּ לְעוֹלָם. כָּל זְמַן
שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ, גּוֹבָה כְּתַבְתָּהּ עַד עֶשְׂרִים
וְחֲמִשׁ שָׁנִים {יג}. מֵתָהּ, יוֹרְשִׁיהָ מִזְכִּירֶיהָ {יד}
כְּתַבְתָּהּ עַד עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנִים:

ר"ע מברטנורה כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ. וְהַיּוֹרְשִׁים נִתְּנוּ לָהּ מִזְוֹנוּתֶיהָ
שָׁם: גּוֹבָה כְּתַבְתָּהּ. כְּשֶׁתִּרְצֶה: שֶׁתַּעֲשֶׂה טוֹבָה. מִנְכָּסֵי יְתוּמִים, נוֹתְנֶת
לָחֵם וּמֶלֶח לְשִׁכְנוּתֶיהָ כְּדִי כְּתַבְתָּהּ {יב}: וְחֲכָמִים אוֹמְרִים. לֹא הִזְכְּרוּ
חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה לְהַפְסִידָהּ כְּתַבְתָּהּ בְּשִׁבִיל הַטּוֹבָה שֶׁתַּעֲשֶׂה מִנְכָּסֵי
הַיְתוּמִים, אֲלָא לְעַנְיֵן הַמְּחִילָהּ הַזְּכָרוֹ, דְּהוּאֵיל וְשִׁתְקָה וְלֹא תַבְעָה כָּל
הַשָּׁנִים הַלְלוּ מַחֲלָה, הַלְכָּד כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעֲלָהּ אִין שִׁתְיִקְתָּהּ
מַחֲלָה, שֶׁמִּפְנֵי שֶׁמְכַבְּדִים אוֹתָהּ הִיא בּוֹשָׁה לְתַבַּע כְּתַבְתָּהּ, אֲבָל בְּבֵית
אָבִיהָ מִשִּׁשְׁתִּיקָה עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנִים מַחֲלָה הִיא: מֵתָהּ, יוֹרְשִׁיהָ
מִזְכִּירֶיהָ כְּתַבְתָּהּ. כְּלוּמַר צְרִיכִין לְתַבַּע כְּתַבְתָּהּ בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ
שָׁנָה. וְדוֹקָא כְּשֶׁנִּשְׁבַּעַה עַל כְּתַבְתָּהּ קִדְּם שֶׁמֵתָה הוּא דְיוֹרְשִׁיהָ יְכוּלִים
לְתַבַּע כְּתַבְתָּהּ. אֲבָל אִם לֹא נִשְׁבַּעַה עַל כְּתַבְתָּהּ, אִין יוֹרְשִׁיהָ יוֹרְשִׁים
מִכְּתַבְתָּהּ כְּלוּם, שְׂאִין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יב} וְאֶפְלוּ מֵרְתָא בֵּת בֵּיתוֹס דְּכְתַבְתָּהּ מְרַבָּה, דְּלָפוּם גַּמְלָא
שִׁיחָנָא, כְּלוּמַר לְפִי הָעֶשֶׂר הָיוּ מִתְּנוּתֶיהָ מְרַבּוֹת. גַּמְרָא: {יג} עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ
שָׁנִים. בְּגַמְרָא פְּרִיד, אִמְאִי, קִדְּם שֶׁקִּיעַת הַחֲמָה גּוֹבָה כְּתַבְתָּהּ, לְאַחַר
שֶׁקִּיעַת הַחֲמָה לֹא גָבִיא, בְּהִיא פּוֹרְתָא אַחִילְתָּא, וּמִשְׁנֵי, כָּל מִדַּת חֲכָמִים
כֶּף הִיא כּוּי. וּמִסְקִינּוּ בְּגַמְרָא דְּמַחֲלֶקֶת כְּשִׂאִין כְּתַבָּה יוֹצֵאת מִתַּחַת יָדֶיהָ,
כְּגוֹן בְּמָקוֹם שְׂאִין כּוֹתְבִין, דְּאִי כְּתַבָּה בְּיָדָהּ דְּבָרֵי הַכָּל דְּגוֹבָה לְעוֹלָם בִּין
שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ בִּין שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעֲלָהּ. וְהַלְכָה כְּחֲכָמִים: {יד} מִזְכִּירֶיהָ.
הָכָא וְדָאִי אִיבְעִי לְמִתְּנֵי מִזְכִּירֶיהָ, דְּאִי תְּנִי זוֹכְרֶיהָ, הָוָה מִשְׁמַע אֶפְלוּ בֵּינֵם
לְבִין עֲצָמָם, וְלִיתָא, אֲלָא שִׁיתַּבְּעוּ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה לעולם כל זמן שהיא כוי: אין מחלוקת בין אחד מהם אם שטר כתובה יוצא מתחת ידה שגובה כתובתה לעולם בכל מקום שתהיה אבל מחלוקתם בשאין שם שטר כתובה והיא תובעת מנה ומאתים שחכמים אומרים שהיא אם היתה בבית בעלה גובה לעולם מפני ששתיקתה מן התביעה אמנם הוא בעבור שהיא ניזונית עמהם מתביישת מהם אבל בבית אביה שתיקתה זה הזמן הארוך אמנם הוא לפי שמחלה כתובתה וכבר בארנו (פ"י ה"א) שיורשיה אין להם כתובה על איזה ענין שיהיה אלא אם נשבעה קודם מיתתה והלכה כחכמים: (רמב"ם)

יג

פרק

פרק יג - משנה א

שְׁנֵי דֵינֵי גִזְרוֹת הָיוּ בִירוּשָׁלַיִם, אֲדָמוֹן וְחָנָן בֶּן אֲבִישָׁלוֹם. חָנָן אָמַר שְׁנֵי דְבָרִים, אֲדָמוֹן אָמַר שְׁבָעָה. מִי שֶׁהֵלֵךְ לְמִדְיַן הָיָה וְאִשְׁתּוֹ תוֹבְעַת מְזוֹנוֹת, חָנָן אָמַר, תִּשְׁבַּע בְּסוּף וְלֹא תִשְׁבַּע בְּתַחֲלָה. נִחְלְקוּ עָלָיו בְּנֵי כְהֻנִּים גְּדוֹלִים וְאָמְרוּ, תִּשְׁבַּע בְּתַחֲלָה וּבְסוּף. אָמַר רַבִּי דוֹסָא בֶּן הֲרֵפְיָנָס כְּדַבְּרֵיהֶם. אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יָפָה אָמַר חָנָן, לֹא תִשְׁבַּע אֶלָּא בְּסוּף:

ר"ע מברטנורה **שני דיני גזלות**. שהיו גוזרין גזרות על הגזלנים **[א]** וקונסים עליהם קנסות: **שני דברים**. שאין חכמים מודים לו: **תשבע בסוף**. כשישמעו בו שמת ותבא לגבות כתבתה, תשבע שלא עברה בידה משל בעלה כלום **[ב]**: **ולא תשבע בתחלה**. בשעת גבית מזונות. ורמב"ם פירש, תשבע בסוף, כשיבא בעלה ויכחישנה ויאמר הנחתי לך מזונות, תשבע שלא הניח לה כלום: **רבן יוחנן בן זכאי אומר**. והלכה כמותו. ודוקא אחר שלשה חדשים ליציאת הבעל פוסקין מזונות לאשה אם תבעה מזונות, אבל קדם זמן זה לא, שחזקה אין אדם מניח ביתו ריקן ויוצא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** חלופי גרסאות יש, אי תני גזרות או גזלות: **[ב]** וצריך עיון, דהכא אמרינן דמזונות גביא בלא שבועה, מה שאין כן כתבה, ולענין משעבדי חישנין במזונות טפי לצררי מבכתבה, דכתבה נפרעת בשבועה מנכסים משעבדין ומזוני לא גביא כלל אפלו בשבועה. תוספות גטין דף נ"א: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שני דיני גזירות היו בירושלים אדמון וחנן בן אבישלום חנן אומר שני דברים אדמון אומר כו': תשבע בתחלה הוא שישביעה ב"ד שבועת התורה ומיד פוסקין לה מזונותיה ובסוף הוא כשיבא בעלה ויהיה מצוי ויכחישנה ויאמר לה אני הנחתי לך מזונות או אין את צריכה כלום וכל כיוצא בהן והלכה כרבן יוחנן בן זכאי. וממה שאתה צריך לידע שהרשות ביד האדם לומר לאשתו צאי מעשה ידיך במזונותיך כל זמן שאיני מצוי ואין לה מזונות וזה כשאינו מצוי עמה אבל כשהוא מצוי עמה אינו יכול לומר כן והרשות בידיה לומר כל זמן שתראה איני ניזונת ואיני עושה ואין פוסקין מזונות לאשה כשבעלה אינו מצוי אלא אחר ג' חדשים מיום הליכתו שהוא לא יניח ביתו ריקן ואם תבעה האשה לבעל המזונות והוא טוען אני הנחתי לה מזונותיה והיא טוענת לא הניח לי שום דבר ורוצה להוציא ממנו נשבע שבועת היסת שהוא הניח לה מזונות: (רמב"ם)

פרק יג - משנה ב

מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופרנס את אשתו, חנן אומר, אבד **[ג]** את מעותיו. נחלקו

עָלוּ בְנֵי כְהֵנִים גְּדוֹלִים וְאָמְרוּ, יִשְׁבַּע כַּמָּה
הוֹצִיא וַיִּטֹּל. אָמַר רַבִּי דוֹסָא בֶן הֵרֶפְיָא
כְּדַבְּרֵיהֶם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכָּאי, יָפָה אָמַר
חָנוּ, הֵנִיחַ מְעוֹתָיו עַל קֶרֶן הַצְּבִי {ד} :

ר"ע מברטנורה אַבְדָּא אֶת מְעוֹתָיו. דָּאָמַר, לֹא אָמַרְתִּי לָךְ הַלּוּנִי וְאֲנִי אֶפְרַע.
אָבֵל אִם הִלְוָה אֶת הָאִשָּׁה מְעוֹת לְמִזְוֹנוּתֶיהָ עַל מְנַת שְׁתַּשְׁלֵם לוֹ, הוּא
תּוֹבֵעָה וְהִיא תּוֹבַעַת אֶת הַבַּעַל וַיִּשְׁלֵם. וְאִם הַבַּעַל טוֹעֵן הִנְחַתִּי לָהּ
מִזְוֹנוֹת, וְהִיא אוֹמְרַת לֹא הֵנִיחַ וְרוֹצָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ, נִשְׁבַּע הַבַּעַל שְׁבוּעַת
הַסֵּת וְנִפְטָר, וַיְהִיו הַמְּעוֹת חוֹב עָלֶיהָ לְכַשְׁתַּתְּאֲלֵמֶן אוֹ תַתְּגַרֵּשׁ. וּבְהָא
מִתְנִיתִין נִמְי הִלְכָה כְּרַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכָּאי : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ג} אַבְדָּא כּוֹי. כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַר"ב בְּמִשְׁנֵה ב' פֶּרֶק ד' דְּנִדְרִים, שְׂאִין
זֶה אֶלְא מְנִיעַת תְּבִיעָה, וְכִינּוֹן שְׂאִין מְבִיא לוֹ תּוֹעֵלַת אֶלְא מְסַלֵּק מִמֶּנּוּ נֶזֶק
חִיּוּבוֹ, אִין זֶה חֵיב לוֹ כְּלוּם. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : {ד} קֶרֶן הַצְּבִי. שְׁהַצְּבִי
קַל לְרוּץ כְּדִתְנֵן פֶּרֶק ה' דְּאָבוֹת, וְנִמְצָא שְׂזָה שְׁמַנִּים מְעוֹתָיו עַל קֶרֶן הַצְּבִי
הוּא מְזַמֵּן לְהַפְסֵד : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מִי שֶׁהִלֵּךְ לַמְּדִינָה הֵימָּן וְעָמַד אַחַד וּפִירַנְס אֶת אִשְׁתּוֹ חָנוּ אוֹמַר אִבְדָּא
אֶת מְעוֹתָיו כּוֹי : אִבֵּל אִם לוֹוֹתָהּ וְאָכְלָה אִין שׁוּם חוֹלֵק שֶׁהַמְלוּה לֹא אִבְדָּא
מְעוֹתָיו וְאִם הוֹדָה הַבַּעַל שֶׁלֹּא הֵנִיחַ לָהּ מִזְוֹנוֹת הִרִי הוּא יִפְרַע וְאִם כִּפַּר יִשְׁבַּע
כְּמוֹ שֶׁזָּכְרָנוּ וַיִּתְקַיֵּים הַחוֹב עֲלֶיהָ וְהִלְכָה כְּרַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכָּאי : (רמב"ם)

פֶּרֶק יג - מִשְׁנֵה ג

אֲדַמּוֹן אוֹמַר שְׁבַעָה. מִי שְׂמִית וְהֵנִיחַ בְּנִים
וּבָנוֹת, בְּזַמַּן שֶׁהִנְכָּסִים מְרַבִּין, הַבְּנִים יוֹרְשִׁים
{ה} וְהַבָּנוֹת נִזְוֹנוֹת. וּבְנִכְסִים מְעַטִּים, הַבָּנוֹת
נִזְוֹנוֹת וְהַבְּנִים יַחְזְרוּ עַל הַפְּתָחִים. אֲדַמּוֹן

אומר, בשביל שאני זכר הפסדתי. אמר רבן גמליאל, רואה אני את דברי אדמון:

ר"ע מברטנורה ובנכסים מעטים. שאין בהם פרנסה **(ו)** שנים עשר חדש לזכרים ולנקבות **(ז)**. ורמב"ם פרש, כל שאין בהם לפרנס הבנים והבנות עד שיבגרו הבנות, קרוי נכסים מעטים **(ח)**: **בשביל שאני זכר הפסדתי**. כלומר, בשביל שאני זכר וראוי לירש בנכסים מרבים הפסדתי בנכסים מעטים. ואין הלכה כאדמון: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(ה)** יורשים כו'. פרוש, הבנות נזונות תחת יד אחיהן וכל הנכסים עומדים ברשותם. המגיד: **(ו)** [בלשון פרנסה] רוצה לרבות גם פסות ומלבוש. נמוקי יוסף: **(ז)** והקשו בגמרא ריש פרק ט' דבבא בתרא, ואי ליכא לכלהו יקחו הבנות את הכל, דודאי מה שהיא עודף על מזון הבנות לא יטלוהו הבנות. ומתוך, מוציאין מהם מזונות לבנות עד שיבגרו, והשאר לבנים, ואי ליכא שאר, ישאלו על הפתחים: **(ח)** הכי סתים לה בריש פרק ט' דבבא בתרא. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אדמון אומר שבעה מי שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסים מרובין הבנים כו': שיעור נכסים מרובין מזונות כל הבנים זכרים ונקבות עד שיבגרו הבנות ואם הם פחות מזה הרי הם מועטין ואדמון אמר לא יהיה הזכר פחות מן הנקבה ויזון עם הבנות מהנכסים מועטין ואין הלכה כאדמון: (רמב"ם)

פרק יג - משנה ד

הטוען את חברו כדי שמו, והודה בקנקנים **(ט)**, אדמון אומר, הואיל והודה במקצת הטענה, ישבע. וחכמים אומרים, אין זו הודאה ממין הטענה. אמר רבן גמליאל, רואה אני את דברי אדמון:

ר"ע מברטנורה **והודה בקנקנים**. ריקים בלא שמן. וכגון שטענו חברו עשרה כדי שמן יש לי אצלך **{י}**: **אדמון אומר**. יש במשמעות טענה זו שמן וכדים, וכשהודה לו בכדים ריקים הוי הודאה במקצת וחיב שבועה: **וחכמים אומרים**. אין במשמעות טענה זו אלא שמן בלבד שעור עשרה כדים, וכשהודה לו בכדים ריקים, מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו, ואין כאן הודאה במקצת ממין הטענה ואינו חיב שבועה. והלכה כאדמון: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ט}** **בקנקנים**. נראה לי לפרש, דכד וקנקן שני מינים הם, ולא שטענות שניהם היה זה טוען פד וזה משיב קנקן, דאם פן פשיטא דלא הוי ממין הטענה, [אלא שניהם טוענים או פד או קנקן], תוספות יום טוב. ועין עוד: **{י}** פלומר, לאפוקי אם אמר עשרה כדים מלאים, דלכלי עלמא טוענו שמן וכדים. בגמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הטוען את חברו כדי שמן והודה בקנקנים אדמון אומר הואיל כו': מעיקר תורתנו מי שטוענין לו מטלטלין והודה במקצת מה שטוענין לו וכפר במקצת חייב שבועת התורה על החלק שכפר וזה הוא הנקרא מודה במקצת ואם כפר הכל ואינו מודה בשום דבר או הודה במין אחר שאינו ממין הטענה כגון שיטעון ראובן על שמעון עשר מדות של חטין ושמעון אומר לו אין לך אצלי כי אם בגדים או כך וכך מדות שעורים או פולין הרי זה פטור ורוצה לומר פטור משבועת התורה וישבע שבועת היסת ואלו הם עקרים שאין בהם ספק ויתבארו כל דינם ותולדותם במקומם ולפי אלו העקרים אם טוען ראובן על שמעון ואמר לו יש לי אצלך יי חביות מלאות שמן ואמר לו שמעון אין לך אצלי אלא יי חביות בלא שמן הרי זה פטור ואפי' לאדמון לפי שהוא טוען בשמן והודה לו בקנקנים מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אבל הם חולקים אם היה לשון טענת ראובן עשרה כדי שמן יש לי אצלך אדמון אומר משמעות הטענה השמן והכלים והודאתו בכלים הודאתו במקצתו וחכמים אומרים אין משמעות זה אלא שמן בלבד והלכה כאדמון: (רמב"ם)

פרק יג - משנה ה

הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל, תשב עד שילבין ראשה. אדמון אומר, יכולה היא

שְׁתֹאמֵר, אֱלוֹ אֲנִי פֶסֶקְתִּי לְעֶצְמִי, אֲשֶׁב עַד
שְׁיִלְבִּין רֵאשִׁי. עֲכָשְׁיוּ שְׁאֲבֵא פֶסֶק עָלַי, מָה אֲנִי
יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת, אוֹ כֵּןס אוֹ פֶטֶר. אָמַר רַבֵּן
גְּמֵלְיָאֵל, רוֹאֵה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי אֲדָמוֹן :

ר"ע מברטנורה ופֶשֶׁט לוֹ אֶת הָרֶגֶל. לְשׁוֹן בְּזִיווֹן, כְּלוּמַר טַל טֵיט וְאַבָּק
שֶׁתַּחַת רֶגְלִי. פֶּרוֹשׁ אַחֵר, תִּלְהֵ אֹתִי בְּרֶגְלִי עַל הָעֵץ, שְׁאִין לִי מָה לִתְנוּ לָךְ.
וְרַמְבַּ"ם פֶּרֶשׁ וּפֶשֶׁט לוֹ אֶת הָרֶגֶל, שֶׁהִלְךְ בְּדֶרֶךְ מֵרְחוֹק **{יא}** : עַד שֶׁתִּלְבִּין
רֵאשֶׁה. עַד שֶׁתִּזְקִין. וְאִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לֹא לְכֵןס וְלֹא לְפֶטֶר : אֲדָמוֹן אוֹמֵר
כו'. וְהִלְכָה כְּאֲדָמוֹן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יא} לְכֹל הַפְּרוּשִׁים מִיָּרִי שֶׁלֹא הִנִּיחַ כָּאֵן נְכֻסִים, לְפִי דְמִיָּרִי
שֶׁהַפְּסִיקָה הִיָּתָה בְּעֵנְוֹן שֶׁקָּנָה וּמְחִיב לְשֵׁלֶם, וְאֵלוֹ הִיָּה לוֹ נְכֻסִים הִיָּה הֶחֱתָנוּ
מוֹצִיא מִמֶּנּוּ בְּדִין. תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַפּוֹסֵק מַעוֹת לַחֲתָנוּ וּפֶשֶׁט לוֹ אֶת הָרֶגֶל תִּשְׁבַּע עַד שֶׁתִּלְבִּין רֵאשֶׁה כּו' :
פֶּשֶׁט הָרֶגֶל פִּירוּשׁ עַל אֲרִיכוֹת הַלִּיכָתוֹ. עַד שֶׁתִּלְבִּין רֵאשֶׁה דֶּרֶךְ גּוֹזְמָא
וְהַכוּוֹנָה עַד שִׁיבֵיא מָה שֶׁפֶּסֶק וְהִלְכָה כְּאֲדָמוֹן : (רמב"ם)

פֶּרֶק יג - מִשְׁנָה ו

הַעוֹרֵר עַל הַשְּׁדָה וְהוּא חֲתוּם עָלֶיהָ בְּעַד,
אֲדָמוֹן אוֹמֵר, יְכוֹל הוּא שְׁיֹאמֵר, הַשְּׁנִי נָח לִי
וְהָרֵאשׁוֹן קָשָׁה הִימָנוּ. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֲבִד
אֶת זְכוּתוֹ **{יב}**. עֲשֵׂאָה סִימָן לְאַחֵר **{יג}**, אֲבִד אֶת
זְכוּתוֹ :

ר"ע מברטנורה הַעוֹרֵר עַל הַשְּׁדָה וְכו'. רְאוּבוֹן מְעַרְעֵר עַל הַשְּׁדָה שֶׁבִּיד
שְׁמַעוֹן וְאוֹמֵר לוֹ, לֹוֹי שְׁמַכֵּר לָךְ גְּזֵלָה מִמֶּנִּי, וְהוּא חֲתוּם עַל שְׁטֵר

המכירה שכתב לוי לשמעון שמכר לו : אדמון אומר יכול הוא שיאמר. מה שלא ערערתי בשעה שלקחת שדה זו מלוי וחתמתי עד בתוך השטר, לפי שלוי אדם חזק וקשה להוציאה מידו ונח לי שתהא בידך שאוציאנה ממך בדין : אבד את זכותו. דהואיל וחתם הודה שאין לו עסק בה. ואין הלכה כאדמון. ודוקא כשחתם בה בעד הוא דפליגי אדמון וחכמים, אבל אם הוא חתום בדין לקיים את השטר, הכל מודים שלא אבד את זכותו, מפני שיכול לומר לא הייתי יודע מה שכתוב בשטר, שהדין החותם על ההנפק לקיים את השטר אין צריך שיידע מה שכתוב בשטר אלא שיכיר חתימת העדים בלבד : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (יב) זכותו. פרוש, אפלו יש לו עדי זכות או עדי גזלה ואין לחברו עדי מקח. בית יוסף : **(יג) עשאה כו'.** פרש רש"י, עשאה המחזק בה סימן לאחר, לא לראובן זה העורר עליו, אלא לאיש אחר היה מוכר שדה בצד זה, ומסר לו ארבעה מצרי השדה וכתב לו מצרים, מצר פלוני שדה שלי, וזה חתם על השטר ולא ערער, אבד את זכותו אפלו לאדמון, דאין לומר פאן השני נח לי. והתוספות מפרשים, עשאה המערער סימן לאחר, כגון שכתב במצרים מצר פלוני שדה של שמעון : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם העורר על השדה והוא חתום עליה בעד אדמון אומר כו' : נבאר זאת ההלכה בדרך משל ראובן מכר הקרקע לשמעון והיה לוי מכלל העדים שהעידו בשטר קרקע המכירה אחר כן בא לוי העד ומערער לשמעון בזה הקרקע שהוא שלו וראובן עשה לו בה שלא כדין אדמון אומר יכול הוא לטעון ואין מבטלין טענתו מפני שהיה עד במכירה לפי שיכול לומר מפני כן העידותי שתצא מיד ראובן שהוא קשה ותקיף ממני עד שיגיע ליד שמעון שהוא נשמע לדין ואני עכשיו אתבע אותו בדין כדי להוציא מתחת ידו וחכמים אומרים שעדות בשטר קיום למכירת ראובן וחיזוק לקיום הקרקע בידו ואין לו לערער על שמעון והכל מודים שלוי אם עשאו סימן לאחר כגון שהוא ממצר הקרקע ואומר לצד המערב קרקע פלוני שהוא לשמעון וכמו כן אם היה שטר מכירה איש מאיש ובכלל מצרי מקומות הזכיר הקרקע של שמעון והיה לוי עד בזה השטר הרי הוא אינו יכול לערער על שמעון בזה הקרקע בשום פנים לפי שהוא כל זמן שהעיד כבר קיימה בידו וכל זה כשהעיד בגוף השטר אבל אם היה דיין והעיד בקיום השטר לא אבד את זכותו לפי שיכול לומר לא הייתי יודע מה שהיה בכלל בשטר שאינן מחוייבים הדיינים שיקראו את השטר ואז יקיימוהו אלא שיכירו העדות בלבד ואין הלכה כאדמון : (רמב"ם)

מי שהלך למדינת הים ואבדה דרך שדהו, אדמון אומר, ילך בקצרה. וחכמים אומרים, יקנה לו דרך במאה מנה, או יפרח באויר:

ר"ע מברטנורה ואבדה דרך שדהו. שהחזיקו בה בעלי השדות שבמצרים: ילך לו בקצרה. על פרחם יטל לו דרך לשדהו, אבל יברר לו דרך קצרה שלא ירבה לטל. ובזמן שארבעה בני אדם מקיפים אותו מארבע רוחות מודה אדמון לחכמים שכל אחד יכול לומר איתי ראיה דדרךך גבאי ושקול. ואם אחד אדם אחד הקיפהו מארבע רוחות מודים חכמים לאדמון דממה נפשך אורחיה גביה הוא. לא נחלקו אלא כשהקיפהו אדם אחד שבא מכח ארבעה בני אדם. אדמון אומר, מצי אמר ליה ממה נפשך אורחי גבך, וחכמים אומרים מצי אמר ליה היאך, אי שתקת שתקת **[יד]**, ואי לא, מהדרנא שטרך למריהו ולא מצית לאשתעויי דינא בהדיהו. והלכה כחכמים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יד]** פרש רש"י, ואזיל גבך כשתקנה הדרך ממני. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שהלך למדינת הים ואבדה דרך שדהו אדמון אומר כו': כשהקיפו שדהו ארבעה בני אדם אדמון אין חולק עם חכמים שכל אחד מהם יכול לומר לו הבא ראיה שיש לך עלי דרך ויהיה לך דרך בשדה שלי וכשהקיפו ג"כ אחד מארבע רוחותיו אין חולקין חכמים על אדמון שהוא יכול לומר לו מכל מקום ארחי גבך אבל המחלוקת שלהם באחד שבא מכח ארבעה שהיו מצרניו שלו מארבע רוחות ארבעה אנשים ומכר כל אחד מהם שדהו ולקח אחד הארבע שדות אדמון אומר יכול לומר לו מ"מ ארחי גבך והרי מחוייב לתת לו דרך הפחותה שבדרכים וחכמים אומרים יכול לומר לו אם תניחני מוטב ואם לאו אקרע שטרי המקח וישוב כל אחד ואחד לשדהו ואין לך ממי שתתבע כמו שבארנו והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק יג - משנה ח

המוציא שטר חוב על חברו, והלה הוציא שמכר לו את השדה, אומר אומר, יכול הוא שיאמר, אלו הייתי חייב לך, היתה לך להפרע את שלך כשמכרת לי את השדה. וחכמים אומרים, זה היתה פקח שמכר לו את הקרקע, מפני שהוא יכול למשכנו:

ר"ע מברטנורה והלה הוציא שמכר לו את השדה. הלזה הוציא עליו שטר מכירה מאחרת לשטר ההלוואה, ואומר שטרך מזיף או פרוע, שאם הייתי חייב לך לא היית מוכר לי את השדה, שהיה לך לגבות חובך: זה היתה פקח שמכר לו את השדה. לפי שהיה זה מבריח מטלטליו, ולא היה לו מהיכן ימשכנו על חובו, ועכשיו יטל את הקרקע. ובאתרא דהלוקח יחיב זוזי והדר כתבי שטר מכירה כלי עלמא לא פליגי שהיה למוכר לעכב בחובו המעות שקבל (טו) ולא יכתב לו השטר, וכיון שכתבו הוכיח שאין לו עליו חוב. כי פליגי באתרא דכתבי שטרא והדר יחיב הלוקח זוזי. אדמון סבר, איבעי ליה לממסר מודעה איני מוכר לו אלא כדי שאוכל למשכנו. וחכמים אומרים, האי דלא מסר מודעה כי ירא שפא ישמע הדבר ויפגע מלקנות את השדה (טז). והלכה כחכמים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (טו) וכשהגיע זמן פרעון החוב קדם. הר"ן: (טז) דאף שצריך זה למכר, היתה מוצא הרבה, דקונים מצויים הם, דאמרי אנשי, זבין קנית זבינת אפסדת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המוציא שטר חוב על חברו והלה הוציא שמכר לו את השדה אדמון אומר כו': הכל מודים באתרא דיהבי זוזי והדר כתבי שטרא שהיה לו לומר שהיה לך להפרע את שלך אבל מחלוקתן באתרא דלא יחיב לוקח מעות עד שיכתוב השטר אדמון אומר היה לו למסור מודעה ואח"כ יכתוב השטר ואחר שלא מסר מודעה אבד את זכותו וחכמים אומרים לא יכול לעשות מודעה כי חשש שמא ישמע הלוקח וימנע מן המקח דחברך חבא אית ליה וחבא דחברך חבא אית ליה ואין הלכה כאדמון: (רמב"ם)

פרק יג - משנה ט

שְׁנַיִם שֶׁהוֹצִיאוּ שֵׁטֶר חוֹב זֶה עַל זֶה {יז}, אֲדַמּוּן
אוֹמֵר, אֱלוֹ הֵייתִי חַיֵּב לָךְ, כִּי־צַד אֶתָּה לָזֶה
מִמֶּנִּי. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, זֶה גּוֹבֵה שֵׁטֶר חוֹבוֹ
וְזֶה גּוֹבֵה שֵׁטֶר חוֹבוֹ :

ר"ע מברטנורה וְחֲכָמִים אוֹמְרִים זֶה גּוֹבֵה שֵׁטֶר חוֹבוֹ. וְהִלְכָה כְּחֲכָמִים :
(ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יז} זֶה עַל זֶה. רְאוּבֵן עַל שְׁמַעוֹן וְשְׁמַעוֹן עַל רְאוּבֵן. וְשֵׁטֶר
שֶׁהוֹצִיָא רְאוּבֵן מִקֶּדֶם וְשָׁל שְׁמַעוֹן מֵאַחַר. אֲדַמּוּן אוֹמֵר יְכוּל לֹמַר אֱלוֹ כּוֹי
כִּי־צַד כּוֹי הִיָּה לָךְ לְתַבְעַ חוֹבְךָ מִמֶּנִּי. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים זֶה גּוֹבֵה כּוֹי, שְׁאַף
הִרְאִשׁוֹן גּוֹבֵה. וּפְרָכִינֵן בְּגִמְרָא, אִי דְמָטִי זְמַנִּיה שֶׁל חוֹב הִרְאִשׁוֹן מֵאִי טַעֲמָא
דְרַבְּנָן שֶׁהִרְאִשׁוֹן גּוֹבֵה חוֹבוֹ. וְאִי לֹא מָטִי זְמַנָּא מֵאִי טַעֲמָא דְאֲדַמּוּן דְהָא לֹא
מְצִי אֶמֶר לִיה אֱלוֹ כּוֹי, דְמִשׁוּם דְלֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ הַצָּרְךְ לְלוֹת מִמֶּנּוּ. וּמוֹקְמִינֵן
לָהּ בְּגִמְרָא כְּגוֹן שְׁלוֹה מִמֶּנּוּ בִּיּוֹם דְמִשְׁלִים זְמַנִּיה. וּפְלִיגִי אִי עֵבִיד אֵינִשׁ
דִּיזִיף לִיוֹמָא אוֹ לֹא. הַר"ן : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שְׁנַיִם שֶׁהוֹצִיאוּ שֵׁטֶר חוֹב זֶה עַל זֶה אֲדַמּוּן אוֹמֵר אֱלוֹ הֵייתִי חַיֵּב
לָךְ כִּי־צַד כּוֹי : וְהִלְכָה כְּחֲכָמִים : (רמב"ם)

פרק יג - משנה י

שְׁלֹשׁ אַרְצוֹת {יח} לְנִשְׁוֹאִין, יְהוּדָה, וְעֵבֶר הַיְרֵדוֹן,
וְהַגְּלִיל. אֵין מוֹצִיָאִין מֵעִיר לְעִיר וּמִכְרָךְ לְכְרָךְ.

אָבֵל בְּאוֹתָהּ הָאָרֶץ, מוֹצִיאִין מֵעִיר לְעִיר
וּמְכַרְדֵּי לְכַרְדֵּי, אָבֵל לֹא מֵעִיר לְכַרְדֵּי וְלֹא מְכַרְדֵּי
לְעִיר. מוֹצִיאִין מִנְּוֹה הָרְעָה לְנְוֹה הַיְּפָה, אָבֵל
לֹא מִנְּוֹה הַיְּפָה לְנְוֹה הָרְעָה. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֵף לֹא מִנְּוֹה רְעָה לְנְוֹה יְפָה,
מִפְּנֵי שֶׁהַנְּוֹה הַיְּפָה בּוֹדֵק:

ר"ע מברטנורה **שְׁלֹשׁ אַרְצוֹת לְנִשְׁוֹאִין**. שָׂאֵם נִשְׂאָה אִשָּׁה בְּאַחַת מֵהֶן **{יט}**,
אֵינוֹ יָכוֹל לְכוּפֶה לְצֵאת אַחֲרָיו מֵאֶרֶץ אֶל אֶרֶץ: **כַּרְדֵּי**. גְּדוֹל מֵעִיר. וְהוּא
מְקוֹם שְׁוֹקִים, וּמְכַל סְבִיבֵיו בְּאֵין שָׂם לְסַחֲוֹרָה, וְכָל דְּבַר מְצוּי בּוֹ: **אָבֵל**
לֹא מֵעִיר לְכַרְדֵּי. שְׂיִשִּׁיבַת הַכַּרְכִּין קֶשֶׁה, מִפְּנֵי שֶׁהַכָּל מִתְּיָשָׁבִים שָׂם
וְדוֹחֲקִים וּמְקַרְבִּים הַבְּתִים זֶה לְזֶה וְאֵין שָׂם אֲוִיר: **וְלֹא מְכַרְדֵּי לְעִיר**.
דְּבַכְרֵדֵי שְׂכִיחֵי כָּל מִיֵּלִי, בְּעִיר לֹא שְׂכִיחֵי כָּל מִיֵּלִי: **מִפְּנֵי שֶׁהַנְּוֹה הַיְּפָה**
בּוֹדֵק. אֵת הַגּוֹף וּמַחְלִיאֻ, שְׂשֻׁנוֹי וְסֵת אֶפְלוֹ לְטוֹבָה תַּחֲלַת חֲלֵי מַעִים.
וְהִלְכָה כְּרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְאִם אִישׁ מֵאֶרֶץ הַגְּלִיל נִשְׂאָה אִשָּׁה בְּאֶרֶץ
יְהוּדָה אוֹ אֶפְכָא, כּוֹפִין אוֹתָהּ לְצֵאת עִמּוֹ, שְׂעַל מְנַת כֵּן נִשְׂאָה. וּבְכָל
מְקוֹם מוֹצִיאִים מֵעִיר שְׂרַבָּה עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים לְעִיר שְׂרַבָּה יִשְׂרָאֵל, אָבֵל
לֹא מֵעִיר שְׂרַבָּה יִשְׂרָאֵל לְעִיר שְׂרַבָּה עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יח}** **שְׁלֹשׁ אַרְצוֹת כּוֹי**. הֵן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חֲלוּקוֹת לְעֲנֵנוּ נִשְׁוֹאִי
אִשָּׁה. רַשִּׁי: **{יט}** וְהוּא מֵאוֹתָהּ הָאָרֶץ שְׂנִשְׂאָה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ג' ארצות לנשואין יהודה ועבר הירדן והגליל אין מוציאין כו': מעיר
לעיר הם הכפרים שהם סביבות המדינה וכרך היא המדינה הגדולה
המוקפת חומה ופירוש בודק מחפש ומבקש דבר הנאה לו ואמרו בהש"ס
שנוי ווסת תחלת חולי מעים פירוש שינוי המנהג תחלת סבת החולי ואפי'
שינה אותו לטובה והלכה כרבן שמעון בן גמליאל וכשנשא אשה איש מארץ
יהודה בארץ הגליל או מן הגליל ביהודה כופין אותה לצאת עמו שהוא
לכוונה זאת נשאה ודין פשוט בכל אלו המקומות מוציאין מעיר שרובה
עובדי כוכבים לעיר שרובה ישראל ולא מעיר שרובה ישראל לעיר שרובה
עובדי כוכבים: (רמב"ם)

פרק יג - משנה יא

הכל מעליו לארץ ישראל, ואין הכל מוציאין.
הכל מעליו לירושלים, ואין הכל **[כ]** מוציאין,
אחד האנשים ואחד הנשים **(ואחד עבדים)**. נשא
אשה בארץ ישראל וגרשה בארץ ישראל, נותן
לה ממעות ארץ ישראל **[כא]**. נשא אשה בארץ
ישראל וגרשה בקפוטקיא **[כב]**, נותן לה
ממעות ארץ ישראל. נשא אשה בקפוטקיא
וגרשה בארץ ישראל, נותן לה ממעות ארץ
ישראל. רבן שמעון בן גמליאל אומר, נותן לה
ממעות קפוטקיא. נשא **[כד]** אשה בקפוטקיא
וגרשה בקפוטקיא, נותן לה ממעות
קפוטקיא:

ר"ע מברטנורה הכל מעליו. את כל בני ביתו אדם כופה לעלות עמו
לירושלים, ואפלו אם קנה עבד עברי ילד העבד אחריו על כרחו, ואפלו
מנה היפה לנה הרע, ואפלו מעיר שרפה ישראל לעיר שרפה עובדי
כוכבים: ואין הכל מוציאין. ואין מוציאין שום אדם: אחד האנשים
ואחד הנשים. אם הוא אומר לעלות והיא אומרת שלא לעלות, תצא
בלא כתבה. ואם היא אומרת לעלות והוא אומר שלא לעלות, יוציא
ויתן כתבה: קפוטקיא. היא כפתור. וקורין לה בערבי דמא"ת.
ומעותיה גדולות ושוקלות יותר משל ארץ ישראל. ומשום דכתבת אשה
מדברי סופרים, הקלו בה לפרע אותה בפחות שבמעות. ורבן שמעון בן
גמליאל סבר כתבה דאורייתא, ומשום הכי אזיל בה לחמרא **[כג]**. ולית
הלכתא כותיה: **(ר"ע מברטנורה)**.

עיקר תוי"ט **[כ]** ואין הכל כו'. לאתויי עבד **[כנעני]** שפירח מחוצה לארץ,
דאמרינו ליה זבניה הקא וזיל. גמרא: **[כא]** ארץ ישראל. ובלבד שלא יהא
פחות מתקנת חכמים, לבתולה מאתים ולא למנה מנה, שכל הפוחת כו'
[כד] **[כב]** בקפוטקיא. ויחד אותה על דרך משל, מפני שהיא
קרובה לארץ ישראל. הרמב"ם: **[כג]** הלכך בתר שעבודא אזלינן כדון שטרי
חוב. רש"י. וכתב על זה הר"ן, ואי תימא אם בן היכא דנשא בארץ ישראל
דנותן לה ממעות ארץ ישראל, ואם בן לעולם יהא לה מאתים דצורי, כמו

בְּאוֹנֵס וּמִפְתָּה דְהֵן שְׁל צוּרֵי כּוֹי, אֶלְא [נִישׁ לֹזְמֵר] דְּרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר
דְּאָף דְּכִתְבָּה לְאִשָּׁה מִן הַתּוֹרָה, אֲבָל אֵיזוֹ כְּתָבָה שְׁיִסְכְּמוּ בָּהּ שְׁנִיָּהוֹן
מִשְׁתַּעֲבָד לָהּ, וּלְפִיכָךְ חָל שְׁעֵבֻדוֹ בְּמִקּוֹם הַנְּשׂוּאִין. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:
{כד} נְשֵׂא כּוֹי. אֶתְאֵן לְכֻלֵּי עֲלָמָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הכל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין כו': אמרו הכל מעלין
ואפילו מנוה היפה לנוה הרע ואפילו מעיר שרובה ישראלים לעיר שרובה
עובדי כוכבים ואמרו אין הכל ר"ל ולא שום אדם יוציא מארץ ישראל ואפי'
מנוה הרע לנוה היפה ואפילו מעיר שרובה עובדי כוכבים לעיר שרובה
ישראלים וכל אחד ואחד משניהם כופה זה לזה לעלות לארץ ישראל או
לירושלים ואם היא מעכבו תצא בלא כתובה ואם הוא מעכב יוציא ויתן
כתובה וקפוטקיא הוא כפתור ונקרא בלשון ערב טמיאט"י וייחד אותה על
דרך משל מפני שהיא קרובה לארץ ישראל ומפני שהכתובה היא מדרבנן
הקילו בה שיפרע פעם לפי מקום הנשואין ופעם לפי מקום הגירושין
וכוונתנו בכל זה להקל עליו הפרעון ורבי שמעון בן גמליאל אומר יפרע לפי
מקום השעבוד קסבר כתובה דאורייתא ואין הלכה כרבי שמעון בן
גמליאל:

סליק פירוש המשניות להרמב"ם ממסכת כתובות (רמב"ם)

